

C:\Users\Plazma\Desktop\303\Morrell_David-Posledni_rano.PDB

PDB Name: Morrell_David-Posledni_rano
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 14.11.2003
Modification Date: 14.11.2003
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Poslední ráno

David Morrell

Předmluva

Poslední ráno, mé třetí prozaické dílo, vyšlo poprvé v roce 1977. Po napsání románů První krev (1972) a Testament (1975, česky 1998), které se vyznačují diametrálně odlišným přístupem ke zpracování fikce, jsem chtěl využít jiného pohledu na popisovaný děj - pohledu prizmatem historie. Čtenář, který zná mé pozdější celosvětově proslulé thrillery - například Bratrstvo kamene (1985, česky 1997) a Pátá profese (1990, česky 1994) - samozřejmě ví, že v mých knihách hrají historické události velmi důležitou roli pro zasazení děje do rámce současnosti. Ale tehdy, v sedmdesátých letech, jsem ještě zdaleka nebyl minulostí tak fascinován jako dnes.

Ohlédnu-li se ovšem zpět, uvědomuji si, že není divu, že dějiny tak zaujaly mou představivost. Koneckonců, v roce 1970 mi Pensylvánská státní univerzita udělila doktorát z americké literatury, kterou jsem následně přednášel jako profesor na Univerzitě státu Iowa. Přistupoval jsem ke svému oboru v tom duchu, který je moderně označován jako „nový historicismus“ a spočívá v interpretaci literárního díla na základě celkového historického kontextu. Ovšem být fascinován historií je jedna věc, použít dějinné události jako základ akčního příběhu věc zcela jiná.

Nakonec mi cestu ukázala moje druhá vášeň - filmové umění. Mé knihy se natolik vyznačují napínavým a živým dějem, až se mě čtenáři často ptají, jestli usedám k napsání románu s představou jeho pozdější filmové podoby. Jde o poměrně složitou otázku. Rozhodně jsem si nikdy nevybral daný námět, nevymyslel nějakou zápletku, nevytvořil dějovou osnovu ani nepoužil určitou spisovatelskou techniku jen proto, že bych si myslel, že díky nim pak román snadněji prodám nějaké filmové společnosti. Právě naopak: jsem přesvědčen, že má-li autor před očima perspektivu Hollywoodu, kniha tím vždy utrpí.

Film nicméně mou tvorbu v mnoha směrech ovlivnil. Nikdy bych se nebyl vydal na dráhu profesionálního spisovatele, kdybych kdysi jako vnímavý mladík nebyl podlehl kouzlu televizního seriálu Silnice číslo 66 (Routě 66, 1960 -64), jenž zachycoval osudy dvou mladých mužů, kteří v chevroletu Corvette objevují Ameriku i sami sebe. A i když jsem miloval oba představitele hlavních rolí, Martina Milnera a George Maharise, ještě větší dojem na mě udělaly věty, které pronášeli, dobrodružství, která prožívali, a poučení, která si ze svých zážitků odnášeli. Postupně jsem si všiml, že po skončení téměř každého dílu se v titulcích objevuje jisté jméno: Stirling Silliphant, člověk, který se podílel na scénáři většiny epizod. A náhle jsem si uvědomil, že se chci stát tím, čím byl Stirling Silliphant - spisovatelem. Nakonec se Stirling Silliphant stal mým učitelem a rádcem - a aby se posléze kruh nádherně uzavřel, působil Silliphant jako vedoucí produkce při natáčení třídílné filmové adaptace mého románu Bratrstvo růže (1984, česky 1996). Do dnešního dne mne něco neustále přitahuje k podivuhodné směsici poutavého děje a vykreslení vnitřního života jednajících postav, která je pro Silliphantovo dílo tak příznačná. Žádná kniha mě neovlivnila tak jako jeho scénáře.

Existuje ovšem i další film, z jině tvůrčí dílny, který na mne měl také dlouhotrvající vliv a má obzvláštní význam, pokud se týká knihy, kterou právě držíte v ruce. V roce 1969 jsem si - v den premiéry - zašel do kina na film režiséra Sama Peckinpaha Divoká tlupa (The Wild Bunch, 1969). Příběh odehrávající se v roce 1916, v období končící éry Divokého západu, si mě zcela podmanil. Popisuje osudy tlupy amerických psanců, kteří se zuby nehty drží dosavadního způsobu života a jsou nuceni uprchnout před ozbrojenou skupinou šerifových pomocníků do Mexika. Přístup, který autoři zvolili pro komplexní vyličení násilí ze všech úhlů pohledu, spolu s nádhernými záběry kamery mi byl zdrojem nevšedního zážitku. Začal jsem se zajímat o historické pozadí snímku a nakonec jsem se zaměřil na událost, která je ve filmu jen letmo zmíněna - na expedici „Černého Jacka“ Pershinga do Mexika, kam pronásledoval nechvalně proslulého banditu Pancho Villu.

9. března 1916 překročil Villa se svými muži hranice Spojených států amerických a za úsvitu přepadl pohraniční městečko Columbus ve státě Nové Mexiko, kde způsobil krvavý masakr, a prchl zpět do Mexika. Jako odvetné opatření vyslala americká vláda mohutnou vojenskou sílu, aby Villu pronásledovala a dopadla, což ve svém důsledku znamenalo vlastně americkou invazi do Mexika. V Evropě v té době zuřila první světová válka. Spojené státy zatím zůstávaly stranou, ovšem řada lidí byla přesvědčena, že Pershingova tak zvaná trestná expedice byla vlastně generální zkouškou, že vpád do Mexika neměl ani tak co do činění s Villou jako spíše s potřebou vycvičit značné množství amerických vojáků, aby se mohli zapojit do bojů v zámoří. V té době trpěla americká armáda kritickým nedostatkem

materiálního vybavení i mužstva a byla navyklá na vojenskou taktiku používanou v devatenáctém století. Najednou byla nucena absorbovat desítky tisíc odvedenců a ze dne na den převzít poznatky moderní válečné vědy. Nastal jeden z oněch významných historických mezníků, který postavil do dramatického kontrastu nové i staré - kavalisté na koních cválají vedle osobních a nákladních automobilů a nad hlavami jim hřmí motory letadel.

Vstup Ameriky do věku moderního válčení byl samozřejmě doprovázen odpovídající ztrátou panenské nevinnosti, a čím hlouběji jsem se zamýšlel nad důsledky tohoto vývoje, tím pevněji ve mně zrálo rozhodnutí napsat román, který by poskytl dramatické vylišení těchto jedinečných, přímo sugestivních událostí, k nimž v roce 1916 v Mexiku došlo.

Prostudoval jsem všechny dostupné prameny pojednávající o Pershingovi a jeho tažení. Odjel jsem do Nového Mexika a zjistil, že Columbus zůstal stejným malým městečkem, jehož staré budovy podivuhodně evokují atmosféru prvních desetiletí tohoto století. V oblacích prашné bouře jsem procházel kolem města po stopách dávného útoku Villových ozbrojenců a po večerech jsem si prohlížel nesčetné zažloutlé fotografie z té doby, až jsem nakonec cítil, že jsem se již natolik ponořil do ducha tehdejších událostí, abych byl schopen tyto pocity převést do dramatického faktografického příběhu.

Jenže já nejsem historik, jsem spisovatel. Bez ohledu na obrovský rozsah studia a předběžného průzkumu by nabyté znalosti neznamenalý vůbec nic, kdybych neměl k dispozici nosnou dějovou osnovu, velmi osobní, velmi lidský příběh vyprávěný na pozadí mohutných historických sil reprezentovaných Pershingem a Villou. Nabízela se samozřejmě možnost učinit hlavními postavami románu samotné velitele - Pershinga a Villu. Ale představa, že bych musel učinit krok mimo rámec dějinných událostí a fabulovat myšlenky a pocity skutečně žijících osob, mi nebyla příliš po chuti. Toužil jsem zachovat si svobodu představivosti; hlavní postavy měly být pouze mým dílem. Jenže komu tuto úlohu svěřit? A tu mi znovu přispěchal na pomoc film, z něhož jsem mohl čerpat inspiraci.

Občas se stane, že vynikající filmový herec má to štěstí, že jeho kariéra trvá natolik dlouho, až si o něm lidé na základě jeho dosavadních rolí vytvoří určitou představu - organizovaný celek, který je vnímán jako něco více než pouhý součet jednotlivých rolí -, jejímž prizmatem pak vidí všechny následující herecovy role. Svým způsobem pak každá další postava tímto hercem ztělesněná získává něco z akumulované hodnoty postav předchozích. Jako příklad umělců, jejichž charisma na diváky působilo dostatečně dlouho, aby si jejich pozdější role ztotožnili s řadou minulých a s láskou a úctou na ně vzpomínali, uveďme Gregoryho Pecka, Jamese Stewarta a Caryho Granta.

Dalším z herců, kteří za své dlouhé kariéry na stříbrném plátně z tohoto jevu čerpali, byl John Wayne. Když za svůj výkon ve filmu Opravdová kuráž (Tmář Grit, 1969) obdržel Oscara, mnozí komentátoři se shodovali, že ho Filmová akademie neodměnila ani tak za roli v jednom konkrétním filmu, jako spíše za celoživotní dílo - jmenujme alespoň Dostavník (Stagecoach, 1939), Červená řeka (Red River, 1948), Nosila žlutou stužku (She Wore a Yellow Ribbon, 1949) a Hledači (The Searchers, 1956). Seřazeny za sebou přinášely tyto filmy obraz stárnoucího herce. A nejen to, některé přímo popisovaly stárnutí. Mladý pistolník z Dostavníku se ve Žluté stužce stal důstojníkem kavalérie těsně před odchodem do výslužby a v Opravdové kuráži je z něj už starý, podivínský šerif. I protagonisté Červené řeky a Hledačů jsou pěkní podivíni - a to se vyjadřujeme s notnou dávkou úcty: jeden je vyložený psychotik, druhý nesmířitelný rasista - a vzpomínka na ně dodala hloubku svěžejší, humorem obdařené hlavní postavě Opravdové kuráže. O několik let později Wayne ztělesnil stárnoucího honáka ve filmu Kovbojové (The Cowboys, 1972) - a opět tato postava jen získala asociaci s odvážným a rozhodným kovbojem z Červené řeky, který se tolik bojí stárnutí...

Ve Wayneově posledním filmu Střelec (The Shootist, 1976) už spolu fiktice a skutečný život hořce soupeří, protože Wayne zde hrál člověka, který pomalu umírá na rakovinu, nemoc, již herec sám v roce 1979 podlehl. Tento film přišel na plátna kin pouhý rok před tím, než se na pultech kinu objevilo Poslední ráno. V té době jsem již měl román z poloviny napsaný, a proto by se dalo říci, že film knihu vlastně neovlivnil - ovšem s jednou výjimkou: v úvodu Střelce režisér Don Seigel dovedně použil úryvky z mnoha Wayneových předchozích westernů, čímž vytvořil zdání, že Wayne ve všech těchto filmech představoval jednu a tutéž postavu, která teď stárne divákům před očima. Tento postup dokonale ilustruje jev, který jsem právě popsal, a jen mě utvrdil v přesvědčení, že jsem při rozhodování, jakou kompozici pro Poslední ráno zvolit, postupoval správně.

Mé rozhodnutí pramenilo z dějinné perspektivy. Před chvílí jsem události, k nimž v roce 1916 v Mexiku došlo, označil za významný historický mezník. Pro důkazy, které by podpořily toto tvrzení, netřeba chodit daleko. Poté, co Pershing zmodernizoval americkou armádu, vedl své muže do Evropy do víru první světové války. S Pershingem získal v Mexiku své první bojové zkušenosti tehdy nadporučík George S. Patton Junior, který se za druhé světové války vyznamenal jako jeden z nejlepších amerických vojevůdců. Uvedené příklady jednoznačně dokumentují dopředný pohyb dějinných událostí. Jenže historickým mezníkům nemůžeme plně porozumět, aniž bychom se neohlédli i dozadu, a právě sem, k postupu proti toku času, jsem zaměřil svou pozornost.

Podle mého názoru nelze z ryze vojenského hlediska události roku 1916 pochopit bez přihlédnutí k bezprostředně předcházejícím bojovým zkušenostem, které americká armáda získala v roce 1898 na Kubě a potom na Filipínách (v letech 1899 až 1902 s následnými sporadickými incidenty). Ale proč se zastavovat na přelomu století? Vždyť Pershingovu taktiku v Mexiku ovlivnily i poznatky z předchozích válek proti americkým indiánským kmenům, kdy opět čerpal ze zkušeností nabytých za občanské války v letech 1861 až 1865. Proti Indiánům byla totiž používána tatáž taktika nelítostných pustošivých nájezdů, jakou uplatňovala armáda Severu, aby srazila na kolena otrokářský Jih. Není divu, v obou případech naplánovali brutální postup proti nepříteli stejní velitelé - generálové Sherman a Sheridan. Napadlo mě, zda by jedna jediná postava, nějaký fiktivní John Wayne, nemohla reprezentovat americkou vojenskou historii od poloviny devatenáctého století až do roku 1916. Bylo-li by tomuto člověku v Mexiku kolem pětadesáti, klidně se mohl jako mladíček zúčastnit občanské války. Mohl bojovat v indiánských válkách a zúčastnit se tažení na Kubě a na Filipínách. Ted' tedy s Pershingem pronásleduje Villu, ale je si dobře vědom, že mu nikdo nedovolí odplout za moře a bojovat ve světové válce. Když vidí nad hlavou přelétat vojenská letadla, uvědomuje si, že jeho způsobu

života a válčení odzvonilo. Přesto však, z osobních důvodů, které zná jen on sám, si nechce připustit definitivní konec starých časů, a tak souhlasí, když na něj mladý, nezkušený nováček neustále naléhá, aby ho naučil, jak si ve válečné vřavě uchránit život.

Neodolal jsem pokušení, které mi tato alegorie nabízela, a pojmenoval jsem staršího z obou hrdinů Miles Calendar pro zjevné časové a prostorové asociace, které s kalendářem spojujeme. I rekrutovo jméno, Prentice, v sobě skrývá alegorický význam. Vložte před něj „ap“ a máte dokonale výstižné označení chlapcova postavení [apprentice = anglicky „učedník“; pozn. překl.]. Armáda nemilosrdně, i když poněkud chaoticky, pronásleduje mexického banditu a Calendar zatím svého chráněnce Prentice poučuje, jak zůstat naživu - vlastním příkladem a dlouhými příběhy, které evokují minulé události. Postupně se mezi oběma hrdiny vytvoří mocné citové pouto, které je však náhle přetrženo, když Prentice přichází o svou nevinnost - ve stejném okamžiku, kdy celá Amerika ztrácí podstatnou část své nevinnosti a naivity.

Uvážíme-li rozsah těchto témat, mohla mít tato kniha stovky a tisíce stran. Naštěstí se mi od prvopočátku dařilo tomuto vábení odolat. Když jsem studoval fakta pojící se k trestné výpravě do Mexika, překvapil mě strohý tón zdokumentovaných očitých svědectví oněch událostí. Při návštěvě Columbusu mě doslova hypnotizovala čarovná pustota okolní pouště. Při prohlížení nesčetných zažloutlých fotografií mě okouzila primitivní prostota těchto desítek let starých záběrů. Zmocnil se mě neodbytný pocit, že mé vyprávění by si mělo uchovat co nejvíce ze strohosti historických dokumentů v naději, že čtenář vycítí onen zhušťující tlak, onu tíhu hlubšího smyslu souvislostí jasně patrných pod povrchem prostého vyličení příběhu.

Jednotlivé kapitoly knihy jsou neobvykle krátké, dokonce i na mě - mým záměrem bylo vyvolat ve čtenáři dojem, jako by si prohlížel jednu starou fotografii za druhou. Má souvěti se často hemží slovesy a participiálními vazbami, které mají za cíl přiblížit historické téma knihy navozením představy hrnoucích se akumulovaných událostí. Spád děje se při několika příležitostech zastavuje a do popředí vystupuje vypravěč, aby vysvětlil nějaký historický detail nebo uvedl pasáž z dějepisného pojednání - tento postup je nástrojem, který pomáhá překlenout předěl mezi minulostí a současností. Stejného cíle se pokoušejí dosáhnout i dialogy a mnohé rozhovory, které podávám moderním jazykem, vznikly jako transkripce toho, co bylo tehdy skutečně řečeno. Nikde, kde to nebylo nevyhnutelně nutné, jsem do příběhu nezapojoval autorskou invenci. Tento román - nejen základní dějová linie, ale i nejdrobnější detaily - se v rozsahu u mě nevidaném zakládá na prověřených faktech.

Ve smyslu širší definice je možné všechny mé romány pokládat za thrillery, uvážíme-li jejich živý, napínavý děj. Ale v rámci této kategorie jsem napsal řadu odlišných děl: nihilistický thriller Testament (Testament, 1975, česky 1998), hororový - i když nemá nic společného s nadpřirozenými silami - thriller Totem (The Totem, 1979), politický thriller Svazek noci a mlhy (The League of Night and Fog, 1987, česky 1997) a ekologický thriller Stoupenci plamene (The Covenant of the Flame, 1991, česky 1994). Poslední ráno je můj historický thriller, jedna z nejneobvyklejších knih, které jsem kdy napsal - a jedna z mých nejoblíbenějších.

JEDNA

1

EL PASO, TEXAS, 8. BŘEZNA

(Zvláštní zpráva listu The New York Times)

Podle zatím nepotvrzeného sdělení generála Gabriela Gaviry z Juárezu zavraždili v pondělí v Pachecu, městečku, které leží mezi Casas Grandes a Janosem v provincii Chihuahua, Villovi bandité dva Američany, Franklina a Wrighta. Zpráva neobsahovala žádné podrobnosti o osudu manželky a malého synka pana Wrighta, kteří jej podle všeho na cestě do Pacheca doprovázeli.

Generál Gavira prohlásil, že oba muži, údajně mormonští farmáři, nedbali varování, které on osobně zaslal všem Američanům usídleným na severovýchodě provincie Chihuahua, když se dozvěděl, že Villa zamířil právě do tohoto regionu.

2

COLUMBUS, NOVÉ MEXIKO, 8. BŘEZNA

Francisco Villa se svými muži dnes dorazil na ranč firmy Palomas Laná and Cattle Company v Nogalesu v provincii Chihuahua, deset mil jižně od hranic, pětadvacet mil na východ od Columbusu. Uvádí se to v telegramu, který odeslal americký předák pracující na ranči a který jsme dnes obdrželi.

Ve zprávě se nehovoří o Arthuru McKinneyovi, Jamesu Corbettovi a Jamesu O'Neilovi, amerických chovatelích dobytka, které Villovi muži s největší pravděpodobností včera zajali.

3

WASHINGTON, 8. BŘEZNA

Ministerstvo zahraničí dnes obdrželo hlášení, které potvrzuje Villovu přítomnost na ranči v Palomasu, několik mil na jih od Columbusu ve státě Nové Mexiko. Do Washingtonu ovšem nedorazila žádná informace týkající se pověsti o tom, že Villa někde mezi Casas Grandes a Janosem zabil dva občany Spojených států, Franklina a Wrighta. Všichni američtí

zaměstnanci ranče Paloma - s výjimkou jednoho - se před postupem Villy, který údajně stojí v čele čtyř stovek mužů, stáhli na americkou stranu hranice.

4

COLUMBUS, Nové Mexiko, 1916

Nebyly tam vůbec žádné stromy.

Mezi stany a budovami rostlo jen pár zakrslých keřků, příkop podél silnice, která probíhala městem od severu k jihu, lemovalo rákosí, roztroušené kaktusy a bílý laská věc - a pak už jen poušť plná kamení a písku.

Nemohl tomu uvěřit. Díval se z okna vagónu a myslel si, že to je teprve předměstí. Jenže pak vlak zastavil a on spolu s ostatními cestujícími vstal, přehodil si přes rameno tornu a vystoupil. Předměstí? Tak houby. Zadíval se podél lokomotivy k místu, kde končila řada domků - město nemělo více než čtyři ulice. Stál tam a pokoušel si to nějak srovnat v hlavě.

El Paso je zelené město. Protéká jím Rio Grande a opřádá je pavučina elektrického vedení. Po tři dny svého pobytu tam trávil většinu volného času na prostranství uprostřed pevnosti Fort Bliss v chladivém stínu vzrostlých stromů. Tam na severu, odkud pocházel, ještě vládla zima, stromy byly holé, tráva zahnědlá. V Texasu je březen krásný měsíc.

Příjemné teplo spolu s jarními dešťky dovoluje přírodě rozzářit se v plné paletě barev; vedra, kdy rostliny povadnou a vyblednou, jsou ještě daleko. Slyšel vyprávět o nádherných pouštních květinách, které je možno na jaře spatřit, ale od odjezdu z El Pasa žádné květy neviděl. Přemýšlel, proč ho tehdy ostatní vojáci sledovali s takovým pobavením v očích, a teď to tedy věděl. Nebylo zde vůbec nic. Chatrče z nepálených cihel, pár dřevěných domků, udusané prашné ulice.

Vychrtlý pes s visícím jazykem zmizel v příkopu. Sjel očima dolů ke sluncem popraskaným prknům nástupiště, zašoupal nohama a rozvířil usazený prach, ohlédl se k slepým oknům nádražní budovy, olízl si rty a znovu se rozhlédl kolem sebe.

Pokud se nemýlil, vojenský tábor se rozkládal na této straně města. Vojáci, kteří se vraceli z dovolenky a přijeli stejným vlakem jako on, odcházeli s tornami na zádech vlevo k řadě dlouhých, úzkých dřevěných budov, za kterými se ozývalo řehotání koní - nejspíš kasárna, usoudil. Došel na konec nástupiště a spatřil americkou vlajku, ceduli s nápisem CAMP FURLONG a dva důstojníky, kteří právě vycházeli z nízké chatrče z vepřovic. Slunce, které se klonilo k mlhavému obzoru, mu svítilo přímo do očí; po obloze pluly jen drobné mráčky. Těžká vlněná košile se mu lepila ke zpcenému tělu. Lokomotiva hlasitě zasupěla a mladík se otočil a pozoroval vlak nabírající rychlost, dokud kolem něj s rachotem neprojel poslední vagón.

Snad to bylo úhlem, pod kterým dopadaly sluneční paprsky. Druhá strana města totiž vypadala na první pohled naprosto stejně - další domky ze dřeva nebo z nepálených cihel, několik dvoupodlažních budov, které vypadaly nejspíš jako hotely, obchod, pošta, tytéž udusané prашné ulice, ale jejich hnědavý nádech nebyl způsoben sluncem a při bližším zkoumání působily podivně odlišně, měkce a jakoby vzdáleně, jako na fotografii.

Na okamžik se zahleděl na dva muže v beztvarych oblecích, kteří zahnuli za roh, a seskočil z nástupiště. Zaslechl hluk automobilového motoru, ale když se ohlédl, žádné auto neviděl, i když se ulice táhla jako přímka až na konec města. Pět domovních bloků. Příkop vysušený, ani kapka vody. Pusto, prázdnó.

5

TEN SERŽANT ho asi celou dobu pozoroval zaprášenými okny stanice. Když za sebou zaslechl zaskřípění dveří a ohlédl se, spatřil ho, jak stojí na prahu. Ostře řezaná tvář, vyhrnuté rukávy, krátký trup, silná stehna, volná olivově zelená košile, plandavé kalhoty, nohavice zastrčené do bot.

Polekaně ztuhl a zasalutoval.

"Jak se jmenujete?" zeptal se seržant.

"Prentice."

"Prentice, pane seržante. A není třeba salutowat. Ukažte cestovní rozkaz a své papíry."

Prentice zalovil v torně a vytáhl požadované dokumenty.

"Kde jsou ostatní?"

"Nevím, co tím myslíte."

"Ostatní, prostě zbytek. Žádali jsme deset mužů, poslali tři. Takže kde jsou další dva?"

"To opravdu nevím."

"Tady stojí, že pocházíte z Ohia. Devatenáct let. Šest týdnů ve službě a oni vás zařadí k jezdecktvu." Seržant se odmlčel a zavrtěl hlavou. "K jezdecktvu. Kam to všechno spěje... No dobře. Co o nich víte?"

"Nerozumím, pane."

"O koních. Co o nich víte? Který druh používáme?"

"Aha, chápu. O tohle vám jde."

"Ano, přesně tak. O tohle. Takže co? Jste teď u kavalerie, tak se předved'te. Který..."

"Kříženec mezi arabem a polokrevníkem."

Seržant zamrkal a pokračoval ve výslechu: "Co víte o sedlech?"

"Upravený typ McClellan."

"Co to znamená?"

"Širší otevřená mezera mezi přední stranou a koňským hřbetem. Nemají klasickou hrušku, jen kolík. Vysoký předeek, zaoblená sedací část."

"Jsou lepší než starší typ?"

"Jak se to vezme. Moc ne. Pouzdro na pušku často sklouzne. Postranní díly jsou příliš nízké a sedlo poklesává, až zadek dosedá koni na hřbet a celou tíhu jezdce nese páteř. Kromě toho, kůže třmenů je moc hrubá a těžká a odírá zvířeti boky."

"Kde jste se to všechno naučil? V nějakém jezdeckém klubu v Cincinnati?"

"Nikoli. Nedaleko Clevelandu - na farmě svého otce."

Seržant našpulil rty a upřeně se na nováčka zahleděl. "No, možná nakonec udělali dobře, že sem poslali právě vás."

6

MÍSTNOST měřila tři krát tři metry. Tři rozviklané palandy, malá břichatá kamínka, na stěnách obrázky z katalogu obchodního domu Sears - reklamy na dámské spodní prádlo.

"Do zítřka to budete muset vydržet tady," oznámil seržant. "Ti tři jsou na opuštětku."

Prentice odložil ruksak a kriticky si místnost přeměřil. Špinavá podlaha. Mezerami mezi prkny stěn prosvítalo zapadající slunce. Překvapilo ho, že nohy pryččen vězí v otevřených plechovkách, a tázvě se zahleděl na seržanta.

"Co jste čekal?" ušklíbl se seržant. "A když už jsme u toho, všimněte si, že se lůžka nedotýkají stěn."

Prentice nechápal.

"Zapište si za uši tři věci. Tady to není jako nahoře na severu. Pavouci, hadi a škorpioni."

Při zmínce o pavoucích Prentice zamrazilo.

"První, co musíte udělat, je, že vezmete smeták a prosmýčíte podlahu pod lůžky." Seržant mu ukázal, jak na to. "Potom sundáte příkrývky a prohlédnete si pelech, jestli tam nečeká nějaké překvapení. Ráno znovu zametete pod postelí. Než se obléknete, protřepejte si šaty. Nezapomeňte vyklepat boty a i potom si je nazouvejte pomalu a opatrně. Až si zvyknete, půjde vám to samo."

"Proč jsou nohy postelí v těch plechovkách?"

"Konzervy jsou do poloviny naplněné petrolejem."

Ostrý zápach byl všudypřítomný, ale Prenticeovi jeho zdroj dosud unikal.

"Kdyby se k vám chtělo něco připojit, zatímco spíte, musí to prolézt přes petrolej, a to se ještě nikdy žádné potvoře nepodařilo, takže v tomto směru jste v bezpečí. Jen si zkuste nechat jednu pikslu pod postelí. Za týden se budete divit, co tam najdete."

Prentice na to nechtěl ani pomyslet.

"No, to by bylo asi tak všechno. Řekněte kuchařům, že jste tady nový, ať vám dají něco k jídlu. Ráno se zase uvidíme."

Kde jste říkal, že máte tu farmu?"

"Nedaleko Clevelandu."

"Jo, já taky pocházím ze severu. Pamatujte si, co jsem říkal o botách."

Prentice stál uprostřed místnosti, hleděl na pruhy světla na podlaze, pomalu dýchal a nasával zápach petroleje a prachu, do kterého se mísila vůně čerstvě naštípaného dřeva. Po chvíli si olízl rty, aby mohl polknout. Nějakou dobu zůstal úplně bez hnutí. Potom sundal kavaleristický klobouk s kulatou stříškou, zavěsil ho na kolík na zdi a uvažoval, kam s ruksakem. Nakonec ho pevně svázal tkanicí a zavěsil na vedlejší kolík. Pak přistoupil k otevřeným dveřím, ale seržant už zmizel z dohledu. Zahleděl se na shluk chatrčí před sebou a na řady kasárenských baráků vpravo i vlevo. Na schůdkách přede dveřmi posedávali vojáci. Vzadu, v místech, kde Prentice tušil stáje, se zvedl mrak prachu. Kolem překodrcal povoz tažený dvěma vraníky, ale odpočívající vojáci se ani nenamáhali pozvednout zrak. Světla rychle ubývalo, slunce se už schovalo za obzor. Ochlادilo se a zvedal se vítr. Prentice stál v otevřených dveřích a uvažoval, jestli se má najíst, nebo ne. Pomyslel na slaninu, kafe a tvrdé lodní suchary a při té představě mu zkyslo v ústech. Ohlédl se na rozhrkané palandy, naposledy se podíval ven - a zavřel dveře.

7

PROBUDILA ho bouřka.

Zdálo se mu o zelenajících se polích a kvetoucích zahradách. Ve snu běžel vzhůru táhlým svahem, na jehož temeni se o kmen vzrostlého dubu opíral jeho otec, a čím rychleji utíkal, tím byl vrchol kopce vzdálenější, postava otce jen neznatelná skvrnka. Pak najednou stál nahoře, ale otec nikde. Otáčel se na všechny strany a hledal ho, ale kolem se táhly jen nekonečné plochy polí a vzrostlé trávy... ale tam vzadu, podlouhlá vyvýšenina, hromada balvanů... hrob a v něm určitě jeho otec, protože kameny se pohybují, jak se někdo snaží dostat ven. Vtom začalo pršet. Zprvu jen lehce, ale pak se nebesa otevřela a kaskády deště mu bičovaly obličej a celé tělo. Vůbec nic neviděl. Natáhl ruku, aby se opřel o kmen stromu, ale nemohl ho nahmatat. Zablesklo se, zarachotil hrom, a Prentice strnul.

Zvuky jako by se ozývaly přímo za dveřmi. Prentice seděl toporně na posteli, paže rozpražené, a v první chvíli nevěděl, kde je. Seržant se mýlil. Na dovolence byl pouze jeden z vojáků, kteří obývali místnost; jeho dva spolubydlící se vrátili krátce po deváté večer, pozdravili a zalehli. Teď oba odhodili pokrývky a vykřikli: "Kristepane! Co se to sakra děje?" Střelba zodpověděla každou další otázku. Chatrné stěny baráku se otřásaly, jak venku soustavně burácely výstřely. Vojáci se vyškrábali z postelí, natáhli si kalhoty, popadli pušky a hrnuli se ke dveřím. V příštím okamžiku zmizeli v temnotě.

Prentice se celou dobu nepohnul. Z místa, kde seděl, mohl venku zahlédnout vír chaotického zmatku. Další výstřely, záblesky osvětlující noc. Než si pořádně uvědomil, co dělá, sáhl po kalhotách pečlivě složených na okraji postele, a když si je navlékl, natáhl se po botách. Strnul, když si připomněl seržantovu radu, nechal boty botami a zmateně se

odšoural ke dveřím.

Venku se henžili jezdci na koních. Hlučící tlačence jako by neměla nikde konec, kolem se míhaly hrozné postavy kentaurů. Z domků se ozývala střelba a jezdci padali z koní. Plameny, jedna chatrč plápolala jako pochodň, druhá k tomu neměla daleko. V prachu zvířeném pádícími zvířaty a v noční tmě mladík nedokázal rozeznat podrobnosti, ale ve světle záblesků z hlavní revolveru, z kterých pálili jezdci na koních, viděl, že útočníci jsou Mexičané - hrozné černé kníry, obličejy z polu zakryté širokými sombrery, nábojové pásy přes prsa, divoké výkřiky, planoucí oči.

Prentice ani nevěděl, kdy a co vlastně udělal. Jednu chvíli stál ještě v polospánku, vyděšený pohledem na tu hrůzu, a opíral se o drsný rám dveří, a v příštím okamžiku už pomalu vykročil kupředu, hypnotizován tím, co se kolem děje, připraven nechat se tou vřavou pohltnout. Nemohl se zastavit. Všude samí koně, blížili se, rostli mu přímo před očima, už na něj těsně doráželi z obou stran a Prentice věděl, že tady se neměl ocitnout. V duchu si říkal, že by měl utéct, ale nedokázal se přimět k pohybu. Jeden kůň do něj prudce narazil bokem, až se Prentice otočil kolem své osy a málem upadl. Rozpřáhl ruce, aby udržel rovnováhu, a klesl na koleno. Vzepřel se na rukou a postavil se - a vzápětí spatřil, jak se na něj řítí další jezdec, ruku s mačetou vysoko nad hlavou, připravený udeřit. Deset metrů, pět, hrozná silueta proti noční obloze. Prentice ucítil zamrazení na krku a hrudi v místě, kam v příští vteřině očekával, že se mu ostří mačety zaryje, a přestože mozek vysílal zoufalé varovné signály, zděšením ochrnuté nohy se nepohnuly ani o centimetr. Jezdec už byl těsně u něj, mačeta se zableskla v prudkém pohybu, když vtom se kdesi vlevo zablesklo z hlavně. Jezdec spadl z koně, ale noha mu zůstala viset ve tmě. Kůň odskočil stranou, otočil se na zadních a pádil pryč. Tělo jezdce s nohou stále ve tmě se válelo v prachu, a jak ho zvíře táhlo za sebou, poskakovalo na hrbolcích.

Prentice nemohl popadnout dech a trvalo mu hezkých pár chvil, než dokázal přimět plíce k poslušnosti. Omámeně se otočil tam, odkud zazněl spásonosný výstřel, ale vůbec nic neviděl. Vytřeštil oči do nepronikatelné tmy.

Vůbec nic.

A pak se z temnoty oddělila postava. Obrovská, ztělesnění síly. Muž, vysoký, hranatá tvář, mohutný hrudník, civilista. Běžel, přikrčil se, vystřelil a zase se rozběhl. V jedné ruce svíral poloautomatickou pistoli, z které právě střelil, v druhé opakováčku s pákovým mechanismem a řítil se k vyděšenému nováčkovi stejně hrozně jako prve ten mexický jezdec. Prentice stál jako solný sloup. Situace se do písmene opakovala - až na to, že tentokrát nezazněl žádný výstřel, aby toho muže zastavil, když ramenem nabral Prentice plnou silou do hrudi, až se oba skáceli k zemi.

Prentice se zaryl tvář do prachu a zkřivil ústa. "Co je? Kdo to...?"

"Zatracená práce! Lež a ani se nehni!"

Prentice ucítil na opasku ruku, druhá ho popadla za límec, a to už ho ten člověk škubnutím zvedl a za neustálého klení ho táhl kamsi pryč. Před nimi se objevila silueta chatrče a silné ruce mrštily mladíkem na prkennou podlahu.

A pak, stejně rychle, jako se objevil, byl civilista zase ten tam. Prentice ještě v záblescích výstřelů z revolverů, z kterých pálili jezdci na koních, zahlédl, jak se mohutný chlap míhá jako přízrak, zastavuje se, dvakrát tiskne spoušť a znovu se vrhá za ujíždějícími nájezdníky - a mizí v temnotě.

Prentice ležel na špinavé podlaze chatrče a zíral otevřenými dveřmi do tmy, která pohltila jeho zachránce. Na krku a na zádech stále ještě cítil otlaky v místech, kde ho mužovy ruce neurvale popadly a zvedly, a na dlaních a kolenou ho pálily škrábance způsobené pádem na neohoblovaná prkna. A pak ucítil ještě něco jiného - nějaký předmět, který svíral v ruce. Opakováčka s pákovým mechanismem. Předtím si ani neuvedomil, že ji tady ten člověk nechal. Zahleděl se na zbraň a překvapeně zjistil, že se pohybuje, natahuje uzávěr, zvedá hlaveň a bez míření střílí do vřavy na ulici.

8

KULKA zasáhla jednoho z jezdců do krku. Zakymácel se v sedle a sletěl z koně, ale to už civilista vypálil další výstřel a trefil jiného útočníka do prsou.

Civilista měl opravdu impozantní postavu. Měřil přinejmenším metr devadesát, možná i více, a díky vysokému kovbojskému klobouku s ohrnutou stříškou vypadal ještě vyšší než ve skutečnosti. Široký obličej, býčí šíje, mohutná ramena. Pod košili a vestou se mu na pažích a prsou vlnily mocné svaly. Dlouhé pevné nohy, masivní trup - těžko uvěřit, že se dokázal pohybovat tak rychle a mrštně, když vyběhl z temnoty. Ono bylo těžké uvěřit, že se vůbec dokáže pohybovat, protože když srazil Prentice k zemi a chlapec zahlédl jeho obličej, uvědomil si, že ten člověk je vlastně stařec. Šedesát, pětadesát? Drsné, sraštělé, lehce pokleslé tváře, šedavá pokožka, třídní strniště.

Civilista zaslechl první výstřel ve chvíli, kdy mířil ze své ubikace ke stájím. Bylo krátce po čtvrté ráno a on měl v plánu nakrmit svého koně a pak si v jídelně sníst pár plátků slaniny a vypít trochu kávy, vykourit si cigaretu a sledovat východ slunce. Potom už by měli být vojáci, kteří s ním byli přiděleni na hlídku, nachystaní a připraveni vyrazit. Připojí se k nim a společně odjedou na západ střežit hranici.

Ke stájím však už nedošel. Deset metrů od chatrče, kde spal, uslyšel první výstřel a zastavil se uprostřed kroku.

Napjatě strnul a čekal. Druhý výstřel na sebe nenechal dlouho čekat a potom už se ozvala hotová salva. V první chvíli si myslel, že rachot, který slyší, jen ohlašuje neočekávanou ranní bouřku, ale teď už věděl, co se děje. Kdepak bouřka, dusot nesčetných pádících koní. Pušku měl přehozenou přes rameno a teď sáhl do pouzdra pro pistoli. Natáhl uzávěr, náboj vklouzl do komory a civilista se zahleděl do tmy, odkud se ozývaly výstřely a dusot koní, a uvažoval, kde se nepřátelům nejlépe postavit.

Tamhle vpravo. Rozběhl se kolem vojenských ubikací, protože u skladiště se objevovalo nejvíce záblesků a některé domky už začínaly hořet. Slyšel výkřiky jezdců, ržání koní a rachot výstřelů a běžel, dokud se mu neotevřel volný výhled na kavalkádu nájezdníků. Zahájil palbu. Ve zmateném hemžení nedokázal určit, jestli někoho zasáhl. Znovu vypálil, proběhl mezi dvěma domky a mačkal spoušť, dokud nevyprázdnil zásobník. Okamžitě nasadil novou a vysílal jednu kulku za druhou na jezdce, kteří se míhali kolem něj. Bylo jasné, že útočníci jsou Mexičané. Zahleděl, jak jeden z

nich - na hlavě široké sombrero -napřahuje mačetu. Otočil se a zdánlivě bez míření na něj vystřelil. Jezdec spadl z koně, ale noha mu zůstala viset ve třmenu. Kůň odskočil stranou, otočil se na zadních a pádil pryč. Tělo jezdce s nohou stále ve třmenu se smýkalo v prachu a poskakovalo na hrbolech, jak ho zvíře táhlo za sebou.

Civilista sledoval koně pohledem a spatřil, na koho ten Mexičan útočil. Nevěřil svým očím. Tam, uprostřed největší vřavy, stál s rukama svěřenýma podél těla, úplně bezbranný, jakýsi muž. Ne, dokonce ani ne muž, chlapec, oblečený ve vojenských kalhotách, ale bez košile, jen bílé spodní tričko, které z něj dělalo ten nejsnadnější terč, jaký si může člověk přát. Stál jako solný sloup a kolem něj se rojili jezdci s kouřícími zbraněmi v rukou. Civilista si byl vědom, že by to neměl dělat, že je to vyložená pitomost, ale proboha svatého, ten kluk tam jen tak stojí... a v příští vteřině se už civilista vyřítíl z úkrytu mezi dvěma chatrčemi a běžel k tomu chlapci. Přikrčil se, vypálil na nejbližšího jezdce a pádil dál. Byl tak vzteklý, že nabral toho mladíka ramenem plnou silou do prsou.

Oba se svalili k zemi.

"Co je? Kdo to...?"

"Zatracená práce! Lež a ani se nehni!" Civilista měl vztek spíše na sebe než na toho nešťastníka, ale přesto měl co dělat, aby se ovládl a nepraštil ho. Místo toho jej popadl jednou rukou za opasek a druhou za límec trička, škubnutím ho zvedl a za neustálého klení ho táhl pryč. Před sebou zahlédl chatrč. Dveře byly otevřené, a tak mrskl toho kluka dovnitř, hodil za ním svou opakováčku, otočil se, rychlým pohledem zhodnotil situaci a dvěma výstřely srazil z koni dva útočníky, kteří právě jeli kolem.

9

KULKA zasáhla jednoho z jezdců do krku. Zakymácel se v sedle a sletěl z koně. Civilista se ohlédl, a když ve dveřích spatřil záblesk z hlavně, pomyslel si, že ten kluk bude v pořádku, a okamžitě ho pustil z hlavy.

Za ním zazněl výstřel, a když se civilista ohlédl, spatřil kavaléristu, který klečel na jednom kolenní zpoza skrytý za rohem budovy a střílel z pušky, loket ruky, která podepírala hlavě, opřený o koleno druhé nohy. Pak civilista uviděl dalších pět vojáků. Leželi na břiše rozmístění do kruhu, aby se chránili ze všech stran, a pálili jednu ránu za druhou. Další výstřely se ozývaly z okolních stavení, zpod vozů, z příkopů, střelci se kryli za shluky keřů, jezdci proudili sem a tam, a to už nehořely jen blízké dřevěné chatrče, ale plápolaly i vyšší budovy v centru městečka. Plameny se jasně rýsovaly proti temné obloze.

Pak se civilistova pozornost obrátila k řadě jezdců cválajících směrem k ohni. Odbočil k nejbližším budovám, proběhl mezi nimi a střílel za oddílem ujíždějícím právě kolem nádraží. Doběhl k železničnímu náspu, vyběhl nahoru, zastavil se a pozorně prozkoumal, jestli se na druhé straně někdo neskrývá. Uspokojen běžel dál. Ulice vlevo, která protínala městečko od severu na jih, se hemžila střídajícími jezdci. Zprava se rychle blížila skupina vojáků s karabinami v rukou. Civilista přeběhl otevřené prostranství, dosáhl první řady domků, přeskočil plot, proběhl úzkou uličkou a vyřítíl se na kolmou ulici protínající město od východu na západ. V záři plamenů z hořících obchodů musel přimhouřit oči.

Uprostřed ulice se několik vojáků pokoušelo oživit těžký kulomet. Zpoza rohu se vynořila skupina jezdců a řítila se přímo na ně, vzápětí následovaná oddílem, který přicválal z druhé strany. Později vyvstanou neodbytné otázky. Zajatý mexický bandita bude tvrdit, že jejich vůdce se přepadu nezúčastnil, že jen vydal rozkazy a sám zůstal spolu se zálohami v poušti za městem, že navíc ani neseděl na svém dobře známém běloušovi, kterého pokřtil Siete Leguas, tedy „Sedm legií“, že si místo něj osedlal grošáka, kterému říkal Taurino. Asi to nebyla pravda, protože civilista si byl zcela jist, že právě v tom okamžiku Villu zahlédl - nevysoký muž, zavalitá postava s klenutým hrudníkem, zdánlivě až příliš malý na mohutného bělouše, kterému zářval do slabin ostruhy. I když byl Villa od civilisty poměrně daleko, jeho osobnost jako by naplňovala celou ulici. Jeho studené černé oči připomínaly dva kousky doutnajícího uhlí.

Vojáci okolo kulometu, poháněni strachem, dělali, co bylo v jejich silách. Jeden přidržel a upevnil trojnožku, druhý zasunul pás se střelivem a třetí zatím střílel z pušky a pistole na všechny strany, aby své spolubojovníky kryl. Neměli sebemenší šanci. Dvojitá řada jezdců se nezadržitelně přiblížila za neustálé střelby a doslova je smetla. Civilista ustoupil do úzké uličky a zamířil na Villu, který se právě řítíl kolem něj, ale než stačil stisknout spoušť, zaryla se do zdi nad jeho hlavou kulka a civilista sebou polekaně škubl. Znovu zamířil a tentokrát vypálil, ale minul - a uzávěr nad komorou pistole zůstal v zadní poloze, což znamenalo prázdný zásobník. Civilista ho vysunul z pažby a sáhl do kapsy pro nový, když nad sebou zahlédl stín, který se nečekaně zastavil. Civilista vzhlédl a hleděl do rozšklebené tváře Mexičana, který seděl na koni a s křivým úsměskem na rtech právě pozvedával pušku, aby civilistu provrtal kulkou. Svůj záměr však už nedokončil. Civilistova ruka vklouzla za rozepnutou vestu a vynořila se s další zbraní, tentokrát revolverem, který určitě pamatoval ještě éru Divokého západu. Civilista se vrhl ke koni, proklouzl mu pod hlavou, hrábl po uzdě a přinutil koně vzepnout se na zadních. Obratně se vyhnul mávajícím kopytům a vystřelil na muže v sedle. Kulka se zavrtila Mexičanovi do obličeje. Přepadl dozadu a síla nárazu strhla vzpínající se zvíře k zemi i s mrtvým jezdcem.

10

POZDĚJI se podle hodin na nádražní budově, které zastavila zbloudilá střela, zjistí, že k přepadení Columbusu došlo přesně ve čtyři hodiny jedenáct minut. Hned druhý den začaly spekulace o motivech Villova útoku. Před dvěma roky se prohlásil za přítele Spojených států. Okázale uvítal vyslance amerického prezidenta a dokonce přistoupil na konzultace s vysokými představiteli americké armády při dobře známém setkání na hraničním mostě mezi městy El Paso a Juárez.

Jenže tomu všemu předcházela čtyři roky trvající mexická občanská válka. Diktátora Díaze nahradil oblíbený populista Madero, který se však dlouho u moci neudržel a musel ustoupit Huertovi. Villa, který bojoval na straně Madera, se v

čele svých čtyřiceti tisíc mužů obrátil proti Huertovi. Boje zuřily celý rok, ale s podporou dalších vzbouřeneckých velitelů, Zapaty a Carranzy, nakonec Villa zvítězil. Vystal problém, kdo stane v čele země. Villa celou dobu tvrdil, že na funkci prezidenta neaspíruje, ale ve chvíli, kdy Carranza získal dostatečnou podporu, aby se mohl ujmout vlády, Villa se postavil proti němu. Po celém severním Mexiku, od atlantského po pacifické pobřeží, se rozhořely srážky mezi Villovými a Carranzovými jednotkami.

Spojené státy americké stály před složitou volbou. Prezident Woodrow Wilson zastával v té době vzhledem k válce v Evropě tvrdě izolacionistické stanovisko. Němci, kteří se obávali, že přes odmítavý prezidentův postoj se Spojené státy nakonec připojí ke Spojencům, posílali do Mexika stovky mužů a velké zásilky zbraní. Uvažovali - celkem logicky -, že Wilson se nikdy nepustí do žádného zámořského dobrodružství, bude-li mu za humny hrozit otevřený konflikt s nepokoji zmítaným Mexikem. Americký prezident se tedy rozhodl nastolit v sousední zemi mír a Němce vypudit. Vystala ovšem otázka, který ze vzbouřenců disponuje dostatečnou silou, aby dokázal Mexiko sjednotit. Carranza měl doma značnou podporu, ale to se o Villovi dalo říci také a jeho proamerické postoje z něj udělaly pravděpodobného Wilsonova favorita. Jenže pak začal Villa ztrácet jednu bitvu za druhou a navíc se o něm říkalo, že stojí na straně velkého kapitálu, takže když Carranza získal na svou stranu odbory a Wilson se pod tlakem okolností musel rychle rozhodnout, vsadil na Carranzu. Zastavil dodávky zbraní a potravin Villovým oddílům, zatímco Carranza dostal ve všech směrech zelenou.

Konflikt vyvrcholil v městečku Agua Prieta na hranicích mezi Mexikem a Arizonou, kde Villa oblehl Carranzovy jednotky, které se tam opevnily. Spojené státy umožnily Carranzovi dopravu posil po železnici přes své území. "Scéna byla připravena pro jednu z nejunikátnějších bitev v dějinách vojenství," napsal později jeden historik. "Pozorovatelé ji mohli sledovat jako fotbalový zápas od postranní čáry... Villový oddíl se přiblížil... Krátce před úsvitem nastoupili američtí vojáci do zákopů a dělostřelectvo zaujalo předem připravené pozice... Carranzova děla zahájila palbu a celé odpoledne a večer duněla ohlušující palba mezi obleženými a útočníky. Hodinu a půl po půlnoci nastoupil Villa k zuřivému útoku, do kterého vrhl všechny síly, které měl k dispozici... Dopadl katastrofálně. Jeho muži zjistili - stejně jako už předtím vojáci na západní frontě v Evropě -, že útok na zákopy obehnané ostnatým drátem, bráněné vhodně rozmístěnými kulometnými hnízdy podporovanými dělostřelectvem a granáty, je odsouzen k naprostému nezdaru. Pravděpodobně poprvé v dějinách Mexika bylo noční bojiště osvětleno. Villa díky svým předchozím úspěšně vedeným nočním útokům choval v tuto taktiku velkou a neochvějnou důvěru, jenže u Agua Prieta změnila hlubokou noc v jasný den výkonné reflektory, jejichž paprsky nejen že blížící se útočníky včas odhalily, ale navíc je doslova oslepile. Nasazení reflektorů způsobilo mezi Villovými jednotkami značné roztrpčení a velmi posílilo vzrůstající nevraživost vůči Spojeným státům. Když se v průběhu následujících dní ukázalo, že k jejich porážce podstatným způsobem napomohla - pokud ji vůbec nezpůsobila - nová americká politika, začaly se mezi Villovými muži jako štěpní požár šířit pověsti, že reflektory dodali carranzistům Američané, že je obsluhovali američtí vojáci a že byly umístěny na americké straně hranice."

Villovým oddílům se zoufale nedostávalo zbraní a šly od porážky k porážce. Jeho muži rychle ztráceli morálku a začali svého velitele houfně opouštět, až se Villové síly scvrkly z původních čtyřiceti tisíc na čtyři tisíce - a zanedlouho mu zbyly pouhé čtyři stovky nejvěrnějších. Villa se uchýlil do pouště provincie Chihuahua a ze vzteku nad pomocí, kterou Spojené státy Carranzovi poskytly, zaměřil svou pozornost na americké těžební společnosti, které tam působily. Zajímal předáky a ředitele dolů a držel je jako rukojmí kvůli výkupnému, zastavoval dodávky zásob a paliva a i za ně požadoval výkupné, a nakonec přepadával samotné hornické tábory a nemilosrdně je plenil. Počátek roku 1916 se tedy nesl ve znamení podobných neustálých konfliktů mezi Villou a americkými zájmy v Mexiku. Nejvýznamnější incident se odehrál 10. ledna, kdy došlo k události, které vešly ve známost jako 'masakr v Santa Isabel'. Villovi muži vyvlekli z vlaku směřujícího do Chihuahua City sedmáct Američanů, kteří byli povoláni, aby obnovili těžbu v nedávno zničeném dole, a bez milosti je zastřelili. Jeden bandita se ohnal šavlí po psovi, který patřil americkému důlnímu inženýrovi, tak prudce, že ho málem rozsekl vejprů, ale zvíře jako zázrakem přežilo. Zlatý řetízek, který patřil jedné z obětí, byl později objeven u zabitého útočníka v Columbusu. Žádný z očitých svědků neuváděl, že by byl Villa při přepadení vlaku osobně přítomen, což však jeho vinu nesnižuje, protože všechno se událo na jeho přímý rozkaz.

Uvážíme-li kritický nedostatek zásob, munice a zbraní a šířící se nenávist ke všemu americkému, není divu, že se Villa rozhodl k útoku na americké pohraniční město. Spojené státy samozřejmě něco podobného očekávaly. Do pevnosti Fort Bliss u El Paso přicházely denně zprávy o pohybu Villových sil kolem hranice a všechny pohraniční posádky dostaly rozkaz pozorně střežit svěřené oblasti. Samotný Camp Furlong v Columbusu odpovídal za bezpečnost stokilometrového úseku.

Všichni se však domnívali, že cílem útoku se stane spíše El Paso nebo mexické město Palomas jižně od Columbusu. Nikdo si neuvědomoval, jak nutně Villa potřebuje zbraně a koně a jak zuřivou nenávist cítí ke dvěma columbuským podnikatelům. Bratři Sam a Louis Ravelovi vlastnili v Columbusu hotel a velkoobchodní sklad, a když Spojené státy zastavily dodávky Villovým jednotkám, oba bratři odmítli Villovi předat objednané zbraně - ovšem odmítli také vrátit předem obdržené peníze. Nájezd se soustředil na jejich hotel a zejména na jejich sklad, který byl nejprve vypleněn a pak do základů vypálen.

Samotný přepad Columbusu byl z hlediska taktiky mistrovským kouskem - náhlý noční útok, který byl pro Villu tak typický. V časných ranních hodinách dne 9. března překonal několik kilometrů západně od oficiálního přechodu hraniční plot a vyhnul se tak hlídce, která měla přechod na starosti. Pak Villa své muže přivedl na samý okraj Columbusu a rozdělil je na dva oddíly. Prvnímu přikázal zaútočit na vojenský tábor, zejména na stáje a sklad munice, druhý poslal přímo do obchodního centra města, kde se měl postarat hlavně o bratry Ravelovy a jejich majetek. Už předchozího dne vyslal Villa do města dva špehy, aby prozkoumali sílu vojenské posádky. Vyzvědači se vrátili s příznivou zprávou - v ležení zůstalo pouhých třicet vojáků. Ve skutečnosti jich bylo desetkrát více, jenže přes den

odvedly vojenské povinnosti většinu kavaléristů mimo město, a proto je zvědové neviděli. A proto také akce, která měla být snadným přepadem slabě chráněné osady, skončila pro Villu citelnou porážkou. Na město, kde se v okamžiku přepadu zdržovalo čtyři sta obyvatel a tři stovky vojáků, zaútočily čtyři stovky nájezdníků s kouřícími zbraněmi v rukou. Zmatek, který by byl nepředstavitelný i za denního světla, dosáhl za tmy přímo katastrofických rozměrů. Avšak nahlédneme-li do seznamu obětí, s překvapením zjistíme, že v porovnání s devadesáti mrtvými, třiceti zraněnými a několika zajatými na straně Villových mužů utrpěli Američané relativně malé ztráty - osmnáct mrtvých a osm zraněných. Je to důkazem připravenosti amerických vojáků, kteří okamžitě překonali počáteční šok a dokázali natolik zmobilizovat své síly, že zamýšlený bleskurychlý útok se změnil v nelítostnou tříhodinovou bitvu. Přesto však Villa získal, co potřeboval. Nepočítáme-li značné zásoby jídla a vybavení, odehnali jeho muži s sebou osmdesát koní a třicet mezků spolu s několika vozy vojenského materiálu včetně kulometů, munice a tři stovek pušek značky Mauser. Pokusy o znásilnění hlášeny nebyly.

11

PŘES ULICI přebíhal muž a podepíral svou manželku, která byla v pátém měsíci těhotenství. Chtěli se ukrýt za cihlovými zdmi hotelu, ale uprostřed ulice zasáhla ženu kulka přímo do vybouleného břicha. Manžel se v žalu zhroutil vedle mrtvé a jako zázrakem unikl smrti.

Jiný muž posadil ženu s tříměsíčním děckem dozadu do auta, sám skočil za volant, a když couval z garáže, aby odvezl rodinu do bezpečí, dostal zásah do ramene. Když odbočil na ulici vedoucí na sever, byl zasažen podruhé, tentokrát mnohem vážněji, a upadl do bezvědomí. Žena se vsoukala na sedadlo řidiče a bezpečně dosáhla pouště.

Další rodina našla útočiště mezi trsy kaktusů. Jiní - poručík z místní posádky, jeho žena, dcera a bratr - se skryli v příkopu, který se táhl podél silnice. Když se kolem přehnal jezdec na koni a málem je zadupal do země, vystřelili na něj, ale nezabili ho. V obavě, že by k nim další výstřel přilákal nežádoucí pozornost, vyběhli oba muži ke zraněnému a pokusili se ho dorazit nožem. Čepel se ulomila, a tak jeden z nich útočníka přidržel a druhý ho umlátí pažbou pušky. Znovu a znovu dopadal okovaný konec pažby na bezvládné tělo, zatímco poručíkova manželka s dcerou se choulily v příkopu, odvracely zraky a zakrývaly si uši, aby alespoň neslyšely praskot drcených kostí.

Krčíc se v ložnici, prkenné stěny domku obložené matracemi, trnula další rodina obavami, že nářek jejich pětíměsíčního mimina k nim přiláká nájezdníky. Matka strčila dítě do úst cíp polštáře a odvrátila hlavu. Když se zase otočila zpět, dítě se již nehýbalo. Vytrhla mu roubík z pusy a málem hrůzou vykřikla, a vtom začalo maličké zase dýchat.

12

VŠICHNI útočníci už projeli kolem. Civilista pobíhal od jednoho padlého Mexičana k druhému a prohlížel je, aby se ujistil, že jsou opravdu mrtví. Viditelnost už byla - nejen díky šířícím se požárům, ale i vycházejícímu slunci - mnohem lepší. Když civilista pohlédl na druhou stranu ulice, spatřil dva opěšalé Mexičany, kteří vyšli ze dveří a potýkali se s chlapcem, jenž jim sahal sotva po ramena a byl oblečený jen ve spodním prádle. Oba nájezdníci se překvapeně rozhledli a uvědomili si, že zůstali úplně sami. Civilista je dvěma výstřely zabil. Jeden se složil na schůdky před domem, druhého síla kulky odhodila dozadu, až prolétl oknem. V tom okamžiku se řada jezdců obrátila a cválala zpět, takže civilista musel nechat chlapce chlapcem.

Vklouzl zpátky do uličky a do někoho narazil. Když se otočil, stála před ním jakási žena, od hlavy k patám slitá krví, v očích prázdný pohled. Šmátrala kolem sebe nataženými rukama a hledala, kudy se dostane na ulici. Civilista ji popadl a strhl ji do úkrytu za plechový sud. Klesl na koleno a pátil na uhánějící jezdce, a když přejeli, vyběhl na chodník a střílel jim do zad.

Venku se rozjasňovalo. Civilista se ohlédl, aby se ujistil, že ho už nikdo nemůže zezadu překvapit, a vyslal další spršku střel za řadou jezdců, kteří zahýbali doleva za roh. Jeden se skácel z koně, druhý se v sedle prudce předklonil a pustil otěže, a to už byli útočníci ti tam. Od tábora se ještě ozývala zuřivá palba a sporadické výstřely zaznívaly tu a tam kolem celého města. Civilista nahlédl do uličky. Žena s tváří pokrytou modřinami se belhala k ulici. Z nedalekého domu vyběhla jiná a spěchala k ní, aby jí pomohla. Civilista těkal očima po okolí a hledal další cíl, ale žádného nepřítele neviděl. Zaslechl polnici. Zatroubila nástup, vzápětí druhá zavelela k útoku. Civilista popadl uzdu koně, na kterém ještě před okamžikem seděl útočník, kterého zastřelil, a opatrně, aby zvíře nepoplašil, k němu přistoupil a vyšvihl se do sedla. Vysoká, mohutná hruška mexického sedla mu připadala nemotorná, ale bez váhání kopl koně do slabin a vyrazil ulicí. To, co následovalo v příštích minutách, byl jeden z posledních čtyř jezdeckých útoků na pistole v historii armády Spojených států amerických. Civilista cválal ulicí na jih, odbočil za roh a přelétl přes železniční koleje mezi lokomotivní výtopnou a celnici. Vpravo se ozývaly výstřely z pušek a civilista se domyslel, že na vyvýšenině, uprostřed níž stál stožár, na který každé ráno stoupala americká vlajka, se shromáždila skupina kavaléristů, kteří teď střílejí za ustupujícími bandity. Spatřil, jak táborem projíždí četa vojáků. Z levé strany se k nim připojil další oddíl a obě skupiny společně vyrazily do pouště. Slunce se ještě nevyhouplo nad obzor, a i když už bylo relativně světlo, na větší vzdálenost se dohlédnout nedalo. Prach, zvířený - podle civilistova odhadu - dobrou padesátkou cválajících koní, viditelnost ještě dále zhoršoval. Civilista se vrátil do prашného víru, projel jím, a teprve potom zahrnul doprava. Přehradná palba z tábora pomalu slábla, nahradily ji výstřely jezdců, kteří ujížděli vpředu. Kavalisté lehce změnili směr, pak ještě trochu, až mířili přímo k jihu. Cválali v oblacích zvířeného prachu a civilista neustále pobízel koně a pomalu jejich náskok zkracoval, až se zařadil po bok posledním v řadě.

Teď už se rozjasňovalo velmi rychle a civilista, který se plavně nadnášel v sedle za zvuků kopyt pravidelně tepajících vyprahlou půdu pouště, konečně zahlédl daleko vpředu - dobrých tři sta metrů, možná i více - prchající Mexičany,

drobné skvrnky pohupující se mezi prachem a kaktusy. Ale i na tu dálku bylo vidět, že své koně nešetří. Civilista mjel jezdce, kteří zaostali, a vozy, které prchající bandité opustili, a pomalu se propracovával dopředu podél jízdního oddílu; ten cválal - roztažený do délky - vpravo od něj. Cestu jim protínala mělká rokle. Civilista se do ní bez váhání vřít, kůň namáhavě překonal protější svah, a už zase pádil nezmenšenou rychlostí dál.

Otevřel se výhled do kraje, a sotva si civilista uvědomil, že nájezdníci mohli na nedalekém návrší, které právě měli, zanechat v záloze několik mužů, aby kryli jejich ústup, už se do písku a hlíny zaryly kulky. Dva kavaléristé sletěli z koní a někdo vydal rozkaz zastavit. Civilista se v první chvíli obával, že se jízdní oddíl vrátí do tábora. Neochotně přitáhl koni uzdu a prohlížel si kavaléristy, rozdrobené na izolované skupinky i jednotlivce. Polykali prach, utírali si obličej šátky, košile promočené potem, ale oště z rukou nepustili. Prašný oblak se pomalu usazoval a civilista zahlédl několik prachem zahalených jezdců ujíždějících kolem návrší, na jehož temeni se blýskaly hlavně pušek.

Muž, který vydal rozkaz k zastavení, major Tompkin - bez klobouku, oblečený jen v kalhotách a pracovní košili, úzký černý knírek splený prachem - projížděl mezi svými vojáky, kteří na něj vyčkávavě hleděli. Mávl rukou za ustupujícími Mexičany, ohlédl se po kavaléristech a zavelel: "Nastoupit do rojnice!"

"Ano, pane!" zahlaholil seržant a zazubil se.

A to už se křenil celý oddíl, protože bylo zřejmé, že se žádný návrat do tábora nekoná. Následovala série rozkazů k nástupu do útočné formace, a když civilista uvážil, v jak neuspořádaném houfu jednotka zastavila, musel obdivovat, jak rychle vytvořila vyrovnaný útvar - každý muž ve svém družstvu, každé družstvo na přesně určeném místě, jednotlité řada jezdců, pohledy upřené na návrší, kde se usadila skupina záškodníků. Civilista pobídl koně a zaujal pozici na samém konci levého křídla. Major, který klusem projel kolem nastoupeného oddílu, aby zkontroloval, zda jsou všichni připraveni, se před ním zastavil a pátravě se na něj zadíval. Civilista přikývl a důstojník mu odpověděl rovněž pouhým pokývnutím. "Zkontrolujte si pistole!" zavelel major, když se obrátil zpět k jednotce, ale všichni vojáci do jednoho jej předešli. Už zkontrolovali hladký chod uzávěrů a teď vytahovali prázdné zásobníky a vkládali do pažeb nabitě v neuspořádaném rachotu kovového cvakání, jak zásobníky zaklapávaly na místo. Za okamžik už jezdcí, celí napjatí, seděli vzpřímeně v sedlech, připravení vyrazit. Pistole svírali tak pevně, až jim zbělely klouby prstů.

Major je naposledy přehlédl a zavelel: "Krokem vpřed!"

"Ano, pane," potvrdil seržant a zopakoval rozkaz. Jednotka se dala do pohybu, jediná přímá řada jezdců, kteří se málem dotýkali koleny. Vypadalo to jako začátek závodu před letným startem, kdy se všichni poctivě snaží, aby nikdo nezískal výhodu na úkor druhého.

Chvíli se pohybovali jen pomalu, aby koně nabrali dech a sžili se s rytmem společného postupu. Potom major zavelel: "Klusem vpřed," seržant jako ozvěna jeho slova zopakoval a jednotka zrychlila. "Cval!" následoval další rozkaz, a to už oddíl připomínal nezadržitelně se rozbíhající obrovský stroj, hladce namazaný, nepředstavitelně výkonný gigantický mechanismus, který už nikdo nedokáže zastavit. Zůstával za nimi jen mrak zvířeného prachu. Civilista se ohlédl vpravo po svých spolubojovnících. Kavaléristé svírali oště v levé ruce, v pravících pistole připravené k palbě.

Když zazněl povel "Tryskem vpřed!", nemusel seržant rozkaz ani opakovat. Zvířata, stržená rytmem, by nesnesla, aby zaostala za ostatními, a jezdcům teď stačilo ponechat jim naprostou volnost. Koně se tryskem řítili vzhůru svahem k vrcholku kopce bráněného zadní hlídkou Villových nájezdníků. Na návrší se zableskly výstřely z pušek, ale tyto kulky už rozjetý oddíl zadržet nemohly. Kavaléristé jeden za druhým stoupali v třmenech a nakláněli se ke krkům koní, a to už major vykřikl: "Pal!"

Natažení kupředu, pistole namířené nad hlavami koní přímo mezi ušima, zahájili kavaléristé palbu. Kulky hvízдалy, ruce sebou škubaly zpětnými rázy výstřelů, cvakaly zásobníky. Plochou, pustou planinou pouště rachotila střelba, jako by někdo vysypal do ohně plný vůz munice. Padesát pistolí, každá se sedmi náboji. Jezdci cválající uprostřed již téměř dosáhli vrcholu návrší. Kulky se odrážely od kamenů a vzduchem létaly úlomky kaktusů. Mexičané se urputně bránili, ale jejich boj byl předem ztracený. Čelo útočné linie poněkud zpomalilo a teď se do útoku přímo zapojila i obě křídla. Oddíl již netvořil vyrovnanou řadu, hnál se v půlkruhové formaci vzhůru za divoké palby; někteří již vyprázdnili zásobníky, nasadili nové - a znovu do třmenů a stisknout spoušť. Kameny a kaktusy na temeni kopce jim explodovaly před očima a Mexičani padali zkosení nelítostnou střelbou jako zralé hrušky. Když útočná vlna dosáhla vrcholu, nebyl tam nikdo, kdo by se jim mohl postavit na odpor, jen hromada mrtvol. Pod kopcem na druhé straně vyčkávala na výsledek střetnutí skupina mužů na koních a někteří kavaléristé neodolali a vrhli se po úbočí dolů. "Stát!" křičel major, zatímco většina jeho mužů sklouzla ze sedel a dychtivé ruce nedočkavě vytahovaly z pouzder pušky. "Stát!" zvolal major podruhé, ale seržant musel svým mocným hlasem rozkaz několikrát zopakovat, než ho jezdcí řítící se po svahu zaslechli, ostře přitáhli oště a obrátili koně. Mezitím už jejich spolubojovníci zahájili palbu z pušek. Klečeli nebo leželi na břiše rozložením kolem vrcholu návrší a do rachotu výstřelů se mísilo harašení uzávěrů karabin. Mexičané pod kopcem padali z koní, a to už se ke kanonádě připojovali i ti, kteří prve nekoordinovaně vyrazili dolů a teď se vraceli, spěšně saskakovali z koní a horečně vytahovali pušky. Řady Mexičanů prořídly ještě více a za několik okamžiků už nebylo na koho střílet a kulky jen zvedaly obláčky prachu. "Zastavte palbu!" rozkázal major, ale někteří v zápalu boje stříleli dál. "Zastavte palbu!" zopakoval seržant, a teprve potom střelba utichla.

Zvedl se vít a vrhl proti zpoceným kavaléristům víry písečných zrnek. Nikdo se ani nepohnul. Pak kdosi zakašlal a jiný, který ležel na břiše s namířenou puškou, se převálil na záda. Další si utřel ústa. "Kristepane," vydechl někdo úlevou. Bylo po všem.

Kavaléristé se dívali jeden na druhého, ohmatávali se, jestli nejsou zranění, a pak věnovali pozornost koním pokrytým chuchvalci pěny. Major se rozhlédl kolem sebe a obrátil se k civilistovi.

"Jak daleko k hranici nás zavedli?" zeptal se.

Civilista nechápal, a teprve za několik okamžiků mu došlo, že major se nechal štvanicí tak strhnout, že ani nepostřehl dvojité pás nízkého plotu, který překonali. Posunul si klobouk do týla, utřel si zpoceně čelo a ukázal palcem za sebe.

"Řekl bych, že hranici jsme nechali asi čtyři míle vzadu, majore."

Major se nehýbal, jen se na civilistu upřeně díval. Pak sklopil zrak, zavrtěl hlavou, a když znovu pozvedl oči, hořely mu v nich ohníčky a na tváři se objevil úsměv. Ne snad od ucha k uchu, ale přesto znatelný, a civilista se také zazubil a přikývl.

"Seržante," křikl major, "pošlete do tábora spojku, ať informuje plukovníka, kam jsme se dostali, ať požádá o další rozkazy."

"Provedu, pane."

"Ještě moment. Upřesněme to. Ať se hlavně plukovníka zeptá, jestli můžeme pokračovat."

"Ano, pane," odpověděl seržant nadšeně.

Čekali čtyřicet minut. Když se spojka vrátila, zjistili, že plukovník nechal veškerou zodpovědnost na majorovi, protože mu vzkázal, ať postupuje podle vlastního úsudku. "Já soudím, že bychom měli pokračovat."

Znovu tedy nasedli a vyrazili za prchajícími bandity. Mexičany podle všeho ani nenapadlo, že by je mohli dál pronásledovat, protože o hodinu později je kavalériste zastihli zcela nepřipravené. Rozpoutala se další zuřivá přestřelka. Oba oddíly se odpoutaly, aby se o chvíli později zase střetly. A tak to pokračovalo celé dopoledne, až se nakonec Mexičané zastavili, zanechali několik mužů na hlídce, aby je nikdo nepřekvapil ze zadu, a obrátili se plnou silou téměř tři stovek jezdců proti padesátce pronásledovatelů. Američanům nezbývalo nic jiného, než se přeskupit a zaujmout obranné postavení.

Oba oddíly se roztáhly do linie dobrých čtyři sta metrů dlouhé. To už bylo poledne, na obou stranách se nedostávalo vody a jídla, koně po přestálé námaze zoufale lapali po dechu a zásoby munice se povážlivě ztenčily. Není divu, že se Mexičanům do útoku moc nechťelo. Po hodině marného čekání zavelel major k ústupu. Návrat byl velmi pomalý. Koně únavou sotva pletli nohama. Slunce žhnulo jako kovářská výheň a kavalériste měli co dělat, aby se udrželi v sedlech. Cestou zpět však napočítali třicet mrtvých Mexičanů a posbírali několik vozů vrchovatě naložených zásobami potravin a šatstva, dva kulomety a přes deset beden s puškami a municí. Všude kolem se potulovali koně bez jezdců a civilista vojákům pomáhal shánět je dohromady.

13

PRENTICE popadl mrtvého za kotníky a druhý voják, který s ním byl na tuto práci přidělen, se chopil zápěstí. Pozvedli tělo a vlekli je, záda shrbená, k ohni. I když si Prentice natáhl přes nos a ústa kapesník a pevně ho za hlavou utáhl, měl z odporného smradu neustále žaludek až v krku. Pokynul svému společníkovi a oba muži tělo zvedli do výšky, rozhoupali, napočítali do tří a hodili je do plamenů. Mrtvola se ve vzduchu převrátila, prolétla plameny a dopadla na vrchol hromady těl stravovaných ohněm. Prošedivělé vlasy okamžitě oranžově vzplály a zvedl se z nich sloup tmavého kouře. Prentice se musel odvrátit, ale prskavému zvuku opékaného lidského masa a škvařícího se odkapávajícího tuku uniknout nemohl. Pomalu se šoural zpátky k řadě mrtvol. Ležely srovnané jako metry dřeva a Prentice zhnuseně pozoroval hemžící se hmyz - miliony malých brouků pobíhaly po šatech i obnažené kůži sem a tam a mizely v otevřených ranách nebo rozšklebených ústech.

A těch much! Prentice kdysi od kohosi zaslechl, že v poušti mouchy vůbec nežijí. No, ten člověk se šeredně mýlil, protože mouchy se slétaly k připraveným hodům v celých hejnech. V poledním slunci se už mrtvá těla začala nadýmat a Prenticeovi, i když měl na rukou rukavice a dotýkal se vlastně jen holení vysokých bot, stačilo, že pod hrubou kůží ucítil ochablé svalstvo, a musel se vyzvracet.

Ohlédl se přes pravé rameno k městu. Nízké hranaté domky se rýsovaly asi dvě stě metrů daleko. Poslední vůz s nákladem mrtvol přijel před necelou hodinou, ale protože to zatím byli všechno mrtví posbírání kolem města, Prentice se obával, že ještě nějaká zásilka dorazí. I tak jich bylo příliš. Do této chvíle spálili čtyřicet těl a dalších padesát ještě čekalo naskládáných na hromadě. Vypadalo to dokonce, že budou muset rozdělat ještě jeden oheň. Vzadu cosi nechutně hlasitě zapraskalo, ale Prentice se neohlédl. Ve městě bude trvat likvidace následků přepadu několik týdnů, uvažoval. Celá jedna řada domů lehla popelem, druhá z dobré poloviny, zuhelnatělé dřevo, zkroucené kovové dílce, rozbité sklo a nádoby a sám pánbůh ví, co ještě bude nutno z města odvézt; a pak sem bude třeba dopravit stavební dříví, vsadit nová prkna, zasklít okna, opravit ploty...

Při nočních událostech se vyskytlo několik příkladů překvapivého hrdinství i podlé zbabělosti. Kuchaře, kteří už byli vzhůru a chystali snídani, zastihl přepad v chatrči z nepálených cihel, jež sloužila jako kuchyně. Když se tam útočníci snažili vniknout, kuchtíci popadli, co jim přišlo do rukou, a urputně se bránili. Chrstli na Mexičany několik kotlů vařící vody, jednoho srazil sekerou, jiného baseballovou pálkou, a nakonec je brokovnicemi, které používali při lovu, doslova vystříleli ze dveří. Naproti tomu příslušníci sanitární jednotky - tak se tehdy označovali zdravotníci - se uzamkli na ošetřovně a kategoricky odmítali z úkrytu vylézt nebo někoho pustit dovnitř. Budova, v níž bylo uskladněno střelivo, byla zamčená a obsluha kulometů musela rozbít dveře, aby vůbec měli čím střílet. Ale ani tak jim kulomety moc nepomohly. Výrobky francouzské firmy Benét-Mercié prakticky nikdy nefungovaly. Do mechanismu se snadno dostával písek, a i když měly jen málo pohyblivých součástí, bylo nutno je neustále čistit. Ale mnohem větším problémem bylo nabíjení. Zásobník na třicet nábojů se musel vytočit do boku širší stranou vzhůru a pak zasunout do úzké štěrbině v pravé části uzávěru, což byla protivná práce za denního světla - a v noci přímo nadlidský výkon. První kulomet se zasekl na samém začátku šarvátky a nevypálil ani ránu a zbývající tři se do boje zapojily se značným zpožděním. Přesto Prentice slyšel jednoho z kulometčíků tvrdit, že jen jeho družstvo vystřílelo celkem dvacet tisíc nábojů.

A Prentice byl ochoten tomu i věřit. Ze všech významnějších budov ve městě zůstala v podstatě hromada třísek, stejně jako z ubikací vojáků a stájí. Podle postupně docházejících hlášení neuniklo kulkám jediné stavení. Jestli jeden jediný

kulomet vystřelil tolik nábojů, kolik se jich muselo na obou stranách spotřebovat? Sto tisíc? Ale možná i o polovinu více. Prentice by to nedokázal odhadnout, ale faktem je, že jedna četa vojáků nedostala na starost nic jiného, než sbírat prázdné nábojnice.

Prentice se s odporem ohlédl k hromadě hořících těl. Jasně oranžové plameny v záplavě černého dýmu. Popadl další pár bot, jeho partner zápěstí, zvedli tělo a táhli je k plápolající hranici. Ve městě se mluvilo o okrádání mrtvol, hlavně vysoké boty prý byly žádaným artiklem. Zájem o šaty rychle opadl a supové se soustředili už jen na peníze, zbraně a zásobníky se střelivem. Tyto scény se však odehrávaly pouze ve městě a Prentice byl rád, že byl něčeho podobného ušetřen. Občas některé mrtvole vypadl nůž nebo pouzdro s pistolí a velmi zřídka i náprsní taška, ale Prentice všechny tyto nálezy házel lhostejně do příkopu podél silnice. Naštěstí se to nestávalo často a Prentice jen mrtvé tělo zvedl, odtáhl a hodil do ohně a snažil se zaměstnat mozek něčím jiným, aby nemusel myslet na to, co dělá. Koutkem oka něco zahlédl, a když se podíval přes plameny k jihu, spatřil dvojitou řadu jezdců ploužící se pouští k městu. Kavaleristé, kteří pronásledovali bandity. Hustý kouř z hořících lidských těl jim určitě sloužil jako maják.

Když se vojáci přiblížili, bylo na nich vidět, že se vracejí ze sedmihodinové štvance - od hlavy k patám pokrytí prachem, tváře vysušené, okoralé rty, koně koupající se v potu, zbrocení bílou pěnou. Vítr k nim přivál odporný pach mrtvol a jezdci si spěšně stahovali šátky z krku a zakrývali si jimi ústa a nos. Někteří se rozkašlali. Dojeli na cestu a zabočili kolem ohně k městu. Když míjeli Prentice a jeho partnera, obdařili je soucivými pohledy. Někteří si ulevili sprostou kletbou.

V jejich čele jel nějaký důstojník, major, a seržant, s nímž Prentice předchozího dne mluvil na nádraží. Ale Prentice věnoval největší pozornost jinému muži. Ne proto, že to byl jediný civilista mezi samými vojáky, ale proto, že ten mohutný hrudník, široká ramena a výrazný obličej si nemohl s nikým splést, i když toho člověka zahlédl jen na pár vteřin a ve tmě. Byl to muž, který ho srazil do prachu ulice, muž, z jehož pušky pak střílel. Teď vypadal ještě starší. V prachu, který mu pokrýval tváře, se rýsovaly stružky potu a vrásky se mu ještě prohloubily, takže jeho obličej připomínal vysušené prkno, na které desítky let pražilo slunce. Byl to ten největší, nejmajestátnější působící člověk, s jakým se kdy Prentice setkal, a když ho civilista, který jel v řadě blíže k němu, míjel, Prentice zachytil jeho pohled - jen letmý, ale přesto v něm bylo cosi nevyslovitelného. Pak se civilistovy oči svezly k plápolající hranici a v příštím okamžiku už zase upřeně hleděly kupředu.

Prentice by nedokázal říci, jestli ho ten člověk poznal.

Kavaleristé pomalu projížděli kolem nich, krátce pohlédli na hořící mrtvoly, pod rukama zakrývajícima obličej se ozvalo přidušené odkašlání a pohledy se odvrátily stranou.

"Kdo to je?" zeptal se Prentice muže, s nímž odklízeli mrtvoly.

"Major Tompkins."

"Ne, myslím toho civilistu vedle seržanta."

"Civilista? Jaký civilista?" Muž se ohlédl po čele průvodu, zamračil se a zavrtěl hlavou. "Toho neznám," řekl mladíkovi.

14

SERŽANT prošel kolem pomalu postupující řady vojáků čekajících před výdejním okénkem, nalil si do hrnku kávu, otočil se, a když spatřil Prentice, utrousil: "Calendar."

Prentice nerozuměl.

"Tak se jmenuje. Miles Calendar. Proč to chcete vědět?"

Jídlna byla plná. Vojáci seděli namačkaní kolem hrubých stolů z neohoblovaných prken a večeřeli, další se stavěli do fronty.

"Musím mu něco dát. Nevíte, kde bych ho našel?"

"Nejspíš ve skladu šatstva, ale na vašem místě bych ho teď neotravoval."

Prentice počkal, než si seržant vzal talíř s fazolemi a vařeným hovězím. "Díky," prohodil a obrátil se k odchodu.

"Hej! Neslyšel jste, co jsem říkal?"

Ale to už Prentice vycházel ze dveří.

15

ZAKLEPAL, a když se nikdo neozval, otevřel. V pruhu světla, který za ním do místnosti vnikl, spatřil starého muže. Ležel roztažený na špinavé podlaze, pod hlavou pytlík s obilím, obličej zakrytý kloboukem, ruce složené na prsou. Nehýbal se, spal.

Prentice měl strach se pohnout, aby ho neprobudil.

"Co bys chtěl, chlapče?" ozvalo se zpod klobouku tlumeně.

Prentice se pokusil něco říci, ale nevypravil ze sebe ani hlásku.

"No tak, chlapče, vymáčkni se. Vidiš snad, že chci spát, ne?"

"Přišel jsem vám poděkovat."

"No fajn. Taks mně poděkoval."

"Myslím poděkovat za to, že jste mi včera v noci zachránil život, když jste mě srazil na zem a odnesl."

"Já vím, že myslíš právě tohle. Raději bych to nerozmazával. Byl jsem zatracený blázen, že jsem tak riskoval a něco si s tebou začínal. Mohli mě zabít. Z mé strany to byla chyba."

Takovou reakci ovšem Prentice nečekal. Považoval za správné tomu člověku poděkovat, ale teď se ho zmocnila zlost.

"No, každopádně jsem vám vděčný. Jo, ještě něco. Přinesl jsem vám vrátit tu pušku."

"Vyčistils ji?"

"Ano," a vztek v jeho hlase byl jasně patrný.

"Tak ji vopří tamhle vo tu bednu." Civilista ukázal špičkou boty do kouta.

Prentice na moment zaváhal, pak odložil pušku a mlčky čekal. Ticho houstlo každou vteřinou.

"Chceš ještě něco?"

"Už asi ne."

"Tak běž a zavři dveře. Zvenčí."

Prentice cítil, jak rudne. Vyšel ven a přirazil dveře. Ne tak silně, že by je přímo zuřivě přibouchl, ale dost hlasitě, aby se to tak dalo vykládat.

16

CIVILISTA vytáhl ruku, která svírala pažbu pistole, zpod vesty, pozvedl klobouk a zadíval se na pušku opřenou vedle dveří. Mrkl na dveře. Venku se ozývalo skřípění podrážek na šterku - chlapec odcházel. Civilista si unaveně protřel oči.

17

NÁSLEDUJÍCÍ události byly do značné míry reakcí na to, co postihlo Maud Wrightovou. Patřila k nevelké skupině amerických občanů, kteří v té době žili na území Mexika v jejím případě na malém ranči nedaleko Pearsonu, malého městečka v provincii Chihuahua, vzdáleného skoro dvě stě kilometrů na jih od hranice. Prvního března, osm dní před útokem na Columbus, čekala sama, jen s dcerkou, na ranči, až se její manžel se svým přítelem vrátí z Pearsonu, kam odjeli nakoupit nějaké zásoby, když otevřenou branou projelo dvanáct ozbrojených mužů na koních. Zastavili před domem a sesedli. Byla to průzkumná hlídka, která se oddělila od hlavního proudu Villových sil postupujících na sever k hranicím. Zprvu předstírali, že patří k jednotkám Villova nepřítele, prezidenta Carranzy, a požádali paní Wrightovou, jestli by jim neprodala nějaké potraviny. Odpověděla, že má jen trochu mouky a soleného masa, které sotva vystačí rodině, ale když ozbrojenci znovu naléhali, aby jim jídlo prodala, vystrašená žena odpověděla, že je mohou dostat zadarmo.

Mezitím se setmělo. Pan Wright s přítelem se vrátili z Pearsonu se dvěma mezkami obtěžkanými nákladem. Mexičané se na ně vrhli a svázali je. Pak prohledali dům a vzali si všechno, co se jim mohlo hodit. Malou holčičku vytrhli z matčina náručí a předali ji jednomu z místních rolníků, kteří se k banditům připojili. Paní Wrightovou posadili na mezka a oznámili jí, že musí s nimi. Nešťastnice nevěděla, co udělali jejímu manželovi, a zoufale ho volala. Když se nikde neozýval, vytrhla se mužům, kteří ji hlídali, sklouzla z mezka a utíkala k dcerce. Jeden z banditů vytasil meč a vyhrožoval, že ji zabije. Přinutil ji znovu usednout na mezka a paní Wrightová, jak později vypověděla, se obávala nejhoršího.

Pochod na sever trval od prvního až do devátého března. Průzkumná hlídka spěchala, aby se co nejrychleji připojila ke zbytku Villových mužů, a za celý den neodpočívali nikdy déle než tři hodiny. Když se připojili k hlavnímu oddílu, padla paní Wrightová před Villou na kolena a žadonila, aby ji propustil. Villa ji poslal stěžovat si podřízeným důstojníkům - od toho tady pryč jsou. Šla tedy za podřízenými, ale ti jí řekli, ať drží hubu, že s nimi pojede, dokud nepadne vysílením, jim že je to jedno. Devět dní namáhavé jízdy pouští, minimum stravy a ještě méně vody. Paní Wrightová se kymácela v sedle a skelnýma očima sledovala hejna supů nad hlavou. Villa prohlásil, že jí život s jeho armádou určitě svědčí.

"Vidíte, jak máte růžové tvářičky? A jak baculaté," popichoval ji. "Spálené sluncem a oteklé," namítala ochable. Když konečně dorazili k Columbusu, řekl jí Villa, že ji přinutí zastřelit ve městě pár lidí. Když mu odsekla, že nejprve zastřelí jeho, Villa se jen smál.

Jenže když se útok zvrtl v porážku, muži, kteří měli paní Wrightovou hlídat, ji daleko za městem ve zmatku pustili a nešťastnice se namáhavě vlekla pouští zpět k civilizaci. Cestou narazila na zraněnou ženu a pomohla jí vyhledat lékaře. Pak odešla do vojenského tábora a tam neúnavně pomáhala zdravotníkům s raněnými tak dlouho, dokud si lidé neuvědomili, co má vlastně za sebou, a nepřinutili ji lehnout si a odpočívat. Paní Wrightová prospala celý den a celou noc a pak se poprvé za deset dní pořádně najedla. Když se dozvěděla, že jejího muže bandité zabili, ale její dcera žije, prohlásila, že se vrátí do Pearsonu, třeba pěšky. "Chci své dítě. Vždyť je to jen devět dní cesty." Její příběh otiskly na prvních stránkách všechny hlavní deníky po celých Spojených státech a věnovaly jejím osudům pozornost i v následujících dnech. I když nakonec vyšlo najevo, že vůbec neodešla pěšky do Pearsonu, nýbrž odjela do El Pasa, kam mezitím její dceru přivezli, detaily strastiplné pouti, které vyličila, plnily dál stránky novin: jak chtěl Villa udělat ze všech mužů, žen a dětí v Columbusu živé pochodné; jak si plánoval, že zabije každého amerického občana, který mu padne do rukou; jak spoléhal na pomoc Němců a Japonců; jak v prvních dnech pochodu narazili na osamělého Američana - Villovi muži toho nešťastníka brutálně umučili. Jeden důstojník mu svázal lasem nohy, druhý konec přivázal k hrušce sedla a vláčel ho po zemi. Když ho odvázal, střelil druhý ubožáka do krku a donutil ho běžet. Když se po deseti metrech zhroutil, svlékli ho do naha a rozdělili si jeho svršky. Potom se přes něj přehnala celá kavalkáda jezdců a poslední mu prostřelil hlavu.

Podobné detaily - a vůbec celý příběh Maud Wrightové - dodaly událostem v Columbusu reálný podklad. Čteme-li o osmnácti zabíjených Američanech a dalších osmi zraněných, jsou to jen abstraktní čísla. Všechny zprávy o zvěrstvích spáchaných v Columbusu se soustředily především na suchá fakta o lidských a materiálních škodách. Co však scházelo, to byl plnokrevný, hutný lidský příběh, který by zapůsobil na city prostého Američana - a nešťastný osud Maud Wrightové jej poskytl ve svrchované míře. Žena, jejíž dům byl vypleněn, manžel zavražděn, dítě uneseno - všechno prvky přímo předurčené k tomu, aby rozněčily hněv Ameriky. Chybělo snad jen zneuctění vlajky a

jablkového koláče, ale vzhledem k tomu, že došlo k narušení státní hranice, byla vlajka do děje nakonec stejně zatažena. Hned dopoledne desátého března začalo mimořádné jednání Kongresu, který se už následujícího dne rozhodl vyslat do Mexika vojenskou výpravu.

Veřejně vyhlášeným účelem expedice bylo zabránit Villovým silám v postupu na jih, aby nemohl zaútočit na osadu amerických mormonů, kteří se usadili asi dvě stě padesát kilometrů jižně od hranic v místě zvaném Colonia Dublin. To však byla jen zástěrka, která poskytla zdůvodnění, proč chtějí jednotky americké armády proniknout na území sousedního státu. Skutečným cílem bylo Villovy síly dostihnout a zničit. V tomto směru došlo zprvu k jistému zmatku. Původní rozkaz zněl dopadnout pouze Villu, jenže to, jak Kongresu vysvětlil náčelník generálního štábu, by ve svém důsledku znamenalo válku proti jedinému muži, a kdyby Villa sedl do vlaku a odjel, řekněme, do Guatemaly, Yucatánu nebo dokonce do Jižní Ameriky, Spojené státy by ho tam dost dobře pronásledovat nemohly. Skutečně důležité bylo zabránit mu v dalších útocích, což znamenalo zneškodnit spíše Villovy muže než jeho samotného.

Podle plánu se mělo expedice zúčastnit pět tisíc vojáků - plná jedna šestina branných sil, které tehdy na území Spojených států působily. Jako následné opatření předložil jistý senátor návrh zákona, který by umožnil odvod více než půl milionu mužů, a i když většina pokládala toto opatření za zbytečnou eskalaci konfliktu, armádní představitelé je pokládali za zcela adekvátní krok.

"Hlídáme mexickou hranici už déle než čtyři roky," prohlásil na shromáždění politických špiček v New Yorku jistý plukovník, jehož projev přetiskl deník The New York Times. "V současné době mají Spojené státy na této hranici dislokovány dvě třetiny své pravidelné armády. Jinými slovy, kolem hranic s Mexikem je rozmístěno na dvaadvacet tisíc vojáků.

Vy si, pánové, nedokážete ani představit, o jak velké území se jedná. Kdybyste je chtěli projet vlakem od jednoho konce na druhý, potřebovali byste na to tři dny. A tuto obrovskou oblast hlídá pouhých dvaadvacet tisíc mužů, které v případě nenadálé potřeby může posílit pouze devět tisíc dalších. Nebýt tak smutný, byl by tento stav k smíchu. Dokud nevypukla válka v Evropě, připadala vám americká armáda jako moucha, na kterou se díváte opočním koncem dalekohledu. Já tvrdím, že americká armáda je ten nežalostnější spolek, jaký jste kdy viděli, a ostatní národy to vědí ještě lépe než my sami... Nastal okamžik, kdy si musíte uvědomit, že když jsme se v roce 1898 odklonili od politiky, kterou jsme předtím zastávali celé století, a prohlásili se za světovou velmoc, převzali jsme tím na sebe také jisté povinnosti a závazky. A musíte si uvědomit, že abychom mohli těmto závazkům dostát, musí být každá diplomatická nóta, kterou náš prezident uzná za vhodné zaslat, každý akt, který bude prezident pokládat za důležitý pro zodpovědné vykonávání své funkce, podepřeny patřičnou silou.

Co myslíte, že by se asi stalo, kdybychom museli vyhlásit válku Anglii, Francii, Německu nebo jiné mocnosti prvního řádu? Američané, jak sami dobře víte, mají tendenci tvářit se ukřivděně a bojechtivě, jakmile něco ohroží jejich posvátný obchod. Nuže, podle našich - podotýkám, že spolehlivých - informací má Anglie v záloze čtyři miliony mužů připravených okamžitě zaujmout svá místa v zákopech, Německo disponuje šesti až osmi miliony vojáků a Rusko osmi až deseti miliony. A na hospodářském poli máme dalšího protivníka na západě.

Jsem skálopevně přesvědčen, že musíme mít neustále na paměti skutečnost, že pokud se aktivně zapojíme do bojů v Evropě, okamžitě na nás udeří z Asie. Přes Atlantik nás může napadnout čtyřmiliónová armáda, další o síle minimálně tři milionů hrozí na druhé straně Pacifiku. Tři miliony plus čtyři dají dohromady milionů sedm. Jak chcete tomuto nebezpečí v případě nutnosti čelit? Pobřeží, které musíme bránit, měří přes dvacet tisíc mil, a je po celé délce velmi lehce zranitelné - snad s výjimkou několika přístavních opevnění, ovšem opevnění, jejichž posádku nemá kdo vystřídat. Teoreticky bychom mohli postavit pravidelnou armádu čítající sto čtyřicet, možná i dvě stě tisíc mužů. Ale pokud bychom chtěli začít uvažovat o vyšších počtech, narazíme na nepřekonatelnou bariéru - cenu, kterou bychom za to museli zaplatit. Nezbyvalo by nám totiž nic jiného, než obrátit se na volný trh a tyto muže přeplatit, protože jsme jako spolek idiotů zavedli něco, čemu hrdě říkáme systém dobrovolných armádních odvodů.

Zdravý rozum napovídá, že z této překerní situace existuje jediné východisko: musíme vycvičit všechny mladé muže této země a musíme s tímto výcvikem začít, dokud ještě jsou mladí. Musíme tyto chlapce vycvičit a v případě nutnosti je musíme k výcviku přinutit."

Byla zformována první americká vojenská letka a zakrátko následovaly první motorizované jednotky. Byly mobilizovány oddíly domobrany jednotlivých států Unie. A během těchto horečných příprav se Spojené státy snažily získat souhlas Mexika ke vstupu na jeho území. Obě země podepsaly několik let předtím smlouvu, na jejímž základě mohly vojenské oddíly vstoupit na území druhého státu při pronásledování nepřátelských Indiánů, a Carranzova vláda teď navrhla podobnou dohodu. Mexiku bude dovoleno pronásledovat zločince i za americkými hranicemi a na oplátku budou moci Spojené státy stíhat bandity v Mexiku, "pokud by došlo k politováníhodnému opakování podobného případu, jaký se udal v Columbusu." V duchu znění smlouvy tedy Spojené státy požadované svolení získaly, ovšem pouze v budoucnu. Jistě, Carranza si za dané situace ze všeho nejméně přál přítomnost cizích vojsk ve své zemi, jenže Amerika se cítila hluboce uražená a spěchala - a omezení proto ignorovala.

A tak se Columbus rozrůstal přímo před očima. Vlak, kterým Prentice přijel, jezdil do města třikrát za den. Zakrátko na nádraží denně zastavovalo deset a za týden už dvacet vlaků, které chrlily vojáky, koně a výzbroj: polní děla, bedny munice, pušky, kulomety. Nedaleko tábora u severojižní silnice se budovala přístávací dráha, vedle ní vyrostly dvě betonové plošiny a nakládací rampa - první depo motorových vozidel americké armády. Dvacet nákladních automobilů, potom padesát, nakonec stovka a k nim přibýlo patnáct motocyklů a několik osobních aut. Tisíc vojáků, další a další tisíc. Rozloha tábora se zdvojnásobila, pak ztrojnásobila. A město rostlo úměrně s ním.

"PÁNOVÉ, v nejbližších dnech provedeme - a zajisté chápete, že neoficiálně - invazi do Mexika."

Vojáci vypadali, jako kdyby neslyšeli. Ne snad, že by neposlouchali, prostě ta slova nezaregistrovali. Seržant počkal, až odloží vidle, kartáče na hřebelcování koní a lahvičky s přípravkem, který používali k leštění sedel, a beze slova je pozoroval. Potom pokračoval.

"Ano, pánové, čeká nás Mexiko. Počítejte s tím, že vyrazíme pozítří při východu slunce, takže jestli si někdo potřebujete napsat dopis, spravit boty nebo přišít knoflík, měli byste se dát do práce. A když už budete v tom, nezapomeňte se modlit, protože, vězte mi, až se dostanete tam dolů, Bůh vám pomáhej... Bůh pomáhej nám všem. Jestli jste se někteří přihlásili na vojnu v naději, že ji strávíte, obklopení svěží zelení, někde na východě čekáním na to, až se obujeme do Němcourů na druhé straně oceánu, bude dobré, když si teď uvědomíte, co vás tam na jihu čeká. Projedete přes čtyřidevadesát čtverečních mil té nejvyšší, nejpustší a sluncem nejvypálenější hromady kamení a prachu, které se pánubohu v pramálo svatém úradku uráčilo stvořit a která se nazývá provincie Chihuahua."

V posledním stání, opíraje se o vysokou, po ramena sahající prkennou přepážku, obličej zbrocený potem a špinavý prachem, jenž se v oblacích zvedal ze staré podestýlky, kterou právě nahrazoval čerstvou slámou, pozoroval Prentice seržanta, který k vojákům promlouval, a pak se zadíval na samotné muže - pokud se jim tak vůbec dalo říkat, protože to byla skupina těch nejmladších, nejzelenějších nováčků, která právě dorazila do tábora. Dělal mu trochu starost, že byl přidělen zrovna k nim. Ne že by sám nebyl mladý a nový - to koneckonců nedávno dostatečně předvedl - nebo že by tohle byla práce, kterou si nezasloužili, to v žádném případě. Ale když si vzpomněl, jak se vyznamenal při útoku na město, obával se, že se čerství rekruti zachovají stejně; a co víc, bál se, že on sám své potupné jednání zopakuje. Nadřízení velitelé by udělali mnohem lépe, domníval se Prentice, kdyby nováčky promísili s ostřílenými veterány, aby mohli nasbírat nějaké zkušenosti. Takto izolovaní nebudou mít žádný příklad, kterým by se mohli řídit.

Stáj na této straně postrádala stěnu, jen pár kůlů podpíralo střechu. Prentice pomalu přejížděl pohledem od vojáků a seržanta, který je poučoval, přes řadu stání a balíky slámy k dění v táboře. Přípravy byly v plném proudu. Někaké řeči o invazi do Mexika sice kolovaly už dříve, ale většina mužů byla přesvědčena, že vojska se tady shromažďují proto, aby posílila hranice. Teď však už věděli, co je čeká. Prentice to hemžení zamyšleně pozoroval: mezci táhnou povozy naložené bednami a jezdci přihánějí další stádo koní, zatímco jiní kavaléristé urychleně natahují lana a stavějí novou ohradu pro zvířata. Na zlomek vteřiny zahlédl na sluncem zalité pláni v oblacích prachu i Calendaru. Právě něco ukazoval dvěma uniformovaným honákům, které o hlavu převyšoval.

Pak se kolem přehnal skupina koní, zakryla mu výhled a Prentice se odvrátil. Seržant stále ještě mluvil.

"Pojedete bez přestávky tak dlouho, jak jen vydržíte. Spát, jíst a proklínat svůj osud budete v sedlech, a až bude po všem, bude vám z těch koní tak zle, že na místě odpřisáhnete, že jsou ztělesněním pekelných muk. Budete se modlit, aby zapršelo, ale celou dobu na vás nepadne ani kapka. Budete se vám zdát o jídle, ale dostanete jen fazole a chleba.

A k dovršení všeho, zatímco vy budete tam dole pronásledovat Villu, po vás půjdou federálové, protože nějakí zatracení blázni v Mexiku si smysleli, že se s námi budou dohadovat, takže teď vyrazíme bez jejich požehnání."

"Jak dlouho to potrvá, pane seržante?"

Seržant se přísně zadíval na kostnatého mládence, který ho přerušil. Chvilí zvažoval, jak na otázku odpovědět, a pak se rozhodl nic nezastírat.

"Major mi říkal, že podle našeho plukovníka asi šest týdnů. Ale jestli chcete slyšet můj názor, odhadoval bych to spíš na šest měsíců, možná i rok. Asi ještě uslyšíte spoustu siláckých řečí o tom, jak s těmi umastěnci zameteme a než se kdo naděje, budeme zase zpátky, ale nevěřte tomu. Je to nesmysl, který hlásají stejní pitomci, kteří by se nejraději okamžitě vylodili v Evropě, aby ukázali Frantíkům, jak bojovat s Němcourama. Šeredně se mýlí. Stopa banditů je už hodně stará. Spoustu času nám zabere, než ji vůbec objevíme. Na většině míst je půda tvrdá jako kámen, jinde otisky kopyt dávno zavál písek, a že by nám pomohli místní vesničané, na to spoléhat rozhodně nemůžeme - Villa je příliš dlouho zásoboval potravinami nebo naopak brutálně zastráhoval. Takže se raději připravte na nejhorší, a jestli vás náhodou potká i něco příjemného, tím lépe. Ale nespolehejte na to... No, to je asi tak všechno. Jiný způsob, jak vás připravit na to, co vás čeká, neznám."

Prentice znovu pomalu přejel pohledem od vojáků a seržanta přes řadu stání a balíky slámy k dění v táboře. Prach zvířený koňmi se mezitím usadil a i na tu dálku a zezadu Prentice rozeznal nezaměnitelnou mohutnou postavu civilisty. Došel ke skupině vojáků, pokynul k řadě sudů a ukázal jim, kam je mají přemístit.

19

"DAL jste mu, co jste chtěl?" zaslechl za sebou Prentice seržantův hlas.

Den značně pokročil, ale on byl stále ve službě. Ne snad, že by nebyl se svou prací hotov - ostatní už dávno odešli -, chtěl se prostě nějak zaměstnat a tuhle činnost ovládal ze všeho nejlépe. A kromě toho se Calendar také ještě pohyboval po táboře v plné práci a Prentice ho chtěl pozorovat. Naposledy přejel kartáčem koňský bok, ohlédl se po Calendarovi, který právě pomáhal vztýčovat lat'ový plot kolem ohrady pro dobytek, odložil kartáč a obrátil se k seržantovi: "Ale jo, jasně že jo. Dal jsem mu to, ale moc jsem si nepomohl, to je fakt."

Seržant pokrčil rameny. "Varoval jsem vás, myslím, dostatečně. On je podivín. Udělá si svou práci, ale drží se stranou. Nepřipustí žádné bratříčkování." Seržant se na chvíli zamyslel. "Ještě jsem nenarazil na člověka, který by o sobě tvrdil, že je jeho přítelem, snad s výjimkou našeho majora, ale ani tak bych neřekl, že by major jejich vztah nazval zrovna přátelstvím. Prostě jim to spolu klapne. Ostatně, znají se už z Filipín."

"Z Filipín?" Vlhký vzduch, déšť a džungle připadaly Prenticeovi tak neskutečné a nekonečně vzdálené, že se pro jistotu zeptal.

"To si pište. A podle toho, co jsem slyšel, bojoval, kde se dalo, už od občanské války."

"Cože?" Prentice myslel, že se přeslechl. "Jak je, proboha, starý?"

"Skoro pětadesát." Seržant znovu pokrčil rameny. "Kdysi jsem si to spočítal. Tehdy mu muselo být nějakých třináct, čtrnáct let. Jistou dobu sloužil potom u kavalerie a pak v indiánských válkách jako zvěd. Znovu se přihlásil, když jsme táhli na Kubu. Následovaly Filipíny, jak jsem říkal, a teď je tady. V celém táboře byste nenašel nikoho, kdo by o válčení věděl víc než on. Jestli se tam dole dostaneme do nějaké šlamastiky a vám se bude zdát, že už to máte spočítané a že existuje jen mizivá šance přežít, přilepte se na něho a dělejte přesně to, co on, protože to bude bez debaty ta jediná správná věc."

Stáli vedle sebe a pozorovali Calendaru. "Ale stejně je to smutné," ozval se po chvíli seržant.

"Co jako?"

"No, v pětadesátí... Je to jeho poslední akce. Příště už ho armáda nevezme - rozhodně ne do Evropy, když uvážíme, co tam Němci vyvádějí. Bez ohledu na to, jak je dobrý, si nikdo nevezme na triko možnost, že začne dělat chyby. Nezná nic jiného než válčení a dokázal se ho držet tak dlouho, jak to jen šlo. Ale nepotrvá dlouho, a už pro něj nebude nikde místo. Právě tohle mám na mysli, když říkám, že je to smutné. Ostatně, za deset let na tom sám budu stejně."

Prentice se zadíval na seržanta a pak znovu na Calendaru. Slunce již téměř zapadlo a zbarvilo podivným rudohnědým nádechem mohutnou postavu, která stála na plošině vozu a překlápěla přes postranici velký barel. Ze sudu se vyhrnula voda a stékala přes plot ohrady do vyhloubeného koryta.

20

CALENDAR pozoroval koně, kteří se skloněnými hlavami pili ze žlabu. Jeden neustále poždůchoval vedle stojící klisny - tak dlouho, až toho měla dost a zlostně se po něm ohnala vyceněnými zuby a rafla ho. To stačilo. Calendar se rozesmál.

Ohlédl se a spatřil majora, který se k němu pomalu přibližoval. Vyšvihl se na ohradu a seskočil na druhé straně, ale podlomila se mu levá noha a musel se opřít, aby nespádl. Nezdálo se, že by si toho major všiml. "Je to moc špatné, Milesi?"

Calendar si zprvu myslel, že se ptá na jeho nohu, ale pak pochopil. Nadechl se a potřásl hlavou. "Škoda mluvit. Horší už to být nemůže. Všechna tahle zvířata mají tyfovou horečku. Sotva se drže na nohou. Koně by potřebovali alespoň dva týdny, aby se dali trochu dohromady. A k tomu nejlepší zrní, který se dá koupit, jenže nevím, kde bysme ho tak rychle sehnali. A i kdyby se nám to nakrásně podařilo, nemáme dost vozů, abysme ho sem dostali. Nemáme totiž dost vozů ani na dopravu vody. A jakmile vyrazíme, tam dole nenajdeme nic než alkalickou vodu a pouštní trávu, kterou koně mohou žrát celý rok a nepřiberou ani deko. Má to jednu výhodu - nemusíme se starat, kde vezmeme pro chlapy maso. Právě se na ně koukáš."

"To je mi jasné, Milesi," řekl major a zazubil se. "Ale přesto vyrazíme a zase se v pořádku vrátíme, ne?"

"Tak zní přece rozkaz, ne? Jasně že se vrátíme."

To už se usmívali oba a major vytáhl dvě cigára.

21

ZE STÁJE Prentice pozoroval oba muže zahalené svatozáří zapadajícího slunce. Major zapálil nejdřív Calendarovi a potom sobě. Oba muži zamířili k jídelně a za chůze vyfukovali oblaka tabákového kouře. Prentice se za nimi díval, dokud nedošli až k jídelně a nezmizeli mu z očí.

22

PODLE plánu měly do Mexika vyrazit tři pluky. První od východu z El Pasa, druhý z Columbusu uprostřed, třetí od západu z Culbersonova ranče, který ležel nedaleko hranic státu Arizona. Taktickým záměrem bylo vytvořit trojúhelník, jehož křídla naženou bandity doprostřed, kde se s nimi vypořádá jednotka z Columbusu.

Jenomže oddíl, který měl postupovat z El Pasa, byl odkázán na dopravu po mexické železnici a mexická vláda odmítla dát k tomu souhlas, takže nezbylo než tuto myšlenku opustit. Dvě zbývající skupiny pak zamířily na jih odděleně - ani ne tak z taktických důvodů jako spíše kvůli logistice. Obě samy o sobě představovaly značný počet mužů a zvířat a jejich společné zásobování bylo velmi problematické. Proto se oddělený postup zdál vhodnější s tím, že se jednotky spojí až později.

Seržant se mýlil. Nevyrazili za úsvitu, jak tvrdil nováčkům. Vojenské ležení bylo tak rozlehlé, že než se všechno zorganizovalo, seřadilo a připravilo k odchodu, odbýjelo poledne. Prentice stál se svou jednotkou - čekali, než dokončí nakládání žebříků a nákladních aut - na silnici, která vedla podél tábora, a v rukou svíral uzdu svého koně. Nebyl to ani lepší ani horší kůň než zvířata ostatních kavaléristů, snad jen barevně trochu odlišný, kaštanově hnědý s podélnou bílou skvrnou na čele. Vykastrovaný kříženec mezi arabem a polokrevníkem v sobě spojoval nejlepší vlastnosti obou plemen - rychlost a vytrvalost. Malý, takže Prentice se nemusel do sedla namáhavě škrábat, ale dost silný, aby ho unesl i s patnácti kilogramy výstroje. Podle lehkého opotřebení zubů Prentice usoudil, že zvíře je asi osm let staré. Přidělili mu je teprve včera a zatím se na něm projel všeho všudy dvakrát, ale měl z něj dobrý pocit. Kůň citlivě reagoval na povely, a jestliže se při hlasitém rachotu automobilových motorů plašil a potřeboval přitáhnout otěže, koně ostatních se chovali stejně. Měl nějakou vadu na levém oku, ale když o tom člověk věděl, nebyl problém ovládat zvíře tak, aby se s tím vyrovnalo. A při pravidelném hřebelcování a všestranné péči se s ním Prentice brzy dokonale sžije - jako ostatně s každým koněm, kterého kdy měl.

Sáhl zvířeti na krk. Cukalo sebou, protože nesnášelo hluk startovaných motorů. Po silnici právě projížděla četa kavaléristů a zvedala prach, který se usazoval na čekajících mužích a koních. Prentice se rozhlédl kolem sebe. Vpředu i vzadu stály vyrovnané řady vojáků, na pohled ostřílených veteránů. Jeho tajné přání bylo vyslyšeno - mladé nováčky, s nimiž pracoval, rozdělili rovnoměrně do všech jednotek - a s úlevou teď pozoroval projíždějící řadu kavaléristů. Vojáci vpředu začali nasedat, a to už se objevil jejich seržant a rozkázal, aby také nasedli. Prentice vsunul nohu do třmenu, položil levou ruku koni na hřív a s uzdou v pravici opřené o sedlovou hrušku se vyšvihl do sedla. Daleko vpředu se formoval pochodový útvar. Jezdci stáli v řadách po čtyřech, v čele plukovní zástavy. Roty vyrážely na povel jedna za druhou, popojely a zastavovaly už ve vyrovnaných čtyřstupech. Za chvíli se pohnou i oni a nastoupení pak počkají, až budou připraveni vyrazit i povozy, automobily, mezci s nákladem a jednotky tvořící zadní voj.

Čekali. Prentice mhouřil oči před zvířeným prachem a rozhlížel se po Calendarovi, ale místo něj spatřil majora a plukovníka. Vyšli z budovy velitelství, ještě chvíli spolu rozmlouvali a pak oba zasalutovali a rozešli se. Major zamířil otevřeným prostranstvím k ženě s malým chlapcem a s děvčátkem o něco starším, aby se s nimi rozloučil. Opodál stálo několik podobných skupinek, manželky a děti důstojníků. Major se sklonil, políbil dcerku a vložil jí do rukou malý balíček zabalený v barevném papíru - dárek na rozloučenou. Pohladil chlapečka, sevřel ho do náručí a i jeho obdaroval. Pak se obrátil k manželce a políbil ji - nijak vášnivě, sice na rty, ale spíše to připomínalo letný polibek na tvář. Prentice ještě chvíli pozoroval majora, jak něco říká své ženě, ale to už seržant zavelel: "Pochodem vchod," a Prentice se po něm překvapeně ohlédl. Povolil uzdu a koleno sevřel boky koně, naposled se zadíval na majora a vyrazil.

V tom okamžiku spatřil Calendar. Seděl nehybně v sedle vedle silnice v oblacích prachu zvířeného projíždějícími jezdci a také pozoroval majora, který znovu políbil manželku, ustoupil, otočil se a zamířil k němu. Pak mladíkovi zakryla výhled řada kavaléristů, a i když se v sedle neustále otáčel, Calendar už neviděl.

Netrvalo dlouho a znovu museli zastavit, protože zastavily i rotu vpředu. Zezadu se ozýval hluk túrovaných motorů - nákladní automobily zaujímaly své místo v koloně. Za chvíli kolem projel major s Calendarem v patách. Někdo zavelel: "Pochodem vchod!" a Prentice viděl, jak se sevřené řady vojáků daleko vpředu daly znovu do pohybu. Objevil se Calendar a cválal kamsi dozadu. Prentice ho sledoval pohledem, a když se zase podíval kupředu, zjistil, že řada těsně před ním se už pohybuje. Pobídl koně.

Hranici překročili krátce před jednou hodinou odpoledne. Bylo patnáctého března, šest dní po nájezdu na Columbus. Panovaly obavy, že Mexičané zablokují hranice, ale žádní vojáci na ně nečekali. Cestou míjeli jen jednoho muže se psem a malým klukem. Za hodinu už se celá kolona pohybovala v ustáleném pochodovém rytmu. Sluncem spálenou silnici pod jejich nohama vystřídal stezka a pak už jen stěží rozeznatelná pěšina vinoucí se nepřehlednou zvětrávanou skaliskem, kamení, písku a kaktusů. Do nesnesitelného vedra, prachu a uspávajícího pohybu kolony začali někteří vojáci z nudy zpívat. Zprvu jen sporadicky, ale postupně se ke sboru přidávali další a další. Seržant se rozesmál, a když se ho kdosi zeptal, co je mu k smíchu, odpověděl, že ten zpěv. "Nejspíš to nevědí. Tohle je Villova pochodová píseň."

La cucaraaacha

La cucaraaacha

Druhý, západní oddíl vyrazil z Culbersonova ranče o dvanáct hodin později - krátce po půlnoci. Ani tam hranici nikdo nehlídal. Zatímco jednotky z Columbusu se daly na pochod v poledním vedru a vzduch byl tak suchý, že vojáci museli neustále pít, i když se zdánlivě vůbec nepotili, kolona pochodující na západě měla opačné problémy. V noci uhodila taková zima, že jim voda v nádobách zamrzla. Povrch byl zpočátku rovný a postupovali poměrně snadno. Netrvalo však dlouho a narazili na hluboké výmoly protkané sítí zlomů. Vrstva prachu usazeného za devět měsíců bez deště jim dosahovala až po kotníky a při každém kroku se zvedala bílá oblaka a zakrývala pochodující oddíl jako těžká opona. Hořce sláný prach vnikal do úst a nesnesitelně pátil v očích. Ucpával koním nozdry a na troud jim vysušoval sliznice. Vojáci si zakrývali ústa a nosy šátky a po několika kilometrech museli zastavit a pomocí kusů látky se podobným způsobem postarat i o koně, aby vůbec mohli dál. Kolona plně naložených mezků beznadějně zaostávala. Jezdci mrzli v sedlech. Pěšáci trpěli prachem mnohem více, protože mu byli podstatně blíže, zato chlad jim tolik nevadil. Hrbili se pod objemnými tlumoky a čtyři kilogramy těžké pušky přehazovali z jednoho ramene na druhé. Ti, kteří už měli s pouští nějaké zkušenosti, se na cestu vybavili ochrannými řidičskými brýlemi, ale prach se jim usazoval na sklech, a i když ho neustále stírali, jen ho rozmazali a prakticky nic neviděli.

Za svítání zastavili a na další pochod vyrazili kolem poledne. A zatímco předtím toužili po troše tepla, teď nostalgicky vzpomínali na noční chlad. Padesát kilometrů, osmdesát, sto. Noční zastávka, znovu na cestu a o dvanáct hodin později už dorazili na místo určené k setkání s druhým oddílem.

Muž, který je tak nemilosrdně hnal kupředu, se jmenoval Pershing, brigádní generál, kterému přezdívali 'Černý Jack' v upomínku na dva roky, které strávil v Montaně jako běloch u pluku složeného prakticky výhradně z černých vojáků. V době přepadení Columbusu velel pevnosti Fort Bliss v El Pasu, kde se o několik let dříve zúčastnil jednání s Villou. Tehdy se s ním dokonce nechal vyfotografovat. Teď mu bylo pětapadesát a Villu pronásledoval. Ministerstvo války stálo před problémem, koho do čela expedice postavit. Potřebovali někoho, kdo už zažil válku na vlastní kůži: Pershing prošel bojovým ohněm na Kubě i na Filipínách. Potřebovali někoho, kdo by byl schopen vést výpravu do Mexika, a přitom nerozpoutat válku: v tomto směru měl Pershing neocenitelné zkušenosti. Jednak jako velitel pevnosti Fort Bliss dobře znal problematiku situaci na hranicích, jednak pro něj bylo typické, že než vyrazil proti nepříteli, snažil se ho co nejlépe poznat a pochopit. Při všech taženích, kterých se zúčastnil, se naučil jazyk místního obyvatelstva a studoval jeho zvyky a náboženství. Přistupoval k protivníkovi spíše z jeho pozice než ze své vlastní. Tato technika fungovala tak dobře, že mnohé domorodé kmeny se podrobily, sotva jim ukázal trochu dobré vůle. Ty, které tak neučinily - a i to bylo pro něj typické -, nemilosrdně vyhladil. Zdálo se tedy, že Pershing má pro výpravu do Mexika ty nejlepší

předpoklady. V jeho prospěch mluvila i skutečnost, že byl navenek zcela apolitický člověk. Oženil se sice s dcerou vlivného senátora, ale nikdy nevyužil tchánova postavení jako odrazového můstku ke kariéře. I tak v armádě postupoval dostatečně rychle. Když byl povýšen do generálské hodnosti, přeskočil osm set služebně starších důstojníků. Hlasy, které vykřikovaly něco o protekci, umlčel osobně prezident Teddy Roosevelt, který prohlásil, že Pershingovi se dostalo povýšení výhradně díky vynikajícímu výkonu služby při bojích na Filipínách. Pershingovo nadání získat si postavení a moc, aniž by se o to nějak zvlášť snažil, bylo další vlastností, která z něj činila ideálního vůdce mexického tažení. Panovaly obavy, že jiní velitelé rozdílných povahových vlastností by se mohli snažit strhnout veškerou pozornost na sebe a z pouhé ješitnosti způsobit závažnou roztržku s mexickými představiteli, která by poškodila zájmy zahraniční politiky Spojených států. U Pershinga se na druhé straně dalo spoléhat na to, že splní úkol a zůstane přitom neviditelný. V tomto směru se však generálovi nadřizení poněkud spletli v úsudku. Pershing sice neměl politické ambice, ale byl to uvážlivý a prozíravý vojevůdce. Využil mexického tažení k tomu, aby své muže za pochodu připravil - pro všechny případy - na boje, které v té době zuřily v Evropě. Když nakonec Amerika do světové války vstoupila, jak mnozí už řadu let s neochvějnou jistotou předvíдали, měla k dispozici jádro tvrdě vycvičených vojáků připravených okamžitě zasáhnout a Pershing sám se stal vrchním velitelem amerických expedičních sil nasazených proti Německu. Ale to všechno mělo teprve přijít.

23

NA SILNICI před nimi ležela mrtvola. Podle odhadu lékaře zemřel ten člověk asi před týdnem. Klidně to mohl být i Američan, ale po sedmi dnech na slunci a nočních návštěvách kojetů se to nedalo poznat. Muž měl zavázané oči a v hlavě díru po kulce. Někdo mu sundal boty a svlékl kalhoty; neměl u sebe žádné peníze ani doklady. Kolona zastavila a nešťastníka pohřbili. Kněz odříkal několik modliteb a vyrazili na další pochod.

Major, který jel v čele, si nechal zavolat Calendaru. "Podle mapy máme před sebou nějaké osady. Vezmi si pár Indiánů a zajed' to tam obhlédnout."

Calendar odmítl.

"Proč?"

Calendar zavrtěl hlavou. "Indiáni. Nechci s nimi mít nic společného."

"Zatraceně, Milesi...!"

"Hele, nebudeme se vo tom bavit, jo? Vo Indiánech není v mý smlouvě ani zmínka."

"No dobře, tak si vezmi bílé zvědy. Mně je to jedno. Vezmi si, koho sakra chceš, ale pojedeš a zkontroluješ situaci v těch osadách."

Calendar přikývl a obrátil koně.

Prentice se díval, jak odjíždí.

A potom v tlumeném dusotu namáhaných koní a rachotivého supění nákladňáků Prentice zaslechl odlišný hluk, pronikavé, energické burácení, zjevně jiný motor než automobilový. Zvuk byl zprvu jen slabý, ale neustále zesiloval, a zdálo se, že přichází odněkud ze zadu. Oddíl právě sestoupil po táhlém svahu a postupoval údolím. Prentice se ohlédl a přejel pohledem od zadního voje až k vrcholku svahu. Viděl, že zdaleka není sám, kdo se zvědavě otáčí. Rachot mezitím zesílil. Kopec halila oblaka prachu a v mihotajícím se vzduchu rozpáleném sluncem se na jeho temeni objevil sotva rozeznatelný předek nákladňáku. Auto se zvětšovalo, rozšiřovalo, hlasitě, dunivě burácelo a Prenticeovi se zdálo, že se oddělilo od země - to si asi s jeho očima hrají vlny žhavého vzduchu. Jenže pak to najednou nebyl nákladní automobil, ale letadlo. Vznášelo se jim nad hlavami a Prentice poznal dvojplášník s křídly potaženými plátnem. V táboře mu kdosi řekl, že je to Curtis 'Jenny'. Letoun byl tak křehký a roztřesený, že mladíkovi připadalo jako malý zázrak, že se vůbec dokázal odlepit od země. Letadlo přelétalo nad postupující kolonou hodně nízko a koně se začali plašit, ale přesto na něj někteří kavaléristé mávali a nadšeně ho zdravili. Pilot sklonil křídla a se řvoucím motorem letadlo bláznivě rozhoupal, až si všichni mohli prohlédnout jeho koženou přilbu a ochranné brýle. Vzápětí, stejně rychle, jako se vynořil, byl pryč. Rychle se zmenšoval, rachot motoru se vytrácel a za chvíli byla vidět jen skvrnka na obloze. Za necelou minutu se objevilo druhé letadlo.

24

O PŮLDRUHÉHO kilometru dál se zavrtalo do země.

Calendar ležel natažený na břiše na okraji příkrého útesu s polním dalekohledem u očí a pozoroval čtyři chatrče z nepálených cihel, které podle mapy nesly hrdé označení vesnice. Viděl dvě kuřata a mezka, ale žádné lidi, rozhodně ne vojáky mexické federální armády. Odplazil se z dohledu, postavil se a zaslechl letadlo. Tam, vlevo, a ne jedno, hned dvě. Calendar viděl, že první letí bez problémů, ale druhé nějak ztrácí výšku. Asi chce přistát, pomyslel si, ale pak bylo slyšet, jak motor zakašlal, znovu se rozběhl, vynechal a nadobro ztichl. Letoun strmě klesal a zmizel za skaliskem. Když se ozval náraz, Calendar už seděl na koni.

25

CALENDAR se připojil ke skupince zvědů a společně zamířili k vraku letadla.

"Co to, sakra, je?"

Letoun spadl do hluboké rokle. Jedno utržené kolo leželo na skalisku, druhé se válelo mezi kaktusy. Křídla se při pádu odlomila, ale trup zůstal nějakou záhadou vcelku, i když plátěný potah byl na dobré stovce míst roztrhaný a

popraskaný.

"Pershingova tajná zbraň," odpověděl pilot. Vysoukal se z vraku a teď stál na nejistých nohou a sprostě nadával. Nehoda jej tak rozzuřila, že ho ani nepřekvapilo, že tady vidí americkou hlídku. "Oficiálně máme přepravovat naléhavé depeše, ale když se mě zeptáte, jak je tomu ve skutečnosti, tak naším jediným úkolem je objevit Villu, nalétnout nad jeho oddíl a dělat, že jsme ztratili kontrolu nad strojem a že padáme přímo na něj, což by ho mělo k smrti vyděsit. Kristepane, podívejte se na ten krám. Žádné náhradní díly a skoro žádné palivo. Věřili byste, že v té bedně s sebou musím tahat půlku motoru ze staré fordky?" Pilot kopl do postranní vzpěry a trup se sesypal jako domeček z karet.

26

PILOT prvního letadla zjistil, že kolega havaroval, až když se pět minut poté, co minuli kolonu, ohlédl a nikde ho neviděl. Obloha byla prázdná, ale přesto letěl dál, protože se domníval, že špatně odhadl vzdálenost a že druhý pilot zaostal víc, než si myslel, a teď se ho snaží dostihnout. Ubral plyn, aby na něj počkal. Každou chvíli se ohlížel, ale když se ani po dalších pěti minutách letoun neukázal, obrátil se a plnou rychlostí se vracel stejnou cestou zpět. Vrak v roklí nebylo téměř vidět a pilot by ho byl přeletěl, kdyby na okraji strže nezahlédl několik koní. Prudce se snesl a řev motoru vyplašil koně tak, že málem utrhli uzdy, kterými byli přivázáni k balvanům. A to už pilot viděl, jak se jeho kolega šplhá vzhůru po srázu a s ním nějakí muži. Pak spatřil vrak. Druhý pilot na něj zamával. Letadlo se v půlkruhu obrátilo a vracelo se. Tentokrát se pilot snesl velmi nízko, aby se přesvědčil, že ti muži nejsou Mexičani. Viděl, že jeho partner je v pořádku a že mu nemává, aby se mu dal poznat, ale spíše mu naznačuje, aby letěl dál. Povrch byl ostatně tak posetý kameny, že jakýkoliv pokus o přistání by skončil katastrofou. Letadlo tedy opsalo ještě jednu zatáčku, pak pilot spokojeně rozkýval křídla na pozdrav a odletěl.

27

PERSHINGŮV oddíl dostihl pozdě odpoledne.

Bylo osmnáctého března, tři dny poté, co expedice vyrazila, a protože jednotka, která se dala na pochod z Columbusu, byla teprve v půli cesty k místu setkání, pilot se domníval, že Pershing bude také ještě dost daleko. Ve skutečnosti na to sto procentně spoléhal. Oba piloti odletěli dříve, než jim stanovil rozkaz, a ždímal motory letounů na maximum, aby se dostali na místo co nejrychleji a získali tak jeden, možná i dva volné dny. Colonia Dublán se v jejich představách změnila na něco jako ráj na zemi, stromy, tekoucí voda, obděláná půda, mormonská kolonie nedočkavě čekající, až dorazí pomoc. Pilot počítal s tím, že jako prvnímu Američanovi, který do osady dorazí, se mu dostane velkolepého uvítání. Jídlo, pití, všestranná péče, noci strávené nerušeným spánkem na vzdušné terase, dny na lavičce někde ve stínu.

Slunce klesalo k obzoru za špičkou jeho pravého křídla a pilot pozoroval, jak se krajina pod ním začíná měnit. Skály, rokliny, návěje písku a kaktusy ustupovaly zeleným polím a košatým stromům, v dálce se třpytila hladina říčky. Mezi korunami stromů už rozeznával domy, některé s plochou střechou, jiné se sedlovou a dokonce se štítem. Několik stavení zářilo bělobou a pilot usoudil, že mají čerstvě natřené dřevěné stěny, jiné domky byly hnědé, postavené z nepálených cihel. Jednotlivá políčka - řádně obděláná, s řádky rašícího obilí - oddělovaly kamenné zidky. Pilot jasně rozeznával farmáře, který kráčet za pluhem taženým oslem. Když se ještě více přiblížil, spatřil na břehu řeky skupinu žen, které praly prádlo. A pak uviděl na silnici vůz tažený koňmi. Pohyboval se co noha nohu mine, za ním osobní automobil. Rady nákladních aut, spousta stanů, vojáci, pasoucí se koně - a pilot si uvědomil, že ho Pershing předešel.

28

PILOT celou dobu, co nalétával na přistání, sprostě klel.

Na ploše stál poručík a čekal na něj. "Pershing si s vámi chce promluvit."

"Jo, jasná věc. Co jiného by taky mohl chtít." Pilot následoval poručíka mezi stany ke skupince stromů poskytujících blahodárný stín. S generálem se dosud nesetkal. Pershing vypadal unaveně. Vysoký, hubený, vpadlé tváře, knír pepř a sůl. Seděl na prázdném sudu od benzínu a rozmlouval s několika vysokými důstojníky.

"Potřebuju vás tady na západě," řekl pilotovi a ukázal na mapu. "Vyslal jsem tři předsunuté jednotky, jednu na jih a další na západ a na východ, a chci, abyste se připojil k té západní. Poletíte za nimi, najdete je a denně mi budete přinášet zprávy o jejich situaci."

"Obávám se, že to nebude možné, pane."

Pershing se zamračil a sežehl pilota výhružným pohledem.

"Měl byste mě poslat raději na jih. Tam na západě jsou hory, přes které nedokážu přeletět."

"Cože nedokázete?"

"S letadlem, jako je Jennie, lze vystoupit do čtyř tisíc stop v klidném povětří, ve větru dokáže maximálně tisíc. Jenže hory znamenají vždycky vítr a tyhle navíc vypadají, že mají takových deset tisíc stop výšky. Nemám nejmenší šanci." Pershing na něj beze slova hleděl.

"Víte, pane, Jennie se na takovou práci nehodí. Kdyby nám vláda přidělila podobný stroj, jako jsou blérioty nebo martiny, co je Francouzi a Britové používají proti Němcům, bylo by všechno v pořádku, ale s Jennií? Kdepak, pane, s Jennií ne."

Pershingovi se v obličeji objevil výraz totálního znechucení. "Tihle washingtonští... Proboha svatého, Amerika dala světu první letadlo a dnes máme horší letectvo než Japonci."

Zkrivil rty v pohrdlivém úsměšku a potřásl hlavou.

29

JEDEN nákladák měl zlomenou poloosu, druhému se z chladiče valila oblaka páry, ale kolona by i bez toho musela stejně zastavit. Před nimi se rozkládala vesnice a Calendar vyrazil na průzkum. Oba zvědové, kteří ho doprovázeli, odbočili stranou, aby kryli křídla. Z dálky, při pohledu dalekohledem, vypadalo všechno v pořádku - pouze vesničané, po mexických vojácích ani stopy. Hotové město, mnohem větší osada než všechny ostatní, na které dosud cestou narazili. Tři stovky budov, možná více, rozdělených uprostřed hlavní ulicí. Calendar jel přímo po ní, pod kopyty jeho koně duněla udusaná hlína spálená sluncem, a pozorně sledoval domky na obou stranách. Když se předtím díval dalekohledem, kypělo to tady čilým ruchem. Ulice plná lidí, před domy přivázaní osli. Když se k městu blížil, ruch postupně utíchal, a když vstoupil mezi první domy, nebyl už venku skoro nikdo. Několik mužů stálo ve dveřích a nevraživě ho pozorovali, ostatní někam zalezli a schovali se. Okna neměla skleněné tabulky, jen dřevěné okenice, které se daly uzavřít zevnitř, a Calendar teď viděl, jak se jedno za druhým s bouchnutím přivírá, stejně jako zbývající otevřené dveře. O několik domů vpředu stála na prahu holčička s dlouhými vlasy a zvědavě na něj třeštila oči, ale vtom ji zevnitř popadla něčí ruka a dveře se s prasknutím přibouchly. Po celé ulici rachotily zastrkované petlice. Calendar jel dál. Před kopyty jeho koně se rozstříkla slina, odkudsi přiletěl kámen, ale když se Calendar ohlédl, nikoho neviděl. Nemohl jim to mít za zlé. Koneckonců, místní obyvatelé byli vždy ti poražení. Dlouholeté zkušenosti je dostatečně poučily, že s cizinci se vždycky dostavují potíže. Bud přitáhne a vyplní město Villa, nebo se o totéž postarají federálové. Pravda, Villa kdysi, v lepších časech, podobná městečka podporoval a zásoboval. Kradl dobytek velkým rančerům, maso nasolil a rozdával vesničanům. Jenže na oplátku vyžadoval bezvýhradnou poslušnost a místní lidé dávno pochopili, že ať už cizinci berou nebo rozdávají, vyjde to vždycky nastejno, protože ruka, která dává, si současně bere, a ruka, která pouze brala, se může kdykoliv vrátit a vzít si podruhé. V důsledku toho nikomu nevěřili a starali se jen sami o sebe.

Pro Calendaru to ovšem nebylo nic nového. Mnohokrát byl svědkem podobného jevu - když na Západě končily indiánské války, neutrální kmeny se loupeživých band bály stejně jako bělochů, a nejinak tomu bylo na Kubě a na Filipínách, všude tam, kde partyzáni žili na úkor vesničanů. Ať se ti, kteří si přáli zůstat neutrální, sebevíce snažili, obě strany jim vždycky působily problémy a nakonec je považovaly za nějaký zvláštní druh nepřítele. Mohli být stejně nebezpeční jako protivníci, kteří se proti nim přímo postavili. Jistě, teoreticky tam americké expediční síly měly za cíl právě těmto lidem pomoci, ale vojáci jim nikdy plně nedůvěřovali, a když se našla příčina, neutrálové neneutrálové, vždycky to odnesli místní.

Calendar tedy projížděl hlavní ulicí, a aby obyvatelé města zbytečně nezervóznili, držel ruku v blízkosti ukrytého podpažního pouzdra, ne u pistole, která se mu houpala u pasu. Byl sám a samozřejmě nemohl současně sledovat situaci před sebou a vzadu. Proto také přikázal třem dalším zvědům, aby jej a jelho dva kolegy zpovzdálí sledovali. Jeho vlastní anděl strážný teď postupoval padesát metrů za ním s jediným úkolem: dávat pozor, aby se za Calendarovými zády, až projede kolem, nemohl nikdo pokusit ho odstřelit. Ulice se teď prakticky zcela vyčistila. Budovy, které ji lemovaly, byly větší a větší, od chatrčí přes boudy k hranatým domům s plochou střechou, u kterých jako stavební materiál používaly nepálené cihly, z nichž trčely stěbla slámy a podlouhlé kamínky. Trámy, které nesly střechy, přečnívaly přes vnější obvodové zdi. Calendar pátravě nahlížel do bočních uliček, ve kterých, kromě osamělého oslíka a dítěte prchajícího do bezpečí, nespátřil vůbec nic podezřelého. Zadíval se před sebe na čtvercové náměstí s kamennou studnou přesně uprostřed, vedle které seděl stařec v lýkových sandálech, na ramenou serape z pytloviny, a usoudil, že pokud může někde čekat problémy, bude to právě tady.

Calendar zamířil rovnou ke studni a pozdravil. Vesničan přikývl, aniž se na něj podíval, a Calendar seskočil, kůň mezi ním a starcem. Vzal zvíře za uzdu a dovedl je ke studni. Na roubení stálo dřevěné vědro a Calendar se obával, že v něm bude voda. Nevěřil, že by si vesničané otrávil vlastní studnu, ale do vědra klidně něco nasypat mohli; Calendar by z důvodu elementární opatrnosti musel vodu vylít. Na druhé straně je voda v osadě uprostřed pouště velmi vzácný artikl, a jestli by byla voda ve vědru nezávadná a on ji přesto vylil, těžce by se tím domorodců dotkl. Proto se zaradoval, když zjistil, že je vědro prázdné. Spustil je na provaze do hloubky, kterou v té temnotě odhadoval asi na šest metrů, vytáhl, vylil prakticky celý obsah do koryta vedle studny a povolil uzdu, aby se zvíře mohlo napít. Jakmile si byl jist, že je voda v pořádku, sáhl do sedlové brašny, odsunul revolver, který tam měl připravený, vytáhl plechový hrnek a nabral si zbytek vody z kbelíku. Napil se a poděkoval starci za pohostinnost.

Stařec znovu přikývl, ale oči měl stále sklopené.

Calendar se ohlédl po zvědovi, který mu kryl záda a který teď stál v místě, kde ulice ústila do náměstí, a zvedl ruku. Zvěd pobídl koně a vydal se napříč náměstím. Vesnice byla větší, než se Calendar zprvu domníval - šest set domů byl pravděpodobnější odhad než tři sta. Na zdejší poměry opravdové město, i když se budovy soustředily zejména na opačné straně, než kudy sem přijeli. Přesto Calendar nevydechl volně, dokud jeho anděl strážný neprojel bez úhony na protější konec náměstí, kde se připojil k ostatním dvěma dvojicím zvědů, kteří město z obou stran ve čtvrtkruhu objeli a teď čekali v místě, kde pokračovala hlavní ulice.

Teď tedy mohl být Calendar klidný - když studnu pohlídá, nikdo nebude moci vodu otrávit. Mávl na zvědy, aby se vrátili ke koloně a vyřídili majorovi, že může poslat čtu vojáků pro vodu. Pak si posunul klobouk do týla, poznamenal ke starci něco o nesnesitelném vedru, stoupl si tak, aby mu kůň svým tělem kryl bok, a čekal.

30

KOLONA rozbila tábor sto metrů od okraje města. Rozkaz zněl jasně: v žádném případě se nezaplést do zbytečných sporů a nepřipustit konflikt s místním obyvatelstvem, pokud to nebude zcela nevyhnutelné. V tomto případě ovšem neměli na vybranou, vodu potřebovali. Pokud se týká zásobování vodou, záviseli plně na nákladních automobilech, které v případě potřeby vyrážely ke studnám - spíše díram vyhloubeným v písku pouště - a přivázely vodu v sudech. Ale tento způsob dopravy byl použit vůbec poprvé a nikdo nevzal předem v úvahu, jak vozidla na zdejších cestách necestách utrpí: zadřená ložiska, přehřáté motory, prasklé pneumatiky, zprohýbané závěsy kol, olejové vany tak dlouho narážely na vyčnívající kameny, až praskly nebo se uvolnila těsnění. Některé automobily ztrácely olej tak rychle, jak ho mechanici stačili do motoru lít. Vodu potřebovali hlavně pro vozidla a koně, muži se mohli v případě nutnosti uskrovnit a vystačit s omezenými přiděly. Zásoby, které momentálně měli, by jim sice vystačily ještě na jeden den, ale nemohli si dovolit riskovat, že se ocitnou úplně na suchu. Nabrali si tedy tolik vody, aby studna úplně nevyschla a zůstalo dost i pro vesničany, a pak vyhledali starostu a předali mu pokladniční poukázku. Vzato do důsledků to byl bezcenný papír, protože proplatit by si ji mohl starosta nechat jedine na druhé straně hranice a vojáci pochybovali, že by se ten člověk někdy v životě vydal tak daleko, ale bylo to pohodlnější než vozit s sebou hotové peníze.

Koneckonců, k čemu by byly peníze v osadě, jejíž ekonomika je založena na výměnném obchodu?

Slunce už téměř zapadlo. Vojáci rozestavili nákladní auta a povozy do kruhu, vztyčili ochranný plot, přivázali koně, odsedlali je, sundali jim udidla a ohlávky a vyhrébelcovali je. Prentice počkal, dokud slunce nezmizelo za obzorem, a pak vzal seříznutou plechovku od benzínu, pečlivě ji vypláchl a naplnil vodou.

"To ti zatím postačí," řekl svému hnědákoví. "Udělalo by se ti špatně."

Za několik minut nalil zvířeti další přiděl. Pak mu přivázal k tlamě pytlík s krmením a počkal, až se nažere. Vojáci krmili koně zrním z armádních zásob, a protože expedice vyrazila v takovém chvatu, nedalo se na kvalitu krmiva moc spoléhat. Prentice nechtěl riskovat, že by jeho kůň kvůli přimíchaným oblázkům krmení odmítl. Kdyby k tomu došlo, musel by pytlík vysypat a ukázat zvířeti, že mu nabral novou dávku, kterou by ovšem musel pečlivě zkontrolovat, aby tam opravdu žádné kameny nezůstalo, a potom jen doufat, že se s tím kůň spokojí. Zrní bylo našťastí v pořádku, a jakmile se kůň dosyta nažral, Prentice ho ještě jednou vyhrébelcoval a spokojen, že pro své zvíře udělal, co bylo v jeho silách, věnoval pozornost sobě.

Na rozdíl od pozdějších vojenských tažení, kdy se běžně stavěly jídelní stany a vyčleněné jednotky byly pověřeny přípravou menáže pro celý tábor, museli se vojáci na mexické výpravě postarat o vlastní stravu sami. Většinou konzumovali přiděly, které nafasovali na počátku tažení - fazole a sušené hovězí, lodní suchary, slaninu, kávu. Vezli si potraviny s sebou v tornách nebo sedlových vacích, a když jim docházely, doplňovali si je za pochodu ze zásobovacích vozů. V důsledku toho měli vojáci zavazadla hodně přetížena. Pro případ očekávaných problémů si mohli sice nabalit poměrně značné zásoby, ale výživná hodnota těchto pokrmů, vybíraných především kvůli malému objemu, nebyla příliš velká. Jejich výhodou ovšem bylo to, že se nekazily, a vzhledem ke své nevalné chuti vydržely opravdu dlouho. A tak se Prentice, vnitřní strany stehů do ruda odřený, páteř a zadek po dlouhých měsících, kdy neseděl na koni, celé rozbolavělé, rozkročený, aby ulevil bolesti, teď hrbil nad sedlovým vakem a přehraboval se v něm. Vložil si do úst kus na kost tvrdého sucharu, a zatímco čekal, až změkne, aby se dal pozřít, vytáhl si cukr, kávu a sušené hovězí a na nejistých nohou zamířil k seržantovi a skupince vojáků kolem něho.

Dřepěli v kruhu a usilovně se snažili rozdělat oheň. V rychle houstnoucím šeru viděl Prentice mezi jejich nohama záblesky rozškrtávaných zápalek a přemýšlel, kde asi a jaké vůbec sehnali palivo. Když se přiblížil, spatřil několik hromádek nalámaných suchých, sluncem spálených mesquitových [pouštní strom podobný vrbě, pozn. překl.] větví. Vojáci narovnali malou hraničku z drobných kousků a uprostřed ponechali dutinu, kam seržant právě přikládal další zápalku. Zaplála a zhasla. Následovaly ještě dva neúspěšné pokusy, až konečně chytily ty nejmenší třísky. Rychle se zkroutily a zešedly, ale ohniček se pomalu rozhořoval a mihotavé plamínky osvětlily skalnatou půdu kolem nohou vojáků. Seržant přiložil větší kousky, které se postupně rozhořely, a za chvíli byla jedna hromádka dřeva pryč. Ne že by si s ohněm moc pomohli. Mesquitové dřevo dlouho nevydrží a oni měli k dispozici jen dvě další hromádky, protože vojáci v táboře prakticky do jednoho vyrazili do okolí, důkladně je prosmýšleli a všechno, co mohlo jen trochu hořet, skončilo na desítkách podobných ohničků. V chladu, který s nadcházející nocí zalézal pod kůži, přišla i ta trocha tepla vhod, ale vařit se na takovém ohni rozhodně nedalo, a tak to nejlepší, co mohli udělat, bylo sesednout se kolem ohně a zahřát si alespoň ruce. Za deset minut bylo dřevo pryč. Plameny ještě chvíli skomíraly - a zhasly.

Prentice se vrátil kolem plotu a řady koní, usadil na zem a opřel se o sedlo. Přesunul si pouzdro s pistolí, aby ho netlačilo do stehna, odepnul od opasku polní láhev, položil před sebe hrnek a nalil do něj vodu. Přidal dvě lžičky cukru z pytlíku a zamíchal. Ukousl si kousek sušeného hovězího, pořádně ho požvýkal, polkl a napil se.

Voda měla lehce kovovou příchut', ale že by byla sladká, to Prentice skoro necítil - neklamný důkaz, že už cukr opravdu potřeboval. S cukrem se to mělo stejně jako s kousky soli, které si celý den čas od času vkládal do úst. Jakmile ucítil slanou chuť, věděl, že má prozatím dost, a s další dávkou soli počkal. Znovu se napil oslazené vody bez chuti, ukousl další kousek hovězího, žvýkal a rozhlížel se po ležení.

Některí kavaléristé jen tak postávali, a přestože byli zabalení v příkrývkách, chvěli se zimou. Jiní se pokoušeli vztyčit stany, ale když zkusili zatlouct kolíky, zjistili, že skalnatá půda je příliš tvrdá, a nechali toho. Další si jednoduše lehli vedle svých sedel. Odhrabali pod sebou kameny a pod hlavy si složili torny. V táboře ještě hořelo několik ohničků, ale i ty rychle dohasínaly. Vojáci kolem nich žvýkali maso a suchary. "Boha jeho," ozvalo se odkudsi vpravo, nejhlasitější projev, jaký Prentice za celý večer slyšel - na rozdíl od radostné, bojovné nálady, která panovala, když vyráželi na pochod, teď nebylo znáveným kavaléristům vůbec do řeči a v táboře zavládlo až nepřirozené ticho a klid.

Prentice usrl další doušek oslazené vody, a tentokrát už ucítil na jazyku trochu sladkou příchut'. Nedaleko zarehtal kůň, ale Prentice se po něm ani neohlédl. Požvýkal další sousto sucharů a hovězího, polkl, ještě chvíli přemýšlel a pak se rozhodl a postavil se. Na protější straně ležení se na pozadí šedé oblohy nejasně rýsovaly černé obrysy nákladních

automobilů rozestavených do oblouku - tvořily vnější obvod tábora. Prentice zaslechl plechové zarachocení, jak někdo nadzvedl kryt motoru. Rozsvítila se lucerna, v jejímž nažloutlém světle Prentice rozeznal tři mechaniky naklánějící se pod kapotu. Jeden z nich ostatním ukazoval něco v motoru. O pět vozů dál zvedali jiní dva zadní kolo a nahlíželi pod podvozek.

Prentice se vydal na obhlídku tábora. Nejprve zamířil vpravo a dostal se až ke koním, pak se vrátil na druhou stranu, ale to, co hledal, nenašel. Hvězdy sice svítily, ale měsíc se ještě neukázal a ani ve světle dohasínajících ohníčků nebyla viditelnost taková, aby se daly rozeznat nějaké detaily. Prentice usoudil, že nejlíp udělá, když obejde tábor kolem dokola, a jestli neuspěje, bude muset tábor projít křížem krážem.

Nakonec to nebylo nutné. Neušel ani padesát kroků a v místě, kde končily povozy a začínala řada nákladních automobilů, našel, co hledal. Stárnoucí civilista seděl s nataženými nohama, záda opřená o kolo vozu, loket o sedlo, a balil si cigaretu. Nedaleko skomíraly poslední plamínky ohně. Díky jejich světlu Prentice poznal, co ten člověk dělá, ale byl přesvědčen, že by ho zahlédl i bez jejich přispění.

Celou dobu na Calendaru myslel - ne od okamžiku, kdy mu zachránil život, to ne, ale od svého rozhovoru se seržantem, který mu tehdy o civilistovi řekl něco, co ho neobyčejně zaujalo. A tak tam stál, splýval s tmou, vyčkával a sbíral odvahu, zatímco Calendarovy silné prsty obratně ukroutily cigaretu a přiložily ji k ústům, aby ji mohl ve spoji olíznot. Prentice stále čekal a pozoroval, jak Calendar cigaretu lepí a pevně uhlazuje, znalecky prohlíží, vkládá do úst a potom zvedá zrak do tmy směrem k němu.

"Proboha, neříkej mi, žeš mně přišel ještě jednou poděkovat."

Prentice se málem obrátil na patě a odkráčel. Ne že by neočekával konverzaci podobnou té, kterou protrpěl ve skladišti šatstva. S nevrlým přijetím víceméně počítal a v duchu se proti němu obrnil. Jenže se bláhově domníval, že se přiblížil zcela nepozorovaně, zatímco ten staroch o něm celou dobu věděl a on se v jeho přítomnosti opět cítil jako bláznivý hlupák.

Nicméně se mu podařilo nutkání zbaběle utéci potlačit. Postoupil kupředu a zastavil se u špiček civilistových bot.

"Ne, přišel jsem vás o něco požádat."

"Požádat mě vo co?"

Prentice otálel s odpovědí, najednou nejistý, jestli má pokračovat. "Abyste mě to naučil," vyhrkl nakonec.

"Co tě mám naučit?"

"Tohle všechno."

"Nevím, vo co ti jde, hochu."

Staroch nehodlal ustoupit ani o píď. Odvrátil se, aby si zapálil cigaretu. Jasný plamen, který náhle vzplanul v temnotě, ještě zdůraznil tenké, řidnoucí prošeďavé vlasy, tváře zarostlé strništěm a hluboké vrásky, které brázdily větrem ošlehaný obličej. Calendar vypadal, jako kdyby náhle zestárl o dalších deset let.

"Jasně že to víte, ale přesto mně dovolte, abych vám to řekl," opáčil Prentice a pokračoval. "Když jsem se přihlásil do armády a prodělal základní výcvik, nenaučili mě nic než jak zacházet s pistolí, puškou a kulometem. Jenže ty první dvě věci jsem už znal, a protože si okamžitě všiml, že se dokonale vyznám v koních, prošel jsem přijímačem velmi rychle.

Dali mi akorát pár knížek, abych si je přečetl, a řekli mi, že až se dostanu do stálé posádky, bude mým nejlepším učitelem zkušenost."

"A měli pravdu."

"Jo, jenže to je dobré tehdy, když nemáte celé dny na práci nic jiného než pozorovat cvrkot kolem sebe a sem tam něco pochytit. Ale v Columbusu šlo o krk a tady to bude to samé. Až se mi příště stane něco podobného jako tam, a ono k tomu určitě dojde, nemůžu se spoléhat, že se zase vyskytne někdo jako vy a zachráni mi krk."

Civilista přikývl a zatáhl z cigarety, až ohníček ve tmě jasně zazářil. "Přece jsi musel vědět, do čeho lezeš. Když se ti to nelíbilo, proč ses, k čertu, nechal naverbovat?"

"Možná ze stejného důvodu jako vy."

"To bych teda neřekl." Byla to chyba, které Prentice okamžitě litoval. Staroch se předklonil a sežehl ho pohledem. "To sis dovolil trochu moc, chlapečku."

Prentice zavrtěl hlavou. "Máte pravdu. Omlouvám se."

"To bys ztraceně měl. Nestojím tady vo žádnýho devatenácti- dvacetiletýho mlíčňáka, kterej si myslí, jak mně rozumí. Protože ty nerozumíš vůbec ničemu, chlapečku. Vůbec ničemu. Došlo ti to? Dokážeš alespoň tohle pochopit?"

"Ano, pane, dokážu. Proto jsem tady."

Prentice doufal, že oslovení 'pane' pomůže zmírnit napětí, a skutečně se zdálo, že staroch poněkud roztál. Típnul cigaretu a zamyslel se.

"Proč bych tě vlastně měl učit? Jestli už připustím, že něco podobného se vůbec dá naučit."

"No, řekl bych, že žádný rozumný důvod neexistuje."

"To máš teda pravdu."

Tím to haslo. Uctívá zdvořilost mu nebyla nic platná. Civilista se otočil, aby si ubalil další cigaretu, a očividně očekával, že Prentice odejde. Mladík se také obrátil k odchodu, ale pak ho něco napadlo.

"Snad jen tohle. Je vám pětadesát. Zažil jste na vlastní kůži všechna střetnutí, do kterých se Amerika od občanské války zapojila. A teď, právě v tomto okamžiku, brázdí německé ponorky Atlantik."

"Co má tohle znamenat?"

"Jste poslední. Nemyslím, že by si někdo namlouval, co tady vlastně děláme. Villa je jen záminka. Tato akce není nic jiného než generální zkouška na chvíli, kdy zasáhneme do bojů v zámoří, a až k tomu dojde, váš způsob života je pryč, všechno, co znáte, už nebude k ničemu. Kolik vám ještě zbývá? Nejvýš deset, možná patnáct let, a pak odejdete a všechno vaše znalosti a zkušenosti zmizí s vámi. Já vám nabízím šanci předat tohle všechno dál."

Civilista se zavrtěl a chystal se promluvit, ale Prentice mu to nedovolil.

"Já vím, co chcete říct. Až tohle skončí a já to náhodou přežiju, stejně mi to, co bych se od vás naučil, nebude k ničemu, takže ani v tomto směru nemá smysl na vás naléhat. Ale je tady ještě jedna věc. Je to jako s farmou mého otce, lépe řečeno s tím, co bývalo jeho farmou, než se město rozrostlo a dům i pozemek pohltilo, otec se odstěhoval do zavšiveného činžáku a já se přihlásil do armády. Všechno se mění. Jenže já jsem v srdci zůstal hloupým, usopeným farmářským synkem, který touží si z těch starých časů alespoň něco uchovat."

"Už jsi skončil?"

"Ano," přikývl Prentice.

"No dobře, tak dovol, abych ti něco řekl zase já. A dobře poslouchej, protože to bude ta jediná zatracená věc, kterou vodemě uslyšíš, jediné, co se tě pokusím naučit. Nejsi zdaleka první. Byly jich spousty. Vod konce indiánskéjch válek přes Kubu až do dneška. Nekonečný zástupy dychtivých, přemoudřelých mladíčků, kteří vypadali přesně jako ty, mluvili přesně jako ty a neměli na srdci nic jinýho než zůstat naživu. A já jsem jim všem řekl ne, tak jako jsem to řekl tobě. Protože jestli chceš přežít ty, mně jde přesně o totéž, a jakmile si k sobě někoho uvážeš, začneš se o něj starat jako o sebe sama a jsi na nejlepší cestě přijít o život... Proto taky nikdy nepracuju s Indiánama. Kdysi jsem totiž proti nim bojoval, a do dneška jsem nervózní, když vím, že je mám za zadkem. Lidi vo mně říkají, že nemám žádný přátele, jenže právě to mi zcela vyhovuje, protože bych byl nervózní z přátel, kdybych věděl, že je mám před sebou. Existuje jedno zlatý pravidlo: Dávej pozor sám na sebe a o nikoho a o nic jinýho se nestarej. Zapamatuj si ho a uvidíš, jak ti prospěje. Spolehni se. A teď jsem unavený. Za pár hodin musím na hlídku a rád bych se na to trochu vyspal."

Poslední věty přišly tak nečekaně, že Prentice změnu tématu zprvu ani nepostřehl. Calendar se postavil, zvedl příkrývku složenou na sedle a zabalil se do ní. Naposledy se na mladíka podíval a uložil se vedle kola povozu na zem. Prentice ještě chvíli počkal, ale když viděl, že staroch má zavřené oči, pomalu se otočil a odešel.

Kráčel mezi zamlklými vojáky k místu, kde zanechal své sedlo a výstroj. Zima už byla tou dobou opravdu lezává a Prentice se zamotal do příkrývky jako ostatní. Rozhlédl se po ležení, po klidně stojících zvířatech, po nejasných obrysech hlídek pomalu obcházejících tábor. Zalétl pohledem k vozu, u kterého spal Calendar, a k jedinému zbylému ohníčku. Nechápal, jak ho někdo dokázal tak dlouho udržet. Ale i on už pohasínal, plamínky slábly, byly stále nižší, poslední zablikání, narůžovělá záře a pak se rozhostila tma.

31

SVÍTÁNÍ přineslo třeskutý mráz. Hladinu vody v nádobách pokrývala silná vrstva ledu, do které přimrzly naběračky, a když se vojáci chtěli napít, museli nejprve vzít nůž a led rozbít. Pak si dlouho mnuili ruce, aby si je zahřáli. U vozů se zásobami zrní pro koně ležel na zemi major zachumlaný do příkrývky a ještě spal. Calendar k němu poklekl a položil mu ruku na rameno. Major sebou trhl, otevřel oči a zamračil se.

"Myslím, že by ses měl na něco podívat," řekl mu Calendar.

Major se neptal, na co se má podívat, a Calendar ho chvíli mlčky pozoroval a pak mu rukou naznačil, aby šel s ním. Major se vyhrabal z příkrývky, postavil se a podíval se přes vozy s obilím do pouště, kam mu civilista ukazoval. Stála tam dlouhá, sevřená linie jezdců na koních, příliš daleko, aby se daly rozeznat uniformy nebo detaily plukovních zástav, které někteří vojáci drželi, ale zdálo se, že major znal odpověď na svou otázku ještě dříve, než ji položil. "Federálové?" Calendar přikývl a vtáhl spodní ret mezi zuby. "Museli tábořit nedaleko v nějaký rokli. A to není všechno. Podívej se tamhle."

Civilista mávl rukou k opačné straně tábora, přivracené k městu a oba muži se obrátili a vyrazili napříč ležením. Cestou míjeli kavaleristy, kteří se zastavovali, ukazovali si prstem a tiše rozmlouvali - bylo jasné, že špatné zprávy se rychle rozšířily. Major s civilistou došli k vozům na protějším konci a vyhlédli mezi nimi. Na kraji osady stál hustý zástup vesničanů s klacky a palicemi v rukou. Hleděli k táboru.

"Musím uznat, že se federálové celou noc vopravdu snažili, aby tohle zorganizovali," řekl civilista majorovi. "Je to moje chyba. Mohlo mě to napadnout a něco proti tomu podniknout."

"Neber si to tak. Prostě odsud vypadneme. Poručíku, nechte zatroubit nástup."

32

TO, CO jim jindy trvalo hodinu, zvládli za patnáct minut. Nepostarali se ani o koně. Zvířata, která se ještě nestihla nažrat, budou muset počkat. Urychleně sedlali, balili a nakládali veškeré vybavení, startovali automobily a připraveli potahy k vozům.

Civilista přitáhl podpínku a pozoroval, jak se oddíl formuje do pochodové formace. Nákladní automobily popojely, aby uvolnily průjezd hradbou, která dosud tábor obklopovala, a vzniklými mezerami projížděli jezdci na koních. Zakrátko je následovaly povozy seřazené do řady, za nimi nákladáky a další jezdci.

Calendar zvedl k očím dalekohled. Vesničané, klacky a palice v pohotovosti, se pohnuli, sotva se dala do pohybu kolona. Dalekohledem Calendar rozeznal mezi nimi a hlavně za nimi ostře zbarvené uniformy - federálové vydávali vesničanům instrukce. Určitě přišli do osady pozdě v noci, zburcovali obyvatele a řekli jim, co mají dělat.

Pravděpodobně je k tomu přinutili. Mezi muže se přimíchalo i hodně žen a dětí, což mělo svůj pochopitelný důvod.

Jestliže hlavní starostí postupující jednotky bylo vyhnout se problémům s federály, pak ještě důležitější bylo nezačínat si nic s místním obyvatelstvem. Mrtví mexičtí vojáci by totiž byli jedna věc, ale mrtví civilisté věc úplně jiná - a právě na to federálové spoléhali: využili vesničany, aby donutili americký oddíl zrušit tábor, a teď je postrkovali před sebou, aby Američany přinutili k rychlejšímu ústupu.

33

PRENTICE se vyhoupl do sedla a vyrazil spolu se svou rotou, ale sotva kůň udělal několik kroků, něco ho udeřilo do ramene. Dotkl se toho místa rukou a současně spatřil na zemi kutálející se kámen. Ohlédl se. Vesničané se shýbali, sbírali kameny a házeli je na vojáky. Kolona zrychlila tempo.

Vpředu na návrší čekali federálové. Čelo kolony odbočilo doleva, aby je mohli obejít, a pluk mexické federální armády se rozdělil na dvě části. Jedna zůstala stát a druhá zamířila dál do pouště. Americká jednotka se pomalu ocitla v kleštích. Když se Prentice znovu ohlédl, viděl, že se vesničané zastavili a že celý jejich oddíl se už dal do pohybu a ve vyrovnané řadě pomalu postupuje. Vpředu už čelo kolony projíždělo mezi federály. Mexičtí vojáci stáli na obou křídlech asi sto metrů daleko, a jakmile měli americkou kolonu mezi sebou, vyrazili souběžně s ní. Jejich vysoký, hubený velitel se držel na pravém křídle. Major určitě vydal nějaký rozkaz, protože Prentice viděl, že čelo kolony mění rytmus. Jezdci v přední řadě zrychlili a mezeru, která za nimi vznikla, okamžitě zaplnila řada následující. Prentice pozoroval, jak se mezera mezi jednotlivými řadami valí jako vlna po celé délce kolony. A to už zrychlili jezdcí bezprostředně před ním a Prentice pobídl koně, aby s nimi neztratil krok, okamžitě následován těmi, kteří jeli za ním. Federálové ovšem také přidali do kroku. Prentice uvažoval, co to má znamenat. Mají snad federálové v úmyslu je napadnout, nebo se jedná jen o zastrašovací manévry? Ať už jim šlo o cokoli, jednoho určitě dosáhli: přinutili americkou jednotku chovat se defenzivně a měli situaci pevně v rukou.

34

CALENDAR objížděl kolem kolony a pobízel vojáky ke spěchu. Jezdci přešli z klusu v cval. Vzhledem k hustým mračnům prachu nebylo prakticky nic vidět, ale Prentice přesto na okamžik vpředu zahlédl mezi dvěma mírnými svahy kopců průrvu, ke které směřovali. Oběma křídly jednotky mexické federální armády se dařilo držet s rychle postupující kolonou krok a Prentice nedokázal rozeznat, z které strany zazněl první výstřel, jestli ho vypálil Američan nebo Mexičan, jestli to byl cílený výstřel nebo jen signál. Nebyl si dokonce jistý, zda to byla opravdu střílná rána, dokud nezaslechl další, a náhle už pršely výstřely z obou stran. Těsně před ním se zřítíl z koně jezdec, za okamžik druhý. Prentice neměl na vybranou. Když později na tento den vzpomínal, s překvapením si uvědomil, že na to, co dělá, vůbec nemyslel. Prostě a jednoduše vytáhl pistoli, namířil na jednoho z federálů, který cválal po jeho levici, a stiskl spoušť. Na tu dálku a v oblacích prachu nepoznal, jestli kulka zasáhla cíl, ale vypálil podruhé, pak ještě jednou. Pobízel koně, aby nezaostal za ostatními, a údolí vpředu se rychle přibližovalo.

35

UHÁNĚLI tryskem a kolona už nedokázala udržet sevřenou formaci. Čtyřstupy se změnily na řady po osmi až deseti jezdcích, kteří divoce stříleli a pobízel koně do trysku. Federální jednotky se na obou křídlech přibližovaly. I kdyby totiž nechtěly, nic jiného jim nezbývalo. Svahy lemující údolí se svíraly stále více do středu a Mexičané chtěli nechtě museli zkrátit vzdálenost, která je od amerického oddílu dělila. Čelo kolony dosáhlo průrvy a Prentice viděl, jak se řady oddělují do stran, jezdcí sesedají a zaklekávají s puškami v rukou. Stříleli podél vlastní jednotky na postupující federály. Prentice projel kolem nich. Ujížděl úzkou roklí a mhouřil oči před prachem, aby mohl koně nasměrovat k výjezdu ze soutěsky.

36

CVÁLALI natěsnaní vedle sebe, soutěska byla opravdu úzká. Prentice slyšel za sebou výstřely a kolem sebe občasné výkřiky zasažených spolubojovníků. Rozvířený prach ještě zhoustl. Pobídl koně a náhle se vrátil na otevřené prostranství. Před ním se rozprostírala kilometr široká kotlina lemovaná mírnými svahy. Kolona zamířila přímo kupředu a jezdcí se konečně mohli rozptýlit. Palba za nimi zhoustla, a vtom Prentice spatřil přímo před sebou stárnoucího civilistu, jak právě padá z koně.

37

CALENDAR ucítil v rameni prudkou bolest. Roztržený rukáv se v mžiku zbarvil do ruda, a než si to uvědomil, zapotácel se v sedle a zřítíl se k zemi. Přistál tak tvrdě, že si v prvním okamžiku ani neuvědomil bolest. Tělo se několikrát překulilo a Calendar zůstal ležet na zádech. Celým tělem se mu rozlévala vlna bolesti a Calendar přimhouřil oči do modré oblohy nad sebou. Nějakou dobu - nevěděl jakou - mu trvalo, než byl zase schopen jednat. Pak se mu hlava částečně pročistila a namáhavě se vztyčil do kleku, ale když se pokusil vstát, zavravoral a znovu se ocitl na zemi. Sprostě klel a konečně se dokázal udržet na nohou. Rozhlédl se. Jeho kůň ten tam, kolem cválali američtí kavaléristé. Zapátral na zemi kolem sebe po pistoli, která mu vypadla z ruky, ale nenašel ji. Z podpaždího pouzdra vytrhl revolver a vyslal několik výstřelů po rychle se přibližujících federálech. Letmo zahlédl mladíčka, kterému před několika dny zachránil život; právě tryskem projel kolem něho. Calendar ještě jednou vystřelil a dal se na útěk.

Vzápětí klopytl a spadl přímo na zraněné rameno. Bolest jím projela jako blesk, ale okamžitě se zase škrábal na nohy. Svahy kopců lemující kotlinu, které by mu poskytl útočiště, byly příliš daleko a Calendar věděl, že nemá šanci se k nim dostat.

Podíval se za ujíždějícími Američany. Jeden z kavaléristů náhle vybočil z řady, obloukem se otočil a cválal zpět stejnou cestou, kudy přijel. Calendar nechápal, co ten voják dělá.

A pak viděl, že ten kavalérista je onen mladík, a uvědomil si, že se vrací pro něj.

Calendar ve zlomku vteřiny zhodnotil situaci, otočil se a vystřelil po Mexičanech, aby tomu klukovi poskytl alespoň minimální krytí. Ohlédl se přes rameno. Jeho zachránce se přibližoval.

Mladík, skloněný ke krku koně, páčil z pistole, ruka natažená kolem hlavy zvířete. Náhle se před ním objevila hromada kamení. Mladík se přes ni plavně přenesl, kůň lehce doskočil, a aniž vypadl z rytmu, ujížděl tryskem dál. Stárnoucí civilista nemohl nepocítit k mladému jezdcovi obdiv; tu překážku zdolal opravdu elegantně. Znovu vystřelil na dorážející Mexičany a čekal, připraven vyhoupnout se na koně, až ho mladík bude míjet. Ale jezdec udělal něco úplně neočekávaného a civilista ho nechápal. Projel totiž kolem něho plnou rychlostí, a teprve pak prudce přitáhl uzdu, otočil se a vracel se k němu. Ale pak to civilistovi došlo. Ten kluk nepřeháněl, opravdu ví o koních všechno a umí to s nimi, jak tvrdil. Pro koně by bylo mnohem namáhavější otáčet se se dvěma muži v sedle a čím déle pojedou mladík sám, tím méně drahocenného času ztratí. A to už byl jezdec u něj. Prakticky nezastavil, jen natáhl ruku, pomohl civilistovi za sebe a pobídl koně do trysku.

Cválali - už ne tak rychle, dvojitou zátěž zvíře samozřejmě pocítilo - napříč kotlinou. Celá kolona před nimi se rozdělila a jezdci se řítili vzhůru po svazích. Zezadu nebezpečně dotírali federálové. Údolím se nesla ozvěna výstřelů.

38

CIVILISTA zahlédl svého koně a upozornil na něj svého zachránce. Zvíře pádilo ve skupince kavaléristů, třmeny se divoce pohupovaly kolem boků. Na civilistovo naléhání mladík přitáhl lehce otěže a zamířil ke koni bez jezdce. Přibližoval se, až byl těsně u něj, natáhl ruku po volně se pohupující uzdě, aby koně přibrzdil, a postupně zpomaloval. Civilista počkal, dokud se téměř nezastavili, sklouzl ze hřbetu mladíkova koně, několika klopytavými kroky přiskočil ke svému zvířeti, do nezraněné pravice uchopil otěže a zachytil se o hrušku sedla. Kůň vyrazil do klusu a táhl ho za sebou. Po jisté námaze se starochovi podařilo vsunout nohu do třmenu a vyškrábat se do sedla. Levá paže ho nesnesitelně bolela. Zaryl zvířeti do slabin ostruhu a vyrazil tryskem za ostatními. Výstřely Mexičanů se ozývaly nebezpečně blízko. Viděl, že major má situaci opět pod kontrolou. Nákladní automobily a povozy se roztáhly do obranné linie. Vojáci, kteří za nimi našli úkryt, zasypávali nepřítele palbou. Další, kteří slezli z koní a teď klečeli nebo leželi na břiše, stříleli z okolních svahů a kopců. Zamířit, stisknout spoušť, znovu zamířit a vypálit. Civilista se pustil k nejbližšímu úbočí a cvałem uháněl vzhůru. Závěrečný úsek stoupání byl příliš příkrý, a tak musel sesednout a klusat vedle zvířete.

39

PRENTICE ho předešel. Střílel do kotliny. Zarachocení uzávěru, do komory vklouzl náboj, namířit a stisknout spoušť. Viděl, jak stárnoucí civilista svírá v rukou otěže a namáhavě se plahočí na vrchol kopce. Překonal poslední metry stoupání a svezl se k zemi. Namáhavě lapal po dechu, zkrvavené rameno pokryté slepeným prachem. Prentice potlačil nutkání rozběhnout se k němu a vyslal další strelu do údolí. Federál, na kterého mířil, se skácel z koně, ale jestli ho opravdu skolila jeho kulka, to v tom zmatku nepoznal. Když se ohlédl, civilista stále ležel na zemi.

Prentice znovu vystřelil a zdálo se mu, že se karta začíná obracet. Federálové ustupovali, alespoň to tak vypadalo. Stáhli se do středu kotliny a přeskupili se. Ale pak si Prentice uvědomil, že se chystají k soustředěnému útoku. Roztáhli se do široké formace, hubený, vysoký velitel uprostřed, a začali pomalu postupovat. Nedaleko někdo rozkázal zastavit palbu.

Když se Prentice ohlédl, viděl, že rozkaz vydal samotný major. Znovu křikl na vojáky, aby přestali střílet, a poručík se seržantem povel zopakovali. Kavaléristé uposlechli.

Někteří ještě vyslali na nepřítele několik osamělých ran, ale většinou sklonili hlavně a jen pozorovali pomalu postupující řadu jezdců.

Prentice se ohlédl. Civilista se už posadil a právě vytahoval kapesník. Upevnil si ho těsně pod ramenem, kousek nad průstřelem. Uvázal uzel, jeden cíp sevřel mezi zuby a pevně utáhl. Pak se postavil a zahleděl se do údolí na pomalu postupující řadu jezdců. Dotkl se zraněné paže a zacukalo mu v obličejí. Obrátil se ke koni a vytáhl z pouzdra pušku.

"Milesi!" zavolal na něj major.

"Jednomu z těch parchantů tam dole něco dlužím!"

"Je to moc daleko!"

Ale starý muž jako kdyby neslyšel. Zkontroloval pušku. Měla tu nejdelší hlaveň, jakou kdy Prentice viděl, a to už civilista cvakl pákou a zasunul náboj do komory. Pak sundal oba sedlové vaky a položil je na okraj srázu. Všichni vojáci kolem ho s napětím pozorovali.

Civilista si lehl na břicho, zamrkal bolestí a položil hlaveň na vaky.

Řada nepřátel se zatím beze spěchu přibližila. V ostrých paprscích slunce a oblacích zvířeného prachu se vzdálenost odhadovala velmi špatně, ale Mexičané museli být ještě dobrých dvě stě metrů daleko; jezdci připomínali figurky rozložené na obrovské šachovnici.

Civilista přimhouřil oči a zamířil, pak si oči protřel a znovu zamířil, ale stále nestřílel. Hrábl do jednoho ze sedlových vaků a vytáhl brýle s ocelovou obroučkou, nasadil si je na nos a zkusil znovu zamířit. Prentice zatajil dech.

I když mu pomáhaly sedlové vaky, přesto musel civilista natáhnout zraněnou paži a sevřít dřevěnou opěrku pod hlavní. Zaklel, zavrtěl hlavou, přiložil prst ke spoušti a stiskl. Výstřel zazněl jako rána z děla a síla zpětného rázu střelce málem převálila na bok. Civilista zůstal ležet a čekal.

Uběhla snad celá vteřina a pak, jako by si neviditelná obří ruka pohrávala s nějakou hračkou, se velitel federálního oddílu svezl ze sedla k zemi. Muselo to být tou vzdáleností. Všem se zdálo, že padá nekonečně dlouho.

Kavaleristé propukli v jásot.

Řada jezdců v údolí se zastavila. Federálové těkali pohledy od padlého velitele ke svahu před sebou.

"To bude stačit," poznamenal civilista. "Získali jsme čas, a jakmile se tady pevně usadíme, budou toho muset nejspíš nechat."

Civilista se vzepřel do kleku a pak se postavil. "A když se tak dívám na toho jejich zástupce velitele, kterej teď tam dole řeční, tak se mi moc nezdá, že by se zrovna hrnul do útoku."

Calendar se nemýlil. Jeden z důstojníků mával rukama jako větrný mlýn a neustále něco vykřikoval, zatímco jiný sesedl z koně a prohlédl padlého velitele. Jezdci z obou křidel se stahovali ke středu formace, útočná linie se zhroutila.

"Co tvoje ruka?" zeptal se major.

"Zlomená není."

"No, alespoň jedna dobrá zpráva."

"Jasná věc."

Prentice se musel usmát. Jak tam ten stárnoucí civilista stál s brýlemi na nose, v jedné ruce svíral pušku a z druhé mu kapala krev, od hlavy k patám pokrytý prachem, vypadalo to, že své zranění ani nevnímá. Hleděl na dění pod svahem, kde se federálové po skupinkách rozjížděli po údolí. Několik se jich motalo kolem padlého velitele, jiní už začínali svázet mrtvé a raněné.

V uších mu stále ještě zněl rachot výstřelů, a když sjel pohledem na své ruce, viděl, že se neovladatelně třesou.

Prentice se usmíval. V posledních minutách se toho tolik semlelo, že přemýšlet sám o sobě neměl čas.

Vedl si opravdu dobře.

40

NA MISTO, kde tábořila jednotka vedená generálem Pershingem, dorazili, celí zničení, o dva dny později, krátce před západem slunce. Vojáci, kteří je tam očekávali, nemohli uvěřit svým očím. Všude ranění - na nosítkách, povozech i nákladních autech - vojáci s ovázanými hlavami, jiným prosakovala krev ze zabandážovaných končetin. Někteří jezdcí seděli v sedlech zkroucení v bolestech a drželi se za břicho. Dlouhé, pomalé procesí agónie a totálního vyčerpání. Těsně před táborem se složil jeden kůň. Podklesly mu přední nohy a svalil se jako pytel. Jezdec bezvládně sklouzl ze sedla, podlomila se mu kolena a v momentě se válel v prachu vedle svého zvířete. Ostatní zastavili a hleděli ke stromům, mezi nimiž prosvítaly domky vesnice. Všechna ta zeleň, stín a příjemný chládek jim v té chvíli připadaly jako to nejkrásnější, v co vůbec mohli doufat, a obklopeni znaveným dusotem kopyt, cinkotem zbraní a výstroje a rachocením motorů jen beze slova zírali na tu nádheru.

Pak už dosáhli stromů a obklopeni stále rostoucím počtem Pershingových mužů, kteří je vyděšeně pozorovali, projížděli kolem stanů, koní a povozů v táboře šťastnější části výpravy na místo, které jim bylo v ležení určeno - nejdál od domků vesnice. Přejeli dutě klapající fošny položené na trámech, které tvořily most přes hluboký potok. Jeho proudící voda slibovala vítané osvěžení a znavené tváře vojáků se poněkud rozjasnily. Dva kavaleristé neodolali - slezli z koní a zamířili k vodě. Seržant je zarazil.

"Hej!" křikl na ně vztekle a ukázal na jejich koně. Vojáci okamžitě věděli, co to znamená. Nevadilo, že vystoupili z útvaru, důležité bylo, že se chtěli postarat nejdříve o sebe, a ne o svá zvířata. Oba provinilci ochable přikývnuli a vrátili se. Chopili koně za otěže a následovali ostatní k místu, kde se kolona konečně zastavila. Muži sesedli a rozptýlili se po ležení.

41

NĚKDO vztyčil ochranný plot.

Prentice odsedlal koně, sundal mu udidlo a postroj, na krk navlékl smyčku a přivázal zvíře k plotu. Poklepal koně po plecích a tiše s ním rozmlouval, zatímco mu stíral z těla chuchvalce pěny. V chladivém stínu stromů, které skýtalý příjemnou ochranu před sluncem, byl i nehybný vzduch podivuhodně svěží. Měkká půda tlumila okolní zvuky. Po kamení a písku pouště mu duše pookřála a celé tělo jako by načerpalo nových sil. I kůň radostně frkal a hrabal kopytem. Prentice ho začal důkladně hřebelcovat. Práci přerušil jen na chvíli, aby si uvolnil košili přilepenou chladnoucím potem k prsům. Ohlédl se k potoku, zadíval se na slunce, které už mizelo za obzorem, a pokračoval v práci. Snil o jídle a odpočinku, ale přinutil se počkat, dokud zvíře dostatečně nevychladlo, aby ho mohl nakrmit a napojit. Teprve potom mohl myslet na sebe.

O hodný kus dál po proudu, ale zase ne tak daleko, aby ho nepoznal, zahlédl stárnoucího civilistu. Calendar se už zřejmě postaral o svého koně a teď pomalu kráčel se skloněnou hlavou a levou paží zavěšenou na pásce ke břehu říčky. Zdálo se, že napadá na jednu nohu. Došel k okraji, nahrbil se a chvíli váhal, než seskočil ze břehu - a v příštím okamžiku zmizel mladíkovi z očí.

42

CALENDAR se ani nenamáhal s vyzouváním. Vstoupil do proudu obutý a nechal vodu, aby mu prosákla nohavicemi a přes horní okraj vysokých bot přetekla dovnitř a přes ponožky svažila chodidla. Prsty na nohou mu v první chvíli ztuhly chladem, ale pak se teplota vody v botách začala vyrovnávat s teplotou těla a přinášela mu slastně chladivé

osvěžení. Lehl si na záda na travnatý břeh a zadíval se na šerící se oblohu.

Za okamžik zaslechl, jak se po břehu někdo přibližuje a zastavuje se přímo nad ním. Nechtělo se mu otáčet hlavu, aby zjistil, kdo to je, jen ze zvyku sáhl pod vestu a dotkl se pažby pistole v podpažním pouzdru, přičemž stále hleděl přímo nad sebe. Doufal, že ať už je tam nahoře kdokoli, sebere se a odejde. Ale za jeho hlavou zašustila tráva a půda se rozechvěla dusotem těžkých kroků. Někdo seběhl po svažitém břehu a posadil se vedle něho, ale Calendar se ani teď na vetřelce nepodíval.

"Prodávám, jak jsem koupil," - byl to major - "ale vypadá to, že Pershing nechá třináctý pluk operovat samostatně. Máme táhnout přímo na západ a pak to stříhnout kolem úpatí hor k jihu."

Civilista s pohledem upřeným k nebi přikývl. Přímou nad hlavou mu po obloze plul mráček, jediný mráček v dohledu. Jeho okraj zbarvil zapadající slunce do růžová. Zmínka o Pershingovi ho vrátila zpět na zem. "Jak se tváří?"

"Dost našťavaně."

Civilista se rozesmál.

43

SLOVO 'našťavaný' Pershingovu náladu nevystihovalo docela přesně, vhodnější termín by byl 'zuřivý vztek'. Když ho major vyhledal, aby mu podal hlášení o útoku na svou jednotku, generál se právě projížděl v obrovském automobilu, který si pronajal od jednoho mormona. Byl to onen slavný vůz značky Dodge, v němž pak Pershing vedl mexickou výpravu. Stál v otevřených dveřích auta se staženou plátěnou střechou, obklopen důstojníky a válečnými zpravodaji, a poslouchal hlášení. "Zatraceně!" ulevil si, když major skončil, a prudce zabouchl dveře. "Jestli mi ti podělaní politici ve Washingtonu nezajistí od místních orgánů alespoň elementární spolupráci, osobně si tam na ně došlápnu a dokopu je k tomu. Máte, pánové, mé svolení napsat o tomto incidentu, cokoliv budete chtít. Žádám vás o jediné. Předložíte mi před odesláním své články - ne proto, abych je cenzuroval, ale abych se ujistil, že mají patřičnou šťávu. Chci, aby o tom referovaly všechny důležité noviny a aby se každý, kdo si ty zprávy přečte, obrátil na svého zástupce v hlavním městě. Dávno předtím, než tažení skončí, musí pánové v Mexico City podepsat smlouvu o spolupráci, kdybychom jim ji měli nacpat do krku."

Tohle nebyl běžný Pershingův postup; za normálních okolností tvrdě kontroloval všechno, co o něm reportéři chtěli publikovat. Později, za první světové války, museli všichni žurnalisté v jeho doprovodu složit kauci ve výši deset tisíc dolarů, a kdyby se pokusili obejít cenzuru a své zprávy novinám nějak propašovat, Pershing by kauci okamžitě zkonfiskoval. V jednom případě dokonce hrozila jistému zpravodaji obžaloba z velezrady.

Náhle uvolnění dohledu uvedlo reportéry do veselé nálady a někteří se nahlas rozesmáli. A zdálo se, že se rozveselil i Pershing. Domluvil, na chvíli se zamyslel, zadíval se na majora, udělal pár kroků ke svému velitelskému stanu, sáhl dovnitř a něco vytáhl.

"Hele, majore, myslím, že tímhle byste nepohrdl."

Pershing pozvedl láhev whisky a skleničku.

"S vaším dovolením, pane generále, až po vás," odpověděl major.

Generál se na něj zazubil.

"S mým dovolením si dáme všichni."

Pershing sáhl pro další sklenky. Novináři přistupovali blíže, v rukou prázdné plechovky, uzávěry od polních láhví, cokoliv bylo po ruce. Pershing naléval a všichni čekali, až bude hotov.

Když obsloužil i posledního, vypjal prsa, pozvedl sklenku a rozhlédl se po své společnosti. "Na toho čubčího syna Villu a na místo, kde ho dostihneme."

"Slyšte, slyšte," zaznělo unisono k přípitku. Než se napili, pozvedli všichni nadšeně sklenice, hrnky a ostatní nádoby.

44

DVA kavalisté, úplně nazí, se rozběhli po břehu a skočili do proudu. Major zamyšleně pozoroval, jak se za nimi rozstříkla voda. "Myslím, žeš už slyšel, že jeho rodina tragicky zahynula."

Poprvé od okamžiku, kdy si vedle něj major sedl, ho civilista pocítil pohledem.

"Ne," odpověděl, "to nevím."

"No jo. Loni v létě. Poté, co Pershinga přeložili do El Pasa. Jeho rodina zůstala ještě pár dní v San Francisku, než všechno sbalí a odjede za ním. Jedné noci vypukl požár a z ohnivého pekla unikl jen chlapec. Pershingova manželka zahynula stejně jako jeho tři dcery."

Stárnoucí civilista se na majora upřeně zahleděl. Jeho pohled by Prenticeovi určitě připadal povědomý - byl stejný, jakým se civilista na důstojníka díval, když se jednotka dávala na pochod a on se loučil s dětmi a líbal manželku. Majora ten pohled znervózňoval. "No, v každém případě se generál změnil," pokračoval. "Trochu zhubl, vypadá o něco starší. Je sice stejně temperamentní, jako býval předtím, ale člověk snadno pozná, že jeho horečná aktivita pramení z jiných příčin. Jeden z jeho pobočníků mi řekl, že si teď mnohem více než dříve na všechno stěžuje. Nemá dost zásob a vybavení, nemá dost mužů a podobné věci. Jako by se vrhl rovnýma nohama do tohoto dobrodružství jen proto, aby zapomněl, a má pocit, že se bude muset o všechno postarat sám, protože se nemůže spolehnout, že by mu někdo pomohl."

Civilista se odvrátil a nepřítomně hleděl do ubíhajících vln říčního proudu.

Dlouhou dobu seděli beze slova, až se Calendar nemotorně postavil a obrátil se k odchodu.

45

PRENTICE se opíral zády o strom a jedl první slušné jídlo od zahájení výpravy, zvláštním způsobem upravené dušené maso, které jim připravili mormoni. Nabral si kousek masa a sousto brambor bohatě zalitých hustou omáčkou, vložil lžici do úst a pomalu přežvykoval. Když pozvedl zrak, stál před ním Calendar.

"Nemusíte se obtěžovat s děkováním," řekl mu.

"To ani nemám v úmyslu. Byla to pěkná hloupost."

"Přesto - jsme vyrovnáni."

Staroch pokrčil rameny. "Opravdu se vyznáš v koních, to se musí nechat. Myslím, že ze všeho nejdřív bychom ti měli obstarat záložní zbraň."

Prentice jako by tu poslední větu nezaregistroval. Ještě chvíli pohyboval čelistmi, polkl, položil lžici na talíř a odložil ho stranou. Pak se zpod přivřených víček zadíval na civilistu a uvažoval, jestli se náhodou nepřeslechl a jestli ta slova opravdu znamenala to, co si myslí, že znamenala.

Calendar tam jen mlčky stál.

DVĚ

46

GEORGIA, 1864

Už se k nim donesly zvěsti o vypálení Atlanty a teď kolovaly divoké spekulace o tom, co asi Seveřané v příštích dnech podniknou. Jednotky Konfederace vedené generálem Hoodem se z Atlanty stáhly a mnozí se domnívali, že Sherman vyrazí za nimi. Jako kdyby všichni zapomněli, co se stalo ve Virginii, jako by nikoho ani nenapadlo, že k čemu došlo jednou, může se znovu zopakovat. I když tomu ledacos neomylně nasvědčovalo, reprízu tragické pohromy si na Jihu nedokázali dost dobře představit. Jenže místo aby Sherman pronásledoval Hooda nebo se zaměřil na jiný strategický cíl, odtrhl se seveřanský generál od svých zásobovacích jednotek a ve snaze Jih co nejvíce demoralizovat obrátil svých šedesát tisíc mužů a přikázal jim táhnout na Savannah a k moři, přičemž měli zničit nebo zabavit všechno, na co cestou narazí.

Byl listopad a pro loupeživou výpravu ideální podmínky. Jak později uvedl jeden historik: "Postupovali na frontě široké bezmála šedesát mil úrodnou zemí, kde právě vrcholila sklizeň. Sýpky přetékaly obilím, stodoly uskladněnou pící, udivný plně šunky a slaniny praskaly ve švech, na pastvinách se pásala stáda vykrmeného dobytka. Každé ráno vysílala každá brigáda zásobovací oddíl čítající padesát mužů, aby pročešal krajinu v okruhu několika mil podél pochodové linie. Když narazili na farmu, zrekvírovali všechny malé i velké povozy a naložili je slaninou, vejci, nakládaným masem, kuřaty, krocany a kachnami, brambory a obilím - vším, co jim přišlo pod ruku - a večer předávali kořist proviantním důstojníkům. Mezitím jiné jednotky odháněly farmářům dobytek a zvířata, která už vojáci nemohli pobrat, nemilosrdně vybíjeli. Aby ušetřili nedostatkovou munici, probodávali prasata šavlemi a koně a mezky zabíjeli sekerou přímo mezi uši. Od svítání do slunce západu se vyhublí veteráni, zvyklí na suchary a solené vepřové, přecpávali šunkou, sladkými brambory a čerstvým hovězím, a jak postupovali podrobenou zemí dál a dál, postavy se jim zakulacovaly a vojáci utěšeně tloustli - stejně jako černoši, kterým Seveřané rozdávali přebytky ze spíží jejich nedávných pánů a kteří se nepřičetně veselili v patách postupujícím vojskům jako živé ztělesnění tehdy populárního popěvku:

Povídej, negre, viděls svého pána,
Svěšenej knír, smutnej ksicht,
Jak tuhle ráno na silnici
Zdrhal, aby byl co nejdřív pryč?

Pán zdrhá, ha ha ha!
Negr zůstává, holá hou!
To přichází království Boží
A doba velkého jásání.

Pro černochoy, kteří náhle získali svobodu, to skutečně byla doba velkého jásotu, stejně jako se pro rozesmáté Shermanovy bojovníky stalo atlantské tažení jedním velkým piknikem. Od jednoho křídla ke druhému na šedesátimílové frontě stoupaly k nebi sloupy kouře a postupující armáda se při pochodu orientovala podle zlověstných tmavých mračen zmaru a ničení, které sama vyvolala. Sklady, mosty, stodoly, dílny a továrny padaly za oběť dravému ohni. Ušetřeny nezůstaly ani obytné budovy, na které se soustředili zejména povaleči, dezertéři, bandité a lupiči jak ze Severu, tak z Jihu, kteří táhli za vojskem, přitahováni vyhlídkou na plnění a bohatou kořist. Nutili starce a bezmocné ženy vyzradit tajemství tajných úkrytů, kam si schovali na horší časy, které je čekaly, rodinné stříbro, šperky a peníze. V zablácených okovaných botách tančili na sněhobílém ložním prádle nebo naleštěných stolech, rozbíjeli nábytek pažbami pušek a prázdnými láhvemi tříšili zrcadla a okenní tabulky na hromady střepů. Sherman, který by je snad byl dokázal zkrotit, vyvinul jen malou snahu, aby tomuto drancování zabránil. „Válka znamená krutost; nikdy ji nelze zkulturnovat,“ řekl zoufalým obyvatelům Atlanty a jeho záměrem bylo nezvratně prokázat, že bezmocná Konfederace

nedokáže své občany před krutostmi války uchránit."

Jejich farma ležela uprostřed Georgie přímo v cestě postupujícím vojskům, jenže to zjistili, až už bylo příliš pozdě. Jednoho rána narazil jeho otec ve stodole na skupinu drancujících lupičů. Pokusil se je zadržet a vojáci ho zastřelili. Další kulka srazila k zemi matku, která vyděšeně vyběhla ze dveří podívat se, co se děje. Jeho sestru nejdřív znásilnili a pak jí prostřelili hlavu, bratra vykuchali zaživa šavlí. Vyhnali ze stáji koně a prasata, zastřelili psa, zapálili stodolu i dům a odtáhli s vozem a bryčkou vrchovatě naloženými obilím a zásobami potravin.

Byl z dětí nejmladší, pouhých třináct let, a najednou zůstal úplně sám. Všechno - nebo skoro všechno - viděl na vlastní oči, ukrytý v horním patře domu. Když tragédie začala, ještě spal, a vyděšeně vyskočil z postele právě včas, aby zahlédl, jak jeho otec klesá k zemi a vzápětí vedle něj i matka.

Rozběhl se ke schodišti. Dole se jeho sestra marně bránila dvěma vojáky, třetí vyběhl po schodech a srazil chlapce pažbou pušky. Hoch se probral do kouře a šlehajících plamenů. Skutálel se ze schodů a dobelhal na verandu, ale pak si vzpomněl na sestru a vrátil se. Ležela na pohovce, šaty vyhrnuté přes hlavu, roztrhané spodní prádlo samá krev, a v hrudi jí zela temná, krvavá rána. Vedle ní ležel na podlaze umučený bratr a oheň začínal obě těla pomalu stravovat. Chlapec se rozkašlal a rozběhl se k mrtvým sourozencům. Vztahoval k nim ruce, ale zastavila ho hradba žhavé výhně. Zkusil ji obejít a proniknout jinudy, ale plameny se rozhořely s ještě větší silou. Ze stropu se zřítíl trám a úplně mu zatarasil cestu. Chytily na něm šaty a bratr se sestrou mu zmizeli z dohledu. Obklopen pekelnou výhní se snažil ze sebe doutnající oděv strhat. S obtížemi našel dveře. Proběhl jimi, vrhl se k zemi a začal se divoce převalovat v trávě. Kůži na krku měl úplně sežehlou a zuřivě se plácal po hořících vlasech. Z domu vyšlehl ohnivý jazyk. Ležel bezvládně na zemi, obě hrsti plné seškvařených vlasů, jejichž zápach ho nesnesitelně dráždil v nose, dokud ho žhavé vlny z burácejícího požářiště, které se přes něj převalovaly, nedonutily odplazit se o kus dál. Ale za chvíli ho žár dostihl i tam a musel se znovu stáhnout z jeho dosahu, když vtom narazil na mrtvé rodiče. Odtáhl jejich těla až k brance, která strážila vstup na dvůr, a zhroutil se vyčerpáním.

Věděl, že rodiče jsou mrtví. Nezbyvala žádná naděje - skelný pohled otevřených, ale nevidoucích očí byl dostatečně výmluvný. Přesto horečně hledal známky života, ale samozřejmě bezúspěšně, a tak dlouho jen tiše ležel a díval se na ně. Když konečně vstal, právě se zhroutila stodola. Dům už stál v jednom plameni. Chlapec vytřeštěnými očima sledoval, jak se zřítíla střecha a za chvíli jedna z obvodových zdí. A potom jako by tu hrůzu před ním zakryl milosrdný závoj mlhy a hoch cítil, že mu po tváři stéká něco teplého a vlhkého, a uvědomil si, že pláče. Rozhlédl se kolem sebe a hledal, na kom vybit své zoufalství, ale nikoho nespatriil. Odbelhal se ke stáji. Truhlice s kmením prázdné, vůz i bryčka zmizely a zůstaly po nich jen vyjeté koleje. Vrávoravě se pustil po stopě k hlavní bráně, a teprve když klopýtl a upadl, uvědomil si, že je bosý a úplně nahý. Ohlédl se k plotu, kam odtáhl mrtvolu otce a matky, a díval se na ně, dokud se nezřítily tři dosud stojící stěny domku. Vyhrabal mělkou jámu a oba rodiče do ní uložil. Prohledal spaleniště, jestli by nenašel něco, co by se mu mohlo hodit. Navlékl na sebe šaty, které sundal mrtvému otci. Sroloval nohavice, utáhl opasek, vyhrnul si rukávy a na nohy v ponožkách větších o několik čísel nazul boty vystlané listím. Potom naposled přejel pohledem hrob rodičů a stále ještě doutnajících trosky hospodářských budov a domku, otočil se a odhodlaně vyrazil.

47

TRVALO mu to dlouho. Zprvu ani nevěděl, co vlastně dělá. Myslel si, že když si pospíší, určitě vrahy dohoní. Potom si však uvědomil, že i kdyby je nakrásně dostihl, nemá sebemenší šanci. Malý kluk proti pultuctům mužů. Tolik jich alespoň viděl - tři uvnitř, tři u stodoly. A to jich klidně mohlo být i víc. Letný pohled oknem a několik vteřin na schodišti, kde zkamenělý hrůzou sledoval ty dva, kteří mu znásilňovali sestru, než mu třetí - rozčuchané vlasy, zarostlá brada, zabláčené šaty - zasadil ránu pažbou. Nebyl si ani jistý, jestli by je vůbec poznal. Ale určitě pozná vůz a bryčku, které jim lupiči ukradli, takže se bude dívat spíše po povozech než po lidech. Byl pevně rozhodnut zabít každého, koho u nich najde.

Ne hned, protože tak by se vystavoval příliš velkému riziku. Kromě toho si potřeboval být jist, že vrahy dostane opravdu všechny. Bude tedy muset pomstu ještě na nějakou dobu odložit, a až je najde, nesmí nic uspěchat. Zlikviduje je pěkně jednoho po druhém. Nejlepší bude počkat, až se každý ocitne o samotě a třeba usne. Pak je probodne nebo zastřelí.

Budou pykat. Za sestru. Za bratra, otce i matku. Za dům i za stodolu. Ale hlavně za to, co udělali jemu.

O osm kilometrů dál narazil na bryčku. V příkopu u silnice leželo ulomené kolo. Něco podobného čekal; kolo se viklalo a otec se chystal, že je opraví, jakmile bude mít čas. Ted' už je neopraví.

Bez zastavení šel dál a ještě přidal do kroku. Suché listí v botách se mu už úplně rozdrotilo a chlapec těžce kulhal, ale přesto ve svém úsilí nepolevoval. Kolena se mu roztřásla slabostí, ale ani tehdy tempo nezmínil.

Pak si uvědomil, že když bude takto pokračovat, zmrzačí si nohy a zhroutí se. Raději je dostihne později než vůbec ne.

Vyzul tedy neohrabaná bagančata a kráčel dál jen v ponožkách. Musel ovšem sejít ze silnice na měkčí pruh suché trávy, který ji lemoval. A udělal dobře, protože za necelých pět minut zaslechl dusot kopyt a měl sotva čas se skrýt, než se kolem přehnala četa unionistických vojáků. Pokud to dokázal rozeznat, tito jeho rodinu nezmasakrovali. Ne že by v tom byl nějaký rozdíl - u sedel se jim houpaly nadité vaky a uniformy měli potřísněné krví. Chlapec zaklel a opatrně je následoval.

A pak narazil na hlavní voj. Nejprve zaslechl jen tlumený hluk, který s každým metrem zesiloval, muži a koně, prasata a kachny a krocany, kuřata, kakofonie zvuků, jeden přes druhý ve všech tóninách, ohlušující lomož, jaký si dosud vůbec nedokázal představit. Když opatrně vystrčil hlavu z křoví na vrcholku kopce, rozprostřel se před ním, kam až oko dohlédlo, nekonečný zástup mužů a koní, dobytka a povozů, táhnoucí se od obzoru k obzoru. Řada se pomalu pohybovala - modré, hnědé a bílé skvrny zahalené závojem zvířeného prachu, uniformy všech myslitelných barev, v

nichž převažovala modř, postupující vojsko, na koních i pěší, a musely jich být desítky tisíc, určitě padesát, možná i šedesát tisíc mužů táhlo krajem a drtilo a ničilo vše, co jim stálo v cestě, jako mračno kobylek, po kterém zůstává jen zkáza a spoušť, a chlapec si uvědomil, že muže, které pronásleduje, v tomto mraveništi nikdy nenajde. Jistě, zkusí to a možná bude mít i štěstí, ale rozum mu říkal, že takové pátrání je zcela beznadějně.

Přesto kráčel dál v patách postupující armádě. Našel chlapecké boty, které někdo odhodil. Nechápal, proč je vůbec kdo kradl, ale boty byly jen o trochu větší, než potřeboval. Když posbíral odhozené hadry, obalil si jimi chodidla a navlékl ponožky, boty mu docela padly a šlo se mu v nich celkem pohodlně. V letu zachytil čapku, kterou jednomu vojákově sfoukl vítr, a nasadil si ji na hlavu, aby ho chránila před sluncem. Po chvíli našel sedlový vak plný jídla - měli tolik zásob, že se ani nenamáhali sehnout se pro utržený pytel.

Nějakou dobu se držel mezi posledními řadami vojáků na křídle a pečlivě si prohlížel každý vůz, který míjel, ale pak mu začaly docházet síly a odpadl. Zamíchal se mezi bandu povalečů, kteří jako supi táhli za vojskem, živili se tím, co jim štědrí dobyvatelé rozdali, a nedělali nic, než jásali, zpívali a celí zpití po sobě hulákali. Když mu začali věnovat přílišnou pozornost, chlapec zmobilizoval poslední zbytky sil, odtrhl se od té sebranky a snažil se zase dostihnout Shermanovy muže, kteří naštěstí brzy zastavili na noc. Našel si husté křoví, zavrtal se do něj a usnul jako zabítý.

Příští den i ty následující pak skýtaly neměnný obraz. Každé ráno, než vojáci vstali a najedli se, chlapec vyrazil, aby získal malý náskok. Dobře věděl, že nejpозději kolem poledne ho vojáci dostihnou a předejdou a on bude mít zase možnost prohlédnout si další a další vozy, mhouřit oči a zírat do tváří mužů, kteří ho míjejí. Ty, o které mu šlo, však ne a ne najít. Pak neúnavně kráčel za vojskem, šel co noha nohu mine, šel, až si myslel, že každým okamžikem padne vysílením, ale nohy ho přesto nesly dál.

Po několika dnech, to už hodně zaostával, dorazil k řece, kterou armádní ženisté překlenuli řadou mostů vybudovaných z vorů ze silných klád svázaných k sobě pevnými provazy a spojených podélnými břevny. Vojsko už řeku překročilo a vstup na každý most teď střežily před dotírajícími hyenami v lidské podobě hlídky, zatímco ženisté na druhém břehu začali mosty postupně rozebírat a přitahovali zbylé vory k sobě. Vojáci už určitě měli té sběře, která je pronásledovala, plné zuby, neustále žebření příživníků jim muselo lézt krkem a řeka jim poskytla vhodnou příležitost se jich zbavit a postupovat dál mnohem volněji. Banda povalečů teprve teď pochopila, co se děje. Spustili vztekly křik a s nenávistí v očích pozorovali vzdalující se vory s vojáky, kteří stáli s namířenými puškami a nemohli se dočkat, až je kamarádi přitáhnou k protějšímu břehu, aby už měli nevďěčný a nebezpečný úkol za sebou.

Jekot ještě zesílil. Ti nejnenasytnější seběhli k vodě a vrhali se do silného proudu, který je zachytil a rychle unášel dolů korytem. Převalovali se ve vlnách a snažili se doplavat zpět k pevné zemi, ale mnohým se to nepodařilo. Ostatní si vylévali zklamání hlasitým křikem a sprostými nadávkami.

Chlapec postupoval po proudu a hledal místo, kde by mohl přebrodit. Žádné nenašel.

O kus dál však objevil na kraji břehu vyplavenou kládu. Odstrčil ji do vody, odhodlaně vstoupil za ní a oběma rukama se jí přidržel. Řeka ho unášela zprvu pomalu, ale o pár metrů dál od břehu ho už strhla plnou silou. Voda mu připadala studená jako led a proud nemilosrdně dorážel.

Zuby nehty se držel klády, která se však pod nečekaným nárazem vlny náhle přetočila, a v příštím okamžiku chlapec zmizel pod hladinou. Obklopen mrazivou vodní masou si několik nekonečných vteřin myslel, že nastala jeho poslední hodinka. Zoufale se vzepřel, kláda se zase převrátila a on se mohl konečně nadechnout. Vykašlával záplavy bahnitě vody a lapal po dechu, ale pro danou chvíli byl zachráněn.

Rozhlédl se. Břeh, od kterého se vydal na nebezpečnou plavbu, se sice vzdálil, ale když se podíval na druhou stranu, viděl, že ho proud odnáší přímo dolů korytem. Kopal nohama a snažil se kládu nasměrovat k protějšímu břehu, ale veškeré úsilí bylo marné. Chlapec viděl, že nemá jinou možnost, než se svěřit do rukou osudu, a tak se jen pevně přidržel kluzkého dřeva v naději, že dříve nebo později kláda někde narazí, a jen doufal, že to bude tam, kde potřebuje.

Řeka ho unášela kilometr za kilometrem. Nevěděl, jak daleko, ale měl pocit, že je ve vodě strašně dlouho, a proud byl opravdu velmi silný. Kdoví, jak by všechno dopadlo, kdyby se vodní tok nestočil a kláda se díky tomu nepřiblížila ke břehu. Chlapec před sebou spatřil písčité pruhy vybíhající do vody a zkusil štěstí. Pustil se klády a plaval. Málem se mu to nepodařilo, ale nakonec pod sebou ucítil pevnou zemi.

48

TOHO dne nechybělo mnoho a byl by zemřel. Proč, to pochopil až po mnoha letech. Ležel na písčitém břehu v promočených šatech, prokřehlý do morku kostí, lapal po dechu, hlasitě vzlykal a čekal, až se mu obnoví síly. Ten okamžik však stále nepřicházel; měl pocit, že už nikdy nevstane. Z plátěného vaku vytáhl kus mazlavého chleba, ale když zkusil polknout první sousto, málem se pozvracel.

Byl si vědom, že jeho stav je vážný, ale všechno přičítal pouze únavě. Termín totální vyčerpání ve spojitosti s pobytem v drsných přírodních podmínkách už sice několikrát slyšel, ale nikdy mu nebylo jasné, co to vlastně znamená. Věděl, že na to lidé umírají, ale vždycky si v té souvislosti představoval nešťastníka, který zabloudil ve sněhové vánici a zmrzl. Nevěděl, jak snadno člověk v chladu a vlhku ztrácí tělesnou teplotu. Nechápal, že i v Georgii, která leží hodně na jihu, za celkem příjemného listopadového dne, kdy z něj lehký vánek přímo vysává teplo a on nemá žádnou možnost rozdělat oheň, ohřát se a usušit si šaty, hrozí nebezpečí, že zůstane ležet na břehu, rychle zeslábně a po několika hodinách nevyhnutelně zemře. Nevěděl, že příčinou smrti nebude nachlazení nebo zápal plic, ale naprosté vyčerpání v důsledku chladu a ztráty tepelné tělesné energie.

49

POSTUPNĚ ho opouštěly síly. Mumlal si něco sám pro sebe a hlava se mu točila závratí. Pokusil se vstát, ale bezvládně se zřítíl k zemi. Zachránila ho bytostná potřeba dostihnout postupující armádu. Věděl, že ztratil spoustu času, že se mu vojáci hodně vzdálili a že když tady jen tak leží, jeho ztráta narůstá. Snažil se rozhýbat tělo - nechtělo se mu, ale podvědomě cítil, že musí. Vzepřel se na rukou, vstal a zamířil vzhůru po břehu. Pokud si dobře vzpomínal, řeka tekla až k tomuto místu stále stejným směrem, a chlapec usoudil, že když se vydá šikmo doprava a půjde pořád rovně, musí dříve či později zcela jistě narazit na stopy, které po sobě plenící vojsko zanechalo - tolik mužů, koní a vozů se přece nemůže jen tak ztratit. Jedinou otázkou zůstávalo, jak dlouho to potrvá, a tak se chlapec vydal na namáhavý pochod za svým cílem. Kráčel pomalu, spíše vrávoral, než šel. Ponožky a hadry, kterými si omotal chodidla, byly nasáklé vodou a roztrhané a chlapec měl brzy šlapky samý puchýř. Ale neúnavně kladl jednu nohu před druhou a pohled přimhouřených očí se neustále upíral ke vzdálenému obzoru. Míjel skupinky stromů, vyvýšeniny, kamenné zídky a farmy - vypálené, jejich obyvatelé vyvraždění. Nikde se nezdržoval, jen stále dál, až si uvědomil, že nějak často zakopává a padá. Kdyby se to stalo jednou nebo dvakrát, nebyl by se tím znepokojoval, ale teď už padal při každém druhém kroku. Navíc se mu zdálo, že miji místa, kolem kterých už jednou prošel. Otočil se, kousek cesty se vrátil, našel si v dále nějaký orientační bod - vysoký strom, skalisko, vrcholek kopce - a belhal se k němu. Potom si určitě další bod a pokračoval neochvějně dál, pořád dál, až si uvědomil, že se terén kolem něj změnil, že už nějakou dobu kráčí po udusané trávě - a že tedy našel stopy Shermanovy armády. Nechápal, proč okolní krajina postupně zešedla, ale pak si všiml, že slunce již téměř zapadlo. Nevěděl, jak dlouho jde, jak daleko se dostal od místa, kde vylezl z vody. Z celé cesty si prakticky na nic nevzpomínal. Potom se setmělo a chlapec zjistil, že leží na zemi a nemůže vstát, nekontrolovatelně se třese a zvrací. Dlouho ležel a zíral na nějaký objekt, který ho nevysvětlitelně fascinoval, až si jeho mozek konečně uvědomil, že to jsou mihotavé plameny ohně, a z posledních sil se k němu začal plazit.

Později mu řekli, že ho málem zastřelili - temná, sotva rozeznatelná postava plazící se k táboru. V poslední chvíli však zaslechl sténání, a tak ještě chvíli počkali, než se to k nim přiblíží, a on to byl malý chlapec oblečený v cárech. Lezl po čtyřech. Předsunul jednu ruku a přitáhl se k ní, zapřel se kolenem a posunul se o další kousek, ale až k ohni se nedostal. Chybělo mu ještě dvacet metrů, když naposled vztáhl paži a pak se bezvládně zhroutil a zůstal nehybně ležet v prachu. Mračili se a chvíli váhali, ale pak se k němu rozběhli, aby zjistili, jestli se mu dá ještě pomoci. Ještě dýchal. Zvedli ho jako hadrovou panenku a odnesli k ohni. Za košili, kam si ji strčil, než se vrhl do řeky, našli unionistickou vojenskou čapku. Svlékli ho, zabalili do přikrývky a uložili vedle ohniště, aby se zahřál, než se mu usuší šaty. Když se probral, zkusili ho nakrmit. Horké nápoje do sebe chlapec ještě dostal, ale masa se ani nedotkl.

Když se druhého dne ráno chystali vojáci k dalšímu pochodu, chlapec stále ještě spal. Položili ho tedy na vůz a vyrazili. Probudil se až kolem poledne, ale byl v deliriu. Jen se trochu napil a upadl zpátky do neklidného spánku. Skutečně se probral, až když se jednotka znovu utábořila na noc. Pojedl několik soust z bohaté večeře, kterou mu nabídli, a beze slova poslouchal vojáky, kteří mu líčili, jak ho našli na samém pokraji smrti vyčerpáním. Řekli mu také, že ze spaní mluvil o nějaké řece, a ptali se, co se mu vlastně stalo. Chlapci však nebylo vůbec do řeči a znovu se ponořil do milosrdné náruče spánku. Když se pak uprostřed noci probudil, dokázal už natolik jasně uvažovat, aby si uvědomil, že vojáci naštěstí nevědí nic o tom, co postihlo jeho rodinu, protože v tom případě by mu nedůvěřovali a jistě by se o něj tak nestarali. Ráno jim tedy řekl, že jeho otec je ničema, který ho opustil a zanechal napospas osudu, a že jemu pak nezbývalo nic jiného než následovat vojsko, aby nezemřel hladem. Když armáda překročila řeku, pokusil se ji přeplavat a málem se utopil. Vojáci ho zamyšleně pozorovali a chlapec si nebyl jist, jestli mu věří, nebo ne.

Setrval u svých zachránců skoro celý prosinec, kdy Shermanova armáda pomalu postupovala na jihovýchod k Savannah, a oddělil se od nich - pro jistotu - teprve na předměstí. Zůstal pozadu a vstoupil do ulic až druhý den, kdy poznal, jak dokáže šedesát tisíc nedočkavých, špinavých a unavených mužů zřítit výstavné město. Ze všeho nejdříve se zaměřili na hotely a salony. Jako velká voda rozdrtili všechny překážky, a pak už rozbíjeli okna, dveře, stoly, židle, zrcadla a nádobí jen pro pouhý požitek z ničení. Ulicemi táhly skupiny vojáků, v jedné ruce otevřenou láhev, z které si neustále přihýbali, zatímco pod druhou paží svírali další zásoby alkoholu. Vyrabovali obchody s potravinami, kuchyně, pekárny. A potom, potom se začali zajímat o ženy.

Chlapec procházel ulicemi, jestli náhodou nenarazí na jejich starý vůz a na vrahy svých nejbližších, ale nenašel je, stejně jako se mu ztratili vojáci, kteří ho zachránili. Na rozích postávali důstojníci a dílo zkázy kolem sebe okázale ignorovali nebo se k němu dokonce přidávali. Bylo jasné, že i kdyby nakrásně chtěli, stejně by plenící hordy nedokázali zarazit. Tažení Georgii mělo jediný cíl - dát Jihu tvrdou lekci, aby poznal, zač je toho loket, lekci, na kterou hned tak nezapomene. Žádné ohledy se proto nepřipouštěly a velitelé byli ochotni ponechat svým mužům volnou ruku, zatímco vojáci už tušili, že po týdnech téměř absolutní svobody bude nevyhnutelně následovat utužení disciplíny, že mají asi poslední možnost, jak se vyřádit, a hodlali ji proto co nejvíce využít. Nezastavil by je nikdo. Strhávali z žen šaty a zatahovali je do temných zákoutí. Všude panoval nepopsatelný zmatek a ohlušující hluk - výkřiky, nářek, občas ojedinělý výstřel. Civilisté v panice prchali, vojáci proudili v hloučcích sem a tam. Pak vyskočily první plameny. Na chlapce už toho bylo příliš. Vytušil, že ti, kteří mají na svědomí jeho rodinu, budou asi uprostřed největší vřavy, ale z odporného představení, které se odehrávalo před jeho očima, se mu tak zvedal žaludek, že se už nedokázal přinutit je hledat. Stejně nevěděl, jestli by je vůbec poznal. A protože současně neměl ani potuchy, kam se poděli vojáci, s nimiž se sem dostal, opustil město, obešel je a za severním předměstím narazil na Shermanův hlavní stan.

Velitelství okupační armády se nacházelo na rozlehlé louce s výhledem na řeku a oceán. Řady vyrovnaných stanů, ohrady pro koně, kolem dokola rozmístěné stráže. Jedenadvacátého prosince bylo i na georgijské poměry chladno a v táboře hořelo hodně ohňů, které vysílaly k nebi sloupky šedavého dýmu. Vřava z nešťastného města doléhala až sem a i tady, poměrně daleko od epicentra katastrofy, se chlapci dělalo zle, když slyšel výkřiky, pláč, výstřely a řinčení rozbíjených oken a dveří. V nehybném vzduchu se nad městem vznášela oblaka tmavého kouře a rozšiřovala se, až je

celé zahalila černým smutečním závojem.

Chlapec usoudil, že udělal jen dobře, že město opustil. Uvědomoval si, jak nepatřičně tady musí vypadat, jak žalostný pohled skýtají jeho rozedrané farmářské šaty šité na dospělého muže a unionistická čapka nad špinavým dětským obličejem. To by mu mohlo pomoci. Bude potřebovat jídlo, oblečení, místo k přespaní, a když se mu ztratili vojáci, kteří se o něj dosud starali, bude si muset najít jiné. Váhavě přistoupil k jednomu ze strážných, kteří hlídali Shermanovo ležení.

"Co tu chceš, kluku?"

"Dejte mi něco k jídlu."

"Ztrat' se."

"Dejte mi něco k jídlu."

Strážný přistoupil k chlapci a chtěl ho udeřit, ale důstojník, který šel zrovna kolem, mu zadržel ruku. "O co tu jde?"

"O nic, pane. Ten kluk tady otravuje a nechce vypadnout. Říkal jsem si, že ho zaženu."

"O co jde?" Tentokrát platila otázka chlapci.

"Dejte mi něco k jídlu."

Voják se usmál a řekl hlídce: "Nechte ho projít." Strážný pokrčil rameny a důstojník chlapci pokynul, že může dál.

Důstojník se jmenoval Ryerson a tato událost se stala počátkem všeho.

50

ARMÁDA zavedla do výzbroje automatické pistole ráže pětáctýřicet v roce 1911. Calendar v té době sloužil na Filipínách. Vojenskou službu před několika lety opustil a táhlo mu na šedesátku, takže ho málem nevzali a donutili ho obrátit se na všechny známé, všechny důstojníky, s nimiž kdysi sloužil a kteří mezitím dosáhli vysokých hodností, aby využili svého vlivu a pomohli mu. Ani pak se to neobešlo bez námitek. "Jeden by si myslel, že po Kubě a vůbec po tom všem ostatním by už vám to mohlo stačit," řekli mu u komise. Jenže on ještě zdaleka neměl dost, ačkoliv by nedokázal vysvětlit proč. Částečně to bylo způsobeno tím, že si začínal připadat opotřebovaný a zbytečný, a určitě se na jeho postojích projevilo i stárnutí - ovšem jinak, než by si někdo představoval. Celý život šel vždy tam, kam ho zavála bitevní vřava. Poznával nová místa, učil se novým způsobům boje. Rytmus jeho života věrně kopíroval rytmus ozbrojených konfliktů, do kterých se jeho vlast dostala, a teď, když propukla další válka, cítil, že mu cosi chybí, že by měl být tam, kam ho žene léty vypěstovaný instinkt. Byl to pocit, který v něm byl hluboce zakořeněný a který se nedal zahnat žádnou logickou úvahou. Lidé, na které se obrátil, mu dlužili tolik, že ho nakonec do armády přece jen přijali. Jenže se ukázalo, že jejich varovně zdvižený prst měl své opodstatnění. Podmínky bojů na Filipínách byly pro něj opravdu příliš tvrdé. Namáhavé přesuny neprostupnou džunglí. Monzunové lijáky. Malárie, žlutá zimnice - i když při předchozím tažení na Kubu snášel nemoci poměrně dobře, tady ho málem sklátily do hrobu. Netrvalo dlouho a Calendar byl zpátky doma.

Ale to teď bylo vedlejší. Calendar se dokonce o svém neslavném návratu ani nezmínil. "Jde o to..." vysvětloval zelenáči jménem Prentice, který vedle něj seděl u ohně, prvního pořádného ohně od chvíle, kdy opustili Columbus, velkého, hřejivého, hypnotizujícího ohně, tak nepodobného skomírajícím plamínkům ohniček, u kterých se marně pokoušeli zahřát za oně studené noci nedaleko vesnice uprostřed pouště. "Důležité je..." a ukazoval mu něco na automatické pětáctýřicetce, kterou držel v ruce

... když Spojené státy porazily na Kubě Španěly, staly se Filipíny americkou državou. Ale když se Američané na ostrovech vylodili, aby převzali místní správu, domorodé obyvatelstvo se postavilo na odpor. Většinu tvořili Moros, jak Španělé označovali Maury, muslimové, jejichž náboženský fanatismus, s nímž se vrhali do boje, překonával všechno, s čím se dosud americká armáda setkala - včetně odhodlaného odporu indiánských kmenů.

"Řítili se hlavní ulicí vesnice, mávali svejma dlouhejma mačetama, což byly jediný zbraně, který měli, hulákali jako šilenci, a tys je mohl dvakrát třikrát trefit z pušky nebo z pistole, ale voni - a neptej se mě, jak to dokázali - pořád běželi dál. Pokud jsi nedokázal mačkat spoušť dostatečně rychle a dostatečně často, než ses nadál, stáli před tebou - a ještě v nich zbylo dost sil, aby ti rozsekli hlavu. Teprve potom se vodplazili stranou a konečně byli mrtví. Potřebovali jsme proto něco, co by je zastavilo i na krátkou vzdálenost, a tohle byla přesně ta zbraň, která to dokázala. Když je zasáhla kulka z pětáctýřicetky - a bylo jedno, jestli do paže, ramene nebo do prsou -, mohl sis bejt jistě, žeš je vyřídil. Má vobrovskou sílu. Zvedne člověka do vzduchu a praští s ním vo zem a tobě pořád ještě zbejvá dalších šest nábojů. A když ti dojdou, stačí jednoduše uvolnit zásobník a nasunout novej. Jestli máš alespoň nějaký znalosti vo střelnejch zbraních a počítáš se silnějším zpětným rázem, potom víš, že trefit s tímhle cíl není zase tak těžký, jak někteří lidé tvrdí. Koncepte pistole pochází z Browningovy dílny, ale patent na ni nakonec získala firma Colt. Přesto je důležité na Browninga nezapomínat, mít neustále na paměti, že někdo tuto zbraň sestrojil z určitého, zcela specifického důvodu - aby vykonala zcela specifickou práci. Pokaždé, když jsi nucen ji použít, bys ji měl pokládat za nástroj, velmi speciální nástroj pro velmi speciální použití, a zacházet s ní se stejnou přesností a zodpovědností jako s každým jiným nástrojem. Má jediný nedostatek. V podmínkách, jaké panují právě tady - hromady písku a silné větry -, se zasekává, a zatímco se snažíš mechanismus uvolnit, má nepřítel spoustu času tě zabít. Kdyby ses spoléhal jen na ni, jsi mrtvý muž. Potřebuješ něco navíc, něco jako je tohle."

Calendar sáhl za vestu a vytáhl revolver Colt 45 Peacemaker, oblíbenou zbraň západního pomezí.

"Jistě, je trochu neohrabanější a nemá takovou sílu. Do bubínku se vejde jen šest patron, a když ho nabíjíš, máš dojem, že to trvá celý den. Ale mám tento revolver už třicet let. Prošel se mnou všechna možná místa za všech myslitelných podmínek a za každého počasí, a nikdy se nestalo, že by se zasekl. Tento typ zbraně vymyslel Samuel Colt. První model vyřezal ze dřeva už v roce 1830, když se plavil do Ameriky. Celé roky ho potom zdokonaloval a nakonec přišel s tímhle.

Abych byl přesnější, přišla s ním jeho firma - v sedmdesátech letech minulého století a to už byl Colt mrtvej. Ale to není důležité, duchovním otcem revolveru je von. Škoda, že nežil tak dlouho, aby viděl, jakou revoluci způsobil. Toto bude tvá záložní zbraň." Calendar hrábl do brašny u sedla, vytáhl navlas stejný revolver a podal ho mladíkovi. "Ať tě s ním neuvidí seržant. Je to proti předpisům a určitě by ti ho zabavil. Schovej si ho do sedlové brašny, a když to začne vypadat bledě, zastrč si ho za vopasek - dozadu nebo na bok. Nezapomeň, použij ho jen v případě absolutní nutnosti. Uvidíš, že ti v nejednom případě zachrání život.

Koneckonců, o zbraních už něco víš, každopádně základní fakta. Ale vysvětlím ti to tak, že tomu určitě porozumíš. Podívej, se zbraněmi to máš jako s koňmi. Čím častěji koně hřebelcuješ, krmiš, promlouváš na něho, čím pečlivěji se o něj staráš a dbáš, aby mu nic nechybělo, čím lépe mu rozumíš a poznáváš jeho vlastnosti, tím lépe se ti s ním pracuje. Aby ses se svým zvířetem opravdu sžil, aby z vás bylo, jak se říká, jedno tělo a jedna duše, musíš ho znát stejně dobře jako sebe samého. A zbraň? Přesně totéž. Rozebíráš ji, čistíš, potěžkáváš v ruce, nikdy ji neodložíš. Zajímáš se, kdo ji sestrojil a proč ji sestrojil právě takto. Nakonec ji dokonale znáš, zacházíš s ní jako by byla prodloužením tvé paže, žiješ s ní, až se ti její použití stane druhou přirozeností. A o to právě jde. Vodsud se všechno odvíjí, všechno, co je nutný znát, všechno, co stojí za to se naučit.

51

"JENOM pro tu srandu - mysl si, že jsem nepřítel. Sesedni z koně a pojď ke mně."

Bylo časně ráno a třináctý jízdní pluk se připravoval na další pochod. Všichni by sice potřebovali odpočinek, ale to velitele nezajímalo. Pershing se nemohl dočkat, až kolona z Columbusu dorazí. Ostatní jednotky vyslal do terénu už před několika dny a ponechal si jen menší zajišťovací oddíl. Teď, když mohl použít i druhou část svých sil, měl v plánu vytvořit z nich další předsunuté skupiny a úderné jednotky a poslat je hlouběji do Mexika - na východ, na jih i na západ. Zprávy o současném Villově pobytu byly značně rozporné a Pershing musel každou z nich prověřit.

Prentice už seděl na koni a mířil k místu, kde se shromažďovala jeho rota, když se náhle vlevo od něj objevil Calendar a vyzval ho, aby slezl z koně. Přemýšlel, co tím ten staroch může sledovat.

"No tak," pobídl ho Calendar.

Prentice ho ještě vteřinku nedůvěřivě pozoroval, ale pak rezignovaně pokrčil rameny, sklouzl ze sedla a obrátil se k němu.

Stárnoucí civilista na něj namířil pistoli. "Nevíš vo tom, ale jseš mrtvej. Tak se to nedělá. Sleduj."

Zastrčil pistoli do pouzdra a přistoupil ke svému koni. Nechal mu očichat dlaň a teprve pak mu přejel rukou přes čelo a krk a uchopil sedlovou hrušku. Vsunul nohu do třmenu a s druhou rukou volně svěřenou podél těla se poněkud toporně vyhoupl do sedla.

"Vždycky se kryj za bokem koně, když sesedáš před někým, komu nemůžeš důvěřovat."

"I před vámi?"

"Před každým. Když na to budeš myslet v přítomnosti lidí, který znáš, nezapomeneš, až budeš stát před cizincem."

Calendar vysvětloval a současně natočil koně tak, že stál k mladíkovi bokem. Pak sesedl, opět jednu ruku volnou, na druhé straně tak, že mu byla vidět jen hlava a nohy, trup schovaný za tělem zvířete. Dva kroky a za koňským zadkem se vynořila ruka s namířenou pistolí.

52

PRENTICE za jízdy přemýšlel o tom, co mu Calendar řekl.

Sbalili tábor a rozdělili se do menších jednotek, které měly dál postupovat jako roztažené prsty jedné ruky. Uprostřed táhl Pershing spolu se svou osobní rotou. Jel v automobilu značky Dodge, následován novináři ve fordech a hudsonech. Zprvu se všechny prsty držely vedle sebe, ale pak se rozdělily a zamířily do různých směrů dolní poloviny růžice kompasu.

Prentice si na slova svého nového učitele vzpomněl, když přimhouřil oči před prachem a slunečními paprsky a zahlédl ho nedaleko čela kolony.

"Můžu ti ukázat řadu podobnejch triků a nejrůznějších fint, ale ty samy vo sobě vůbec nic neznamenají, pokud se ti nedostanou do krve a pokud je nedokážeš použít ještě lip než jiní, kteří je taky znají. Nejde totiž vo triky samotný, jde vo celkovej přístup, vo způsob uvažování, kterej se za nima skrejš. Ani na zlomek vteřiny nesmíš polevit v soustředěný pozornosti. Nikdy nesmíš, jak se říká, vstoupit do děje - bez ohledu na to, jak nevinná nebo zjevně neškodná ti bude situace připadat -, aniž bys zvážil ty nejhorší myslitelný možnosti dalšího vývoje a vypracoval si konkrétní plán, jak se za danejch okolností zachovat."

53

"JAKO s tamtím hadem," řekl Calendar.

Stáli u jednoho z mála zdrojů vody uprostřed pouště. Byla to jen malá louže mezi skalisky, ale viděli z ní pít ještěrku a voda byla čistá, takže celá kolona zastavila a skupina po skupině si naplnila polní láhve. Potom nechali napít koně.

Prentice se ohlédl. Necelé tři metry za ním se pod kamennou řmsou nehybně vyhříval chřestýš.

"Všiml jsem si ho, hned jak jsme sem přišli," pokračoval civilista, "a čekal na tvou reakci. Nemůžeš pořád spoléhat, že tě někdo bude závčas varovat. Musíš si prostě dát tu práci a naučit se neustále sledovat dění okolo sebe."

Prentice poodstoupil a vytáhl pistoli.

"Proč?" zeptal se Calendar. "Nijak tě přece neohrožuje. Navíc, jestli se Villa potlouká někde kolem a náhodou neviděl prach, který jsme rozvířili, výstřel by určitě zaslechl. Mysli přece. Nedělej nic, dokud nedomyslíš všechny důsledky svého činu."

Prentice se na něj provinile zadíval a sklonil zbraň. Cítil se trapně.

54

VE SKUTEČNOSTI se Villa v té době nacházel úplně někde jinde. Jeho pravé jméno znělo Doroteo Arango. Narodil se roku 1878 v provincii Durango, která leží jižně od Chihuahuy, kde však strávil tolik času a prožil zde tolik dobrodružství, že ji znal stejně důvěrně jako svůj rodný kraj. Uvážíme-li náskok, který měl, je jasné, že trestná výprava by měla problémy, i kdyby ho chtěla vystopovat na neutrálním území, ne tak v oblasti, kde byl vlastně doma. Navíc měl Villa ve skrývání se před pronásledovateli téměř dvacetiletou praxi.

V roce 1895 pracoval se svou ovdovělou matkou a svými bratry a sestrami na rozlehlé farmě jistého bohatého Mexičana. Spřátelil se s místními zloději dobytka, zapletl se do loupeže a strávil několik měsíců ve vězení, odkud se dostal na přímlovu jiného statkáře, vzdáleného příbuzného. Krátce poté někdo přepadl a znásilnil jeho sestru. Mladý Arango pachatele zabil. Vypátrat ho nebylo těžké - jeho sestra samozřejmě dobře znala syna majitele farmy, kde rodina pracovala. Villa dávno pochopil základní princip tehdejší mexické justice - bohatí jsou vždycky v právu - a okamžitě po činu utekl do hor. Bylo mu právě sedmáct let.

Možná proto, aby ušetřil rodinu represálií, změnil si jméno na Francisco Villa a brzy se stal známým jako 'Pancho', což je obvyklé přízvisko většiny Francisců v Mexiku. Rozpomněl se na lekce, jichž se mu dostalo od nedávných přátel, party místních kriminálních. V jistém městečku ukradl koně přivázaného k zábradlí před barem a připojil se k bandě lupičů, která operovala v provinciích Durango a Chihuahua. Jistou dobu snad pracoval jako námezdní dělník na farmách v Novém Mexiku, Arizoně a Kalifornii a existují i nepotvrzené zprávy, že se přihlásil do proslulého pluku Rough Riders Teddyho Roosevelta ["drsní jezdci", vojenská jednotka, která se vyznamenala v bojích na Kubě - pozdější 26. prezident USA Theodore Roosevelt v ní sloužil jako zástupce velitele v hodnosti podplukovníka, pozn. překl.] Většinu oněch let však strávil v sedle a opatřoval si živobytí jako bandita, ovšem neobyčejný bandita. Villa si získal pověst novodobého mexického Robina Hooda. Kradl dobytek na farmách nejbohatších statkářů, část si ponechal, další rozprodal, a co zbylo, rozděloval nemajetným vesničanům. Koneckonců, prvotním důvodem, proč se stal banditou, byla vzpoura proti mexickým aristokratům, a zdálo se, že největší potěšení mu působí život na jejich útraty. Pomáhal tak překlenout propastný rozdíl mezi bohatými a chudými.

Když po třiceti letech krutovlády diktátora Díaze propukla v roce 1910 revoluce, Villa vycítil příležitost. Z psance se stal partyzán, který sice nedělal nic jiného než dosud, jenže teď už byl jeho boj poctivý a spravedlivý. Velel nevelkému oddílu oddaných stoupenců. Podle všech dobových svědectví to byl charismatický vůdce. Muž nevysoké, ale mohutně stavěné postavy, s kulatým obličejem - někdy se pyšnil mohutným knírem, jindy si ho oholil - a pronikavým pohledem temných očí. Jeden ze současníků vzpomínal: "... když vstal, aby promluvil, vypadal velmi působivě. Mohutný hrudník se nadmul pod tenkou hedvábnou košilí. Měl ji rozepnutou a odhaloval širokou bíčí šíji..." V každém koutě Mexika měl milenku; kam se vrtnul, tam získával přátele. Nikdo, kdo ho viděl v sedle, nikdy nezapomněl, jak impozantním dojmem působil, když se posadil na koně, protože si vždy záměrně vybíral ta největší, nejsilnější, nejušlechtilejší zvířata, jaká byla k dispozici.

Villa byl svým způsobem velmi nadaný a schopný člověk, a tak není divu, že jakmile se plně oddal věci revoluce, rozrostl se jeho malý oddíl patnácti loupeživých nájezdníků velmi rychle na čtyřicetitisícovou armádu. Zkušenosti nabyté při plánování loupeží při jejich provádění a úspěšných únicích přirozeně v partyzánské válce bohatě zúročil. Zejména jeho nejoblíbenější taktický kousek, překvapivý, náhlý noční přepad, pocházel zcela jednoznačně z arzenálu lupičské tlupy. Krátce řečeno, kdyby byl v rozhodujících okamžicích nezaváhal, mohl stanout v čele svého národa. Takto ztratil historickou šanci, a když se nakonec pokusil převzít moc, byl poražen Carranzou. Jeho hvězda rychle pohasínala. Ve své vlasti byl prohlášen za psance a pod neustálým tlakem Carranzových sil začal ztrácet jednu bitvu za druhou. Pak se proti němu postavily Spojené státy, situace v zásobování se stala kritickou a Villa jen bezmocně sledoval, jak mu jeho armáda čtyřiceti tisíc mužů taje před očima, až mu zbyly pouhé čtyři stovky nejvěrnějších. Na jaře roku 1916 ho nakonec nenávisť k Americe a nedostatek jídla, koní, vybavení a munice přivedly do Columbusu.

Jeho oddíl, po nočním přepadu zredukovaný na dvě stovky bojovníků, ustupoval na jih, jak Američané předpokládali. Ale na americké mormony usazené v osadě Colonia Dublán, jejíž obrana byla jedním z úkolů trestné expedice, nezaútočil. Obešel ji širokým obloukem a zamířil hlouběji do vnitrozemí, k horám dále na jihu.

Zastavil se na úpatí Sierry ve vesnici El Valle, kde získal posily. Postupoval při tom velmi nevybíravě. Dobrovolníků, ochotných se k němu připojit, se přihlásilo mizivě málo. Villa nahnal všechny mužské obyvatele na náves, a zatímco je jeho jezdci obklíčili ze všech stran, chodil mezi nimi, zuřivě gestikuloval a vášnivě je obviňoval ze zrad. Pod plameny temných očí většina mužů sklopila zrak, jen někteří na Villu upřeli lhotejný pohled a ti nejodvážnější vrtěli hlavami. Jeden mladík později popsal, jak je Villa, když stále odmítali, nechal nastoupit do řady, starcům dovolil odejít a zbytek jeho vojáci pod namířenými puškami odvedli, doprovázeni nářkem žen a dětí, s sebou.

Z El Valle táhl Villa dál na jih až k osadě Namiquipa, kde vybojoval vítěznou bitvu s Carranzovými silami. Ke střetnutí došlo osmnáctého března, tedy ve stejný den, kdy Pershing dorazil do osady Colonia Dublán sto deset kilometrů severně. A tato situace byla příznačná pro celé mexické tažení: Villa si udržoval, až na několik výjimek, stále stejný náskok, pořád měl pár dní k dobru. Když americké jednotky vstoupily do města nebo vesnice, zjistily, že tam Villa sice byl, ale už je dávno ten tam.

Za Namiqiupou se Villa stočil na jihovýchod k Rubiu, kde přeorganizoval svůj oddíl a zamířil na západ, aby napadl Carranzovy jednotky sídlící posádkou v městě Guerrero. Přepad se neočekávaně vydařil. Villa zaútočil v noci, kdy všichni vojáci spali, a protože ani nepostavili hlídky, dobyl město bez jediného výstřelu. Podstatně jiná situace nastala v nedaleké vesnici San Isidro. Villa se obával potíží, které by mu tamní posádka mohla způsobit, kdyby mu vpadla do zad, a vyslal část svých mužů, aby ji zpacifikovali. Federalisté se však postavili na rozhodný odpor. Zahnali Villův oddíl na útěk a pronásledovali jej až ke Guerrero, kde se utkali v zuřivé bitvě.

Tato bitva přivedla rozhodující zvrat a Villa, aniž to tušil, si svůj ortel podepsal sám, když v El Valle násilím odloučil muže od jejich žen a dětí. Teď, kdy mu byla každá ruka dobrá, přikázal rozdat jim zbraně a zapojit je do boje. Když potom spěchal, aby se postavil do čela svým vojákům, zaznělo ze skupinky odvedenců několik výstřelů a jeden z nich Villu zasáhl. Ti lidé evidentně spoléhali na to, že v bitevní vřavě nikdo nepozná, z které strany kulky přiletly. Měli smůlu. Přesně v tom okamžiku, kdy zahájili palbu, se federalisté stáhli, aby se přeskupili, a o směru, odkud se střílelo, nebylo sebemenších pochyb. Povaha zranění hovořila ostatně sama za sebe - průstřel nohy; střela do ní vnikla zezadu těsně pod kolenem. Villovi muži se jako sršni vrhli na vesničany, kteří houfně odhazovali pušky, zvedali ruce a do jednoho vrtěli hlavou a drmolili, že nechápou, jak se to mohlo stát. Jejich životy visely na vlásku. Moc nechybělo a byli by všichni zastřeleni.

Zachránilo je Villovo utrpení. Ležel na zemi a svíjel se bolestí. Rána ošklivě krvácela a jeho muži se k němu rychle ze všech stran sbíhali, aby mu nějak pomohli. Kulka, která ho zasáhla, pocházela s největší pravděpodobností z remingtonky ráže čtyřiačtyřicet nebo podobné zbraně velkého kalibru, protože na vstupu sice zanechala jen na prst široký otvor, ale když prolétla svailem a rozdrtila holenní kost, zůstala po ní díra velká jako pěst. Ještě řadu dní mu muži, kteří s ním zůstali, vytahovali z rány úlomky kostí. Ovázali mu ránu, jak nejlépe dovedli, zpevnili nohu dlahami, naložili svého velitele na vůz a pod ozbrojenou ochranou ho odváželi do bezpečí. Krátce po půlnoci devětadvacátého března se tedy Villův oddíl rozpadl na dvě části. Sto padesát bojovníků odešlo s ním a zbylá téměř stovka mužů zůstala ve městě, aby kryla jejich ústup a vázala na sebe Carranzovy síly.

O osm hodin později se ke Guerrero přihnala slavná sedmá kavalerie. Po zprávách, že se Villa zdržuje právě tady, vyrazil sedmý jízdní pluk na celonoční pochod, bez meškání na město zaútočil a v několika minutách je dobyl. Útok padlo za obět' šestapadesát Villových mužů, pětatřicet jich bylo zraněno. Nebýt brutálních náborových metod a následné pomsty násilně odvedených vesničanů, mohla americká trestná výprava do Mexika skončit v Guerrero dva týdny poté, co začala, místo aby se nakonec protáhla na celý dlouhý rok.

55

VŮZ pomalu kodrcal vzhůru svahem. K vrcholu kopce měl ještě daleko. Kola nadskakovala na balvanech a zapadala do výmolů a zraněný pokaždé zakřičel bolestí. Vozka mhouřil oči před poryvy ledového větru a poletujícími sněhovými vločkami a pozoroval skupinku pěšáků, kteří se pár metrů před vozem snažili odklidit největší kameny a najít nejsjízdňejší cestu. Obklopovala je sedává mlha a obloha byla tak temná, že navzdory časnému odpoledni panovalo šero jako za soumraku.

Vpravo od vozu se zvedala několik desítek metrů vysoká skalní stěna, vlevo se šklebila bezedná propast. Vozka se ohlédl. Zraněný, zabalený do příkrývky, byl bledý jako stěna. Stěnal a chvěl se zimou a bolestí.

Cesta se neustále zužovala. Když na obou stranách zbýval necelý metr místa, popojel jeden z důstojníků až k vozu a přikázal zastavit. Vozka přitáhl oprotě a zatáhl brzdu. Zavolal na muže vpředu, aby uklidnili koně, a pak se ohlédl. Důstojník zatím slezl z koně a vyšplhal na vůz. Křikl, aby přinesli nosítka, a když je pěšáci připravili, sám zvedl Villu do náruče, aby jim ho podal.

Jeden z mužů čekajících s nataženými pažemi uklouzl a sténající Villa se zřítíl na zem. Jeho muži po sobě hulákali a zakopávali jeden přes druhého, jak se mu snažili pomoci. Příkrývka, do které byl zraněný zabalen, se odhrnula a odhalila nohavici rozpáranou po horní část stehna a čtyři dlahy omotané hadry, teď už notně nasáklými krví. Ošklivý pohled. Oteklé lýtko a chodidlo černé - ne zaschlou krví, ale sraženinou pod kůží. Rána byla v hrozném stavu.

Villa zaječel. Důstojníci vykřikovali zmatené rozkazy a vojáci se přetahovali o tělo svého velitele v zoufalé snaze ho zase zvednout. Jeden z nich zakopl o zraněnou nohu. Konečně ho zabalili do příkrývky. Odkláněli se přitom - rána nesnesitelně páchla. Uložili Villu na nosítka. Osm mužů je uchopilo; zvedli si je na ramena. Důstojník křikl na vozku, aby práskl do koní, a celé procesí se ve skučícím větru a zesilující vánici dalo znovu na pochod.

Cesta se ještě více zúžila. Ve výšce přes tři tisíce metrů koně hlasitě chrčeli. Vozka si utřel nos a zjistil, že krvácí - bezpochyby důsledek nadmořské výšky. Cesta zatáčela a dále stoupala. Levé zadní kolo sklouzlo na bořivém okraji a vůz se začal naklánět. Vozka zatáhl za oprotě, aby koně zastavil, ale vůz se úplně převrátil. Vozka v posledním zlomku vteřiny seskočil a tvrdě dopadl na skálu. Vůz zmizel pod srázem. Dřevěné vahadlo, které drželo zápah, prasklo a náhle uvolnění koně vystřelili kupředu; pěšáci, kteří kráčeli v čele, měli sotva čas rozprchnout se před pádícími kopyty.

Propukl naprostý chaos. Muži, kteří nesli nosítka, je upustili na zem.

56

PRENTICE zaslechl výkřik a ohlédl se. Z rokle, v níž tekl drobný pramínek, se škrábal voják se spuštěnými kalhotami, hlasitě ječel a svíral si paži. Rozběhl se ke skupince kavaléristů, ale v půli cesty se zarazil a zamířil na opačnou stranu, jen aby okamžitě zase změnil směr. Měl vytřeštěné oči, obličej zelený hrůzou a stále křičel.

Nikdo se nepohnul. Vojáci stáli a dívali se, jak jejich druh zmateně pobíhá kolem dokola a vyráží neartikulované skřeky. Udělali si krátkou zastávku, aby protáhli ztuhlé nohy a dali koním trochu zrní a napojili je. Ten člověk sestoupil do rokle

nejspíš proto, aby si ulevil, a bylo zřejmé, že se mu stalo něco hrozného. Vojáci se pomalu probrali ze strnulosti a někteří zamířili k nešťastníkovi, který se motal v kruhu, svíral si paži a zoufale ječel.

"Co je? Co se stalo?" Calendar se protáhl hloučkem přihlížejících a chytil muže za rameno.

"Ta zatracená věc mě kousla!"

"Jaká věc? Řekněte mi, co to bylo."

"Já umřu!"

Muž se Calendarovi vytrhl a rozběhl se pryč. Calendar mu podrazil nohy a muž se roztáhl jak široký tak dlouhý do prachu, holou zadnici pateticky vystrčenou, odkryté genitálie.

"Ptal jsem se vás, jaká věc. Řekněte mi, co to bylo."

"Škorpion!"

"Jakej druh?"

Muž se svíjel na zemi, tvář zkroucenou bolestí. "Co na tom záleží? Stejně umřu!"

"Ukažte mi, kam vás kousl."

Muž si však zraněnou paži svíral tak křečovitě, že se Calendar musel sehnout a násilím mu ruku odtáhnout.

To už stál Prentice vedle nich a prohlížel si zraněného. Paže mu otekla od zápěstí až po loket na dvojnásobný objem, na horní straně předloktí se rozlévala plamenně rudá skvrna.

Prentice se zachvěl a několik přihlížejících vojáků zalapalo po dechu.

"To nic není. Budete zase v pořádku," uklidňoval nešťastníka Calendar.

Muž se zašklebil. "Určitě umřu," vydechl.

"Ne, nezemřete. Jistě, nějakou dobu vám bude hodně zle, ale zabít vás to nezabije. Měl jste štěstí. Jak jste k tomu vlastně přišel? Šel jste se vysrat, a když jste si dřepnul, tak vás to kouslo, co?"

Muž sebou na zemi divoce házel, horlivě přikyvoval a sténal.

"No, mohlo to dopadnout hůř. Co kdyby si vybral vaše cojones? To byste byl fakt v průseru. Nebo vás mohl kousnout do vnitřní strany předloktí, kde jsou žíly. Podstatný je, že vám rána votekla."

Muž se svíjel v křečích, tvář zrůzněná bolestí, a vyrážel zoufalé vzlyky.

"Existují dva druhy škorpionů. Jeden je menší, slámově zbarvený a má protažené tělo. Když vás štípne, jed se rychle rozšíří do celého těla a není vám pomoci. Ale pak je ještě jeden druh - větší, silnější, tmavší, do hnědá zbarvený. Jeho jed působí jen lokálně a okolí rány vteče. Vás štípnul ten druhý. Kdybyste neměl paži voteklou, ale zchromlou a necitlivou, kdybyste neměl ránu zapálenou, potom by byl důvod ke znepokojení, ale takhle ne. Podejte mi někdo moji sedlovou brašnu."

Celou dobu, kdy k němu Calendar promlouval, zraněný hlasitě sténal, ale zdálo se, že ho starochova slova přece jen trochu uklidnila. Ale Calendar jako by to všechno nevysvětloval jemu, ale někomu jinému. Obrátil se a podíval se na svého žáka.

Prentice přikývl a odešel pro sedlovou brašnu.

57

"CO JSTE mu dal?"

"Morfium proti bolesti. A seconal, abych ho votupil a potlačil křeče."

Stáli vedle svých koní, utahovali sedlové podpínky a chystali se nasednout. Calendar se namáhal, aby popruh utáhl co nejpevněji, ale jednou rukou mu to moc nešlo, a tak nakonec požádal mladíka o pomoc.

"Účel škrtidla, které jsem ti přikázal upevnit, je snad jasnej," řekl Calendar, když Prentice utáhl podpínku a spustil třmen přehozený přes sedlo. "Jed působí lokálně, to je pravda, ale není třeba, aby se rozšířil víc, než je nutný. Kdybyste byli někde v dosahu civilizace, mohli jsme sehnat led a přiložit ho na ránu, aby votok trochu splasknul. Mokřý vobvazy, co jsi mu přiložil, slouží stejnému účelu, ale led by byl každopádně lepší."

Calendar přistoupil k hlavě koně, uchopil otěže a pátravě se zadíval na svého žáka.

"Z této příhody sis určitě odnesl důležité poučení," řekl. "Viděls, co a jak se tomu chlapovi stalo, takže tebe už by podobná nehoda potkat neměla, protože víš, na co si máš dát pozor. A když se to stane někomu jinému, nemusíš dlouze přemýšlet, jak mu pomoci. Měl bys, jako já, vozit s sebou v sedlové brašně lékárníčku - manganistan draselný, morfium a řadu dalších užitečných přípravků. A samozřejmě se naučit, jak poskytnout první pomoc ve stovkách jiných případech. Je to stále vo tom samým - nikdy by ses neměl postavit nikomu, koho dokonale neznáš, koho nemáš přičtenýho jako sebe samýho, vo kom nevíš absolutně všechno. Máš v podstatě jeden jedinej úkol: stát se expertem. Když se chceš něco naučit, vo první pomoci nebo vo čemkoliv jiným, měj votevřený voči a hlavně si všechno pořádně zapamatuj."

Ale jde ještě vo něco jinýho, a tady už si sebou tak jistej nejsem. Jedna věc jsou totiž fakta a situace, do kterejch se dostaneš, ale jak se zachováš a jak na ně zareaguješ, to je něco úplně jinýho. Proto neustále zdůrazňuju otázku přístupu. Jen si vezmi toho blázna. Výběh ze strže, motal se tu jako šílený, hulákal a zbytečně plýtval energií. Kousnutí škorpiona nebylo smrtelně nebezpečné, ale šok a panika ho mohly stát život. Kdysi jsem znal jednoho chlápka. Tábořili jsme spolu v horách kdesi ve Wyomingu. Jednou překročil vyvrácenej kmen, a když se podíval dolů a viděl, že šlápl na chřestýše, přímo doprostřed kruhu stočenýho hadího těla, leknutím na místě zemřel. Když jsem ho našel, zjistil jsem, že ten chřestýš byl dávno mrtvý. Tenhle člověk prostě podlehl svejm emocím. Musíš se za všech okolností ovládat.

Kousl tě škorpion? Dobře, s tím se nedá nic dělat. Ale jak se zachováš? Budeš pobíhat a zmateně ječet, nebo se zamyslíš, jak si pomoci? A to je klíč ke všemu. Může tě postihnout hromada nehod, kterejm nebudeš moci zabránit, ale jakmile k pohromě dojde, můžeš ovládat a řídit svou reakci na ni. Nikdy nedělej nic bezdůvodně. Zjisti fakta a potom se

rozmysli, co s nima. První bez druhého je k ničemu. Poznání skutečnosti samo vo sobě nestačí. To bys dlouho nepřežil."

Celý oddíl se zatím seřadil. Seržant už nějakou dobu objížděl opozdilce a pobízel je do sedla, ale Calendar držel celou dobu svého projevu zdviženou ruku a naznačoval mladíkovi, aby čekal, dokud nedomluví. Vypadalo to, že mluví zcela mechanicky, že slova vycházejí odkudsi mimo něj, ale přesto musí být vyslovena až do konce. Pak se náhle odmlčel, dlouze se na Prentice zadíval, otočil se na patě, zdravou rukou uchopil sedlovou hrušku, vložil nohu do třmenu a vyšvihl se na koně. Pak se ohlédl. "Díky, žeš mi pomohl s tím sedlem." Pobídl koně a zamířil k čelu kolony.

Prentice se za ním díval, dokud si neuvědomil, že je z celého oddílu poslední, kdo ještě nesedí na koni. Ostatní vojáci na něj beze slova hleděli. Prentice se vyhoupl do sedla a připojil se k jednotce.

"Ať se propadnu," řekl mu seržant, který na něj čekal. "Ještě jsem v životě neviděl, že by s někým mluvil takhle dlouho."

58

ŘADA jezdců projela průrvou mezi dvěma skalními útesy. O mnoho let později si na ni Calendar vzpomene, když oddíl z Columbusu pronásledovaný federální armádou bude projíždět podobnou soutěskou, za níž se otevře písečná kotlina. V okamžiku, kdy se vyfíť z ústí rokliny v rachotu střelby uprostřed kavaleristů rozprchávajících se v panice na všechny strany, mu dokonce vzpomínka vykreslí v mysli obraz řeky protékající rozlehlým žírným údolím, uprostřed proudu protáhlý ostrov. Samozřejmě je žádná řeka nečekala, žádné zelené údolí, jen písečná planina pánve obklopené horami, kterou museli pod palbou překonat, a Calendarův dojem, že tady už jednou byl, že tohle všechno už jednou zažil a že se všechno zopakuje, pominul stejně rychle, jako se zjevil, a situace se vyvinula zcela jinak. Ale to byla zatím otázka daleké budoucnosti. Události, které teď budeme popisovat, se odehrály v jiné době a v jiné zemi. Řeka se jmenovala Arikaree a protékala krajem, který dnes tvoří východní část státu Colorado. Pruh země uprostřed vodního toku měl být brzy pojmenován Beecherův ostrov. Psal se rok 1868.

Bylo jich padesát. Před deseti dny opustili domovskou posádku v pevnosti Wallace ve státě Kansas. Cestovali nalehko, aby mohli postupovat rychleji. Pronásledovali Indiány. Indiánské kmeny, Siouxové, Čejeni a Arapahové, už měly dost toho, jak jim běloši zabírají jejich půdu, a postavily se na odpor. Přepadali karavany vozů a nově zakládané osady, stanice dostavníků a farmy, vše, na co narazili. Indiáni vždycky nečekaně udeřili a rychle se stáhli. Při ústupu se dělili na menší a menší skupinky, které se rozprchly po prérii jako obrovský vějíř, což v podstatě znemožňovalo jakékoliv pronásledování. Tři roky po ukončení občanské války nebyla armáda na takové akce připravena. Vojáci byli zvyklí bojovat ve velkých bitvách, používat složitou taktiku a masové přesuny, a tak jen čekali v pevnostech, dokud nepřišla zpráva o dalším nájezdu rudochů. Potom vyrazily silné oddíly v plné polní na trestnou výpravu, ale výstroj, kterou s sebou kavaleristé vláčeli, a dlouhé zásobovací linie, jejich postup tak zpomalovaly, že neměli sebemenší naději záškodníky dosáhnout.

Oddíl padesáti jezdců byl součástí tak zvané Missourské divize, které velel Sheridan a vrchním velitelem oblasti byl Sherman. Jména obou unionistických generálů se ke konci občanské války stala synonymem teroru proti civilnímu obyvatelstvu. Sheridan rozséval hrůzu v údolí řeky Shenandoah ve Virginii, Sherman za svého jihovýchodního tažení Georgii. Přesto oběma nějakou dobu trvalo, než je napadlo použít stejnou teroristickou taktiku i proti Indiánům. Když útoky proti bělochům zesílily a konvenční postupy zcela zjevně selhávaly, dospěli Sheridan a Sherman nakonec k závěru, že nelze jen nečinně čekat, až rudoši zase zaútočí, že je nutno je předejít a udeřit jako první. Rozhodli se vyslat menší oddíly o padesáti mužích, lehce vyzbrojené a schopné rychlého postupu, jejichž cílem bylo vystopovat tlupy Indiánů a donutit je k boji. Toho dne, 16. září 1868, jedna z podobných skupin plnila právě tento úkol.

Už několik dní nacházeli neklamná znamení, že mají nepřítele před sebou. Zprvu jen tu a tam roztroušené otisky kopyt, koňské kobližky nebo vyhaslá ohniště se vyskytovaly stále častěji, známky lidské přítomnosti byly čerstvější, k několika řadám stop se z obou stran připojovaly další a další. Odpoledne toho dne už byla stopa tak zřetelná, že se dala sledovat bez nejmenší námahy. Tráva před nimi byla udupaná v pruhu širokém dobrých dvě stě metrů. Podle názoru jednoho ze zvěďů bylo jasné, že tudy táhne hned několik indiánských vesnic.

Oddílu velel major George A. Forsyth. Za občanské války bojoval na straně Unie pod Sheridanem v titulární hodnosti brigádního generála, a když po porážce Jihu došlo k celkové reorganizaci armády, byl zařazen do služby jako major. Forsythovi bylo jasné, že pokud teď neodvede skutečně dokonalou práci a nevynikne nad ostatní důstojníky, další šanci na povýšení už nedostane, a podle toho své muže také popoháněl. Když jeden ze zvěďů, zneklidněn očividnou přesilou Indiánů před nimi, navrhl, aby se stáhli, Forsyth odsekl: "Přihlásil jste se, abyste bojoval proti rudochům, ne?" a rozkázal přidat do kroku. Na druhé straně nebyl major žádný blázen a netrpěl velikášstvím jako Custer [nechvalně proslulý titulární generál George Armstrong Custer svým neprofesionálním postupem zapříčinil masakr americké kavalerie ve známé bitvě u Little Big Homu; pozn. překl.]. Ve své práci se vyznal a nezapomínal na opatrnost. Když se před nimi otevřela soutěska sevřená skalními stěnami, vyslal zvědy, aby prověřili situaci, a teprve pak zavelel k dalšímu postupu. I tak byli kavaleristé hodně nervózní, když do ní vjeli, a napětí opadlo, až když se vynořili na druhé straně a před nimi se rozprostřelo široké údolí. Stopa, kterou sledovali, vedla přímo napříč. Forsyth počkal na hlášení předsunutých hlídek. Chvilí mhouřil oči proti zapadajícímu slunci a pak se rozhodl. Oddíl dojede k řece a utáboří se na noc na jejím břehu.

Calendar napadlo, jaká je to podivná ironie osudu, že generál Sherman, muž, který byl odpovědný za zkázu jeho rodiny a za to, že tady teď táboří s vojenským oddílem, je jeho nejvyšší velitel. Po událostech v Savannah zůstal u Shermanovy armády. Jeho rozhodnutí nediktovala ani tak touha najít ničemy, kteří vyvraždili jeho rodinu, a pomstít se, i když v skrytu duše ještě jistou naději choval, jako spíše prostý zdravý rozum. Nebylo pochyb, že Jih ve válce

podlehne. Po tom, co předvedl Sherman v Georgii a Sheridan ve Virginii, bylo jasné, že bude-li Jih pokračovat v odporu, Sever se nespokojí s jeho porážkou, ale zcela ho zničí, doslova vymaže z povrchu zemského. Území ovládané Konfederací se už scvrklo na část Virginie a Severní a Jižní Karolínu. Jenže do Karolíny teď směřoval Sherman a ve Virginii dokončili Grant se Sheridanem obklíčení vojsk generála Leeho. Sám o sebe se postarat nemohl a posledním místem, kde by se teď jižanský chlapec chtěl ocitnout, byla konfederáční armáda - zejména někdo jako on, kluk, kterému záleželo jen na domově a rodině a myšlenka samostatného Jihu nebo věrnost domovskému státu mu byly zcela cizí. Calendarova rodina ostatně nikdy žádné otroky nevlastnila, a kdyby je vítězové nechali na pokoji, bylo by mu úplně jedno, kdo válku vyhraje a kdo odejde poražen.

Rozhodl se tedy pro Sever a pro roli bezmocného sirotka odkudsi z Jihu. Spoléhal na výčitky svědomí a jistý pocit viny na straně vítězů, přičemž okolnosti, za kterých ztratil rodinu, ponechával záměrně zamlžené, aby náhodou někoho nenapadlo, že by mohl být nebezpečný. Většinou se prostě a jednoduše držel kapitána Ryersona, důstojníka, s nímž se spřátelil. Byl mu neustále nablízku a všude ho doprovázel, bylo-li to jen trochu možné. Nikdo jiný mu totiž takové sympatie neprojevil, a když Calendar důstojníkovi vysvětlil, že zůstal na světě úplně sám, učinil mu podle svého názoru vyváženou a vzájemně výhodnou nabídku: Jestli se o něj důstojník postará, bude se on na oplátku starat o důstojníka - dohlédne, aby mu nic nechybělo, bude mu leštit boty, čistit zbraně a vyřizovat různé pochůzky, prostě stane se něčím jako jeho vojenským sluhou a spojkou současně. Z jistého hlediska byl jejich vztah založen na touze po pohodlí, z jiného na pouhé nutnosti, faktem však je, že fungoval, a za čas si oba na sebe zvykli. Kapitán hoča vzdělával. Snažil se odbourat jeho výrazný georgijský přízvuk, dával mu číst knížky, učil ho mluvě vyšších vrstev - například termín „vyvážená a vzájemně výhodná nabídka“ nebyl Calendarův, ale Ryersonův. Chlapec rychle chápal a naučil se od kapitána spoustu užitečného. (Zde můžeme hledat kořeny oné osobité směsice hovorového, spisovného a místy až šroubovaně knižního vyjadřování, která o mnoho let později připadala Prenticeovi tak nezvyklá.) Chlapec dychtil se zavděčit a důstojník jeho snahu dokázal ocenit. Začátkem jara už měl Calendar své místo jisté. Hodně mu pomohlo, že tou dobou už mluvil a vystupoval jako někdo, kdo pochází ze Severu. Na důvod, proč s nimi je, vojáci dávno zapomněli a cítili se v jeho blízkosti zcela bezpeční. Devátého dubna, na Velikonoční neděli, se Lee konečně vzdal. Válka skončila. Armáda zůstala ještě několik měsíců v pohotovosti, ale pak začali vojáci odcházet. "Jdeme domů," radovali se. Chlapcovým problémem bylo, že neměl domov, kam by se mohl vrátit. Přemýšlel, jestli by se neměl přihlásit o rodinný majetek, ale bylo mu jasné, že nedokáže farmu oživit, natož aby ji udržel. Armádou už kolovaly pověsti o unionistických výběrčích daní a o spekulantech ze severu, kteří jako supi táhnou zpustošenou krajinou a masově zabírají opuštěné pozemky. Kromě toho, ať už válka skončila, nebo ne, Calendar si dokázal představit, jakou reakci asi může očekávat od georgijských rodin, které prožily hrůzy Shermanova tažení a teď by zjistily, že on sám se k Shermanovi dobrovolně připojil. Mohl by se pokusit utajit, kde se posledního půl roku zdržoval, ale nakonec by pravda stejně vyšla najevo. Pár dní po svých čtrnáctých narozeninách se ocitl v situaci, kdy neměl ani ponětí, co bude dělat.

S rostoucím znepokojením pozoroval, jak se kapitán Ryerson chystá na odchod z armády. Každý den něco zařizoval, vyplňoval papíry, vyprovázel své podřízené. Pak už z celého praporu zůstalo jen pár mužů, a ti byli odveleni k jiným jednotkám. Moc práce už nezbyvalo. Jednoho dne vyšel Ryerson ze stanu v civilu. Místo obvyklé uniformy měl na sobě červenou kostkovanou košili a kalhoty z doby, kdy nastoupil k armádě, na hlavě obyčejný pracovní klobouk. Ponechal si jen pouzdro se služebním revolverem, pušku, vysoké důstojnické boty a šavli. Pokynul chlapci, který ho se staženým hrdlem následoval k místu, kde stál Ryersonův kůň - hoch ho před chvílí na kapitánův rozkaz osedlal. Ted' už bývalý důstojník se vyhoupl do sedla a pátravě se na chlapce zadíval.

"Tak kampak máš namířeno?" zeptal se a současně zasunul pušku do pouzdra a vedle něj zavěsil šavli.

"Ani nevím." Calendar pokrčil rameny, pevně rozhodnut nedat na sobě znát, jak ho mrzí, že jeho ochránce odjíždí.

"Co kdybys jel se mnou?" prohodil Ryerson tak ledabyle a bez zájmu, až si chlapec myslel, že se přeslechl. Pak mu poskočilo srdce v hrudi a v žaludku se mu rozlila vlna tepla. Měl co dělat, aby se ovládl. Znovu pokrčil rameny a zeptal se: "A kampak máte namířeno vy?"

"Zatím nic určitého. Nejspíš na západ. Jedno je jisté, tady už nám pšenka nepokvete."

"Myslel jsem, že máte rodinu v New Yorku."

"To je pravda, mám." Ryerson se pomalu pohupoval v sedle a nespouštěl z chlapce oči. "Ale počítám, že se budou muset obejít beze mne. Není to manželka nebo tak něco, jen sestra a její děti. Manžel jí padl ve válce. Nějakou dobu jsem uvažoval, že se vrátím a pomůžu jí, ale potom jsem si řekl, že už jsem se dost nastaral o druhé a že je načase postarat se sám o sebe. Tak co říkáš?"

"No, přemýšlím o tom."

"Fajn, ale nepřemýšlej moc dlouho, protože bych se mohl sebrat a nechat tě tady."

"Jak daleko na západ?"

"Už jsi viděl Mississippi?"

Calendar zavrtěl hlavou.

"No, myslím, že to vezmeme ještě mnohem dál. Počítám, že uvidíme pořádný kus země. Tak co je s tebou?"

"Jak to, že vám to trvalo tak dlouho, než jste se mě zeptal?"

"Nebyl jsem si jistý, jestli tě chci u sebe mít. Ted' už jsem."

Calendar se zamyslel. "Budu potřebovat koně."

"Nějakého ti seženu."

"Potom budu potřebovat ještě nějaké šaty... A možná i pušku."

"Neboj, dostaneš je."

"Proč vlastně?"

"To kdybys věděl. Možná proto, proč jsem se tě tak dlouho nezeptal. Tak co, jedeš se mnou, nebo ne?"

"Jedu."

"No dobře." Ryerson natáhl ruku.

Chlapec zprvu nechápal, co to má znamenat, ale pak mu to došlo a potřásl nataženou pravicí. Srdce mu bušilo jako splašené, i když se snažil, aby na něm navenek nebylo nic znát. Moc se mu to nedařilo - uvědomil si, že se usmívá, pusou od ucha k uchu, oči slastně přivřené. Ryerson mu úsměv oplatil. A chlapci se najednou zamlžilo před očima, rudé tváře mu zvlhly a to, co mu po nich stékalo, chutnalo slane. Hrdlo měl tak sevřené, že se nemohl nadechnout. Poprvé od onoho strašného dne, kdy mu zavraždili rodiče a sourozence, se rozplakal. Ale teď se do tichého vzlykání mísil šťastný úsměv.

Opravdu viděli obrovský kus země. Projeli Karolínou a zamířili na severozápad přes Tennessee a Kentucky do Missouri a St. Louisu. Na prvních úsecích cesty měli vypálené farmy, udupaná pole a řady vracejících se demobilizovaných vojáků v civilních šatech. Občas na sebe narazily hloučky nedávných smrtelných nepřátel, ale nelítostné rvačky propukaly jen zřídka, častěji se veteráni jen počastovali nenávisnými pohledy, přeletěla nějaká ta nadávka a obě strany hrdě vypjaly prsa a pokračovaly svou cestou.

Ryerson s Calendarem se drželi stranou od větších měst. Tábořili ukrytí v lesích, stříleli zvěř a pracovali za jídlo a šatstvo na farmách. Peníze byly prakticky neznámým pojmem. Jak postupovali dál a dál na západ, krajina i lidé se měnili, bezútěšnost se pomalu vytrácela. Tuláci, které potkali, se na ně občas usmáli, farmáři se s nimi dávali do řeči, lidé se zase začínali radovat ze života. Ale teprve v St. Louis cítili, že nechali hrůzy války definitivně za sebou. Zkáza způsobená válečným běsněním se tomuto důležitému dopravnímu a zásobovacímu uzlu Unie vyhnula a město, brána na Západ, prosperovalo. Budovy rostly jako houby po dešti, ulice se hemžily lidmi. Než tam dorazili, přišel podzim a počasí se citelně ochladilo. Zůstali tedy celou zimu a živili se prací na stavbách. S příchodem jara se nechali najmout jako lovci doprovázející karavanu krytých vozů. A byli dobří. V lovu se Calendar opravdu vyznal - v lovu a v koních. Střílel bizony i stepní zajíce, vysokou, všechno, co se mu dostalo do rány, i když zvěř neměla po dlouhé zimě zrovna nejkvalitnější maso. S karavanou se dostali až do Colorada, kde se od ní oddělili a zamířili přímo na sever do Wyomingu, kde strávili další rok jako honáci dobytka. A potom se, jako by se jim stýskalo po armádě, přihlásili k jezdecktvu. Bylo to docela snadné. Ryerson podpořil Calendarovu lež, pokud se týká věku - chlapec v šestnácti letech vypadal na dvacet - a bez problémů je oba zapsali.

Teď tedy stáli vedle sebe nedaleko vojenského tábora v rozlehlém údolí na břehu řeky protékající východním Coloradem a hleděli přes svěží zelenou travnatou prérii na druhý břeh ke vzdáleným horám ztrácejícím se v mlžném oparu. Vlevo zapadalo slunce a krajina se nořila do narůžovělého soumraku. Koryto řeky bylo široké, protější břeh dobrých dvě stě metrů daleko. Touto roční dobou jím moc vody neteklo a na obou stranách řečiště se táhly suché písčité pruhy. Vodní tok se uprostřed rozděloval a obtékal úzký, nepřítlesný dlouhý ostrov hustě porostlý křovím, nízkými topoly a vrbami.

Vojáci cítili podivný neklid. Rozhlíželi se kolem sebe a znepokojeně pozorovali zejména soutěsku, kterou do údolí projeli. S rukama svěřenýma podél těla dýchali svěží chladivý vzduch, a když pohlédli jeden druhému do očí, rozuměli si i beze slov: Toto místo v sobě skrývá cosi zlověstného.

Život je velmi rychle naučil brát podobné předtuchy vážně. Existují prostě místa, kde člověk cítí, že by se tam neměl zdržovat. Ne že by se takový pocit dal rozumově vysvětlit. Nic nenasvědčuje nějakému nebezpečí, není v tom žádná pověra, místo samotné působí zcela nevinně, ale přesto se vás zmocní nejasné, temné tušení, že byste si odsud měli co nejrychleji pospíšet pryč. Vojáci se snažili své pocity pochopit a mluvili o tom, že souhlasné póly magnetu se také vždycky odpuzují. Někde se cítíte jako doma, ale jinde jste úzkostí jako na jehlách, a když se na takové místo dostanete, raději se tam moc nezdržujete. Vojáci dobře věděli, že ve většině případů jsou až příliš opatrní, ale přílišná opatrnost byla v oněch dobách jen ku prospěchu a člověk neprohloupil, když naslouchal svým instinktům.

Takové pocity tedy vojáci právě zakoušeli. Nedalo se říci, že by se jim tam něco nelíbilo, naopak, v jistém smyslu to byl nádherný kout přírody. Jistě, místo bylo ze všech stran otevřené, ale na volném prostranství už tábořili mnohokrát. A samozřejmě jim na klidu nepřidalo, že Indiáni určitě nejsou daleko, jenže v blízkosti nepřítelů se také už mnohokrát zdržovali přes noc a navíc nic nenasvědčovalo tomu, že by je rudoši spatřili. Tak jako tak se jinam odejít stejně nedalo. Koně potřebovali vodu. V horách by podobně příhodné místo těžko hledali, tady bylo rozhodně široko daleko nejlepší tábořiště. A v tom to asi vězelo - toto místo bylo až příliš dobré: Indiáni si určitě uvědomují, že kdyby je někdo pronásledoval, vybere si pro zastávku právě břeh řeky. Ale karty už byly rozdány. Major se rozhodl, jak se rozhodl. Slunce mizelo za obzorem, bylo pozdě poohlížet se po jiném tábořišti. Musí zůstat tam, kde jsou, a učinit potřebná opatření.

Prověřili zbraně, a když si každý vybral vhodné místo na spaní a nachystal pokrývku, položil si vedle ní pušku. Major Forsyth odmítl dovolit rozdělat oheň, rozmístil zesílené hlídky a nechal koně přivázat co nejbližší k odpočívajícím vojákům - ne snad, že by se něčeho konkrétně obával, byl prostě opatrný. Ale na mnoha mužích byla nervozita jasně patrná. Calendar je pozoroval, když si na zemi rozkládali sedlo a pokrývku. Kontrolovali si pušky a pistole jako před chvílí on s Ryersonem, plnili zásobníky, prověřovali hladkou funkci spouštěcího a nabíjecího mechanismu a pak kladli zbraně tak, aby je měli na dosah. Jen málo jich spolu rozmlouvalo a ti, kdo se pokusili rozproudit hovor, dostávali v odpověď jen roztržité nebo úsečné poznámky. Nejvíce zaneprázdnění byli ti, kteří měli nejbohatší bojové zkušenosti. Calendar se otočil a zachytil Ryersonův pohled. Ani teď se nepotřebovali domlouvat slovy: Jestli tak silně znepokojení necítí pouze oni dva, něco určitě není v pořádku. Zabalili se do přikrývek a ulehli s rukama na zbraních. Čekali, až na ně přijde řada odejít na hlídku, vrátili se a usnuli neklidným spánkem.

První útočná vlna se přivalila, právě když se začínalo rozednívat.

Vzbudil je indiánský válečný pokřik. Několik vteřin jen leželi a nechápavě si protírali oči. Pak se ozvaly výstřely. Vojáci se vyděšeně vyhrabali z přikrývek, popadli pušky a rozběhli se k okraji tábora. Po mírném svahu západně od tábořiště

sjíždělo osm Indiánů. Namířili si to přímo k přivázaným koním. Hlídky zahájily palbu. Jeden z jezdců se zřítíl z koně, druhý se chytil za prostřelenou paži, ale pokračoval v útoku. To už stříleli i Ryerson s Calendarem a ostatní se k nim přidávali. Další útočník se svalil ze sedla a šestice přeživších se obrátila k ústupu.

"Do sedel!" rozkázal major. "Zatraceně, musíme odsud vypadnout!"

Na nevysokém návrší, kam se nájezdníci vraceli, stála totiž dlouhá řada Indiánů na koních, na protějším břehu další. Bylo jich tolik, že by nikdo neměl čas je spočítat. Šest kavaléristů stálo s namířenými zbraněmi na stráž, zatímco zbytek oddílu se rozběhl ke koním. Vojáci horečně upevňovali sedla, utahovali podpínky a brali do rukou opratě. Šestice, která zůstala v záloze, už také běžela pro sedla. Calendar napadlo, že se Indiáni zachovali velmi nerozumně, když se pokusili ukrást koně, protože tím vojáky v předstihu varovali. Jestli budou dál postupovat tímto způsobem, pro tak dobře organizovaný oddíl, jako je jejich, nebude problém se s nimi vypořádat. Ve snaze dodat sám sobě odvahy vyhrkl něco v tom smyslu na Ryersona, ale ten ho rychle uvedl na pravou míru. Indiáni nebyli hloupí, jen sebevědomí. Byli si tak jisti svým vítězstvím, že se vzdali výhody momentu překvapení a dovolili několika nejudatnějším mladíkům tento odvážný kousek, aby předvedli své schopnosti.

A to už je zasáhla druhá útočná vlna, vzápětí za ní třetí. Posledních šest vojáků už sedělo na koních a ostatní se nervózně ohlíželi. Když dal major konečně rozkaz k odjezdu, někteří nedočkavci už mezitím vyrazili. Kopali koně do slabin a poháněli je k nejvyšší rychlosti, následováni zbytkem oddílu. Jezdci pobízeli ostruhami a hlasitými výkřiky koně do trysku. Za nimi se ozývaly výstřely a válečný pokřik. S majorem v čele mířili na jihovýchod k úpatí nedaleké pahorkatiny. Calendar si nevzpomínal, že by kdy byl tak vyděšený jako v těchto okamžicích. Ani za války se tolik nebál. Dění kolem sebe vnímal jen mlhavě a reagoval bez přemýšlení, úplně automaticky. Myslel jen na to, co určitě napadlo i majora, když zamířil tímto směrem. Musí se dostat mezi kopce. Musí se dostat k soutěsce, kterou včera projeli, a obsadit její východ. Pak budou moci pronásledovatele zadržet.

Logická úvaha, která se nabízela sama. Až příliš logická. Major náhle prudce odbočil vlevo a začal se od kopců vzdalovat. Stáčet se obloukem zpět stejnou cestou, jakou sem přijeli. Cválající kavaléristé začali zmateně zpomalovat. Ohlíželi se po ústí soutěsky, která nabízela útočiště, a po blízcích se Indiánech. Major na ně zakřičel a naznačoval rukou směr k řece, ke které se vracel. Vojáci se ocitli mezi mlýnskými kameny pudu sebezáchovy a navyklé poslušnosti. Pár vteřin se ještě bezcílně motali, ale pak do jednoho následovali velitele - a to jim zachránilo život. Později se ukázalo, že Indiáni měli od prvopočátku v úmyslu zahnat je do soutěsky. Na druhém konci totiž čekali další, připraveni chytit vojáky do pasti a zničit je křížovou palbou. Forsyth to naštěstí nějakým šestým smyslem vytušil, ale jistý si být nemohl. Přinucen rozhodnout se ve zlomku vteřiny odbočil zpět k tábořišti, a kdyby jeho muži instinktivně neuposlechli rozkazu, celý oddíl by neunikl zkáze. Vojáci se domnívali, že jejich velitel snad spatřil něco, co jim uniklo, a následovali ho, aniž by si pořádně uvědomovali, co dělají. Když jim po chvíli došlo, že zřejmě neexistoval žádný rozumný důvod, proč neprojet soutěskou, bylo příliš pozdě. Už byli tak blízko u řeky, že neměli na vybranou. Mohli buď pokračovat, nebo zůstat na otevřeném prostranství a nechat se postřílet.

Jejich strach se teď změnil v hněv. Nadávali na majora a hlasitě projevovali svou nelibost, ale přesto ho poslušně následovali, když se vrhl do proudu a brodil se k zarostlému ostrovu. Sotva dosáhli suché země, seskočili z koní, přivázali je a za neustálého proklínání vytahovali z pouzder pušky, aby čelili hrozícímu útoku. Pouze jeden kavalérista se pořádkem rozhodnout a dosud neseděl. "Tady nemůžeme zůstat! Tady nás všechny pozabijí!" křičel a pak zaryl koni ostruhu do slabin. Podle všeho se chtěl vrátit k soutěsce. Major k němu přiskočil, popadl ho za ruku a namířil na něj pistolí. "Jestli se pohneš, ustřelím ti hlavu!" zařval, prudce se otočil a vypálil na pronásledovatele.

První kulka, která přilétla z nepřátelských řad, srazila rebelujícího vojáka z koně. Kavaléristé uvázali koně do kruhu. Vytvořili si z nich živou barikádu a teď stříleli mezi jejich nohama, přičemž se drželi z dosahu nebezpečně sekajících kopyt. Horečně před sebe nahrnovali hlinu, namířili, stiskli spoušť, hrabali, snažili se zavrtat co nejhlouběji do země, a znovu zamířit a vystřelit. Major pořád ještě stál a udával směr palby, a teprve ve chvíli, kdy se už blížilo čelo útočné vlny, ho jeden z jeho mužů strhl k zemi. Indiáni, a musela jich být přinejmenším stovka, tryskem překonali písčitou mělčinu, vjeli do proudu, až voda vysoko vystříkla, a s řevem se řítily na vojáky. Jeli bez sedel a kromě pruhu látky kolem pasu byli úplně nahí, obličejové pomalované červenými a zelenými válečnými barvami, někteří s členkami z orlích per na hlavách. Oči vytřeštěné, tváře v zápalu boje zkrivené, pobízeli koně a stříleli jednu ránu za druhou. Vojáci, na které se jako by přeneslo zuřivé odhodlání útočníků, teď spustili hotovou kanonádu. Stříleli, co nejrychleji dokázali, a když měli pušky prázdné, sáhli po revolverech, v mžiku je vystříleli a horečně znovu nabíjeli. Používali šestiranné revolvery Colt, primitivnější než později proslulé modely, ale přesto účinné zbraně. Pušky byly opakovačky Spencer s pákovým mechanismem. V zásobníku měly šest nábojů a sedmý v komoře. Dohromady měl tedy každý z padesáti vojáků třináct výstřelů; během necelých třiceti vteřin vyletěl tento náklad olova vstříc první vlně, která se na ně řítila. Minimálně polovina Indiánů padla a útok ztratil na síle.

Náboje byly v té době plněny černým střelným prachem a ne bezdýmným jako v pozdějších letech. Mrak hustého šedavého kouře teď zakryl Indiány, které zuřivá obrana donutila se rozdělit a postupovat oběma směry kolem ostrova. Vojáci spěšně naládováli do pušek pár nábojů a snažili se proniknout zrakem kouřovou clonu, aby zahlédli prakticky neviditelné nepřátele; vystřelili a znovu horečně nabíjeli. Řady Indiánů ještě více prořídly, a když vyjeli na druhé straně z vody, seřadili se a zaútočili, nebylo už tak těžké je odrazit. S hřmějícími puškami v rukou a s hlasitými výkřiky projeli kolem ostrova a za okamžik už cválali přes písčinu na protější břeh a vraceli se ke svým.

Vojáci měli sotva čas si trochu vydechnout a naplnit zásobníky pušek a bubínky revolverů, a už se proti nim řítila druhá vlna. Tu se jim však podařilo zastavit v bezpečnější vzdálenosti. Stříleli teď tak rychle a s takovou přesností, že Indiánům chybělo k řece ještě dobrých sto metrů, když byli přinuceni odbočit vlevo podél břehu a stáhnout se. Nad hlavami vojáků pomalu stoupal těžký mrak. Indiáni se ztratili stejně rychle, jako se objevili. Několik kavaléristů ještě střílelo, ale major jim nemusel ani říkat, aby přestali. Bylo jasné, že v následujících hodinách budou potřebovat

každou kulku. Munice totiž rozhodně neměli na rozdávání. Každý muž měl u sebe sto čtyřicet nábojů do pušky a třicet do revolveru, další čtyři tisíce kusů střeliva do pušek byly uloženy v bednách na nákladních mezích. Při odrážení obou útoků spotřebovali vojáci průměrně skoro třicet nábojů na osobu a od tohoto okamžiku jimi budou muset šetřit a střílet jen na jistotu. Všem to bylo jasné, ani se o tom nemuseli domlouvat - hromady prázdných nábojnic všude kolem hovořily samy za sebe. Mrak dýmu ze střelného prachu se pomalu rozptýlil. Ti, kteří ještě stříleli, rychle zastavili palbu. Ostatní, stále ještě rozpalení ohněm bitvy, spěšně doplňovali zásobníky. Indiáni rozhodně nejevili žádné známky, že by se chystali odtáhnout. Jádro jejich sil zůstávalo rozloženo na vyvýšenině daleko za řekou. Calendar se kryl za hustým křoviskem a nahonem vyhrabanou hromádkou hlíny, nabíjel pušku jako ostatní a vyhlížel mezi nohama koní nepřátele. Na tu dálku vypadali, když klidně seděli na koních a vyčkávali, malí a neškodní.

Ticho, které se náhle rozhostilo, Calendaru šokovalo. Neslyšel nic než vlastní sípavý dech, podivný zvuk, který mu zněl v hlavě tak tlumeně, jako kdyby nevycházel z úst a nosu, ale přímo z hrudi a hrdla. Pak zaregistroval zvonění v obou uších, soustavné vysoké cinkání, hlasitější než zvuk vdechů a výdechů, až přehlušilo všechny ostatní sluchové vjemy. Ještě nikdy v životě nezažil tak intenzivní střelbu, kdy pušky a revolvery rachotily všude kolem něj tak blízko, až nedokázal rozeznat vlastní výstřely od palby svých spolubojovníků. Kdysi v dětství občas chodil s otcem lovit do hustých georgijských lesů, a když vystřelil, také mu potom lehce zvonilo v uchu - pouze v jednom - a nikdy ne tak silně, aby se tím znepokojoval. Kdyby tehdy býval měl čas a nebál se, že vyplaší kořist, byl by si zacpal ucho kouskem látky. Za právě skončené divoké přestřelky by k tomu stejně neměl příležitost, i kdyby ho to nakrásně bylo napadlo. Potřásl hlavou, aby si ji pročistil, ale zvonění v uších nepřestávalo. Zmocnila se ho panika. Věděl, že by měl vnímat nějaké zvuky - lidé kolem se pohybovali a mluvili, ale on je neslyšel. Copak oni žádné problémy s ušima nemají? Jestli je měli, nedávali to na sobě znát. Vtom si všiml, že leží ve vlhku, břicho a nohy celé mokré. První, co ho napadlo, bylo, že ho zasáhla nepřátelská kulka, ale když se horečně ohmatal, zjistil, že mu strachem povolil močový měchýř. Rychle se otočil. Zaplať pánbůh, že alespoň střeva udržel na uzdě - na rozdíl od několika jiných, kterým se to nepodařilo. Zápach byl nezaměnitelný a Calendar si s ulehčením uvědomil, že schopnost čichu mu zůstala zachována. Rozpačitě se rozhlédl, ale nezdálo se, že by si někdo těchto věcí všiml, a pokud ano, rozhodně to nikdo nedával najevo.

Vyprázdněné vnitřnosti se mezi vojáky podle všeho nepokládaly za nic opovrženého. Všichni ostatně měli jiné starosti. Prohlubovali své malé zákopy, hrabali noži, kusy plechu, všim, co jim přišlo pod ruku, a vršili kolem sebe zeminu. Ryerson se zakopával o jednoho muže dál a hlína mu od rukou jen létala. Calendar rychle následoval jeho příkladu a náhle si uvědomil, že už nějakou dobu slyší skřípění kovu o kámen, tlumené frkání koní a občasné zahrabání kopyta na ztvrdlé zemi. Sluch se mu pomalu, ale jistě vracel a to ho natolik uklidnilo, že se přestal věnovat výhradně sám sobě a začal vnímat, co se děje kolem něho. Všiml si, že spousta mužů leží zcela nehybně a další si svírají břicha nebo jinou zraněnou část těla a sténají bolestí. Několik koní se válelo po zemi, žebra se jim nadouvala a z tlam se řinula krvavá pěna. Když se ohlédl, spatřil skupinku pěti vojáků, kteří se skláněli kolem šestého a něco mu říkali. Pak se rozestoupili a Calendar uviděl majora. Dostal kulku do holeně a po modré nohavici se šířila krvavě rudá skvrna. Někdo mu právě přikládal škrtidlo. Důstojník byl v obličejí popelavě šedý.

"Odneste mě někam, odkud uvidím," vyhekl major. Calendar jeho slova přes zvonění v uších sotva zaslechl.

Pak vojáci majora zvedli a odnesli blíž ke koním. Položili ho nedaleko Calendaru a důstojník se mezerou pod břichy zvířat napjatě zahleděl na návrší, kde se Indiáni očividně znovu chystali k útoku. Přesunovali se sem a tam a zaujímali určené pozice. Kavaléristům se zdálo, že se neustále ohlížejí stranou a dozadu, jako by sledovali nějaký pohyb za kopcem, který očím vojáků zatím zůstával skryt. Za chvíli se nad temenem návrší něco objevilo, něco nerozeznatelného. Následovala hlava, pak trup a to už vojáci viděli, jak osamocený jezdec projíždí kolem seřazených rudochů a staví se jim do čela. Jeho příjezd Indiány zelektrizoval. Zdravili ho jásavými výkřiky a máváním. Objekt, který zmateně přihlížející kavaléristé zprvu nemohli identifikovat, byla mohutná povlávající čelenka z dlouhých orlích per.

"Panebože," vydechl kdosi.

Calendar se otočil. Byl to jeden ze čtyř zvěďů, ten nejstarší, nejzkušenější, prosedivělý muž oblečený v kazajce z jelení kůže s otřepanými třásněmi.

Major, který teď ležel na zádech vedle něj, se za bolestného sykotu a hekání otočil, aby se také podíval.

"Kdo to je?" zeptal se, když si jezdce prohlédl.

"On." Zvěd potřásl hlavou a odplivl si.

"Cože? Tak kdo to je?"

"Čejeni mu říkají Netopýr. Odsud se to tak nezdá, ale zblízka je na něho fantastický pohled. Vypadá jako nějaká socha.

Obr. Tělo samý sval, tvář jako vytesaná z kamene. Poznám ho podle čelenky. Druhou podobnou neuvídíte. Každé pero, které si do ní nasadí, si totiž Indián musí zasloužit.

"Nikdy jsem o něm neslyšel."

"Ale ano, jenže pod jiným jménem - Římský nos.

"Bože všemohoucí."

Dokonce i Calendar už o tomto indiánském náčelníkovi něco zaslechl. Běloši ho znali podle širokého, zahnutého nosu, díky kterému asi zvědovi připomínal sochu. Vyprávěly se o něm strašlivé zkazky. Zmasakrovaná, vykuchaná lidská těla, znetvořená tak, že v mrtvolách by už nikdo nepoznal lidské pozůstatky. Římský nos se nikdy nevzdával. Jakmile se jednou vrhl do boje, nepřestal, dokud jedna nebo druhá strana nebyla totálně zničena. A zatím byli těmi poraženými vždycky jen běloši.

"Kristepane, to se máme na co těšit," zasténal major. Vzepřel se na obou rukou a natočil se tak, aby ulevil zraněné noze.

"Tři muži se okamžitě přesunou dopředu na špičce ostrova, tam do té vysoké trávy." Rozhlédl se kolem sebe. "Půjďte vy tři."

Calendarovi chvíli trvalo, než si uvědomil, že major hledí na něj, na Ryersona a na vojáka, který ležel mezi nimi. Všichni

tři si vyměnili pohledy a pak se obrátili zpět k majorovi. Muži uprostřed poklesla čelist.

"Chci, abyste zkontrolovali ta těla, co tam leží," pokračoval major. "Přesvědčíte se, že jsou opravdu mrtví. Někteří to na nás určitě jen hrají a já bych nerad, aby se nám sem při příštím útoku nenápadně připlazili, protože budeme mít dost starostí s těmi na koních. Vy jim v tom zabráníte." Forsyth mávl na další trojici, kterou poslal na druhý konec ostrova, a pak se zamračil na Calendaru. "Tak na co ještě čekáte?"

Calendar zaváhal, sjel pohledem od majora k Ryersonovi a zase zpět, popadl pušku a odplazil se. Protáhl se pod břichem svého koně a začal si razit cestu hustými travinami. Byla to vysoká hnědá stepní tráva, stébla s hlavičkami klasů byla suchá a křehká a lámala se, když se jimi plazil. Zvonení v uších už téměř úplně vymizelo a Calendar slyšel, že Ryerson a voják postupují kousek před ním. Cítil, že mu srdce buší jako zvon. Pak dosáhl hranice porostu a otevřel se mu výhled na písčinu svažující se k řece. V mělké vodě leželi Indiáni tváří dolů, jiní na zádech na suché zemi. Calendar se stáhl zpět, jen kousek, aby se skryl v porostu, ale přesto viděl před sebe. Vůně trávy mu připomněla stodolu u nich doma na farmě.

Rychle tu vzpomínku vypudil z mysli a soustředil se na padlé Indiány. Cítil potřebu hřejivého slova, toužil promluvit si s Ryersonem, ale věděl, že nesmí vydat ani hlásku. Kdyby byl některý z ležících Indiánů opravdu naživu, zaslechl by jeho hlas a měl by se pak ještě více na pozoru. Calendar zvedl pohled k návrší, kde se nepřátelé shromáždili.

A zamrkal. Svah, který se ještě před chvílí hemžil jezdci, byl prázdný. Indiáni už vyrazili a za tu krátkou chvíli, než se Calendar se svými dvěma společníky doplazil k řece, podstatně zkrátily vzdálenost, která je od ostrova dělila. Calendar si uvědomil, že jeho uši ještě zdaleka nejsou v pořádku, protože i když kopyta indiánských koní tepala zemi v prudkém cvalu a jezdci, mávajíc zdviženými pažemi, podle pohybu tváří vyraželi divoké výkřiky, vůbec nic neslyšel. Zahledl se na obrovského náčelníka s mohutnou vlající čelenkou, toho, kterému zvěd říkal Římský nos a který uháněl v čele svých bojovníků. Ve vysoko zdvižené pravici třímal pušku a mával jí tak lehce, jako kdyby zbraň nevážila víc než jedno z per, která se mu pohupovala na hlavě. Vtom se Calendarovi zazdalo, že koutkem oka zahlédl u řeky nějaký pohyb. Rychle se podíval na ležící těla.

Nic. Alespoň se domníval, že to nic nebylo, že ho jen oklamal zrak. Těkal očima od mrtvol k rychle se přibližujícím Indiánům a zase zpět a v rukou pevně svíral pušku.

Několik kavaléristů stisklo spoušť.

"Ne!" zaslechl jako v mlze majora. "Nestřílejte, dokud vám neřeknu!" křičel. "Zkontrolujte si zásobníky! Budeme střílet salvami!"

Výstřely utichly.

V příští vteřině zahájili palbu Indiáni. Zprvu jen sporadicky, ale čím více se blížili, tím hustěji výstřely padaly.

Vzdálenost se nebezpečně zkracovala.

Další voják nevydržel a vystřelil.

"Čekajte na povel!" zařval major. "Neslyšeli jste? Salvami!"

Indiáni se na ně řítili jako příbojová vlna a Calendar nechápal, jak je může major nechat tak přiblížit, proč ještě otálí s rozkazem k zahájení palby. Jasně rozeznával hru svalů na pažích střílejících Indiánů. Sedmdesát metrů, padesát, dusající kopyta se míhala jako blesk.

"Pal!" křikl major.

Konečně rozkaz, na který vojáci tak toužebně čekali. Jako by se roztrhlo dělo, kterému někdo ucpal hlaveň. Řada výstřelů se slila v jednolitý, táhlý, ohlušující hromový rachot. Lavina olova srážela jezdce z koní i zvířata samotná a skosila všechny muže cválající v čele, všechny - až na toho, který je vedl.

"Pal!" vykřikl major a znovu jako by se otevřelo peklo. Muži i koně padali jeden přes druhého.

A zase, a ještě jednou. Jezdci přeskakovali mrtvá těla, stříleli, nabíjeli, ječeli. Calendar s vytřeštěnými očima sledoval řítící se kavalkádu nepřátel, která se už tyčila necelých dvacet metrů od něj, obrovská, hrozící, že ho už už pohltí, když tu se z trávy před ním vynořila pomalovaná tvář.

Byl to jeden z Indiánů, kteří leželi u řeky. Předstíral, že je mrtvý, a čekal, až bude moci využít zmatku při útoku a proniknout na ostrov mezi vojáky. Oba muži na sebe němě zírali, obličej ztuhlý šokem. "Pal!" zařval znovu major.

Calendar sebou škubl, a jako kdyby ten povel platil jemu, stiskl spoušť. Tvář před ním se změnila v beztvárovou masu.

Skropila ho vlhká sprška, ale Calendar nedokázal určit, jestli je to krev nebo voda z řeky, protože Indiáni se vrhli do proudu. V příštím okamžiku zaplaví ostrov. Koně, z nichž črčela voda, přecválali těsně kolem něj a Calendar se za nimi prudce otočil a namířil na jednoho z těch, kteří ujížděli v čele. Na tu vzdálenost nemohl minut a kulka se zaryla Indiánovi do zad. Síla nárazu byla tak velká, že jezdec i kůň klesli do vody. Zvíře se po chvíli vyškřábalo na nohy, ale tělo, plovoucí tváří dolů, pomalu odnášel proud.

Všechno se seběhlo tak rychle, že si Calendar zprvu ani neuvedomil, co udělal, ne tak aby věděl, koho vlastně zasáhl. Teprve teď viděl, že to byl náčelník, který vedl útok, Římský nos. Indiáni zlostně křičeli a přitahovali koním uzdu. "Pal!" rozkázal major bůhví po kolikáté a salva z těsné blízkosti měla zničující účinek. Lavina olova drtila vše, co jí stálo v cestě, jezdci i koně padali jako zralé hrušky, zbylá zvířata se plašila. Jako by se útočná vlna rozbila o neviditelný klín. Indiáni se rozptýlili, objeli ostrov a stáhli se. Výjeli z řeky, a aniž by se pokusili znovu zformovat, ustupovali dál od břehu.

Kavaléristé, kteří rychle nabíjeli pušky, propukli v jásot. Ržání koní s rozpáranými vnitřnostmi se mísilo s bolestným sténáním zraněných. Po celém ležení se ozývaly nárazy kovu o kov, jak do zásobníků vklouzávaly nové náboje a cvakaly pákové uzávěry opakovaček - vojáci se připravovali odrazit další nájezd. Calendar si pozorně prohlédl padlé nepřátele, aby se ujistil, že tentokrát se už za ním nikdo do trávy nepřiplazí, a pak si, uklidněn, olízl rty.

"Zmůžou se ještě na něco lepšího?" zaslechl Calendar majora, a když se otočil, viděl, jak zvěd, který stál vedle důstojníka, pomalu vrtí hlavou. Později se nechal slyšet, že za celé dlouhé roky u armády nezažil nájezd, který by se

vyrovnal tomu, který právě odrazili. Podle všech pravidel měl být celý oddíl do jednoho vybit. Za svůj život vojáci vděčili pouze skutečnosti, že tělo Římského nosu plavalo v řece. Kdyby zůstal naživu a dál dodával Indiánům bojového ducha, neexistovalo nic, co by je dokázalo zastavit.

Několik vojáků pak tvrdilo, že to byla právě jejich střela, která obávaného náčelníka zabila. Calendar proti tomu nikdy nic nenamítal. Věděl svoje a nevěděl důvod, proč se kvůli tomu pouštět s někým do hádky. Když později kavaleristé prohlíželi u řeky padlé nepřátele, Calendar si pospíšíl k Římskému nosu a převrátil mrtvolu na bok. Viděl, že kulka, která vnikla do těla v bederní oblasti páteře, rozdrtila vnitřnosti a vylétla hrudníkem, takže rána byla vypálena zespodu a zblízka a nebylo pochyb, že to byl právě on, kdo indiánského vůdce zastřelil. Calendar němě zíral do proudu zruřovělého krve, potěškal v ruce vodou nasáklou čelenku a zase ji pustil. Jiný voják se jí okamžitě zmocnil. Jeden ze zajatých zraněných Indiánů jim později řekl, že náčelník neměl v úmyslu zapojit se do boje. Jeho čelenka v sobě skrývala tajemné kouzlo, které ho v bitvách chránilo před smrtí. Toto kouzlo však s sebou neslo určité tabu, které Římský nos nedávno porušil. Očista trvala velmi dlouho, což bylo právě důvodem jeho nechuti vést své muže proti bělochům. Nebýt podřízeného náčelníka, který na něj žárlil a označil ho za zbabělce, Římský nos by se šarvátky nezúčastnil.

V Indiánově zdoluhavém podání zněl příběh velmi poutavě a Calendar by se o něj rád podělil s Ryersonem, ale už k tomu neměl příležitost. Krátce poté, co odrazili útok a on zase začal chladně uvažovat a přesvědčil se, že od ležících postav mu nehrozí žádné nebezpečí, odplazil se pár metrů vlevo ke svým společníkům. Voják, který s nimi byl na hlídku vyslán, právě Ryersonovi něco strkal pod košili a snažil se zastavit silné krvácení. Radostné vzrušení, které Calendar cítil, se okamžitě vytratilo. Jako omráčený se doplazil k Ryersonovi, vzal ho do náruče, hladil ho po hlavě, mluvil na něj, snažil se ho přimět k řeči, ale i když jeho přítel občas zamrkal a dokonce se zdálo, že ho poznává, nepromluvil ani slovo a nakonec upadl do bezvědomí. Přes velmi těžké zranění - průstřel hrudníku - se celý den a noc potácel na hranici života a smrti, ale nakonec v nerovném boji podlehl. Calendar ho celou dobu držel na ruku a plakal. A to bylo důvodem, proč se nepřihlásil o svůj podíl na vítězství a nezasáhl do debaty, kdo indiánského náčelníka sprovodil ze světa. Byl příliš plný zármutku, aby v jeho mysli zůstalo místo pro zlost nebo dokonce pýchu.

Indiáni neodtáhli. O další útok už se sice nepokusili, ale obklíčili tábor na ostrově a zahájili obléhání. Z koní kavaleristů nepřežil ani jediný, třetina mužů byla zraněných nebo mrtvých. Padl i zástupce velitele, poručík Beecher, a právě po něm dostal říční ostrůvek své jméno. Major byl zasažen ještě dvakrát; jedna kulka ho škrábala na hlavě, druhá se zavrtala do stehna v nebezpečné blízkosti tepny a uvízla v ráně. Major se čtyři dny zmítal v horečkách, až bylo jasné, že kulka musí ven. Vojenský lékař, který výpravu doprovázel, zahynul, a všichni ostatní měli strach do rány vrtat, protože by mohli neopatrným zásahem porušit tepnu. Nakonec major přikázal dvěma vojákům, aby mu nohu pevně přidrželi, v sedlovém vaku našel břitvu a vytáhl si kulku sám. Za celou dobu, co obléhání trvalo, zapomněl Calendar na Ryersona pouze ve chvílích, kdy bez sebemenšího soucitu pozoroval majora, jak se zbavuje projektilu ve stehně. Jinak vnímal dění kolem sebe jako ve snách. Hned první noc poté, co díky smrti Římského nosu odrazili strašlivý nájezd nepřátel, poslal major dva zvědy pro pomoc. Neměli koně, a museli proto pěšky. Obuli si mokasíny a kráčeli pozpátku, aby jejich otisky vypadaly jako stopy Indiánů, kteří se kradli k táboru. O dva dny později, opět v noci, vyslal major zbývající dvojici zvědů. Měli postupovat jen za tmy a za denního světla se skrývat. Za týden projela soutěskou záchranná výprava a prolomila indiánské obklíčení. Kavaleristé tou dobou už dávno spotřebovali zásoby potravin a pojídali rozkládající se koňské maso opečené na ohni. Když se objevil první zachránce, kavaleristé vyskočili a propukli v jásot. Mávali košilemi a střeleli na uvítanou. Major, který právě ležel opřený o strom, zraněnou nohu podepřenou, a četl si knihu, kterou si s sebou vezl - Olivera Twista -, je okřikl, aby šetřili municí. Všechny padlé vojáky už mezitím pohřbili. Malý ostrov se změnil v jeden velký masový hrob. Mrtvolu Indiánů odtáhli z písčiny a z řeky na protější břeh a spálili. Calendar seděl na okraji hromadného hrobu v místě, kam uložil Ryersonovo tělo. V rukou držel jeho pušku a revolver a vedle sebe měl uloženy jeho sedlové brašny. Prohledal je ve snaze najít nějaké jméno nebo adresu, aby se mohl spojit se sestrou padlého kamaráda, ale nenašel vůbec nic.

59

"VODPRDEL se vodsud. Táhni do hajzlu."

Prentice v první chvíli nechápal, o co jde. Zastavili se na noc na úpatí strmého, rozeklaného skalního útesu. Místo pro tábor bylo zvoleno dobře. Z boku je chránila hradba skal, voda byla nedaleko a suché křoviny poskytovaly dostatečnou potravu pro oheň. Hřeben se zvedal na východ od nich, na protější straně klesalo slunce k obzoru, ale krajina byla tím směrem otevřená, a tak mohli počítat ještě s několika desítkami minut denního světla.

Večer začínal příjemně. I po celodenní námáhavé jízdě v pálcím vedru měli všichni dobrou náladu. Vojáci spolu při hřebelcování a krmení koní rozmloovali, a když potom zvířata přivázali a rozkládali si přikrývky ke spaní, vesele si pískali. Po celém ležení vyskakovaly plamínky ohničků a vojáci si sedali kolem nich, aby si opekli kousek masa a chleba nebo jen tak hleděli do plamenů.

Calendar se vrátil z obhlídky skalisek a posadil se k ohni. Prentice se k němu připojil a oba si nalili do hrnků kávu a pomalu usrkávali. Civilista se několik dní neholil a díky hrubému šedivému strništi vypadal ještě starší. Právě odložil hrnek, ubalil si cigaretu a chystal se ji zapálit, když zůstal s rukou se zápalkou nataženou ke kameni a pronesl tu nerudnou větu.

Prentice nevěděl, komu to Calendar říká. I vojáci, kteří seděli u jejich ohně, se zmateně rozhlíželi a vyměňovali si nechápavé pohledy. Prentice měl pocit, že se mu zastavilo srdce obavou, že staroch má na mysli jeho. Nikdo nepromluvil. Mladík se díval na Calendaru, který s nataženou rukou a zaťatými zuby zíral do ohně, a jeho náhlé rozechvění nepramenilo jen z toho, že nevěděl, koho to jeho učitel vlastně odhání - nikdy ho totiž neslyšel mluvit tak

příkře. Ach, jistě, sprostá slova nebyla nic neobvyklého a každý, i Calendar, je občas používal. Ale ve způsobu, jakým svou výzvu vyslovil, bylo cosi až nelidského. Staroch procedil ta slova odkudsi hluboko z hrdla, zavrčel je jako podrážděný lev.

"Ano, ty," vyštěkl Calendar, tvář zružněnou vztekem, a pomalu zvedl oči k vojákov, který stál přímo před ním. "Dobře víš, s kým mluvím. Říkám ti, abys pohnul prdelí a vypadl vodsud."

Voják nervózně přešlápl a zvedl ruce v omluvném gestu. "Poslyšte, to přece..."

"Hej," křikl staroch. "Mluvím s tebou. Copak neslyšíš, že s tebou mluvím? Co to, sakra, s tebou je?"

Byl to Indián, jeden z Apačů, které major přijal, aby jimi doplnil družstvo bílých zvěďů. Když se teď Prentice zamyslel, uvědomil si, že nevědomky zaregistroval, že před chvílí kdosi k ohni přišel a zastavil se u něj. Indián měřil skoro metr osmdesát, měl statnou, svalnatou postavu, výrazné lícní kosti v snědém obličejí a zpod vojenského klobouku mu splývaly dlouhé černé vlasy. Měl na sobě směsici indiánského oděvu a kavalerské uniformy: mokasíny, předpisové kalhoty barvy khaki, pískově zbarvenou košili z hrubého plátna staženou v pase nábojovým opaskem, u boku pouzdro s poloautomatickou pistolí, kolem krku uvázaný žlutý šátek. Stál v mírném záklonu, nohy, vzhledem k ostatní postavě poměrně krátké, lehce rozkročené, ruce volně svěšené podél těla, ale pěsti zaťaté. Ustupující brada, úzký obličej a výrazné lícní kosti přitahovaly pozornost k očím. Nepohnul se a nevydal ani hlásku, jen se do Calendaru vpíjel žhavým pohledem hlubokých, temných očí, které snad ani neměly dno. „No tak, co bude?“ jako by se ty oči ptaly. Jak daleko chceš v té hře zajít?"

Calendar odhodil cigaretu i zápalku a vztyčil se před Indiánem v celé své výšce. "Ptal jsem se, co to, sakra, s tebou je? Neslyšíš, že s tebou mluvím? Vypadni!"

Indián stál jako socha.

"Co tu vůbec pohledáváš? Proč tady slídíš kolem a čumíš na mě?"

Indián zvedl hlavu a pokrčil rameny. Rozhlédl se, jestli se proti němu nepostaví ještě někdo další, a uspokojen se znovu obrátil k Calendarovi, jehož pokřivený, vztekem sinálý obličej s rozježeným strništěm byl ztělesněním zášti. Prentice ho ještě nikdy takto neviděl. Byl to ošklivý pohled.

"No dobře," zavrčel Calendar. "Víckrát to opakovat nebudu," a sjel rukou k pouzdru s pistolí u pasu.

A pak se něco stalo. Když na tuto příhodu Prentice později vzpomínal, napadlo ho jediné slovo - elektřina.

Jako dotek obnaženého drátu. Calendar něco ostře vyštěkl, krátkou větu v jazyku, který Prentice neznal a který pokládal za apačské nářečí. Indián se ani nepohnul, ale přesto se jeho výraz i postoj změnil. Jako kdyby se stáhl do sebe, natažené pero, které už už povolí. Nejvíce se proměna odrazila v jeho očích. Zdálo se, že se zúžily; ne mnoho, ale přesto znatelně. A pak Indián odpověděl, nevzrušeně a tiše, stejnou řečí a byl to ten nejkrásnější mužský hlas, jaký kdy Prentice slyšel. Calendar k Indiánovi znovu promluvil. Zdálo se, že jen zopakoval předchozí slova, jen uprostřed snad cosi přidal, protože věta se zdála delší, a Indián se na něho náhle vrhl. Jeho bleskurychlý pohyb připomněl Prenticeovi útočícího chřestýše. Nestačil ani mrknout a Indián stál těsně u Calendaru a ruka, v níž držel nůž, který vytasil z pouzdra u opasku na zádech, zamířila civilistovi na žaludek.

Calendar něco podobného určitě čekal. Musel, jinak by nedokázal uskočit tak rychle stranou, švihnout nezraněnou paží a popadnout útočníka za zápěstí. Vzájemný pohyb obou mužů byl tak koordinovaný, jako by si ho předem nacvičili, jako by Indiánova ruka s nožem opsala oblouk, který ji měl přivést přímo do civilistova sevření. Calendar se prudce stočil doleva. Vystřčil nohu, špičku zahákl útočnickovi kolem kotníku a podtrhl ho. Indián začal padat. Calendar se pořád otáčel a Indián se musel stočit s ním, pokud si nechtěl nechat zlomit paži. Nůž vypadl z ochromené ruky a cinkl o kámen. Indián se vzepřel na koleno a chystal se vstát, ale Calendar si ho přitáhl za ramena k sobě a vyrazil kolenem proti jeho obličejí. Síla nárazu zvrátila Indiánovi hlavu prudce dozadu a z rozbitého nosu a úst vytryskl proud krve. Calendar ho pustil, a když se rudoch rozplácl na zemi, popadl ho za krk a začal zvedat. Do tohoto okamžiku si Prentice vlastně neuvědomoval, jak je ten starý muž ve skutečnosti mohutný a silný. Ted' jen zíral, jak pomalu zvedá nepřítele, obličejové svaly zkroucené námahou, zvedá ho stále výš, jen jednou rukou, až to vypadalo, že Indián stojí, ale ne, nestál, vznášel se a nohy se mu bezmocně komíhaly několik centimetrů nad zemí. Calendar udělal několik namáhavých kroků a přirazil Indiána ke skále, doslova ho k ní přikoval, přičemž mu neustále svíral hrdlo. Indiánovi lezly oči z důlků, ale nezdálo se, že by vůbec něco viděl. Calendar přitlačil, ztěžka se nadechl a ještě stisk zesílil.

Všichni přihlížející byli tak zaujati tím, co se před jejich očima odehrávalo, že teprve v tomto okamžiku jako by z nich spadlo kouzlo a začali jeden přes druhého Calendaru okřikovat, aby nešťastníka pustil. Někteří se k němu vrhli a sáпали se po něm, ale on svíral svou oběť jako buldok a nepouštěl. Jako kdyby vrostl do země a zkameněl. Strkali do něj, tahali ho za šaty, zkoušeli mu násilím povolit prsty. Marně.

"Proboha svatého, přestaňte!" vykřikl jeden z vojáků a jeho hlas probral Prentice ze strnulosti, kdy jen seděl a vytřeštěnýma očima sledoval, jak Calendar drží jednou rukou šubajícího se Indiána nad zemí a škrtí ho. Ted' se vylekal. Vyskočil a rozběhl se, a i když se musel hodně přemáhat, sevřel civilistu zezadu kolem těla. Calendar měl tak mohutný hrudník, že Prentice sotva dokázal vpředu na prsou spojit ruce, ale konečně se mu to povedlo. Zaklesl prsty do sebe a sevřel.

Celou dobu se bál, že nedokáže zabránit nejhoršímu. Po několika nekonečných vteřinách Calendar konečně vydechl, napětí ve svazech polevilo a Prentice mu mohl stisknout hrudník silněji a zabránit mu tak v nadechnutí. Calendar vypustil z plic poslední zbytek vzduchu a Prentice přitlačil ještě silněji. Calendar se začal dusit. Chřívě sípal a usilovně se snažil mladíka setřást. Ostatní vojáci tahali Calendaru za ruce a prsty a Prentice jako ve snách vnímal jejich výkřiky. Nepovoloval sevření a Calendar, kterému se zoufale nedostávalo vzduchu, se divoce svíjel a chroptěl. Pak konečně Indiána pustil, opsal paží široký oblouk, předklonil se a zamával kolem sebe rukama jako větrný mlýn.

Srazil přitom několik vojáků, kteří nestačili včas uskočit. Prentice se ho ještě chvíli držel a pak sevření povolil. Svalil se na zem, překulil se a pozvedl zrak. Calendar teď nehybně stál s nataženou paží, dlaň otevřená, prsty zkroucené jako

dravci pařáty. Zlostně se rozhlížel po vojácích. Obrovský hrudník se mu namáhavě zvedal a oči měl podlité krví. Už vůbec nevypadal jako člověk, připomínal spíše starého medvěda zahnaného do kouta nebo nějakého titána, který od sebe odhání nicotné smrtelníky, kteří se ho opovázili obtěžovat. Stál tam s neuvěřitelně divokým výrazem v obličeji, spaloval je pohledem a náhle vyhrkl: "Nesahej na mě! Ještě jednou se mě dotkni a já tě zabiju!" Calendar neadresoval svou výhrůžku konkrétní osobě a Prentice pochyboval, že vůbec ví, kdo se proti němu postavil. Ale přesto ho neopouštěl strach, hrůza z toho, co se mohlo stát, z toho, jak se Calendar zachoval, obava, že až zjistí, kdo ho od Indiána odtrhl, pomstí se mu. Ale do jeho pocitů se přimísil i soucit a Prentice už už vstával, aby se civilistovi omluvil, ale to už Calendar odcházel. Protáhl se mezi hloučkem oněmělých diváků a vzdaloval se. Kavaleristé se shlukli kolem Indiána, bouchali ho po zádech a pumpovali mu rukama, aby ho rozdýchali. Indiánovi se hluboko z hrudi vydralo zasípaní. Chrčel a na krku mu ošklivě naběhly otisky Calendarových prstů, ale do obličeje se mu začala vracet barva a vojáci si oddechli. Bude v pořádku. Posadili ho, opřeli o skálu a za chvíli už Indián sice sípavě, ale přece jen pravidelně dýchal, potřásal hlavou a pomrkal. Někdo odešel pro doktora. Vojáci živě gestikulovali, rozebírali, co se stalo, a ohlíželi se po Calendarovi, který odcházel kolem úpatí skal. Nikdo nechápal, co měla ta scéna znamenat. Prentice ležel na zemi, hrud sevřenou obavami. Pomalu vstal, oprášil se, chvíli poslouchal muže kolem sebe a pak se rozhodl. Pohledem našel Calendaru a zamířil k němu.

60

"HELE, omlouvám se."

Zdalo se, že ho civilista neslyší. Stál dost daleko od tábora opřený o balvan a pozoroval zapadající slunce. Otočil se k mladíkovi bokem, profil tváře ostře narýsovaný na pozadí modrooranžové obloze, lícní svaly strnulé, ústa sevřená, v očích plamen.

Prentice čekal na odpověď. Marně. Postoupil o krok, ale když Calendar zůstával němý, nadechl se a zopakoval: "Říkám, že se omlouvám."

Civilista znechuceně mávl rukou. "Za co? Prokázals mi laskavost."

"Tak vy jste pochopil? Obával jsem se, že ne."

"Jasně. Kdybych toho pacholka zabil, čekal by mě soud. Ať si jde. Stejně z toho bude průsvih."

"Tak moment. Vy si myslíte, že toto je důvod, proč jsem vás od něho odtrhl?"

Calendar se k němu otočil a odsekl: "Ne, to není ten důvod. Pomohls mi, protože nechtěl, abych ho zabil, protože ti ta představa připadala hrozná a protože sis myslel, že až bude po všem a já přijdu k sobě, budu si o tom myslet to samé a budu se sám za sebe stydět. Nuže, mýlil ses. Mé pocity jsou úplně jiné. Ještě vteřinku a byl bych ho zabil a ubezpečuju tě, že bych měl v noci mnohem sladší sny."

"Ale proč? Já to nechápu. Co vám ten člověk udělal?"

"Stál tam."

"A to je všechno?" Prentice zavrtěl hlavou a svažtil obočí. "Už jste se s ním kdysi dostal do sporu, že? A když teď stál tak blízko, neovládl jste se a vyjel po něm."

"Žádný spor jsem s ním neměl. Už s ním nechci mít vůbec nic společného a jen doufám, že on se k tomu staví podobně. Neměl si tam stoupat."

"Ne, já vás opravdu nechápu."

"To po tobě ani nechci. Mně ani za mák nezáleží, jestli mé jednání schvaluješ, nebo ne, a je mi srdečně jedno, co si o mně myslíš."

Prentice postoupil ještě blíž. "To nemá se schvalováním nic společného. Já se pokouším vás pochopit."

"Ani to nezkoušej. Už dříve jsem ti řekl, že vůbec ničemu nerozumíš."

"Má to určitě něco společného s tím, že je Apač. Kdysi jste proti nim bojoval, a proto je nemáte rád."

"Ne, mylíš se. Bojoval jsem proti Siouxům a Čejenům."

"No tak potom mi to skutečně nedává žádný smysl."

"Ale dává to smysl, dává. Do prdele, jak můžeš bejt tak natvrdlej? Vždyť je to Indián."

Prentice na něj beze slova hleděl.

"O čem si, zatraceně, myslíš, že je válka? Ty si představuješ, že když s někým bojuješ, stojí proti tobě jenom ti, kdo mají v ruce pušku? Tak houby. Všichni, všichni ti půjdou po krku, celá sebranka. Někde v rodině má ten Indián určitě nějakého příbuzného - a nezajímá mě, jak vzdáleného -, který padl rukou bělocha. Je ostatně dost starý, aby to mohl vidět na vlastní oči. Něco takového se nezapomíná. Stejně jako mají příbuzné ti Mexičani, co jsme onedmy postříleli. Ti také nezapomenou, jako nezapomněli lidé, kteří zažili občanskou válku. Já prostě nechci, aby se kolem mě ten rudoch vochovejtal. Chci, aby se mně širokým vobloukem vyhejbal."

"Protože máte strach, aby vám něco neudělal?"

"Ne! Boha jeho, toho by ani nenapadlo něco proti mně podniknout, rozhodně ne takto otevřeně, všem na očích. A někde v ústraní ostatně taky ne, Indián mezi samejma bělochama, i když se mu podobný myšlenky určitě honějí hlavou. Ale jsem si zatraceně jistý, že by pro mě nehnul prstem, kdybych se dostal do nějakých potíží. Prostě a jednoduše nechci, aby se ke mně přibližoval. Copak je tak těžký to pochopit? Hele, před čtyřiceti lety jsem šel proti nim do války a věř, že jsem nic nedělal polovičatě. Přesvědčil jsem sám sebe, že rudoši jsou ta nejnížší, nejničernější stvoření, která Bůh seslal na matičku zemi, a byl jsem pevně rozhodnut zabít každého Indiána, na kterého narazím. Nenáviděl jsem je celou svou bytostí, pouhá zmínka o nich mě dokázala nepřičetně rozzuřit. Něco takového se nezapomíná. Nemůžeš k nim jen proto, že se už nestřílí, jen tak přijít, potřást si s nima rukama a říct: 'Hele, brácho, všechno dobrý, jo? Měli jsme sice trochu vodlišný názory, ale vodtedka jsou z nás kámoši.' Takto to ve světě nechodí. Jestli jednou proti někomu

bojuješ, zafixuješ si ho jako nepřítele - jednou provždycky. Jedině tak totiž můžeš zvítězit. A pořád si to budeš pamatovat. Stačí mi pohled na toho rudocha a jsem vzteky bez sebe. Jestli mě ještě jednou urazí tím, že si stoupne tak blízko, rozpáru mu břicho."

Prentice cítil, jak se mu zvedá žaludek.

"Jo," utrousil Calendar. "Jo, to je přesně vono. Už ti to dochází. Co si vlastně myslíš, že tady na jihu děláme? Hrajeme si na vojáky? Proti nám nestojí jenom pár banditů, ale celej ten podělanej národ. Když potkáme zítra nějakýho Mexičana, schválně se tě zeptám, na čí straně stojí. Právě mluvil s Villou, kterej táboří pět kilometrů daleko, ale nás pošle na úplně vopačnou stranu. Po dalších pěti kilometrech narazí náš chlápek na federály, a aby se zalíbil, třeba řekne jim, kde Villu hledat. Ale možná taky ne. Jenže na tom vůbec nezáleží. Důležitý je, že ten chlap by ti nejradši strčil pod sedlo žhavěj uhlík a díval se, jak tvůj kůň ukope pár našich lidí k smrti. V žádným případě mu nesmíš věřit. Neustále měj na paměti, že je to podlej Mexikán, a pak už budeš vědět, jak se zachovat."

Prentice zavrtěl hlavou v důrazném nesouhlasu. "Ale jestli o nich uvažujete takto, jaký to má potom všechno smysl? Chci říct, co tady vlastně pohledáváte? S tímhle přístupem přece nemůžete nikomu a ničemu prospět."

"Jistě že ne. Ale to na věci nic nemění. Vím, že takto je to nejlepší."

"Ale Mexičani, Indiáni... Za chvíli nebudete věřit vůbec nikomu, nebudete mít nikoho rád, nikoho u sebe nesnesete, zůstanete úplně sám."

Calendar se na mladíka ostře zadíval, pohodil hlavou a vztyčil prst. "Tos uhodil hřebík na hlavičku. Možná nakonec nebudeš tak úplně nechápavý."

"Ale já takový být nedokážu."

"Možná ano, možná ne. Počkáme a uvidíme."

"Ne, já takový být nechci."

"Potom ale tě tady nečeká nic dobrého. Jakmile začneš vnímat své nepřátele jako lidské bytosti, ocitáš na nejlepší cestě do hrobu."

Oba se vzájemně měřili očima.

Prentice chvíli počkal a potom se otočil k odchodu: pak se ale zase spěšně obrátil.

"Podívejte, uznávám, že na vašich slovech něco je. Já se jen nedokážu přimět zajít až tak daleko. Copak to nechápete?"

"Jistě," řekl Calendar. "Jasně že to chápu. Ale jestli se to s tebou má takto, potom tě nemám co učit."

Prentice se zamyslel. "To asi máte pravdu."

Znovu si pohlédli do očí. Prentice přemýšlel, co by ještě dodal, ale nic ho nenapadlo. Podíval se na zapadající slunce, věnoval poslední pohled civilistovi, a když se teď obrátil k odchodu, už se nezastavil.

61

"MAJOR souhlasí, že můžeš se mnou," řekl Calendar.

Prentice jel se svou rotou. Bylo poledne následujícího dne. Vpravo se táhla nízká pahorkatina, jinak všude kolem, kam až oko dohlédlo, nekonečná poušť. Kaktusy, juka, mesquitos, sluncem vybělené kamení a písek.

A prach. Všudypřítomný prach. Mladíkovi se zdálo, že nesnesitelnější vedro ještě nezažil. Sundal si vysoký kavaleristický klobouk s kulatou stříškou a otřel čelo. Nevěděl vlastně proč. Vzduch byl tak suchý a on měl v sobě tak málo tekutin, že se ani nepotil. Udělal to hlavně proto, aby se nemusel hned otočit k Calendarovi a podívat se na něj. Od předchozího večera se oba snažili nepřijít vzájemně do styku, přinejmenším Prentice se starému civilistovi vědomě vyhýbal. Zdržoval se mezi ostatními vojáky, spal vedle nich, spolu s nimi sedlal koně. Čas od času se po Calendarovi ohlédl - seděl u ohně na kraji ležení, osamocen, a hleděl do tmy. Ráno se také držel stranou. Ne že by Prentice tak úplně nesouhlasil s tím, co mu Calendar řekl. Nacházel v jeho slovech značnou dávku logiky, byť poněkud pokřivené. Problém byl v tom, že by se neuměl podle této logiky chovat. Cítil se tak trochu jako naivní blázen a vyhýbal se Calendarovi zejména proto, že tento pocit v sobě nedokázal překonat. Kavaleristé posnídali, připravili si koně a nasedli, ale Prentice se stále nemohl odhodlat chovat se k Calendarovi, jako by se nic nestalo. Staroch se krátce poradil se svými zvědy a jednoho z nich poslal, aby informoval Indiány. Potom odjel úplně sám daleko dopředu na průzkum a k oddílu, který zatím urazil přes třicet kilometrů, se připojil až za tři hodiny. Prentice za jízdy pozorně poslouchal, o čem se vojáci kolem něho baví, a tak se dozvěděl, že příhoda s apačským zvědem měla přece jen jistou dohru. Nic mimořádného, ale stačilo to. Major si pro Calendaru dvakrát poslal - jednou pozdě v noci, podruhé ráno - a v obou případech mu asi řádně vyčínil. Nikdo přesně nevěděl, co všechno si musel civilista vyslechnout, protože major ho pokaždé odtáhl stranou, když se s ním bavil, ale že oba zvyšovali hlas, to slyšet bylo, a ráno dokonce někdo zahlédl, jak major hrozí Calendarovi pěstí. Prentice uvažoval, jak to asi na civilistu zapůsobilo. Jiný voják potkal majora krátce po ranním rozhovoru s Calendarem a tvrdil, že velitel byl v obličeji rudý jako rak a vztekle štěkal rozkazy na podřízené důstojníky.

Když se Calendar vrátil z hlídky, zařadil se vedle majora do čela oddílu. Za nějakou dobu si Prentice všiml, že obrací koně a ujíždí podél kolony dozadu. Když ho míjel, Prentice hleděl upřeně před sebe, ale v příštím okamžiku už staroch klusal vedle něho. Chvíli počkal, a když ho mladík pořád okázale nebral na vědomí, řekl mu, že major souhlasí, aby jel s ním.

"Kvůli čemu?"

"Chci ti jen něco ukázat."

Prentice neodpověděl.

"Tak co, pojedeš?" naléhal Calendar.

Prentice nereagoval, a tak ještě chvíli jeli mlčky vedle sebe.

"Jak je libo," řekl civilista a pobídl koně do klusu. Prentice se za ním díval, jak odjíždí. Byl si vědom, že hrál divadýlko, že nešlo o nic jiného než o ješitnost, která ho nutila dokazovat, jak je nezávislý, a teď, když se Calendar vzdaloval, litoval, že s ním přece jenom nejel. Než se stačil pořádně rozmyslet, nasadil koni ostruhy a za minutu už cválal vedle něho.

Calendar se po něm ohlédl. "Jseš si jistě, že chceš se mnou?"

Prentice pokrčil rameny. "Lepší než požírat prach."

"Jo, to je fakt," opáčil civilista.

A pak se usmál. Nebyl to žádný přehnaný úsměv, staroch sotva odhalil zuby a ohníčky v očích zaplápolaly jen slabě, ale přesto to byl úsměv, který na Prentice hluboce zapůsobil, protože to bylo vůbec poprvé, kdy viděl Calendaru se smát, a uražená pýcha i napětí z něj rázem vyprchaly. Zamířili stranou od postupujícího oddílu a rychle se vzdalovali. Calendar ujížděl v čele. Prentice cválal za ním, vděčný, že nedávné chmury byly zažehnány.

Ujížděli několik hodin a Calendar zastavil, teprve když vystoupali na táhlé návrší a oddíl jim dávno zmizel z dohledu kdesi vzadu. Vztáhl ruku, ukázal rozmáchlým gestem na panoráma kotlin a horských hřebenů posetých kaktusy a kamením, které se před nimi otevřelo, a řekl jediné slovo: "Hledej."

"Co?"

"Máš jednoduchý úkol. Najdi vodu."

"Ale já o podobných věcech vůbec nic nevím."

"Použij prostě zdravý selský rozum."

Prentice se na Calendaru pátravě zadíval, ale výraz starochovy tváře napovídal, že to myslí zcela vážně. Mladík se zhluboka nadechl a upřel zoufalý pohled na vyprahlou poušť. Pak se v sedle předklonil, pomalu vypustil vzduch z plic a začal uvažovat. Způsob, jakým ho učitel zkoušel, mu na klidu rozhodně nepřidal, ale na druhou stranu ho tato hra rázem zaujala. Hádanky měl vždycky rád. Nějakou dobu ještě na sobě cítil Calendarův upřený pohled, ale pak ho přestal vnímat a plně se soustředil na řešení problému.

"Tak se na to podívejme. Říkáte zdravý rozum? No dobře. Kde je voda, tam rostou stromy a keře. Stromy žádné nevidím. Keřů by tu byla spousta, ale jsou to vesměs velmi odolné druhy a značně roztroušené, nikde netvoří souvislejší porost. A pod každým z nich voda být nemůže. V té rokline, tam, asi sto metrů vpravo, je větší shluk, ale počítám, že se tam uchytily jen díky občasným deštům. Nevím, třeba bychom tam našli menší kaluž... nejspíš někde v místě chráněném před přímým sluncem. Těžko říct. Museli bychom se tam podívat."

"Výborně. To by šlo. Co dál?"

"Napadají mě zvířata. Kdyby tu byla voda, byla by u ní zvířata. Nejspíš malá. Ještěrky? Možná i divoká prasata. Jo, a ptáci. A když už mluvím o zvířatech, zdá se mi, že tamhle vpředu se něco pohybuje. Přímě před námi, hodně daleko.

Tam, ta tečka mezi dvěma hřebeny."

"Co myslíš, že je to za zvíře?"

"Na tu dálku to nepoznám, ale vypadá dost velké. Klidně by to mohl být i jelen."

Calendar sáhl do sedlového vaku a podal mladíkovi dalekohled.

Prentice zaostřil. "Panebože."

"Co je to?"

"Kůň."

Calendar mlskl jazykem.

"Vy jste to věděli?"

"Zrovna jsem se odtamtud vrátil. Právě to ti chci ukázat."

Calendar si vzal dalekohled, zasunul ho do sedlové brašny a stáhl přezku. Potom uchopil uzdu a zamířil dolů svahem. Trvalo jim dost dlouho, než dojezili na místo. Po chvíli jim výhled zakryla vyvýšenina, která jim stála v cestě, a teprve, když ji překonali, zase zvíře uviděli. Nepostupovali příliš rychle. Tečka se pomalu zvětšovala, postupně rozeznávali obrysy končetin a hlavy, trupu - a pak už nebylo pochyb, že je to opravdu kůň.

Prenticeovi připadalo jeho chování velmi podivné. Nezdálo se, že by zvíře jejich příchod nějak znepokojil. I kdyby je nezvětlilo, dělali dost hluku, aby je zaslechlo z poměrně značné vzdálenosti, vylekalo se a buďto uteklo, nebo se rozběhlo k nim. Jedno nebo druhé, jenže tento kůň jako by je vůbec nebral na vědomí. Potom Prentice dojel těsně k němu a pořádně si ho prohlédl. Zvedl se mu žaludek.

Kůň neměl oči. Někdo mu je vydloubl. Zůstaly jen krvavé otvory. Zvíře bylo vůbec v žalostném stavu. Hřbet v místě, kde bývalo sedlo, byl jedna velká mokvající rána. Bělala se hnísem, hemžila se červy a zelenavé skvrny prozrazovaly postupující gangrénu. Žádný div, že se kůň nesplašil, že je nebral na vědomí. Musel krutě trpět a teď už byl tak otupělý, že svět kolem sebe vůbec nevnímal.

"Proboha, co se mu stalo?"

"No, to zranění pod sedlem je jasné, ne? Jeden z Villových koní. Ne jeho osobně, ale víš, co chci říct. Uštvali ho málem k smrti a pak ho tu nechali."

"Ale ty oči! Proč ho zbavili očí?"

"Ano, oči. Místní zlepšovák. Náhodou tady narazili na vodu, a proto zvíře oslepili. Aby se odsud nevzdálilo. Až se tedy budou vracet, budou potřebovat vodu a podle značek, které za sebou zanechali, by ji taky nemuseli najít. Takto jim stačí dívat se po koni. Slouží jim jako maják. Běžná praxe." Calendar se na mladíka upřeně zadíval. "Příjemní lidé, co?"

"Jistě." Prentice myslel na to, co mu Calendar předchozího večera řekl. "A kde je ta voda?"

"Přímě za tebou."

Prentice se otočil. Pod skalním převisem se zatřpytila vodní hladina.

"Je jí málo, aby mělo smysl sem hnát celej voddíl. Naplníme si čutory a vrátíme se."

Calendar vytáhl z pouzdra pistolí.

"Moment. Co to děláte?"

"Chci toho koně zastřelit."

"Ale právě jste řekl, že se tudy budou bandité vracet. Neměli bychom to zvíře nechat být, přivést sem ostatní a počkat si na ně?"

"To by nemělo žádný smysl. Můžeš se vsadit, že nás tady někdo pozoruje."

"Cože?"

"Přímě tady samozřejmě ne," uklidňoval ho Calendar. "Spíš někde tamhle," a ukázal ke vzdálenému hřebeni. "Někdo tam určitě sedí s dalekohledem u očí. Taky běžná praxe. Mají-li v úmyslu se sem vrátit, určitě ponechali někde v bezpečné vzdálenosti hlídku, aby jim ten zdroj vody pohlídala. A ještě jedna věc. Ten kůň už dlouho nevydrží. Jak se tak dívám, výtok z oční důlky se už prakticky zastavil. Určitě je tady už celý den, možná i dva. Kdyby opravdu měli v plánu se tudy vracet, netrvalo by jim to tak dlouho. Neriskovali by, že zvíře padne dříve, než najdou vodu. Kdepak. Ať se na to dívám z kterékoliv strany, toto místo je pro nás odepsané. Buďto nás někdo viděl, nebo se sem bandité tak jako tak nevrátí. Nemá žádný smysl nechat toho koně dál trpět - po tom všem, čím už prošel."

Calendar natáhl závěr, vsunul náboj do komory, přistoupil ke koni a přiložil mu ústí hlavně za ucho.

Stiskl spoušť. Ruka mu zpětným rázem vyskočila vzhůru a z lebky zvířete vylétla sprška krve, mozkové tkáně a úlomků kostí. Kůň se svalil hlavou napřed a se zafrknutím dopadl na zem. Toporně natažené nohy sebou ještě několikrát křečovitě zašklubaly a znehybněly.

Calendar stál a hleděl na zabitého koně. Když dozněla ozvěna výstřelu, obrátil se k mladíkovi: "Příznej se. Sám jsi na to celou dobu myslel, ale neodhodlal ses k tomu. Nemám pravdu?"

Prentice přikývl.

"Nuže, proč jsi to neudělal?"

"Protože jsem si myslel, že byste to pokládal za chybu."

"Tak podívej. Vím, že působím jako úplný necita. Ale myslí hlavou. Pokud to neslouží nějakému praktickému účelu, není důvod být krutý."

Prentice znovu přikývl. "To je pravda. Jenže ono je těžké poznat, kdy je třeba udělat jednu věc a kdy zase jinou."

"Taky se to jednou naučíš."

"Já nevím. Někdy mám pocit, že to nedokážu."

"Ale dokážeš, neboj se."

"No, nevím." Prentice měl pocit, že se spolu baví, jako kdyby k včerejší hádce nikdy nebylo došlo, jako kdyby vyučování pokračovalo dál a oni dva nebrali na vědomí, že je vlastně zrušili.

Ale na tom teď nezáleželo.

Odvrátil pohled od Calendaru a zadíval se na mrtvého koně. V duchu litoval, že nenašel dost odvahy projevit svůj názor na to, co pokládá za správné, ale pak pokrčil rameny, jako by to hodil za hlavu, a nezávazně prohodil: "Asi bychom si měli naplnit čutory." A taky bychom mohli pohřbít toho koně, pomyslel si, ale nahlas to nevyslovil.

Alespoň necháme něco supům - a tomu zvířeti to už může být jedno.

Ne, uzavřel sám pro sebe, ani jedna, ani druhá záležitost není tak důležitá, aby se o ní dál mluvilo.

Naplnili polní láhve, svalužili si ústa a pro jistotu prohledali okolí, jestli nenajdou další vodu. Pak se vyšvihli do sedel a zamířili zpět ke svému oddílu. Prentice se cestou Calendaru vyptával na všechna možná vodítka, která by mu pomohla najít v poušti vodu. Dozvěděl se o vyschlých říčních korytech, kde se může drahocenná tekutina ukrývat v uzavřených kapsách pod pískem, o zvířecích stezkách, o tom, jak je důležité neustále si všimnout letu ptáků, a o tom, že trochu vody může poskytnout i vylišovaná dužnina kaktusů. Zastavili se v roklí, na kterou prve upozornil, a prozkoumali půdu kolem shluku keřů, ale na vodu nenarazili. Znovu nasadili a pak už jeli bez přestávky, dokud se nepřipojili k jednotce.

62

OPRAVDU je někdo pozoroval. O mnoho let později si někdo dá tu práci a složí dohromady mozaiku tehdejších událostí - projde si staré dopisy a deníky, promluví s příbuznými těch, kteří se na událostech podíleli a byli do nich zataženi -, a i když si některé zdroje informací budou vzájemně odporovat, většina se shodne a bude odpovídat několika dalším svědectvím o následujících příhodách. Poté, co byl Villa u Guerrera zraněn a doprovázen silnou ochranou se stáhl do hor, jeho oddíl, čítající na počátku ústupu sto padesát mužů, se začal postupně zmenšovat. Nešlo ovšem o dezerci, ale o vyčalkulované riziko - Villovi věrní se snažili odvést pozornost pronásledovatelů od svého vůdce. Vůz, na kterém ho převáželi, byl poté, co sjel z úzké cesty a zřítíl se po horském srázu do propasti, totálně zničen a průvod musel zpomalit. Šestnáct mužů neslo nosítka se zraněným Villou a zbylí jezdci pokračovali dále pěšky a vedli koně za otěže. Bylo jen otázkou času, kdy Pershingovi stopaři objeví jejich stopu - řada hromádek koňských výkalů jim musela stačit. Dostihnout tolik mužů postupujících tak pomalu by jim netrvalo dlouho.

A tak se oddíl pomalu rozpouštěl. Oddělovaly se od něj skupinky o pěti, šesti mužích, které se rozptylovaly všemi směry. Když je Pershingovi vojáci zastavili, vydávali se za stoupence prezidenta Carranzy. Než se rozešli, dohodli se Villovi lidé, že se sejdou přesně za dva měsíce v městečku San Juan Bautista v provincii Durango. Záhy se Villův doprovod zredukoval na nosiče nosítek a tři nejvěrnější přátele, kterým absolutně důvěřoval, a postupoval hlouběji do hor. Mířili k jihu v naději, že se dostanou mimo dosah pátrání Pershingovy trestné výpravy. Ochranu horských strží a útesů opouštěli jen na nezbytně nutnou dobu, aby si odpočinuli a doplnili zásoby. Poprvé se zastavili v haciendě Cieneguita, podruhé o něco jižněji v městečku Sierra del Oro.

Bylo jim však jasné, že na tuto taktiku spoléhat nemohou. Právě na ranče a menší města se soustředila pozornost Pershingových kavaleristů jako na nejpravděpodobnější místa, kde by Villu mohli najít. V lepších časech se vůdce banditů mohl spoléhat na varování svých předsunutých hlídek, které mu vždy umožnilo stáhnout se včas do bezpečí, ale teď se situace díky zranění a omezené pohyblivosti radikálně změnila. Navíc se mu průstřel nohy vůbec nehojil. Rána byla oteklá, její okolí zhnisané, pod kůží černá sražená krev. Villa se zmítal v horečce, trpěl krutými bolestmi a jeho neklidný spánek se podobal spíše deliriu. Svíral ho strach z blížící se smrti. Buď zemře, nebo přijde o nohu. Odporný zápach, který se z rány šířil, byl dostatečně výmluvným znamením a jeho muži mu každou hodinu snímali obvazy a pátrali po prvních známkách nastupující gangrény. Nezbyvalo jim nic jiného, než najít pro zcela bezmocného velitele nějaké bezpečné útočiště, kde by přečkal nejhorší, a rozhodli se stáhnout vysoko do hor. Přes den se schovávali a postupovali jen za úsvitu a za soumraku, někdy i v noci, až nakonec objevili příhodnou jeskyni těsně pod vrcholkem horského masivu.

Byla hodně hluboká, ústí zakryté hustými keři, a poskytovala výhled na kilometry pouště až k horskému hřebenu na protější straně údolí. Nosiči složili nosítka, rozdělili se do malých skupinek a zanechali Villu jen s jeho třemi nejvěrnějšími druhy. Dva se drželi celou dobu s ním, třetí se vrátil do civilizace, aby mezi lidmi rozšířil zprávu o Villově smrti a získal informace o pohybu Pershingových jednotek.

Několikrát se vrátil do jeskyně se zásobami. Snad zásluhou vysokohorského prostředí se Villovo zranění začalo konečně hojit. Oba přátelé mu na ně přikládali hojivé oblaky z listů kaktusu rodu opuntia, masírovali mu ztuhlé svaly; později mu pomáhali vstát a podpírali ho, když se o holi pokoušel udělat alespoň pár kroků.

A neustále pozorovali poušť. Časové údaje se podařilo ověřit nade vší pochybnost. Třináctý jezdecký pluk pátral v této oblasti dva dny po střetnutí u Guerrera a jeden z Villových druhů později vypověděl, že krátce poté, co se usadili v jeskyni, viděli projet údolím vojenskou jednotku. Několik zvědělo jako předsunutá hlídka a dva muži se zastavili pod hřebenem a zastřelili nějaké zvíře.

Pokud se toho koně týkalo, Calendar se mýlil. Nepatřil Villovi, i když zanechat oslepeného koně u zdroje vody patřilo k banditovými oblíbeným trikům. Nikdy se nezjistilo, kdo tam to ubohé zvíře zanechal. Calendar měl sice pravdu alespoň v tom, že je někdo pozoroval, ale i tak by bylo zbytečné, kdyby kavaleristé to místo hlídali. Villa se uchýlil právě do oné jeskyně i proto, že nedaleko vyvěral ze skály pramen. Jeho muži tedy nemuseli kvůli vodě dolů do pouště a z bezpečného úkrytu pozorovali, jak kavaleristé projíždějí a mizí z dohledu. Villa usilovně posiloval zraněnou nohu a učil se znovu chodit. Třetího dubna, šest dní po šarvátce u Guerrera, ho chlad a nesnesitelné vlhko vyhnalo z jeskyně a podpírán oběma druhy zamířil do tepla nížiny. Náhoda je přivedla ještě jednou do cesty třinácté kavalerii, a zatímco toto střetnutí nemělo pro Villu prakticky žádné následky, rozhodujícím způsobem změnilo osud Calendarův a Prenticeův.

TŘI

63

VOJENSKÉ ležení dostalo nečekanou návštěvu v podobě tří prodejních ženštin. Dorazily krátce po setmění a strážný je málem zastřelil, než zjistil, o co se jedná. Byly to dámy neodhadnutelného věku kdekoli mezi pětácti a padesáti roky. Kamenný výraz obličeje, svěšená prsa, dlouhé vlasy spletené do copů, upoceně, špinavě. Doprovázela je vysoký, hubený pasák. Měl na sobě oblek minimálně o číslo menší, než by potřeboval - krátké rukávy sahaly vysoko nad manžety a švy na zádech těsně upnutého saka hrozily každou chvíli prasknutím. Na krku měl nakřivo nasazený motýlek a z knoflíkové dirky se mu na řetízku houpaly otlučené kapesní hodinky. Přibližoval se k hlídce s širokým úsměvem na rtech, v jedné ruce držel klobouk a druhou ukazoval na své zboží, které drmolivě vychvaloval. Strážný na ně namířil pušku a křikl, aby zůstali stát. Ve světle táborových ohňů si mohl návštěvníky dobře prohlédnout. Pasák vypadal jako majitel pohřebního ústavu a děvky působily dojmem, že jde o obyčejné vesničanky, které snaživý podnikatel někde cestou sbalil a zařídil si z nich živnost. Měly na sobě ucuchtané bavlněné šaty a kolem krku korále křiklavých barev. Neškodná skupinka, ale strážný přesto zavrtil hlavou a zavolal pro pomoc.

Přiběhli dva kavaleristé následovaní seržantem. Ten okamžitě pochopil. Ohlédl se po majorovi, ale důstojník už udělal čelem vzad a kamsi odcházel. Seržant usoudil, že major také ví, která bije, a rychle se rozhodl. Chlapi jsou do toho celí žhaví, to mu bylo jasné, když je poslouchal, jak s ubíhajícími dny o tom stále častěji mluvili. Poznal to i podle hádek, které mezi nimi propukaly, a podle lačných pohledů, kterými po cestě sledovali vesničanky. Ty před nimi prchaly a často si nadzvedly sukně a házely si do rozkroku prach a hlínu, aby se tak vyhnuly znásilnění, které jim podle jejich přesvědčení už už hrozilo. Vojáky to uráželo a ulevovali si proudy nadávek a proklínání. Možná ještě neklesli tak hluboko, že by opravdu někoho znásilnili, ale moc dobře si uvědomovali, že nebytí přísných rozkazů, které jim z politických důvodů zakazovaly jakékoliv kontakty s místním obyvatelstvem, získali by v okolních vesnicích snadný přístup k ženám a alkoholu. Neměli v podstatě nic na práci, nudili se, a bez možnosti vybití nashromážděnou energii a napětí byla jejich psychická odolnost vystavena těžké zkoušce. Přísně vzato ovšem nebyl důvod ustupovat lidským slabostem, ale na druhou stranu měl seržant sám už všeho po krk a neviděl žádný důvod, proč by si nemohli všichni ulevit. Pokud se budou mít na pozoru a nenechají se vlákat do nějaké léčky, proč nevyužít toho, že je major ochoten dívat se stranou, a nedovést tuto záležitost až do konce, uvažoval seržant.

"Tamhle ten shluk balvanů," přikázal pasákovi. "Po žádném vojákovi nebudete chtít víc než pět peset nebo trochu jídla. A celou dobu vás bude hlídat ozbrojená stráž."

Pasák, jehož rty stále neopouštěl úsměv, málem udělal pukrle. Obrátil se ke svým životelkám a držel k nim sáhodlouhý a naléhavý proslov. Na závěr ukázal ke skaliskům, které mu seržant vyčlenil. Ženštiny pokrčily rameny a zamířily mezi

kameny.

Pak se seržant otočil a strnul. Tam, kde před chvílí stáli tři vojáci, se jich teď tlačilo dobrých patnáct. V duchu se usmál a rozhodl se, že je za jejich nedočkavost pěkně vytrestá. "Vezměte si pušky," rozkázal. "Budete hlídat." Žádné reptání, ani slovo odmluvy. Naopak, vojáci se ochotně rozběhli pro zbraně. Seržanta to překvapilo, ale pak si uvědomil, že těmto šťastlivcům právě zajistil nevšední podívanou.

Přicházeli další a další kavalisté a seržant je varoval, aby se zbytečně netlačili. Jestli major opravdu nemá nic důležitého na práci a schválně dělá, že nic nevidí, nemá smysl riskovat a nadměrně zneužívat jeho tolerantní postoj. Musí zachovat nenápadný klid a zbytečně se neshlukovat, aby velitelův předstíraný nezájem nepůsobil jako fraška. Potom by jim zábavu určitě zatřhl.

Vojáci seržantovu argumentaci uznali a rychle své méně trpělivé spolubojovníky zpacifikovali. Rozlosovali si pořadí a za chvíli už skoro všichni seděli na srolovaných příkrývkách, čistili si zbraně nebo předstírali jinou činnost a čekali, až na ně dojde řada.

Děvky si mezi kameny vyhrnuly sukně a lehly si jedna vedle druhé. Vojáci si po třech rozepínali kalhoty a poklekávali mezi jejich roztažené nohy. Prentice se ve stínu přitočil k Calendarovi a zeptal se: "Jdete taky?"

Staroch seděl opřený zády o kámen. Podíval se na mladíka a zavrtěl hlavou. "Mně už tyhle věci moc neřekají." Škrtl zápalkou a zapálil si cigaretu. "A navíc bych nerad něco chytil. Nepotřebuju mít rozkrok plně hnusu."

Prentice se zarazil. "Myslíte?"

"Vím. Jestli tě to moc tlačí, udělej si to sám." A pak se usmál. "Akorát si nezapomeň umejt ruku. Pojď sem a posaď se, alespoň nepřiďeš do průšvihů."

Prentice se ohlédl ke shluku balvanů na okraji tábora a pak pokrčil rameny a posadil se vedle Calendaru. Nedal to na sobě znát, ale cítil ulehčení. Se ženou spal v životě jen jednou - pokud se šestnáctiletá dívka dá nazvat ženou. Sám byl tehdy stejně starý a rozhodně s něčím podobným nepočítal. Zprvu se jen popichovali, ale následoval polibek, pak druhý a situace plynule dospěla k logickému vyvrcholení. Jenže Prentice se moc nevyznamenal. Ejakuloval, ještě než do dívky vstoupil, a pěkně to od ní schytl.

Stalo se to v Ohiou nedaleko jejich rodinné farmy. Kolem toho děvčete se neustále motalo tolik chlapců z okolí, že po svém neslavném výkonu už nenašel odvahu se k ní znovu přiblížit. A stejně by na nějaké milostné avantýry neměl čas, protože krátce nato začaly problémy, které vyústily v tragédii.

Jeho matka byla tehdy už skoro rok po smrti a otec musel velmi tvrdě pracovat, aby i bez její pomoci dokázal farmu obhospodařit. Pak ho zradilo zdraví. Farma stála v cestě dalšímu rozšiřování města a neustálé hádky s radnicí otce ještě více vyčerpaly. Jednoho dne převážel přes pole vůz plný kamení a na svahu nečekaně odbočil. Vůz se převrhl, náklad se sesypal a otec zůstal pod ním. Padající kamení mu rozdrtilo hlavu.

Prentice nikdy nezjistil, jak se to tehdy opravdu seběhlo. Jeho otec měl určitě dost rozumu, aby věděl, že na svahu musí s plně naloženým těžkým vozem zacházet velmi opatrně a stoupat přímo vzhůru. Je možné, že byl tak zesláblý a otupělý, že si hrozící nebezpečí vůbec neuvědomil. Prentice se mohl jen dohadovat. Postaral se o otcův pohřeb a bezmocně sledoval, jak město zabírá jejich půdu. Bylo mu to jedno. Otec i matka byli mrtví, oba bratry ztratil už v útlém věku, a tak nebylo nic, co by ho na farmě ještě drželo. Vzal si peníze, které mu radnice nabídla - mnohem méně, než kolik činila skutečná cena pozemků -, a nějakou dobu se jen tak toulal a přemýšlel, co dál. Nakonec uložil peníze do banky a vstoupil do armády.

Nevěděl pořádně proč. Sám sobě namlouval, že hlavně z touhy po vzrušení, a bezpochyby na tom bylo hodně pravdy. Získal možnost něčemu se naučit, stát se součástí určitého systému, navštívit neznámá místa, vidět nové věci, dát svému životu jakýsi řád a smysl. Ale v koutku duše cítil, že hlavním motivem byla snaha vzdálit se co nejvíce způsobu života, jaký vedl jeho otec. Podvědomá touha po pokání, po odčinění viny. Neměl snad zůstat a bojovat za udržení rodinné půdy? Osud si s ním stejně zažertoval. Byl přesvědčen, že ho čekají boje v Evropě, a zatím skončil tady v Mexiku. Uvažoval, proč vlastně onehdy Calendarovi zalhal, když mu tvrdil, že jeho otec žije kdesi v Ohio, že bydlí v městském činžáku.

Pokud se týká těch žen, nedovedl si představit, jak by se asi cítil, kdyby to měl dělat před očima přihlížejících vojáků, kteří stáli na stráži, i když technicky by samotný akt dnes už určitě zvládl. Tak silnou potřebu zase necítil. Za dlouhého, nudného pochodu sice čas od času na ženy pomyslel, ale takto veřejně? Vědomí, že ho při tom někdo pozoruje, a představa zpoceně, špinavě pokožky, umaštěných šatů plných prachu a nechutně čvachtajícího spermatu předchůdců ho silně odpuzovaly. Abstraktní touha po sexuálním vybití a snaha nezklamat ostatní, kteří pokládají za samozřejmé, že se také zapojí, rozhodně nebyly dostatečným lákadlem. To si raději popovídá s Calendarem.

Spokojen, že má důvod odmítnout, seděl vedle svého učitele, a když pozoroval vojáky, kteří čekali, až na ně dojde řada, a jiné, kteří se už vraceli, zaplavila ho úleva, že on sám mezi balvany nemusí, a pocit štěstí byl tak silný, že mu chvíli trvalo, než si uvědomil, že na něj Calendar mluví.

"No jo, je to tak," říkal právě.

Prentice se na něj nechápavě zahleděl.

"Zítra."

"Co zítra?"

"Zítra mi bude pětasedesát."

Prentice si to asi neuvědomoval, ale určitě musel vytřeštit oči, protože Calendar se na něj pátravě zadíval a zeptal se:

"Co je? Ty si myslíš, že tebe to nečeká?"

"Ne, já jen, že..."

"Že co?"

Prentice zavrtěl hlavou. "Nevím, co na to říct."

"Jasně že ne. Na to se taky nic říct nedá. Prostě den jako všechny ostatní."

"Ano, ale myslím, že by se každopádně slušelo poblahopřát. Neumím si představit, jak se cítíte. Opravdu nevím, co říct."

"Chceš vědět, jak se cítím?" Calendar se pohodlně opřel, potáhl z cigarety a pomalu vypouštěl kouř. "No, vysvětlil bych to asi takto. Nejsem dnes jiný než před takovými deseti, patnácti lety. Sem tam mě něco pobolívá, to je fakt. Mám horší spaní a musím déle odpočívat. Ale jsem tak rychlý a schopný, jako jsem býval, a mozek mi taky zatím slouží stejně dobře, alespoň myslím. Hloupé je, že takové narozeniny člověku něco připomenou." Calendar se zahleděl do tmy a pak se znovu obrátil k mladíkovi. "Připadá mi, že už to prostě nemohu dál přehlížet. Stárnu."

Ještě se nestalo, že by Calendar takto odhalil své nitro, ještě nikdy ho Prentice neslyšel tak dlouze mluvit o sobě a svých problémech. I tehdy, když se pohádali kvůli Indiánovi, šlo spíše o vysvětlení postojů než o sebezpytování. Teď navíc dal Calendar vůbec poprvé najevo nějakou slabost a Prentice to nedokázal tak rychle strávit. Seděl a zíral jako omráčený.

"Chceš si poslechnout jeden příběh?"

Prentice přikývl, vděčný, že se nemusí nějak vyjádřit. "Jestli máte chuť vyprávět..."

"Ach, to víš, že mám. Povím ti o jiných narozeninách. Byl jsi někdy ve Wyomingu?"

Prentice zavrtěl hlavou. "Znám jen Ohio. Několikrát jsem byl v New Yorku a cestou sem jsem se zastavil v Texasu."

"No, tam by se ti líbilo. Alespoň na severu určitě. Jižní oblast se podobá zdejší krajině, je snad jen trochu méně nehostinná. Ale sever je nádherný. Od jihu na sever se zvedají horská pásma jedno za druhým. Když přijíždíš od východu, musíš nejdřív překonat poušť. Potom narazíš na hory. Za nimi je zase poušť, další hory, znovu poušť a hory. Každý hřeben je jiný a všechny jsou krásné. I jména mají ta pohoří poetická - Velké rohy, Větrné řeky, Totemy."

Poprvé jsem se tam dostal už v sedmašedesátém, rok před tím, než byl Wyoming prohlášen za teritorium. Pracoval jsem tam nějakou dobu s jedním chlapíkem jako honák dobytka. Potom začaly problémy s Indiány a my se přihlásili ke kavalerii. Toho člověka zabili, když..." Calendar se na chvíli odmlčel. "No nic. Sloužil jsem u jezdecké jednotky pět let, většinou v Coloradu, a pak jsem si řekl, že už by to stačilo, a vrátil jsem se do Wyomingu. Bral jsem každou práci, která se naskytla, pár měsíců jsem se zase motal kolem stád, ale brzo jsem toho měl plný zuby a znovu jsem se dal ke kavalerii, tentokrát jako zvěd."

Tehdy už jsem znal Wyoming jako své boty. V sedmdesátých letech boje s Indiány vrcholily a já si řekl, že když už se do nich mám zapojit, což jsem každopádně chtěl, půjdu tam, kde můžu být nejvíc užitečný. Trvalo nám to pěkně dlouho. Spousta bitev, většinou se Siouxy, ale do začátku roku 1880 se nám to tam podařilo celkem slušně vyčistit. Najednou jsem nevěděl, co dál. Armády jsem měl až po krk. Ke stádům se mi moc nechtělo, i když jsem se nakonec musel na stezku na chvíli vrátit. Na podzim 1880 jsem se konečně rozhodl. Ještě zbývalo něco, co jsem zatím nezkusil. Nemáš ponětí, co s tebou ty hory udělají, když se kolem nich takovou dobu motáš a díváš se na ně. Mají v sobě neodolatelné kouzlo. Bylo mně jasné, že jsem se o padesát let vopozdil, že tímto způsobem nemám nejmenší šanci přijít ke slušným penězům, ale přesto jsem nakoupil hromadu pastí, zásoby, koně a nákladního mezka a vyrazil do kopců. Ztraceně málo chybělo a nepřežil jsem první sních.

Větrné řeky. Znal jsem je, několikrát je překročil, jenže to jsem s ostatními hnal stádo dobytka a při prvním náznaku ochlazení jsme si rychle pomáhali pryč. Nebo později s kavalerií. Ale pokaždý kolem byla spousta chlapů, a když člověk potřeboval pomoc, měl se na koho vobrátit. Tentokrát to bylo jiný kafe. Byl jsem nezkoušený a hromadu věcí jsem nevěděl. Podařilo se mi sice postavit srub ještě před příchodem zimy, ale neměl jsem dost rozumu, abych se v předstihu postaral i o koně a mezka. Nevím, co jsem si tehdy myslel, snad že si vyhrabou trávu zpod sněhu nebo podobně nesmysl. Prostě nevím. Uprostřed října se vobjevil první sníh. V noci. Evidentně nejdřív pršelo, pak přišel sníh s deštěm a nakonec regulérní sněžení, a když jsem ráno vyšel před srub, kůň i mezek byli mrtví. Ne že by umrzli. Byla sice zima, ale takový mráz zase ne. Jenže byli pokryti silnou vrstvou ledu, zejména na hlavě, kolem tlamy a v nozdrách, a pokud to dokážu ještě dneska posoudit, tak zemřeli zadušením.

Obě zvířata ležela na boku v závěji a já jsem zpanikařil. Musíš si uvědomit, že vědět, co dělat, když máš kolem sebe partu lidí, a vědět, co dělat, když jsi úplně sám... No, je mezi tím ztraceně velký rozdíl. Stál jsem tam a kolem poletovaly sněhové vločky a pomalu zakrývaly koně a mezka, že byli sotva vidět. Zvedal se vítr a hnal nízko nad zemí mraky, z kterých padaly stále hustější přívaly sněhu. Každou minutou bylo chladněji. Bože můj, já tady bídě zahynu, pomyslel jsem si. Není to směšné? Po všem, co jsem prožil, jsem tam stál k smrti vyděšený vobyčejnou vánicí. Věř mi, vopravdu jsem si myslel, že tam nahoře zařvu. Bylo mi, jako kdyby mě někdo škrtil. Jsem si jistě, že kdybych nebyl sám, určitě bych se tak přišerně necejtěl. Kdyby tam byl někdo se mnou, asi bych si zanařádal na počasí, zalezl do srubu, uvařil kafe a počkal, až se ta slota přezene.

Jenže takto jsem nedokázal myslet na nic jiného než na to, jak vodtamud co nejrychleji vypadnout. Vrátit se do nížiny, protože šplhat vejš by byla pitomost. Vypravit se do hor na vlastní pěst byla ode mne pěkná troufalost, to bylo jasné, a já se už nemohl dočkat, až zmizím. Sbalil jsem si nějaký proviant, voblékl se, co nejteplejc to šlo, a vyrazil. Půl dne cesty daleko byla lovecká chata a já počítal s tím, že se k ní dostanu, než se počasí ještě zhorší, přečkám tam noc a ráno budu pokračovat. Vopravdu jsem si myslel, že dokážu nad přírodou zvítězit.

Vydal jsem se tedy na cestu. Musel jsem se brodit sněhem. Byl hluboký, ale zase ne tolik, aby se v něm nedalo jít, takových deset palců. Pamatoval jsem si ještě, kudy jsem přišel - mělkým korytem, které na jaře vodvádělo vodu z tajícího sněhu. Sestupoval jsem teda korytem, ale vítr je zavál sněhem a vrstva tam byla hlubší, kameny úplně zakryté. No, nějakou dobu to šlo, ale pak jsem musel vylézt a zkusit to jinudy. Vánice ještě zesílila a za chvíli jsem už skoro neviděl před sebe, jen nejasné vobrysy stromů a skal. Ušel jsem ještě asi míli, ale pak nastalo peklo. Zažil jsi někdy právě blizard? Máš představu, jaký to je?"

Prentice zavrtěl hlavou.

"Nedokážeš rozeznat, kde končí zem a kde začíná vobloha. Všechno vypadá úplně stejně. Sedávej sníh kolem tebe je tak hustej, že nevidíš strom, kterej máš přímo před nosem. Když natáhneš ruku, zmizí v nicotě. A uvědom si, že celou dobu mi kolovala v žilách řádná dávka adrenalinu. Jestli říkám, že jsem zpočátku zpanikařil, tak nevím, jak popsat pocity, který jsem zažíval pozdějc. Čirá hrůza." Calendar se zasmál. "Neměl jsem ponětí, kterým směrem vlastně jdu. Bylo mi jasné, že loveckou chatu nikdy nenajdu, a tušil jsem, že nenajdu ani svůj srub. Uvědomoval jsem si však, že nemá smysl jít dál, když nevím kam, že je zbytečné plahočit se sněhovou bouří, dokud člověk nepadne a nezmrzne. A potom se ve mně z ničeho nic cosi zlomilo, strach zmizel a já se ovládl a začal zase normálně uvažovat. Bůh sud', třeba jsem byl akorát vyčerpanej. Vybral jsem si první místo, na které jsem narazil a které se s notnou dávkou nadsázky dalo nazvat úkrytem - dva vzpříčený balvany, co tvořily jakousi stříšku. Zalezl jsem pod ně, nahnul před sebe sníh, aby na mě nemohl vítr, a čekal, co bude dál. Natolik nezkušený jsem zase nebyl, abych nevěděl, že v žádným případě nesmím usnout, a abych zahnal spánek, pustil jsem se do jídla. Říkal jsem si, že když bude tělo zpracovávat potravu, udrží se v chodu, a tak jsem jen seděl a jedl. Ztracená práce, spořádal jsem skoro všechny své zásoby, sušené hovězí, suchary, rozinky, všechno, co jsem si s sebou vzal. Vrstva sněhu mi rostla přímo před očima a vítr dorážel stále silněji a já jsem musel přes všechna předsevzetí usnout, protože mě náhle probral zoufalý nedostatek vzduchu. Škubl jsem sebou, otevřel oči a zjistil, že jsem úplně zapadanej sněhem. V panice jsem se vyhrabal a málem mě vosleply sluneční paprsky, který se venku vodrážely vod ty bílý záplavy. Nevěděl jsem, jak dlouhou dobu jsem se pod těma kamenama skrejel, ale muselo to bejt minimálně čtyřicet hodin. Neměl jsem nejmenší tušení, kde vlastně jsem a jak se odtamtud dostanu, když je všude kolem tolik sněhu, ale jedno mně bylo jasné: lovecká chata je příliš daleko a já se budu muset vrátit ke srubu, kterej jsem si postavil. Začal jsem rozeznávat povědomý vobrysy některých horských vrcholů a podle nich jsem zhruba vodhadnul směr. Celej den jsem se potom prodíral sněhem, abych se dostal tam, vodkud jsem vyšel. Najít cestu nebylo samo o sobě zase tak těžký. Několikrát jsem sice špatně vodbočil a musel se jsem vracet, ale nejhorší bylo vůbec se pohnout kupředu, když se po krk brodíš závějem.

No, pořádně jsem se vyspal a ráno bylo skutečně moudřejší večera, protože jsem si uvědomil řadu věcí. Zaprvé mi došlo, jakej jsem byl hlupák, když jsem se tak zbrkle vydal na zpáteční cestu. Ale co na zpáteční cestu! Vůbec největší hovadinu jsem udělal, když jsem vodešel do hor úplně sám, aniž bych pořádně věděl, do čeho lezu. Zadruhé jsem si řekl, že když už jsem přežil tohle, dokážu se vyhrabat ze všeho. Zima bude asi krutější, než jsem si představoval, ale když si zachovám chladnou hlavu a zdravěj selskej rozum, nemůže to být zase tak zlé. Měl jsem dost velký zásoby jídla a jistě se mi podaří něco ulovit, protože v horách žije dost zvíře. Navíc tady byla hromada masa přímo po ruce - kůň a mezek, pokud se mi je podaří rozmrazit. Prostě, když jsem svou situaci rozebral ze všech stran, nepřipadala mi už zdaleka tak hrozná.

Začal jsem tedy klást pasti, pěkně pomalu, postupně. V okolí tekla řada potoků, které tvořily přirozená jezírka. Led ještě nebyl tak silný, aby se nedal probořit, a tak jsem se vždycky přebrodil na druhé břeh, vložil návnadu a ukotvil past.

Podle stop ve sněhu jsem hledal doupata a kladl pasti vedle nich, stejně jako v okolí stromů a keřů s čerstvě vohryzanou kůrou. Jako o spoustě věcí, i o lovu kožešin jsem se musel za pochodu hodně naučit. Nechal jsem si sice vysvětlit, jak ty pasti vlastně fungují, ale když jsem je měl potom použít, zjistil jsem, že teorie a praxe mají k sobě ztraceně daleko. Někdy jsem návnadu nastražil tak nešikovně, že mi s ní kořist utekla. Jindy se zvíře sice chytilo, ale zmizelo i s pastí, která nebyla řádně upevněna. Některá si dokonce uhryzla tlapu chycenou do želez. Ale postupně jsem získal cvik. Kladl jsem pasti na vhodnější místa a dokonce je kotvil. Netrvalo dlouho a chytil jsem prvního bobra, pak lišku, králíka a několik vlků. Na místě jsem je stáhl, králíka a bobra jsem upekł a snědl a po nocích jsem zpracovával kůže, přičemž tu náročnější práci jsem vodložil, až zase přijde nepohoda a já nebudu moct ven.

Vánice a sněhové bouře propukaly s železnou pravidelností, ale já byl pěkně v teple, měl dostatečné zásoby a spoustu práce, takže mně počasí žádný vrásky nedělalo. Když bylo pěkně, vstával jsem s východem slunce a celej den vobcházel pasti a kladl nový. Jediný opravdový nebezpečí představovaly vomrzliny, když jsem se brodil vodou, ale vždycky jsem si s sebou brával suchý věci na převlečení pro případ, že bych se namočil, a naštěstí mě napadlo vzít si sněžnice, který mi prokázaly velmi platný služby. Vůbec jsem si nežil špatně.

Jistou dobu. Jenže dokud jsem to nezkusil na vlastní kůži, netušil jsem, jak dokáže být zima v horách nekonečná. Den za dnem se stále více ochlazovalo a padal další a další sníh. Přečkat jeden nebo dva měsíce nebyl žádný problém, ale pak už to byly tři, potom čtyři a pět a mně se zdálo, že zima nikdy neskončí. S hrůzou jsem zjistil, že se bavím sám se sebou, že mluvím na zvířata, který jsem stahoval, na stromy, kolem kterých jsem procházel. Led byl tak silnej, že se nedal prolomit, a mráz tak třesutý, že zvěř zůstala zalezlá v brlohu a vůbec nevycházela ven. Byl jsem vodsouzenej trávit stále víc času ve srubu. Vstával jsem pozdějc, dřív chodil spát, mň jsem jedl, začal jsem zanedbávat hygienu a tělesný potřeby. A celou dobu jsem mluvil sám se sebou, nemožnost promluvit si s jinou lidskou bytostí mě doháněla k šílenství. Jako kdyby se uzavřel jakýsi kruh od prvotní paniky, kdy jsem si uvědomil, že jsem tady v divočině úplně sám, přes řázi, kdy jsem se s touto situací vyrovnal, abych posléze začal nahlas blábolit nesmysly a nakonec opět skončil posedlý strachem ze samoty.

A potom se stalo něco podivného a já znovu nabył ztracený klid. Nevím, proč a jak k tomu došlo. Rozhodně to nebyla otázka vůle. Všechno se prostě samo o sobě nějak zredukovalo, zjednodušilo. Už dřív se ukázalo, že nepotřebuju pohodlí a vymoženosti civilizace, a teď jsem se dokázal obejít i bez lidské společnosti. Ke konci mně úplně stačilo ke spokojenosti, když jsem seděl se zkříženýma nohama u ohně, hlavu prázdnou, nic jsem nevnímál, na nic jsem nemyslel, jen v uších mi zněl jediný táhlý tón a neustával a neustával... Bylo to nádherné. Nikdy v životě jsem se nezažil tak silný pocit uvolnění a čistoty. Tou dobou už sněhová pokrývka dosahovala vysoko nad střechu srubu a já si musel vyhrabat tunel, abych se vůbec dostal ven. Ale stejně jsem moc nevycházel, jen jsem seděl u ohně a masa sněhu kolem srubu jako by mě přijímala do své náruče. Počítám, že kdyby nepřišla vobleva, byl bych tam nahoře klidně umřel. Tání začalo toho roku dřív než jindy - tak mi to alespoň později vyprávěli, protože já jsem samozřejmě nemohl nijak

odhadnout, co je pozdě a co brzo. Ke konci jsem úplně ztratil pojem o čase, nevěděl jsem, kterej je den nebo měsíc. No, každopádně začala obleva a já se pomalu - velmi neochotně a s odporem - vracel do života. Neměl jsem nejmenší chuť si zase naplnit hlavu myšlenkami, ale příroda si prostě nedala poručit a já se ze své strnulosti probíral.

Ze stropu crčela voda a já si prohlížel hromadu kožešin, který jsem nashromáždil. Bylo jich hrozně moc a rozhodně bych je nedokázal unést na zádech. Ale byl to výsledek namáhavé práce, a kdybych tam měl část zanechat, připadalo by mi to jako těžká urážka zvířat, který jsem ulovil. Vyrobil jsem si tedy z větvi jakýsi primitivní smyk, naložil na něj kožešiny, do ruksaku nacpal nejnutejší zásoby a vydal se na zpáteční cestu. Sněhová pokrývka byla stále dost vysoká, a tak jsem se k té lovecké chatě dostal až večer. Když jsem se k ní z posledních sil doplahočil, našel jsem tam dva kovboje. Sotva jsem ze sebe dokázal vypravit kloudný slovo, ale voni na tom byli podobně. Mlčky si mě prohlíželi a nevěděli, co si mají myslet. Pak mě seznámili s novinkama. Vykládali něco o stavbě železnice a o zimě na pláních, ale mně to nic neřikalo a neměl jsem chuť je poslouchat. Řekli mi, kterej je měsíc a den, ale ani to mě nezajímalo a málem jsem si zacpal uši. Nebýt té lovecké chaty, vůbec jsem se s nima nemusel setkat, a když mi nabídli pomoc, odmítl jsem a hned ráno jsem se rychle vodporoučel.

Do nejbližšího města mi to trvalo několik týdnů. Mezitím se znovu ochladilo a rozměklá půda zase zamrzla. Blažené chvíle, které jsem trávil ve srubu, zůstaly jen zasunutou vzpomínkou. Zjistil jsem, že jsem už zase zkažený, že toužím po pohodlí, že se těším, až si zase budu moci promluvit s lidmi. Vystoupil jsem na poslední horský hřeben a přede mnou se vtevřel výhled na město v nížině. Sníh na svazích rychle ustupoval a vobjevovaly se křoviny, skály a hnědá tráva. Hleděl jsem dolů a v hlavě se mi neustále honila jistá myšlenka, neuchopitelná... Věděl jsem akorát, že má něco společného s datumem a s tím, co mi řekli ti kovboji v lovecké chatě. A pak mi to došlo. Podle nich bylo tehdy druhého dubna. Od té doby uplynulo několik týdnů a najeden z těch dní, konkrétně na devátého, připadaly mé narozeniny. Rozladilo mě, že jsem byl natolik mimo, že jsem si na ně ani nevzpomněl, a posedla mě touha dostat se co nejrychleji do města a pořádně to vyslat.

Ale po několika krocích jsem se zarazil. Dodnes nechápu proč. Mělo to nejspíš něco společného s příjemnými pocity, které jsem koncem zimy prožíval ve svém srubu, s nádhernou nezávislostí, kterou jsem poznal a která si mě zcela podmanila. Náhle jsem si byl zcela jistý, tak jistý, jak si jen jen člověk může být, že ještě tam dolů nesmím, že jestli chci své narozeniny opravdu oslavit, musím to udělat v prostředí, v němž jsem takovou dobu žil, tak dlouho, že mi to připadalo jako celá věčnost. A tak jsem zůstal. Očistil jsem se od myšlenek na teplý jídlo, na horkou koupel, na postel i na to, že se konečně oholím. Tvář mě nesnesitelně svědila a tělo jsem měl samej bolák, ale i tyto myšlenky jsem zapudil. Lehl jsem si mezi kožešiny, a když jsem se ráno probudil, rozhodl jsem se, že tento den prohlásím za své narozeniny, a než jsem si pořádně uvědomil, co dělám, seděl jsem se skříženými nohama jako tehdy ve srubu u ohně a tón, který jsem tenkrát slyšával, mi zase zněl v uších. Město v rovině pro mě přestalo existovat, vůbec jsem jeho existenci nebral na vědomí. Celé dva dny jsem znovu zakoušel ten překrásný pocit a pak jsem se konečně vrátil mezi lidi. Všichni na mě hleděli jako na zjevení. Prodal jsem kožešiny, nacpal se k prasknutí a vopil se jako slíva. Koupil jsem si nový šaty, zase jsem spával v posteli a za pár dní mě civilizace zkorumpovala.

Ale bylo mi to jedno. Bylo to něco nádherného, a ačkoliv jsem podobný pocit prožil od té doby ještě mnohokrát, už to nikdy nebylo totéž a nikdy jsem se do těch hor nevrátil. Ani ony by už nebyly stejné. Ale často na tu zimu a zejména na den, kdy jsem předstíral, že mám narozeniny, vzpomínám jako na nejkrásnější chvíle svého života.

Jaro roku 1881.

Bylo mi třicet let."

Calendar celou dobu svého vyprávění upřeně hleděl do tmy a teď se k mladíkovi tázavě otočil. Prentice sice dost dobře nechápal proč, ale tyto vzpomínky byly pro jeho společníka zjevně velmi důležité a on nevěděl, co říci. Jestli jeho narozeniny tehdy v jedenaosmdesátém byly ty nejkrásnější, které zažil, potom všechno nasvědčovalo tomu, že ty zítřejší budou patřit k těm nejhorším, a Prentice uvažoval, jak se zachovat. Rád by starému zvědovi řekl, že si nemusí dělat starosti, že ho čeká ještě pěkná řádka let, ale dobře věděl, že to není pravda. Mnoho času už starochovi nezbyvá. Při způsobu života, který si zvolil, jeho tělo už dlouho nevydrží. Rok? Pět let? Nepotrvá dlouho a nebude k ničemu a Prentice nedokázal ta slova útěchy vyslovit. Koutkem oka tiše pozoroval Calendaru, který už zase hleděl do tmy, a vžíval se do jeho neveselých myšlenek, takže sotva zaregistroval stín, který se vedle nich náhle vynořil. "Celou dobu tě hledám," a kouzlo okamžiku bylo to tam.

Prentice pomalu zvedl oči k vojákovi, který stál před ním. "Co je?"

"To snad není možný. Spadls z višně? Jseš na řadě."

"Ach, to? Hele, jdi místo mě, jo?"

"Cože? Děláš si srandu?"

"Možná. Každopádně jdi místo mě."

"Určitě?"

Prentice přikývl.

"No paráda. Díky, kámo."

Kavalerista šťastně odcházel a Prentice už mu další pohled nevěnoval. Dychtivě se obrátil k Calendarovi, ale okamžitě mu bylo jasné, že je po všem. Výraz tváře starého muže se změnil. Uzavřel se do sebe a nebyla naděje, že by mohli v rozhovoru pokračovat. Oba mlčky zírali do tmy, zatímco někteří vojáci stále čekali a jiní vycházeli zpoza hromady kamení. Těch, kteří se ještě nedočkali, bylo stále méně, až si konečně přišli na své všichni. Když se Prentice ohlédl po Calendarovi, viděl, že má zavřené oči. Zdálo se, že spí, a tak se mladík tiše natáhl po deku a přikryl ho.

CALENDAR začal pít hned po východu slunce, jak alespoň Prentice později usoudil. On sám se probudil o něco později a staroch už byl pryč. Prentice uvažoval, co dát svému učiteli jako dárek k narozeninám. Moc na výběr neměl. Nakonec se sehnul k sedlovému vaku, vytáhl malý, v kousku látky zabalený předmět převázaný stužkou, chvíli ho držel v ruce a prohlížel si ho a pak odešel vyhledat oslavence. Našel ho u vozů se zásobami. Ostatní vojáci si chystali snídani, balili si věci a starali se o koně. Calendar toho svého právě krmil a nechával napít, když k němu mladík přistoupil, otočil se.

"Dobré ráno."

Calendar neodpověděl. Byl umytý a po mnoha dnech také oholený. Oblékl si dokonce čistou košili a kalhoty. Vlasy měl pečlivě učešané a klobouk držel v ruce. Takto upravený vypadal nezvykle mladě, docela pohledný chlapík. Opřel se o vůz, pokrčil rameny a usmál se. Prentice mu podal balíček.

"Tohle vám asi k ničemu nebude, ale je to to nejlepší, co mám."

Calendar zprvu nechápal, ale pak se mu náhle v očích objevil podivný výraz. Napřimil se a poodstoupil od vozu. Čelo mu zkrabatily vrásky, ale vypadal spíše překvapeně než ustaraně. V příštím okamžiku mu Prentice vložil balíček do dlaně.

"Nevím, co ti na to mám říct," zamumlal Calendar rozpačitě.

"Není třeba cokoliv říkat. Jen to otevřete."

Calendar zaváhal a přikývl, ale teprve po dalším váhání odložil klobouk, rozvázal stužku a rozmotal látku, do které byla zabalená malá lepenková krabička. Chvíli na ni beze slova hleděl a pak odklopil víčko a odhrnul kus látky, který mu překážel. V krabičce se zaleskly zlaté kapesní hodinky.

Calendar na ně strnule, bez jediného mrknutí zíral.

Prentice náhle znejistěl. "Dostal jsem je od otce. Nápis, který je na nich vyrytý, mi připadal docela vhodný."

Calendar zvedl zrak a upřeně se zadíval mladíkovi do očí. A potom jeho silné prsty hodinky vytáhly a odklopily víčko ciferníku. Ozvalo se klapnutí západky - bylo vidět, že o hodinky bylo úzkostlivě pečováno - a Prentice myslel na nápis, který jeho společník právě četl, a vzpomínal, jak se on sám cítil v den, kdy tento dárek dostal: S láskou k narozeninám. Calendar ho pozoroval zpod přivřených víček.

"Přeju vám všechno nejlepší."

"Jo, jistě," přikývl nepřítomně Calendar a potom natáhl ruku. Prentice mu ji stiskl - a v tom okamžiku to ucítil.

Už nějakou dobu se mu zdálo, že něco cítí, ale domníval se, že to je zápach zahánějícího zapařeného zrní ve vozech.

Jenže teď už nebylo nejmenších pochyb. Prentice zareagoval zcela instinktivně. Pokusil se sice ovládnout a nijak situaci nekomentovat, ale než si to uvědomil, slyšel sám sebe, jak se ptá: "Vy jste pil?"

"To je jen kolínská po holení."

Prentice zavrtěl hlavou.

"No a co? Oslavuju, ne?"

"Já to nechápu. Kde jste to měl schované?"

"Ale tak různě. Když člověk ví, kam se vrátit, vždycky něco sežene. Neříkej mi, že bys chtěl taky."

"Ne. Můj otec nikdy nepil a já také ne."

"Přísný mravní zásady?"

"Tak nějak."

"No, tak to je špatný. Ne, vlastně ne, беру zpět. Je to výborný, protože takto zbude víc pro mě."

Prentice znovu potřásl hlavou.

"Nesnaž se mi tvrdit, že sis myslel, že vůbec nepiju."

"To ne. Nejspíš jsem to tušil."

"Tak vo co ti teda jde? Vadí ti, že piju tak brzo po ránu?"

"Ano. Asi ano."

"Jen počkej, až tobě bude pětasedesát. Uvidíme, jestli taky nezačneš pít."

"To není žádná omluva."

"Nepovídej. Hele, já nehledám vmluvu, já se chci pobavit. Copak musíš bejt pořád tak úzkoprsej? Zamysli se sám nad sebou. Včera večer jsi byl v ochotnej vobcovat s těma ženskejma, a dneska ráno ti vadí, že se trochu napiju. Nezdá se ti, že je tu jistej rozpor?"

"Včera večer to bylo jiné. A tak jako tak jsem nikam nešel."

"Jenže moc nechybělo. Ale vono nejde ani tak vo chlast, jako spíš vo mě, že? Tvůj otec nepil a ty si myslíš, že já bych taky neměl. Nuže, dovol, abych ti něco připomněl. Já nejsem tvůj otec."

A už to bylo. Příjemná, nezávazná konverzace po několika peripetiích a odbočkách nesprávným směrem přerostla v další hádku.

Po Calendarově posledním prohlášení se ovšem v rozhovoru na dané téma pokračovat nedalo. Jeho slova zněla jako ultimátum. Prentice si připadal, jako kdyby dostal facku, a věděl, že má jen dvě možnosti: buďto se otočí na podpatku a odejde, nebo se pokusí všechno smazat a začít znovu.

Při pomýšlení, jak mizerně se celá záležitost zvrtila, se mu dělalo zle.

"Podívejte, já se s vámi nemíním dohadovat. Chtěl jsem vám jen popřát všechno nejlepší k narozeninám."

Calendar ho beze slova pozoroval.

"Mně vaše pití opravdu nevadí. A vůbec, co na tom záleží? Vždyť je to úplně jedno. Zapomeňme na to, ano? Hodně zdraví a štěstí k narozeninám."

Bylo vidět, že z Calendarova postupně opadá napětí. Jeho strnulý postoj se uvolnil. "Asi máš pravdu."

"Omlouvám se. Byla to moje chyba."

"Ale ne. Jsem příliš vztahovačný. To je známka stáří."

A Prentice se začal usmívat. Věděl, že by neměl, ale nedokázal se ovládnout.

Calendarova ústa se také roztáhla v širokém úsměvu. "Myslím, že vopravdu uděláme nejlíp, když se budeme bavit o jiných věcech."

Všechno bude zase v pořádku.

Calendar si prohlížel hodinky. "Je to od tebe hezké. Měl jsi pravdu, používat je nebudu, protože na hodinky nejsem zvyklý, ale přesto jsem ti vděčný. Buduje stále nosit u sebe a občas se na ně podívám - a vždycky s úctou.

Nevzpomínám si, že by mi kdy nějaký dárek udělal takovou radost. Děkuju ti."

A Prentice věděl, že všechno bude určitě zase v pořádku. Usmíval se, přikyvoval a měl co dělat, aby zadržel slzy, které se mu draly do očí.

Okamžik štěstí neměl dlouhého trvání. Zvuky z tábora jim naléhavě připomenuly, že se oddíl chystá vyrazit. Oba se otočili a Prentice vydechl: "Proboha svatého, nestihl jsem ani nakrmit koně." Chvatně zvedl ruce, potřásl hlavou, naposledy se usmál a odběhl. Calendar zůstal u vozu a Prentice slyšel, jak se hlasitě směje.

65

SMICH mu nešel od srdce. O důvodech se můžeme jen dohadovat - třeba na něj o narozeninách opravdu dolehla deprese ze stárnutí, třeba se nechtěl podvolit mladíkovu naléhání a dával najevo, že mu na jeho připomínkách nezáleží, ale možná také mu alkohol prostě chutnal. Faktem zůstává, že kolem poledne byl Calendar opilý.

Ne že by to na něm bylo znát. Od rána urazili něco málo přes třicet kilometrů. Postupovali pomalu a vysílali zvědy na všechny strany, aby pátrali po nepříteli. Když se Calendar vrátil z průzkumu, promluvil krátce s majorem a potom projel kolem kolony a zastavil se u Prentice.

"Asi bude nejlíp, když pojeděš se mnou a postaráš se, abych nespádl z koně," řekl mu tiše, aby ho nikdo jiný neslyšel.

Prentice se na něj pátrá ve zahleděl. Zdálo se mu, že staroch je v pořádku. V sedle se držel vzpřímeně a uvolněně.

Možná až příliš uvolněně. Když se ale na něj zadíval pozorněji, viděl, že je v obličeji jako krocan, očička mu plavou a ruce složené na sedlové hrušce se lehce chvějí. Jistě, tvář mohl mít spálenou sluncem a ostatní příznaky by se snad daly připsat únavě z namáhavé jízdy v poledním vedru. Jenže se při řeči nějak moc soustředil na správnou artikulaci, dýchal trochu ztěžka a jeho vzpřímená pozice v sedle působila poněkud nuceně. Když si člověk dal tohle všechno dohromady se skutečností, že už ráno z něj byl cítit alkohol, nemohlo být sebemenších pochyb: Calendar byl opilý.

Prentice potřásl znechuceně hlavou. "Ach, kristepane."

"Co zas máš? Tak pojď, uděláme si malou vyjížďku."

A tentokrát se Prentice ani nepokusil zachovat zdání zdvořilosti a úcty. Nemohl, i kdyby nakrásně chtěl. Nedokázal totiž dál něco nalhávat - jak Calendarovi, tak zejména sobě. Jeho otec neměl žádné zvláštní mravní zásady a rozhodně se nedalo říci, že by nepil. Naopak, jako člověk za moc nestál a pil jak zákon káže. Alespoň ke konci. Žena mu zemřela, město na něj vyvíjelo nátlak, aby prodal svou půdu... dávky alkoholu se denně zvyšovaly, až nakonec nebyl prakticky ani minutu střízlivý. A to ho zabilo, ne vysypané kameny, ty byly jen nástrojem smrti, který mu rozdrtil hlavu. Toho dne také od rána pil, což s největší pravděpodobností způsobilo, že nedokázal rozumně uvažovat a pokusil se vyjet do svahu šikmo, místo aby stoupal po spádnici, že z kozlíku neseskočil, ale spádl, a místo aby se rychle odvalil stranou, zůstal ležet a nechal se balvány zasypat. V posledních měsících a týdnech života byl hodně sklíčený a stále častěji podléhal depresi. Potřeboval, aby ho někdo neustále utěšoval a pečoval o něj. Prentice musel dít za oba. Vařil otcí, pral mu šaty, pomáhal mu do postele. V podstatě veškeré domácí práce, které dříve zastal sám, otec postupně hodil na bedra svému synovi. A nakonec všemu nasadil korunu, když se nechal tak hloupě zabít. Prentice tehdy necítil ani tak smutek, jako spíše zlost.

Ted', když pomalu klusal v nevelké vzdálenosti za Calendarem, který se prkenně držel v sedle, jím zmítaly podobné pocity, okořeněné notnou dávkou zklamání. Po všech těch řečech o sebeovládání, o tom, jak musí mít všechno pod kontrolou, kterými ho staroch krmil, se ukázalo, že nedokáže ovládnout ani sám sebe. A když teď o něm Prentice přemýšlel, uvědomil si, že u Calendaru se v mnoha případech slova rozcházela s činy. Nebyla tu jen ta záležitost s indiánským zvědem, ale spousta dalších věcí, drobnosti, nad kterými Prentice dosud v duchu mával rukou, protože si ani nebyl jist, jestli je vůbec má pokládat za něco špatného - to, jak Calendar každému radil, jak udělat to či ono; jak si zcela samozřejmě odcházel a přicházel, kdy se mu zlíbilo; jak automaticky předpokládal, že každý je ochoten se smířit s jeho náladami a vrtochy. Prentice se možná mýlil, ale začínalo v něm hlodat podezření, že to, co zpočátku pokládal za úctu a respekt, kterou lidé Calendarovi projevují, je ve skutečnosti jen shovívavá tolerance a snad i útrpnost.

Uvažoval, jestli tento v podstatě odepsaný stařec náhodou neslouží ostatním jako zdroj zábavy, jestli ho nepokládají jen za nějakou směšnou figurku, pouhou karikaturu toho, čím kdysi býval, a náhle k němu pocítil silnou nechuť.

Tak silnou, že se mu ani nechtělo s ním hádat, toužil jen zbavit se jeho společnosti a vrátit se. Představoval si, co si asi o nich povídají vojáci, když je vidí, jak spolu odbočují mezi písečné duny a Calendar sahá do sedlového vaku, vytahuje láhev whisky, láhev, která je ze tří čtvrtin prázdná, přikládají k ústům a pije.

"Kde se loudáš? Hoď sebou! Co to s tebou, sakra, je?"

Prentice se schválně držel v zadu, aby se mohl nenápadně vytratit, ale teď mu bylo jasné, že nemá smysl odporovat. Nic by si tím nepomohl. Vyhoví mu a nějak to přežít. Staroch by ho stejně jen tak nepustil. Počká si na vhodnou příležitost a vrátí se k oddílu, kde se mu už snad nějak dokáže vyhnout. Zatím se podvolí, protože nemá smysl podléhat emocím a všechno ještě zhoršovat.

A tak pobídl koně, aby Calendar dojel, a lhostejně se díval, jak si znovu přihýbá. Chvilí jeli mlčky a pak se Calendar rozhovořil. Prentice se pokusil jeho slova pouštět druhým uchem ven, ale vzpomínám starého muže se nedalo dlouho

odolávat. Kouzlo začalo znovu působit a Prentice mu přes veškerou snahu podlehl a nechal se strhnout příběhem. Calendar se vrátil do roku 1884 a zavedl mladíka do Kansasu a Dodge City. Vyprávěl, jak po dlouhé zimě, kterou strávil v horách, zamířil k jihu a pomáhal hnát stáda po stezce, až skončil v dobytčářských městech. Abilene a Ellsworth, Wichita a Dodge, každé zažilo své krátké období bouřlivého rozkvětu, aby vzápětí přenechalo své postavení jinému. Zákaz hnaní stád do Kansasu měl přijít teprve za rok a zatím to nikdo ani netušil, a navzdory přání místních radních bylo Dodge City zcela otevřené město. Ulice byly orientovány od východu na západ podle železniční trati, která dělila město na dvě části - takzvaně slušnou a pak tu, kde se soustředily bary, hotely, herny a vykřičené domy.

"Podniky se podobaly jeden druhému jako vejce vejci. Všude jsi našel to, po čem tvý srdce toužilo. Spousta hazardu, pití a holek. Spousta rvaček a soubojů. Nic takového, jak dneska čteš v knihách, že dva chlapi stojí proti sobě uprostřed ulice a na povel tasí kolty. Většinou se střílelo ze zálohy a do zad, jen vobčas to někdo schytl zepředu. Chlap vtevřel dveře a zjistil, že mu někdo právě ustřelil půlku vobličej. Nejlepší podnik, na kterej si vzpomínám, byl Zlatý salon, necelej blok daleko vod Dlouhý větve. Vobyčejná bouda, mezerama mezi prknama prosvítalo slunce, ale měli vzadu ledárnu a právě vedle ní ty nejlepší pokoje ve městě. Jasně, aby ses tam dostal, musel sis vzít na pokoj holku. Pasák, kterej ten bordel vedl, měl díky tomu vobrovskéj náskok před konkurencí, ale za horkejch dnů se to i za ty peníze vyplatilo. Holky, to byla kapitola sama pro sebe. Pamatuju si, jak mi kdysi vyprávěl jistý lovec, že vešel do jednoho podniku v Dodge City a první, co viděl, bylo, jak jeden chlap vytáhl bouchačku, přiložil ji druhému k uchu a prostřelil mu hlavu. No a jedna z místních holek, co seděla se skříženejma nohama na stole, rychle slezla, namočila si ruce do kaluže krve na podlaze, vyskočila a začala si propěvovat nějaký divokej popěvek a přitom tleskala rukama, až byla tou krví potřísněná vod hlavy k pasu. Ten lovec prohlásil, že mu stačil jedinej pohled na tu hrůzu, aby se votočil jako na obrtlíku a upaloval z města. Aspoň chápeš, proč si místní neustále stěžovali. Měli sice hromady prachů, ale nevodvažovali se vystrčit nos na ulici. Když vrcholila dobytčářská sezóna, původní počet sedm tisíc vobyvatel se minimálně zdvojnásobil, a to nemluvím vo dobytku, kterýho městem prošlo dobrejch sto tisíc kusů v rozmezí několika měsíců. Dovedeš si představit ten kravál? Valící se stáda a spoušť ve vykřičený části města. Radnice se pokusila zakázat nošení stělných zbraní, vomezit vtevírací dobu, najímala za šerify proslavený pistolníky, ale všechno marný. Není divu, že byl nakonec schválenej zákon, kterej kategoricky zakazoval hnát stáda dobytka přes území státu. Jistě, velký jména jsi tam ve čtyřiaosmdesátým už nenašel. Earp, Holliday a Masterton měli tou dobou dost vlastních starostí. Město se začínalo měnit a každej to viděl na vlastní voči. Rostlo. Toho roku vtevírali vobrovskou halu pro kolečkový brusle. Ale co je bruslařská hala proti veřejnému vodovodu a fungujícímu telefonu! Dobytčářský časy měly zakrátko definitivně skončit, to bylo každému jasný.

Mně taky, a tak jsem se připojil k několika honákům a zamířil do Texasu, kde jsem se ještě pár měsíců potloukal kolem stád. V pětavosmdesátým jsem se ocitl v El Pasu. Měli tam krásnej bar, moc se mi líbil. Jmenoval se U diamantu. A jednoho večera jsem tam - vůbec poprvé - viděl pravej souboj na pistole mezi civilistama. Souboj se všim všudy. Nachomýtl se k tomu i Wyatt Earp. I toho jsem tam tehdy viděl poprvé - a taky naposled. Jeho role byla důležitá, ale ne tak, jak by sis myslel [Wyatt Earp byl slavný pistolník a šerif z éry Divokého západu; proslul účastí v nesčetných soubojích, z nichž nejznámější je přestřelka u O. K. Corralu; pozn. překl.]. No, takže si klidně sedím, když přišli dva kovbojové, zamířili přímo k baru a začali nasávat. Moc toho nepotřebovali, protože už když přišli, byli hodně pod parou. Z jejich řeči jsem zjistil, že se předtím na ulici pohádali s nějakým chlapem, kterému se podařilo utýct, a teď ho hledají. Brzy se dostali do vostrýho sporu s barmanem, kterej jim vodmítnul najejvat zadarmo, a potom se začali navážet do krupiéra u stolu, kde se hrálo farao. Nakonec se rozešli. Jeden zamířil do jinýho baru a druhý zůstal, že se tam ještě porozhlídne. Vešel do kabaretu, kterej byl vedle nálevny, vytasil revolver a zařval:

„Kde je ten parchant, co sem dnes večír vlezl?“ Dovedeš si představit, jaká tam vypukla mela. Vojáci zalehli, civilisti se v panice rozutekli, tanečnice zmizely z jeviště jak namydlené. Za chvíli tam ten chlapík stál pomalu sám a konečně mu došlo, že ten, koho hledá, v kabaretu není. Zastrčil kolt do pouzdra, smekl klobouk a uklonil se. „Vomlouvám se. Všem se vám vomlouvám,“ prohlásil s úsměvem a vrátil se do baru.

V tom okamžiku si všiml Earpa. Earp seděl v boxu a ten kovboj ho poznal. Já sám jsem nevěděl, že tam Earp je, stejně jako to do té doby nevěděl nikdo jinej, protože všichni jen zírali. Ten honák se pokusil vyvolat s Earpem konflikt. Earp, kterej se v baru sešel s jedním přítelem, se nechtěl do ničeho zaplíst. Beze slova se postavil, ukázal, že nemá zbraň, zase si sedl a prohlásil, že se s nikým bít nebude. Nebyl moc vysoko, žádná vazba. Měl úzký vobličej, dlouhý hustý svěšený kníry a vlasy ulízaný dozadu, na sobě krásnej voblek, v kapsičce hodinky se zlatým řetízem. Ale nejvíce mě na něm upoutaly jeho oči. Měl ten nejtvrdší pohled, jaký jsem kdy viděl. Ani nezamrkal a hleděl na toho kovboje, kterej rychle pochopil, že udělá nejlíp, když si dá vodchod.

Měl prozatím štěstí, ale to ho brzy vopustilo. Když se odvrátil od Earpa, všiml si u baru chlapa v módním vobleku. Usmíval se a ten honák si myslel, že se mu pošklebuje. Módní voblek sice rychle nasadil lhostejnej výraz, ale už bylo pozdě. Kovboj se k němu přikladl a začal ho provokovat. Módní voblek také neměl zbraň a kovboj ho zahrnul přívalem nadávek. Za chvíli se unavil a odšoural se kouta ke kulečnickovému stolu. Vopřel se o zeď a sledoval hru. Když módní voblek viděl, že se na něho nedívá, utrousil, že už toho má dost, a požádal krupiéra u faraa o zbraň. Asi si myslel, že u něj nalezne pochopení, protože mu ten honák taky nadával. Jenže krupiér vodmítnul. Do dneška si pamatuju, co řekl: „Tady žádný trabl. Vy radši odejít.“ Neuměl moc dobře anglicky, ale Mexičan to nebyl, spíš vodněkud z Evropy. Módní voblek se nenechal vodradit. Vobešel karetní stůl, povotevíral zásuvky a v jedný vobjevil revolver. V tom vokamžiku si kovboj všiml, co se děje. Vytasil kolt a vystartoval ze svýho rohu, ale byl vopilej a módní voblek věděl, co dělá. Klesl na koleno, sevřel zbraň voběma rukama a stiskl spoušť. Zasáhl honáka dvakrát, jednou do ramene, podruhé do břicha. První rána kovboje stočila stranou, takže jediná kulka, kterou stihl vypálit, trefila kulečnickovej stůl, a po druhým zásahu proletěl dveřma na ulici a spadl přímo pod kola projíždějícího dostavníku. Pozdějc jsem se dozvěděl, že zakrátko zemřel. Módní voblek upustil revolver na zem a vytratil se zadním východem. Mysleli jsme si, že je po všem, a usadili se ke

svým sklenkám, barman vzal hadr a začal utírat krev, když vtom kdosi vběhl do baru a volal, že se vrací ten druhý kovboj, ten, kterej prve vodešel jinam, a teď s rāmusem přichází pomstít svýho přítele. Průšvih byl, že mu tu událost vyličili špatně. Řekli mu, že jeho kámoše zabil krupier vod faraa a ne ten chlap v módním vobleku. Koneckonců, bylo to docela pravděpodobné, protože se s ním předtím pohádali. No, ten krupier... v životě jsem neviděl tak vyděšenýho chlapa. Bylo jasné, že vo zbraních neví vůbec nic. Revolver dal do šuplíku majitel baru jen tak pro jistotu. Krupier se nechtěl do ničeho zamíchat, ale teď neměl na vybranou. Věděl, že nemá cenu utíkat, protože ten kovboj si ho určitě najde, a že když zůstane, kovboj ho na místě vodstřelí. Ale měl kuráž, to se mu musí nechat. Sebral z podlahy revolver, který tam nechal módní voblek, a nejspíš ho převracel v ruce. A tehdy se Earp zvedl z boxu a zamířil k němu. Nejdřív jsem si myslel, že si vezme revolver a vyřídí toho honáka sám, jenže jsem se mejlil. Dodneška nechápu proč, ale Earp prostě tomu krupierovi začal něco naléhavě vysvětlovat. Pamatuju si doslova, co mu tehdy řekl. Byla to ta nejpozoruhodnější řeč, jakou jsem kdy slyšel. V několika větách poskytl krupierovi dokonalý kurz souboje na pistole - ne tak, jak se o tom píše v knihách, ale jak to skutečně probíhá - každý slovo mělo cenu zlata.

„Nesmíte mu dát sebemenší šanci. Přihrne se sem a bude střilet. Vy si natáhněte kohoutek, ale stiskněte spoušť teprve tehdy, až budete vědět, na co střílíte. Mířte mu na břicho, hodně nízko. Při výstřelu sice hlaveň poskočí vzhůru, ale když budete zbraň pevně držet a počkáte si, až ten chlap bude dostatečně blízko, nemůžete minout. Zachovejte chladnou hlavu a dejte si na čas.“

Kovboj rozrazil dveře a Earp rychle vodstoupil. Krupier honáka zapřisahal, aby ho nechal na pokoji, ale zbytečně. Ten chlap se k němu rychle blížil a mačkal přitom spoušť, ale kulky se zavrtávaly do zdi. A krupier vyčkával. Panebože, čekal tak dlouho, že nikdo nechápal, jak ho kovboj mohl netrefit, když byl skoro těsně u něho. Málem do něho narazil, když krupier konečně zamířil a vystřelil. Dvakrát - a druhá kulka šla přímo do srdce. Náhdera, napínavější souboj jsem v životě neviděl. Krupier se otočil k Earpovi a poděkoval mu. Earp se usmál a vrátil se na své místo do boxu. Poslední, co jsem slyšel, bylo, že ten krupier vodešel z města a dal se dohromady s tím chlapíkem v módním vobleku.

A tak ujížděli dál vedle sebe a Calendar nasával a vzpomínal. První láhev už dávno dopil. Zahodil ji a sáhl do sedlové brašny pro druhou. Kymácel se přitom v sedle a Prentice si oddechl. Obával se totiž, že se Calendar bude chtít předvádět a v letu prázdnou láhev sestřelí. To už by bylo příliš. Opilý střelec hrající si s revolverem. Navíc by ránu bylo slyšet na míle daleko a všichni v okolí by o nich okamžitě věděli. Ale Calendar se zase rozpovídal, kouzlo začalo znovu působit a Prentice zjistil, že se od něj nedokáže odpoutat. Starý muž vyprávěl o všech důležitých meznících svého života, přeskakoval z dávné minulosti do současnosti a zase zpět. Hotová historická exkurze. Snad se chtěl vypořádat se svým svědomím, s životem vůbec. Prentice nevěděl, co tím vlastně Calendar sleduje, ale jeho vzpomínky ho uchvátily. Po dlouhé zimě, kterou strávil v horách ve Wyomingu, se vydal na jih, za teplem. Projel napříč Texasem a překročil hranice do Mexika. A stále na jih. Dostal se až k místu, kde začínají tropické pralesy, a obrátil se zpět. Trvalo mu to celé roky. Hledal zlato. Zastavoval se ve vesnicích a pomáhal na poli nebo s dobyttem.

„Nedaleko vodsud je jedno město. Parral. Zdržel jsem se tam cestou na jih i při návratu. Už je to dobrejch třicet let. Docela velký a příjemný město... Zajímalo by mě, jak se změnilo. Major říkal, že se tam zastavíme. Parral je něco jako hlavní brána na jih, a jestli se Villa zdržuje někde v okolí, místní vo něm určitě budou vědět.“

To už Calendar mluvil poněkud nesouvisle, komolil slova a často se odmlčoval. Byl stále zmoženější. Napil se, přitáhl otěže a rozhlédl se kolem sebe.

„Musím se vyčurat,“ prohlásil rozhodně a velmi srozumitelně, jako by oznamoval věc zásadní důležitosti. Sklouzl ze sedla a levá noha se mu podlomila, až málem spadl. Napřímil se, vystrčil břicho, ukázal prstem k nedalekému balvanu a vrávoravě se k němu vydal. Dělal mu problémy rozepnout poklopec. Konečně se mu to podařilo. Sáhl rukou do kalhot a po chvíli začal očurávat kámen. Zkrápěl ho sprškou a nakrucoval se, aby ho celý zavlažil, až zůstala poslední suchá skvrna. Proud moči ztrácel na síle, ale když se Calendar prohnul dozadu a mohutně zatlačil, podařilo se mu posledními kapkami to místo zasáhnout a balvan získal souvislý tmavý nádech.

„A je to,“ oddechl si Calendar. Obrátil se a v chůzi si zapínal kalhoty. Usmál se - a vtom zakopl a spadl.

Něco zapraskalo. Calendar pár vteřin ležel, pak se vzepřel na rukou a pokusil se vstát, ale beznadějně se zase svezl k zemi.

Prentice seskočil z koně a rozběhl se k němu.

„Nestalo se vám nic?“ Popadl ho v podpaždí a nadzvedl ho. Calendar měl košili prosáklou potem.

„Jsem akorát unavenej. Budu v pořádku.“

Prentice mu pomohl na nohy.

„Jste si tím jistý?“

„Zatracená práce, vždyť to říkám, ne? Říkám ti, že budu v pořádku.“

Prentice se podíval na kámen, na kterém Calendar přistál, když spadl.

Starý muž se ohnal rukou. „Rekl jsem ti, že mně máš dát pokoj.“

„Nic takového jste neřekl.“

„Tak to říkám teď. Pusť mě.“

„Jak chcete!“

Prentice nehodlal takové jednání snášet - bez ohledu na to, že chápal, proč se Calendar tak chová. Když upadl, cítil se zahanbeně, a teď se snaží nabýt ztracené sebevědomí. Prentice vzpomínal, že jeho otec se v podobných situacích choval úplně stejně. Najednou měl Calendar plné zuby.

Navíc dobře věděl, co způsobilo zapraskání, které před chvílí zaslechl. V první chvíli se vylekal, že si Calendar polámал žebra, ale pak usoudil, že asi ne. Možné by to bylo, ale Prentice o tom pochyboval. Calendar spadl tak nešťastně, že kapsou, do které si schoval hodinky, narazil přímo na kámen. Když mu Prentice pomáhal vstát, sjel mu rukou po kabátu. Ozvalo se kovové zachrestění a Prentice nahmatal několik pohyblivých součástek. Neřekl ani slovo, ale Calendar věděl,

že Prentice ví. Mladík si to přečetl v starochových očích v okamžiku, kdy jeho prsty nahmataly rozbité hodinky. Proto také hned nevstával - nebyl otřesen pádem, ale vědomím, co se stalo. A to byl další důvod, proč se choval tak neurvale. Snad se domníval, že když s mladíkem vyvolá hádku nebo dokonce rvačku, problému rozbitých hodinek se vyhne.

Měřili se vzájemně podmračenými pohledy. Oba věděli, která bije, a obou se zmocnila zlost. Celou cestu zpátky k oddílu nepromluvili. O hodinkách už nepadlo ani slovo a Prentice je už nikdy nespátřil.

66

"CHCI, abyste věděl, že jsme vám vděční."

Prentice nechápal.

Major si ho odvedl stranou od tábora. "Za to, co pro něj děláte."

"Pro Calendar?"

"Ano, pro něho."

Tak proto si pro něj major poslal a proto ho vzal někam, kde je nikdo neuslyší. Prentice nevěřil svým ušima. Po tom všem mu velitel ještě děkuje. Zatřepal hlavou, aby se ujistil, že se mu to nezdá.

"Ještě jsem neviděl, že by se o někoho tak zajímal. Opravdu. Vážím si toho. Není s ním zrovna lehké pořízení."

"To ani z poloviny nevystihuje skutečnost."

Major nedokázal potlačit úsměv. "Já vím. Ach, jak dobře to vím. Víte, ono stojí za to snažit se mu pomoci. Na světě existují lidé, zvláštní lidé, kterým je třeba ledacos tolerovat, a Calendar patří mezi ně. Je to vzácný člověk, mimořádně schopný a nadaný. Tolik toho zná, tolik toho dokázal. Dost dlouho jsme všichni žili na jeho účet. Teď nastal čas, abychom mu část dluhu splatili."

Prentice neodpověděl.

"Vím, asi vám taková chvála k němu moc nesedí. Jenže vy jste ho nezažil v jeho nejlepších letech. A ani to nemuselo být v těch nejlepších. Před šestnácti roky na Kubě vedl útok proti kulometnému hnízdu. Stálo v jednom domě na kopci. Vojáci kolem něho padali jeden přes druhého a Calendar se s puškou v ruce řítí nahoru. Sklouzl ve vysoké trávě a zase se rozběhl. Kulomet pálil jako zběsilý a kosil další a další vojáky, ale Calendar neúnavně běžel dál. Nechal všechny daleko za sebou. Vyprázdnil zásobník pušky, odhodil ji a vytasil pistoli. Když byl těsně před ústím kulometu, uskočil stranou, naklonil se do okna a střílel. Došly mu náboje, ale v mžiku měl v ruce druhou pistoli, znovu se naklonil do okna... Zlikvidoval víc nepřátel, než jsem dokázal vůbec zaregistrovat. Když jsem se o tom později bavil se svými muži, řekli mi, že na něm po útoku visely šaty jen za švy. Hotové cáry. Jedna salva z kulometu ho na boku obšla shora dolů, další na protější straně zdola nahoru. Utržil spoustu škrábnutí, ale žádná kulka ho našťěstí nezasáhla naplno, i když díry v kabátu a kalhotách nebylo možné spočítat. Chci, abyste věděl, že ho pokládám za svého přítele. Nevadí mi, že vás bere s sebou pryč, aby vás, jak říká, něčemu naučil. Nestarám se o to, co dělá. Pokud mu to prospívá, tím lépe."

"Jenže co jeho práce? Co jeho práce?"

Major se na Prentice upřeně zadíval. "To vás nemusí znepokojovat. Když přijde na věc a něco se semele, vemte jed, že všechno zvládne. A na jedničku. Pozorně ho sledujte a opravdu se něčemu přiučíte."

Prentice musel chtít nechtě uznat, že major má pravdu. Calendar bude zase v pořádku. A i dnes je lepší než většina lidí na vrcholu sil. Bez ohledu na názorové rozdíly se od něj stále ještě může hodně naučit. Koneckonců, když se o svých narozeninách opil z lítosti nad sebou samým, co na tom záleží? Vždyť se zase tak moc nestalo. Problém ovšem spočíval v tom, že existoval i jiný pohled na věc, a Prentice nevěděl, jak se zachovat. Myslel si, že už otázku vzájemného vztahu definitivně vyřešil. Staroch je pěkný otrava a bude si ho držet hodně od těla. Jenže teď už si zdaleka nebyl tak jistý. Měl ho rád a současně ho nesnášel. A jako kdyby to nestačilo, objeví se major a pochválí ho, že se s Calendarem stýká.

67

"MYSLÍM, že bychom si měli promluvit," prohlásil Prentice.

Calendar ležel natažený na příkrývcu stranou od ostatních, hlavu opřenou o sedlo. Když k němu Prentice přišel, měl zavřené oči, ale mladík na něj přesto promluvil. Calendar se obrátil a otevřel oči.

Několik okamžiků oba rozpačitě mlčeli.

Prentice hleděl do země a srovnával si v hlavě slova. Nevěděl, jak začít. "Lhal jsem vám," vysoukal ze sebe nakonec. Starý muž pokrčil rameny.

"Tvrdil jsem, že můj otec žije ve městě, v činžáku, ale to není pravda. Je mrtvý."

Calendar znovu pokrčil rameny. "Já vím."

Prentice se už natolik rozjel, že se ani nezeptal, jak to může vědět. "Lhal jsem vám i v jiné věci. No, snad se nedá tak docela říct, že lhal. Prostě jsem vám neprotiřekl. Nemýlil jste se, opravdu jsem ve vás viděl svého otce. Přinejmenším určitým způsobem. Zachránil jste mi život. Nevěděl jsem, co dělám, když jsem se přihlásil do armády, a pořád to ještě nevím, ale po tom, co jsem už prožil, je mi jasné jedno: Tohle není nic pro mě, do armády se prostě nehodím. Vás jsem bral jako svou pojistku. Našel jsem ve vás člověka, s kterým si mohu promluvit a který mě dokáže ochránit."

"To mi bylo jasné od samého začátku. Tím, že mi to teď řekl, se vůbec nic nezměnilo."

"Jenže takhle už to dál mezi námi nepůjde. Jsou určité věci, které se mi na vás nelíbí. V polovině případů jsem z vás zklamán. Ale co zklamán, přímo znechucen. A to, co mě můžete naučit, se mi už nezdá tak důležité. Zbytečná ztráta času. Jakmile tohle tažení skončí, dám armádě sbohem. Využil jsem vás. Jsem si vědom, že jsem se nezachoval zrovna nejlíp, a stydím se za to. Chtěl jsem vám tohle všechno vysvětlit a omluvit se."

"To je všechno? Už jsi skončil?"

"Chtěl bych ještě dodat, že už vás nebudu obtěžovat. Za daných okolností se sice nemůžeme vzájemnému styku vyhnout, ale už to nebude jako dříve. A jestli uděláte něco špatně, budu se dívat stranou."

"Teď už je to všechno? Opravdu všechno?"

Prentice se na Calendaru zadíval a přikývl.

"No dobře. Tak dovol, abych ti zase něco řekl já. Kdysi jsem měl ženu a syna. V El Pasu. V sedmadesátém, když jsem se vrátil z Mexika."

Mladíka to sdělení šokovalo a muselo to na něm být vidět.

"Ale ano," pokračoval Calendar. "Nikde se tím nechlubím, ale je to pravda. Jenom se mi o tom nechtělo mluvit."

"Co se s nimi stalo?"

"Já nevím. Prostě a jednoduše vzala dítě a vrátila se na východní pobřeží. Chlapec byl maličký, ještě batole, ale já ho měl hodně rád. Teď by byl asi v tvém věku, možná o něco starší. Ty jsi chtěl někoho, koho bys mohl respektovat jako otce, a já zase toužil po někom, kdo by mně byl oddaný jako syn. Zdá se, že jsme jeden druhého zklamali."

Prentice cítil, jak z něj opadá napětí. Byl připraven si s Calendarem všechno vyříkat, ale najednou jako by na tom vůbec nezáleželo. Než si uvědomil, co dělá, seděl na bobku vedle starého muže a upřeně si prohlížel vlastní ruce. Potom se zhluboka nadechl a zeptal se: "Takže kam nás to vlastně přivádí?"

"Nikam. Něco jsme si namlouvali a oba jsme zbytečně moc přemýšleli. Teď konečně víme, na čem jsme, a moc se nám to nelíbí. Ale třeba nám pomůže, že jsme si všechno upřímně vyřekli. Když si přestaneme dělat iluze, čím by ten druhý mohl být, a smíříme se s tím, jací jsme, snad bychom mohli zůstat přáteli."

Prentice si stále prohlížel ruce. Tohle rozhodně neočekával. Všechno si promyslel a dospěl k rozhodnutí. Ve vši slušnosti se s Calendarem rozejde a počká, až bude po všem.

Jenomže staroch měl pro něj vždycky v zásobě nějaké překvapení. Pokaždé, když si myslel, že ví, na čem je, Calendar přidal něco nového a on byl zase zmaten. Nikdy ho nenapadlo zamyslet se nad důvody, které Calendaru vedly k souhlasu, že mu pomůže. Myslel si, že se ho ujal kvůli němu samotnému, a nikdy mu nepřišlo na mysl, že v pozadí mohla stát nějaká představa, kterou si o něm starý voják utvořil. Nenapadlo ho, že Calendar o něj může mít nějaký zvláštní zájem.

"To už jste se nikdy nechtěl se svým synem setkat?"

"Ale to víš, že chtěl. Jenže ona mi tehdy neřekla, kam přesně má namířeno."

"Proč?"

"To děcko nebylo moje. Měla ho s jiným mužem, shodou okolností s jedním mým přítelem, se kterým jsem pracoval jako honák dobytka. Ten chlapík onemocněl a zemřel. Já jsem věděl, že má rodinu, a tak jsem se za nimi zajel podívat, jestli něco nepotřebují. Netrvalo dlouho a požádal jsem tu ženu o ruku."

Calendar se odmlčel a začal si balit cigaretu.

"Dalo by se to nazvat sňatek z rozumu. Já dokážu vnímat věci reálně a vím, že na mně není nic zvláštního, co by mohlo ženy přitahovat, snad kromě fyzické síly. Jenže ona byla skoro o pětadvacet let mladší a měla dítě a kolem žilo mnohem víc mužů než žen, mužů, kteří by ji neváhali zneužít. Řekl bych, že se tak trochu podobala tobě. Viděla ve mně jakousi jistotu. Pokud se týká mě... No, bylo mi tehdy skoro padesát. Hodně jsem toho prožil, hodně dokázal, ale co jsem z toho všeho měl? Vůbec nic. Podíval jsem se na to děcko a něco ve mně zahlodalo... Prostě, jak jsem řekl - jeden den jsem ji pomáhal, druhý den jsem ji požádal o ruku. Snažila se, co mohla, to se jí nedá upřít. Starala se o mě tak dobře, jak si jen chlap může přát. A já se taky snažil. Nemohl jsem živit ženu a dítě a přitom pokračovat v dosavadním způsobu života. Sehnal jsem si ve městě práci, prodával jsem v jednom obchodě zbraně. Když mě to přestalo bavit, pracoval jsem dlouho na nejrůznějších stavbách. Jenže to nebylo nic pro mě, to si asi dokážeš představit. Ne že bych potřeboval být neustále v pohybu, to ne. Ale celý život jsem strávil ve volné přírodě a ona nemohla nevycítit, že mi něco schází. Počítám, že jsem to asi někdy dával hodně najevo, ale bylo mi to jedno. Měl jsem je rád a byl jsem ochoten se ledasčeho vzdát, ale takhle se usadit? Postupně mě to víc a víc užíralo, ztratil jsem radost ze života. Řekl bych, že v ní to vyvolalo pocit viny. Víš, ona mě nemilovala, jak žena miluje muže, to jsme si vyjasnili hned na začátku. A tobě nemusím vykládat, že mladí lidé mají své ambice. Jsou nabití energií, podnikaví, zatímco mně stačilo ke štěstí vrátit se unavený z práce a vidět, že všechny účty jsou zaplacené, že ona s chlapcem si mají co obléct, spoustu jídla a slušnou střechu nad hlavou."

Jednoho krásného dne mi prostě řekla, že odjíždí. Chápal jsem ji. V jistém období svého života potřebovala pomoc a dostala ji, ale teď cítila, že se musí poohlédnout po něčem jiném. Řekla mi, že to tak bude pro oba lepší. Probrali jsme to spolu. Byl bych pro ni udělal cokoliv. Dokonce jsem jí dal peníze na jízdenku. Asi si umíš představit, jak jsem se cítil, když jsem se loučil s chlapcem."

"A ona vám opravdu neřekla, kam odjíždí?"

Calendar zavrtěl hlavou. "Naposled jsem je oba viděl za oknem, když odjížděl vlak. Často přemýšlím, jaký člověk z toho hoča asi vyrostl."

"A co ona? Jak vzpomínáte na ni? V dobrém?"

"Byla to ta nejlepší ženská, jakou jsem poznal. Nemyslím nejkrásnější, prostě nejlepší. Do dnešního dne jí vůbec nic nevyčítám. Ale na toho kluka pořád myslím. Celé to trvalo skoro rok... Potom jsem se přihlásil do armády a odjel na Kubu."

Změna tématu přišla tak náhle, že se Prentice už nechtěl na nic dalšího ptát. Čekal, ale Calendar se definitivně odmlčel. Prentice seděl, dokud se nesetmělo. Pak řekl: "Do smrti dobrý," a natáhl ruku. Calendar mu ji stiskl a zpečetil tak usmíření.

Prentice se cítil tak dobře, jako už dlouho ne.

VŠECHNO skončilo o dva dny později u Parralu. Ujížděli ostře, protože byli přesvědčeni, že právě někde v okolí se Villa ukrývá. Byla to logická úvaha - Parral je skutečně bránou k jihu. Jestli tudy Villa dosud neprojel, jistě o tom uvažuje. Po střetnutí u Guerrera a pozdější šarvátce u Agua Caliente klesl počet jeho mužů na čtvrtinu, jak se třináctý pluk dozvěděl z informací, které jiným jednotkám poskytli zajatí bandité. Jestli na něj tvrdě zatlačí, Villovi nezbude nic jiného než stáhnout se na jih a přeskupit síly.

A tak zamířili k Parralu, a když byli od města pouhý den cesty daleko, narazili na farmu. Byla to nepříliš bohatá usedlost. Major s Calendarem leželi na vrcholku kopce a pozorovali ji dalekohledem. Dům z nepálených cihel, dost vysoký, aby měl druhé podlaží. Stržená zeď, rozpadající se střecha, prkna naklánějící se verandy na troud vyschlá. Major ukázal na zřícenou stáj pro koně, která přiléhala k hlavní budově, a na vyvrácenou bránu ohrady. Calendar přikývl a prohlížel si menší hospodářská stavení. Dvě vzadu za domem, třetí trochu vpravo. Dveře zavřené, stěny v porovnání s hlavní budovou a stodolou poměrně zchovalé.

"Může být, ale taky nemusí," přemýšlel nahlas Calendar. "Třeba to tady jen trochu pobořili, aby farma vypadala opuštěně."

Krátce se poradili a vypracovali taktiku dalšího postupu. Jeden oddíl pod velením poručíka a Calendaru statek objede a major se zbytkem jednotky počká, až bude obklíčení dokončeno. Když major uvidí, že poručíkův oddíl vyrazil, aby na farmu pronikl zezadu, podnikne frontální útok.

Calendarovi a jeho mužům trvalo celou hodinu, než zaujali výchozí postavení. Jen Bůh ví, koho a proč napadlo vybudovat farmu v tak nehostinném místě. Neexistovala plodina, která by se zde dala pěstovat, pastva pro dobytek nebo koně veškerá žádná. Písek, skaliska a vyschlá koryta vymletá vodou, kterým se tady říká arroyos. Nahoru, dolů - a zase nahoru a dolů. Dokonce ani kaktusy tady nerostly.

Ty dvě míle jako kdyby neměly nikdy skončit. Poručík s Calendarem vyrazili doprava a objížděli statek širokým obloukem, aby je nikdo nespasil. Jeli pomalu, aby je neprozradil zvržený prach. Opsali půlkruh a pak přitáhli otěže a ostře uhnuli přímo k útesu, z něhož Calendar a major farmu prve pozorovali.

Prentice se zmocnil divný pocit odloučenosti. Ostré paprsky klesajícího slunce, všude kolem neplodná žlutavá země, monotónní stoupání a klesání z jednoho údolí do druhého, to vše na něj mělo otupující účinek. Věděl, že by se měl mít na pozoru, a trochu znervózňel. Jenže neodbytný pocit, že je jen nezúčastněným divákem, potlačit nedokázal. Se zájmem se zahleděl na Calendaru, který jel v čele a něco vykládal poručíkovi. Mluvil tiše a ukazoval kamsi dopředu.

Ostatní vojáci je pomalu následovali a pozorně sledovali okolí. Jejich těla se pohupovala v sedlech v souladu s rytmem koňského kroku. Dojeli k místu, kde se dvě vyschlá koryta spojovala v údolí, které vedlo přímo k farmě. Odbočili do něj a dojem, že se nachází někde úplně mimo, v mladíkovi ještě zesílil. Na obou stranách neviděl nic než skály, písek a menší rokliny ústící do strže, kterou postupovali. Jako by se kolem nich náhle utvořil izolovaný svět sám pro sebe. Pomalu se pohupující řada jezdců, dusot kopyt, občasné zazvonění podkovy o kámen. Jen oni a nebe. Arroyo se stáčelo, pak zase na druhou stranu, a postupně se prohlubovalo a rozšiřovalo. Mířilo k farmě a Prentice poslušně jako stroj následoval ostatní.

Od onoho večera neměl příliš příležitostí si s Calendarem promluvit. Měli spoustu práce a Calendar trávil celé dny na výzvědách. Vracíval se pozdě večer, příliš unavený, než aby měl myšlenky na něco jiného než na spánek. Přesto si dokázali utrhnout pár minut pro sebe a jejich rozhovory mladíka vždy potěšily. Zdálo se, že Calendar je otevřenější, nenucenější, že nic nepředstírá. Ne že by mluvil dlouho nebo o něčem důležitém, ale celkově měl mnohem lepší náladu - jako kdyby sám v sobě překonal nějakou obtížnou zábranu a ulevilo se mu.

Prentice se cítil podobně. Teď, když pochopil, proč oba jednali, jak jednali, si s ulehčením uvědomil, že dosavadní zmatek se z jeho mysli vytratil. Připadal si nějak dospělejší, zdálo se mu, že si konečně ujasnil své potřeby a zaplašil nejistotu. Hleděl dopředu na Calendaru, jenž teď tiše pozoroval zákřuty rokliny, kterými měli projet. Bylo příjemné vidět ho zase v činnosti a nebylo žádných pochyb: starý stopař věděl, co dělá. Zase měl situaci pevně v rukou, opět v plné síle, i když předtím několik dní nestál za nic. Prentice se možná cítil tak uvolněně a nezúčastněně - zatímco tělo se pohupovalo v sedle a postupovalo s ostatními, jeho duch se vznášel někde daleko - právě proto, že oddíl vedl Calendar.

Projeli dalším ohybem a poručík se právě chystal seskočit z koně, když zazněl výstřel. Všichni vylekaně přitáhli otěže a na okamžik zkamenněli, ale další dvě rány je přinutily rychle seskočit a zalehnout za balvany nebo se stáhnout do postranních roklin a strží. Calendar našel úkryt za hromadou písku a kamení. Prentice se vrhl doprostřed vyschlého koryta a neovladatelně se roztřásl. Přesto si stačil všimnout, že Calendar byl první, kdo držel v rukou zbraň a stiskl spoušť. Ze strany nepřátel padly ještě dva výstřely. Vyplašení koně se rozběhli průrvou a zvržili tolik prachu, že se pod jeho ochrannou clonou mohl Calendar pokusit vyšplhat k okraji rokliny.

Prentice sklopil zrak a překvapeně zaregistroval, že drží v ruce pistoli. Nedokázal si vzpomenout, že by ji vytahoval z pouzdra. Dlouho však planě neuvažoval. Pohlédl na Calendaru, nadechl se a v příští vteřině se už drápal do svahu za ním a ostatní vojáci ho následovali. Půda mu ujížděla pod nohama, ale když si pomohl rukama a koleny, dosáhl po jistě námaze okraje strže. Vystrčil hlavu a hned se zase polekaně stáhl. Po uzavřeném klidu hlubokého arroya jako kdyby až příliš otevřená okolní krajina vyzařovala smrtelné nebezpečí. Prentice se skrčil, celý rozechvělý, pod vrcholem srázu. Kavaleristé, kteří zůstali dole, stříleli pánu bohu do oken a v úzkém údolí vracela ozvěna mnohonásobně zesílený rachot. Prentice se ohlédl. Za ním se krčilo několik kavaleristů a mladík si s úžasem uvědomil, že zatímco on sám následoval Calendaru, vojáci se zase řídili jeho příkladem. Calendar se vyhoupl přes okraj rokliny a plazil se vpřed. Ani

ted' nezustal Prentice pozadu. Přemohl strach a přikrčený těsně k zemi se plazil za svým učitelem. Venku z rokle už výstřely nezněly tak hlasitě. Prentice si rozdíral košili a kůži o kameny. Ústa měl plná prachu a z očí si musel vytírat štiplavý pot.

Calendar se zastavil; Prentice také pátral po důvodu. Na co ten staroch čeká? Přímě před nimi se arroyo stáčelo ostře doprava a oni málem přepadli dolů. Calendar zvedl paži a mávl jí odzadu dopředu a Prentice pochopil, že zkušený zvěd ví, koho má za sebou. Z rokle se ozývaly zvuky, jako by se tam někdo pohyboval. Calendar znovu zamával a Prentice se přiblížil těsně k němu. Calendar ukázal vpravo a Prentice se tím směrem odplazil, zastavil se asi tři metry daleko a opatrně nahlédl do rokle pod sebou. Za ním se už krčili další vojáci. Calendar pokýval hlavou, přitáhl kolena k tělu, vzepřel se na rukou, vztýčil se a pistole v jeho ruce se rozštěkala. Střílel do údolí. Prentice se opozdil jen o zlomek vteřiny a teprve po čtyřech výstřelech si uvědomil, že dole nikdo není. Spíše vycítil než uviděl, že Calendar pádí kolem něho. Obrátil se a rozběhl se za ním. Vystřílel do strže celý zásobník, ale pořád žádného nepřítele neviděl.

Calendar běžel dál. Prentice spěchal za ním a v běhu po hmatu vytáhl z pistole prázdný zásobník a nasadil do ní nový. Zakrátko Calendar dostihl a mohl trochu zvolnit. Rokle se opět stáčela doprava, a tentokrát konečně nepřátele spatřili. Calendar začal okamžitě střílet a i Prentice - trochu opožděně - třikrát stiskl spoušť a viděl, jak po zásazích klesají lidské postavy. Pod nimi prchalo strží šest mužů. Mexičané. Sombra, ponča, pytlíkové kalhoty, sandály z provázků, v rukou pušky. Dva už leželi, další dva se právě káceli k zemi. Zbylým dvěma se podařilo zmizet za nejbližším ohybem. Ale daleko neunikli. Calendar, následován mladíkem, za nimi bez váhání vyrazil a opět je měli před sebou jako na dlani. Mexičané právě prchali rovným úsekem arroya, pádili, jako kdyby se jim pod nohama otevíralo peklo. Prentice se zastavil, zvedl pistoli, zamířil a chystal se vystřelit, ale vtom mu Calendar sevřel ruku v zápěstí, odstrčil ho, nevzrušeně zaujal klasický střelecký postoj - natočený bokem, zbraň v natažené pravici, druhou ruku za zády pro udržení rovnováhy - a dvakrát stiskl spoušť. Zasáhl oba Mexičany; jednoho do ramene, druhého do nohy. Při druhé ráně ponechal ruku volně, hlaveň pistole vylétla zpětným rázem vzhůru a Calendar pomalu spustil paži k boku, zatímco jeho oči si už prohlížely sráz a hledaly nejsnazší cestu dolů.

"Ne že bych pochyboval, že bys je snad nedokázal zasáhnout, ale potřeboval jsem je živé."

Calendar se při těch slovech na mladíka ani nepodíval. Stále hleděl do strže na zraněné Mexičany, ale Prentice pochopil. A to už Calendar zamířil ke srázu. Sklouzl dolů a s pistolí připravenou k výstřelu se opatrně blížil k nepřítelům; ani na zlomek vteřiny je nespouštěl z očí.

"Prohlédni ty čtyři. Zjisti, jestli jsou opravdu mrtví," prohodil přes rameno.

Prentice ten příkaz považoval za zbytečný. Aniž o tom nějak zvlášť uvažoval, sám se již obracel a vracel se. Přestřelka skončila tak rychle, jako začala. Celý incident netrval déle než padesát vteřin, ale pro mladíka představoval ten nejintenzivnější zážitek jeho krátkého života. Ještě se chvěl vzrušením, když se blížil k ohybu, za kterým obě dvojice ležely. Musel zmobilizovat svou vůli, aby se ovládl a promyslel si další postup. Nesmí se dopustit žádné chyby.

Pomalou se přibližoval a pozorně si všechna čtyři těla prohlížel. Vykořpil pušky z bezvládných rukou, rychle odskočil stranou a pátral po sebemenších náznacích pohybu. Vidí všem na ruce? Dva muži leželi tak, že měli ruce schovány pod tělem, a Prentice je střelil do hlavy. A pak prostřelil hlavu i ostatním dvěma. Instinktivně vytušil, že asi tak se to má dělat, i když dosud nic podobného neviděl.

Konečně mohl být spokojen a unaveně se posadil. Rachot výstřelů v roklině mezitím utichl. Okraj srázu se hemžil vojáky, kteří na něho beze slova hleděli. Další přicházeli údolím a utvořili kruh kolem mrtvol. Prentice si sáhl na tvář. Pálila ho a chvíli mu trvalo, než si uvědomil, že tam nahoře stál vpravo od Calendaru a žhavá nábojnice vyhozená z pistole ho zasáhla do obličeje. Tehdy to vůbec nevnímal. Bylo mu to jedno a jen seděl, hladil si tvář a zíral na mrtvá těla. Nevěděl, kterého Mexičana poslal na onen svět Calendar a kterého on sám. Ale ani na tom mu nezáleželo. Prostě seděl, hladil si tvář a hleděl na mrtvol. O chřípí mu zavadil pach krve a lidských tkání a zvedl mu žaludek. Snad to způsobilo vzrušení, snad ten zápach - najednou měl hlavu sevřenou mezi kolena a zvracel. Tělo se mu otfásalo křečí a zvracel tak dlouho, až si myslel, že ten hnus ze sebe nikdy nedostane.

69

"UDĚLALS to špatně," pokáral ho Calendar.

"To mně ani nemusíte říkat. Bože všemohoucí, střelil jsem ty čtyři chudáky do hlavy."

Calendar se zamračil. "Tak na tohle zrovna nemyslím."

"No, každopádně na to myslím já. Bůh mi pomáhá, střelil jsem je. Vůbec to nebylo nutné. Byli mrtví, to muselo být každému jasné."

"Jo, jistě. Do té doby, než by ses obrátil a jeden z nich se zvednul a odprásknul tě."

"Dalo se to udělat i jinak. Mohl jsem počkat, než přijdou ostatní. Ježíši Kriste, šel jsem k nim sám, abych si dokázal, že to zvládnu. Jenže potom jsem zpanikařil a našel to do nich. Ale nejhorší je, že se mi to líbilo. Viděl jsem, jak z těch hlav stříká krev a mozek, a střílel jsem dál jako šílenec. Jako kdyby mně nestačilo, že jsem je zasáhl tam seshora, ještě jsem musel na cucky rozstřílet čtyři hlavy."

"Díky tobě nepřišel nikdo jinej k úrazu."

"To na věci nic nemění. Copak to nechápete? Hnusí se mi, co jsem v tom okamžiku cítil!"

"Tak tohle běž vykládat chlapům, co je ti Mexikáni zabili. Zeptej se poručíka, až ho budeme ukládat do hrobu, jestli si on myslí, žeš to neměl dělat."

"Vy mě pořád nechápete. Já jsem nehledal pomstu. Udělal jsem to, protože se mi to líbilo."

Calendar se na mladíka zamračil a vztýčil prst. "No dobře, tak poslouchej. Moje trpělivost je u konce. To už by stačilo. Důrazně ti radím, seber se! Mně je srdečně jedno, proč jsi to udělal. S tím se dříve či později nějak vyrovnáš. Důležitý

je, že ses postaral, aby ti čtyři už nikomu neublížili.

Ale pak je tady ještě jedna důležitá věc. Byl jsi velmi neopatrný. Jeden zásobník jsi vystřílel, pak jsi poslal tři kulky za těmi, které jsme pronásledovali, a potom čtyři rány do hlavy. Zůstal jsi bez jediného náboje a ani tě nenapadlo vyměnit zásobník. Kde máš, ke všem čertům, záložní zbraň? Nemohl jsi vědět, jestli se tady kolem nepotulují další. Stál jsi na otevřeném prostranství zcela bezbranný a tvý hlubokomyslný úvahy tě mohly stát život. Já mám teď spoustu práce, ale kdybych byl na tvém místě, přestal bych se zabývat hloupostma a soustředil se na to, jak zůstat naživu. Podobný myšlenky si raději rychle vyžeň z hlavy."

Calendar obdařil mladíka přísným pohledem a potom se otočil a kráčel pryč. Prentice se za ním díval, v hlavě zmatek. Poprvé ho Calendar pokáral tímto způsobem - ne jako otec nebo učitel, ale jinak, zcela odlišně. Nedomlouval mu, nepoučoval ho z principu, ale zlostině, jako někoho, s kým nakonec ztratil trpělivost. Ano, to je ono - Calendar si už na nic nehrál, jednal, jak mu diktovala jeho přirozenost, a Prentice nevěděl, co z toho pro něj vyplývá. Něco získal - a současně ztratil. Ztratil privilegované postavení, jemuž se dosud v očích starého muže těšil. Náhle byl pokládán za rovnocennou osobnost a teď se s tím bude muset vyrovnat. Nedomníval se, že toho bude schopen, ale bylo mu to srdečně jedno. Ty hlavy. Nedokázal ovládnout třes rukou a nepříjemný pocit v žaludku přetrvával. Hlavy. Před jeho duševním zrakem se neustále promítal obrázek explodujících hlav a letících kousků roztržštěných kostí, mozkové tkáně, krve a vlasů.

70

"TEN CHLAP tvrdí, že jim tohle místo opatří," vysvětloval Calendar, "a že když uviděli blížící se jezdce, pokládali je za bandity, zpanikařili a pokusili se utéct zadem. Potom narazili na nás a údajně byli tak vyděšení, že začali bez rozmyslu střílet."

Major zavrtěl hlavou.

"Já vím," řekl Calendar. "A myslím, že on to taky ví, jenže nic lepšího by stejně nevymysleli."

"A jsi si naprosto jistý, že to jsou Villovi muži?"

"Vo tom není žádnéjch pochyb. Těm puškám chybí jen vobal s nápisem US ARMY, stejnej typ jako ty, který zmizely ze skladu v Columbusu. Zpanikařili, to ano, ale ne proto, že by si mysleli, že jsme banditi. Prchali před Američanama."

Major si skousl spodní ret a odvrátil pohled. "Co hodláš udělat s tím druhým?"

"Už jsem se ho ptal, ale není ochotnej vodpovídat na žádný votázky. Dám mu ještě jednu šanci."

Calendar se otočil k zajatci, kterému z prostřeleného ramene vytékal do písku proud krve, a promluvil na něj španělsky. Zajatec zavrtěl hlavou. Calendar se zeptal ještě jednou, naléhavěji a důrazněji, a v jeho otázce zaznělo Villovo jméno.

Zajatec znovu potřásl hlavou.

Calendar pokrčil rameny a obrátil se k majorovi. "Sakra práce," ulevil si. "Ale dalo se to čekat. Mexikáni se dělí na dva druhy. Jedny stačí natuknout a nevědět, kdy přestat. Mluvíli by celý den. Druzí se vyznačují jistým smyslem pro čest. Jsou přesvědčení, že tak jako tak přijdou vo život, a chtějí vdejt ze světa trochu stylově. Naše smůla, že jsme narazili právě na takový."

"Co bys tedy navrhoval?"

"No, každopádně potřebujeme zjistit, kde se Villa ukrývá. Podle mýho názoru nebude daleko, takže moc na výběr nemáme. Nechej mi je na chvíli, já už se vo ně postarám."

"Jiné řešení podle tebe neexistuje?"

"Ne. Pokud je ovšem nechceme nechat pomalu vykrvácet, až budou šílet bolestí. Jenže to by trvalo celý den a i tak by nám mohli něco nabulíkovat nebo prostě zemřít."

Major se starostlivě poškrabal na čele. "Zkus to s nimi ještě jednou po dobrém. Naposledy."

Calendar promluvil k zajatcům, ale ti jen zavrtěli hlavou. Major si skousl ret a vzdálil se.

71

"PROBOHA svatého," vydechl Prentice. Došel k okraji strže, a když se podíval dolů, viděl, že Calendar bodá Mexičana nožem. Vězeň ležel na zádech, úplně nahý, roztažené ruce a nohy připoutané ke kolíkům zaraženým do země. Tělo měl zbrocené krví a pokryté zářezy po noži. Oteklé stehno v okolí průstřelu zčernalo a Calendar mu právě vložil do rány nůž a otočil jím.

Calendar pozvedl zrak a zarazil se. Klečel na jednom koleni a o druhé se opíral. Ruka s nožem ustrnula uprostřed pohybu. "Odved'te někdo vodsud toho kluka," pokynul vojákům, kteří opodál sledovali jeho počínání. Otočil se a začal věnovat pozornost druhému zajatci, který ležel připoutaný stejně jako jeho druh. I on byl úplně nahý a tělo měl rovněž pokryto krví a bodnými i řeznými ranami. Calendar mu vsunul nůž do průstřelu na rameni a zapáčil.

"Přesně tak," vyhrkl Prentice. "Někdo mě odsud bude muset odvést."

Vojáci na něho zamračeně hleděli, ale nikdo se ani nepohnul.

"No tak. Zkuste to někdo."

Prentice vytáhl z pouzdra pistoli.

"Prosím vás. Chci, abyste to někdo zkusi."

Ale nikdo nejevil sebemenší chuť se do něčeho zaplést a Prentice rychle sbíhal po srázu.

"Udělalí jste zatraceně dobře. Jestli se někdo pokusí mě odsud odvést, prostřelím mu hlavu. Držte se ode mě zpátky!"

To už dosáhl dna arroya a mířil k Calendarovi, který kroutil nožem v ráně.

"Co to má znamenat?" zeptal se ho Prentice důrazně.

Calendar ho ignoroval a pokračoval v mučení.

Prentice si stoupl těsně za něj a čekal. "Na něco jsem se vás ptal. Jste hluchý, nebo co? Co má tohleto, k čertu, znamenat?"

Calendar sevřel rukojeť nože tak pevně, až mu zbělely prsty. S nožem v ruce se napřímil a obrátil se k mladíkovi. "Není mi jasné, co ti jde, ale tady nemáš co dělat. Vypadni. Ztrat' se."

"Jak to, že tady nemám co dělat? Mám! Jste přece můj učitel, nebo snad ne? Nemyslíte, že byste mi to měl ukázat? Neměl byste mně vysvětlit, co tu sakra provádíte?"

Calendar neodpověděl. Prentice ho obešel a ukázal na zajatce.

"Ostatně, jaký je správný postup? Začnete s jedním, a až se unavíte, vrhnete se na druhého? Aby oba měli dost času si uvědomit, co je čeká? Bolest, kterou cítí, není tak hrozná jako představa, co s nimi bude za chvíli, že? Takhle to funguje?"

Calendar přikývl. "Tak nějak."

"No jo, jasně. A aby zůstalo všechno pěkně v rodině, pozvete si bandu čumilů, aby vám dělali obecenstvo, co?"

Ted' se Prentice dostával k jádru věci. Samotný fakt, že jeho rádce mučí zajatce, mu zase tolik nevadil. Dokázal to pochopit. Ti dva mají velmi užitečné informace a je nutné přinutit je k řeči. V principu o nic nejde. Jenže přemýšlet o něčem a vidět to na vlastní oči je přece jen obrovský rozdíl - zejména když člověk vidí něco takového. Když stanul na okraji arroya, žaludek stále sevřený znechucením, nejvíce ho překvapilo naprosté ticho, ten strašlivý nesoulad mezi tím, co se tam dole odehrávalo, a reakcí všech zúčastněných. Calendar s nožem v ruce mučil zajatce, vojáci přihlíželi, nazí Mexičané přivázaní s roztaženými nohama a rukama ke kolíkům se svíjeli bolestí, ale nekřičeli. Všichni zachovávali mlčení, neozval se ani hlasitý vzdech nebo šepot, žádné sténání, vůbec nic. A ten pohled na Calendar! Klečel na jednom koleni, loket opřený o druhé, otáčel nožem v rance, hlavu skloněnou, soustředěný, a přesto jakoby duchem nepřítomný, v obličeji výraz nezaujaté zvědavosti, jako kdyby si prohlížel nějaký zajímavý úkaz v písku nebo si jen tak znudně hrál, prováděl jakýsi pokus, na jehož výsledku mu vůbec nezáleží. Ale ani tento protiklad nakonec nebyl tím, co na mladíka zapůsobilo nejsilněji. Když odvrátil pohled od Calendaru a pátral ve tvářích přihlížejících mužů po známkách šoku nebo alespoň lítosti, bolestného smíření se s tím, že to bohužel jinak zařadit nelze, spatřil Prentice Indiána.

Indián! Nejen že Calendar dovolil ostatním vojákům, aby přihlíželi nechutnému divadlu, on si dokonce přizval i toho Indiána. Prentice měl dojem, že se dívá na znásilňování dítěte nebo na znesvěcování oltáře, na nepochopitelnou, nevyslovitelnou krutost, a náhle se ho zmocnila šílená touha vyškrábat tomu starci oči, sevřít mu krk a zardousit ho, zatřepat s ním a rozbít mu hlavu o kámen.

Ty hlavy. Představa těch hlav.

"Přesně tak!" Prentice se prudce otočil k Calendarovi. "A ještě sem pustíte toho Indiána. Poslouchejte, vy všichni," zvýšil hlas. "Představení skončilo. Dejte si odchod!" A k Calendarovi: "Vám řeknu jen jedno. Držte se ode mě stranou. Jestli se ke mně přiblížíte, tak vás to, Bůh mě ochraňuj, přijde draho." Obrátil se k divákům: "Kde to vázne? Ztrat' se. Nechtě starého pána, ať se baví sám." A Prentice zvedl pistoli a pohrdavým pohledem si měřil vojáky, kteří se zamračili, ale pak se jeden po druhém šourali pryč. Prentice zabodl Calendarovi do hrudi ukazováček. "Zapište si to za uši. Držte se ode mě stranou." S nejvyšším vypětím vůle ovládl svůj vztek. Když se šplhal po srázu z rokle, měl žaludek až v krku.

72

"POSLYŠ, jestli ještě jednou strčíš nos, kam nemáš, nebudeš mně muset ani vyhrožovat. Vykašlu se na tebe sám," soptil Calendar.

Vyhledal mladíka hned, jakmile skončil výslech zajatců. Vyběhl z rokle jako vítr a rozhlížel se, až ho spatřil vzadu u ohrady pro koně. Prentice kopal hroby. Dva kavaléristé na Calendaru promluvili, když kolem nich spěchal, ale on jejich slova vůbec nevnímal a s pohledem upřeným na postavu kopající hroby dusal těžkým krokem k ohradě. Cestou nakopával hromádky písku, drtil podrážkou zakrslé keřky a klel jako pohan, takže Prentice ho zaslechl, když byl ještě dost daleko. Calendar se k němu přihnul a mladík ho uvítal se zdviženou lopatou.

"Řekl jsem vám, abyste se držel stranou!" rozkřikl se. "Nechci vás ani vidět."

"Co je to s tebou?"

"A co je s vámi? Pořád ještě nechápete? Viděl jsem vám to v obličeji, stejně jako všichni, co vás tak ochotně pozorovali. Vám se to líbilo!"

"Anebo jsem to jen tak hrál. Třeba jsem chtěl ty dva Mexikány přesvědčit, že k tomu, abych zjistil, co potřebuju, jsem opravdu schopen všeho."

"Výsledek je tentýž. Panebože, vy už jste za tu dobu tak otrlý, že nedokážete rozeznat jedno od druhého. Vy jste ty ubožáky mučil s radostí."

"Mysli si, co chceš. To nehraje roli. Dozvěděl jsem se, co jsem potřeboval."

"Mohl jste ty informace získat i jinak."

"Pochybuju. Jenže tohle je vedlejší. Tebe nejvíce naštval ten Indián. Neodehnal jsem ho schválně. Řekl jsem zajatcům, že když nebudou spolupracovat, přenechám je jemu."

Mladík pocítil tak silný nával vzteku, že zvedl lopatu nad hlavu, jako kdyby ho chtěl opravdu udeřit, a Calendar měl dost rozumu, aby se urychleně o pár kroků stáhl.

"Samotnému vám to šlo moc dobře," křičel na něj Prentice. "Indiána jste vůbec nepotřeboval. Chtěl jste prostě mučení dovést do naprosté dokonalosti. Kristepane, vy si tak dáváte záležet, abyste všechno prováděl správně, že vám uniká vlastní motivace. Myslel jste si, že děláte z nouze ctnost, zatímco celou dobu jste byl rád, že máte možnost někoho

trápit. Vy jste se v tom přímo vyžíval."

A Prentice stejně náhle, jako ji zvedl, zabořil lopatu do země a v příští vteřině už na Calendaru letěla jedna hromádka písku a hlíny za druhou, znovu a znovu. Písek mu vnikal do očí, zacpával mu ústa, sypal se mu za košili a Calendar se odvrátil a zvedl ruku, aby se alespoň trochu ochránil, a vrávoravě ustupoval. "Vypadněte už! Neslyšíte? Klid'te se mi z očí!" řval Prentice nepřítelně.

Calendar sáhl na pistoli, ale rychle si to rozmyslel. "No dobře, dobře," vyštěkl. "Jestli se k tomu stavíš takhle, prosím. Tak jen hezky pokračuj a vykopej ty hroby. A když už jseš v tom, vykopej jich pár navíc, protože jeden z těch zajatců je mrtvej a druhý k tomu nemá daleko. Získáš tak dost praxe, abys potom vykopal ještě jeden hrob - pro sebe. Protože jestli budeš takto pokračovat, je velmi pravděpodobné, že ho budeš brzo potřebovat."

Calendar se zlostně otočil a odcházel, setřepáváje si z šatů písek a hlínu. Měl svěšená ramena. Takhle si to nepředstavoval. Přišel, aby tomu mladíkovi pořádně vyčinił, aby mu dokázal, jaký je blázen, a vpravil mu do hlavy trochu rozumu. A teď potupně ustupuje, špinavý, pusou plnou prachu a písku, a cítí se hloupě, vysloveně trapně - a pořádně ani neví proč. Prentice se mu postavil na zuřivý odpor a on prohrál. Ztraceně, co to do toho kluka vjelo?

73

"VYSLECHNI mě, chci ti to vysvětlit."

Prentice se k němu otočil zády. "Vypadněte odsud, sakra."

74

POSLYŠ, chci..." "Zmizte!"

75

TOHO večera to tábora dorazila četa vojáků věrných prezidentu Carranzovi. Třináctý pluk se na noc uložil na farmě a muži vyhledali přístřeší ve stodole, hospodářských staveních i v hlavní budově, které jim poskytnou lepší ochranu než otevřený terén. Spravili hrazení kolem výběhu pro koně, nahnali zvířata dovnitř a nakrmili je. Rozdělili několik ohňů, které muselo být vidět na míle daleko a přilákaly vládní oddíl, který přispěchal obhlédnout situaci. Mexičané zjistili, že narazili na jednotku americké armády, teprve když je zastavily hlídky. Stáhli se a další jednání vedl pouze jejich kapitán. Jmenoval se Mesa. Všichni kolem byli pochopitelně nervózní a kapitán se usilovně snažil uvolnit atmosféru a Američany uklidnit. Těžko byste hledali přátelštějšího člověka. Až příliš, jak se mělo zakrátko ukázat, jenže to už bylo pozdě. Mesa seděl vedle majora u jednoho z ohňů. Popisoval, jaké trápení jim Villa způsobuje, vysvětloval, že potřebuje každou pomocnou ruku. Sliboval, že zatelefonuje do Parralu, aby zajistil Američanům co nejlepší přijetí. Ve městě je voda a spousty jídla, krmiva pro koně a dalších zásob. Nedaleko Parralu najdou ideální tábořiště a vede tam dokonce železnice, kterou mohou použít. "A," dodal a zamrkal na majora, "ve městě je i společenský klub. Vede ho nějaký Kanadán, alespoň myslím." Mesa se zdržel přes noc. Ráno posnídal, vyšvihl se do sedla a rozloučil se s přáním všeho nejlepšího a s tím, že okamžitě odjíždí do nedaleké osady, kde mají telefon. Potom pobídl koně a odcválel ke svým mužům. Kavaleristé pocítili značnou úlevu. Ne proto, že kapitán odjíždí, ale proto, že po tolika strádáních a útrapách se rýsovala naděje na příjemný odpočinek. A kdyby věděli to, co jim major zatajil, bylo by jim jasné, že při troše štěstí štvance brzy skončí. Zajatci totiž nakonec nevydrželi Calendarovo mučení a promluvili. Villa se opravdu skrývá někde nedaleko, pravděpodobně přímo v Parralu, nebo ustupuje dále na jih. Jestli tedy prohledají město a nenajdou ho, pospíší k jihu a zablokují horské průsmyky. Jinudy se Villa do Duranga nedostane a ocitne se tak v kleštích mezi třináctým plukem a dalšími americkými oddíly, které rovněž směřují k jihu.

Sbalili tedy tábor a zamířili do Parralu. Calendar vyrazil, jako obvykle, na výzvědy daleko před postupující jednotku a pokusil se přimět Prentice, aby se k němu připojil, ale mladík rozhodně odmítl. "Zmizte!" odbyl ho, a tak Calendar odjel na hlídku sám.

Krajina kolem nich byla stále přívětivější - kaktusy, pouštní tráva, protáhlé, trubkovité květy durmanu, méně písku a více opravdové hlíny, vzduch o něco svěžejší. Odpoledne už nechali poušť za sebou. Vpravo se tyčily hory, vlevo se táhla zvlněná, sluncem vyprahlá hnědá step. A vpředu - oči se zdráhaly tomu uvěřit - se půda lehce zvedala a na pozadí modré oblohy se zelenala řada stromů.

Byly to topoly a málem se u nich utábořili, ale v dálce se tyčily další stromy, a tak pokračovali v cestě. Koně museli něco cítit; jako by se jim v žilách rozproudila nová krev. Sami od sebe přidali do kroku, nohy jim jen hrály, nozdry se rozšířily. Kavaleristé měli co dělat, aby je na břehu řeky zadrželi - zvířata se chtěla vrhnout přímo do proudu. Ale nejprve jim museli sundat sedla a provést je volným krokem, aby zchladla, a teprve potom je jezdci nechali napít - jen trochu, aby si neublížila. Další dávku dostala teprve po chvíli a pak následovala další procházka.

Několik hodin tak koně střídavě pili, ale pořád neměli dost. Vojáci vztyčili kolem tábora ochranný plot a přivázali zvířata pod stromy. Teprve potom se rozběhli k vodě a konečně se mohli postarat sami o sebe. Pak se znovu dali do práce - bylo nutno připravit tábor k přenocování. Dali koním ještě trochu napít - a opět je museli od vody zahánět. Nakrmit je nemohli, aby si zvířata neublížila, protože kdyby po takových dávkách vody dostala zrní, určitě by skončila s kolikou. Teprve krátce předtím, než se uložili ke spánku, jim nabídli něco k snědku, jen málo, aby koně načerpali trochu sil. Všichni měli pořád tolik práce, že Calendar nenašel příležitost si s Prenticem promluvit. Teprve pozdě večer, skoro za tmy, mladíka vyhledal. Posadil se vedle něho na břeh řeky a zeptal se: "Nemohli bychom to nějak urovnat?"

Prentice na něj beze slova hleděl.

Calendar nicméně zůstal sedět a mladík po chvíli vstal a obrátil se k odchodu. "Nejde jen o vás. To kvůli všemu tady kolem," řekl Calendarovi a zmizel ve tmě.

Prenticeovo záhadné prohlášení přesahovalo rámec Calendarova chápání. Starý muž se nedokázal přizpůsobovat náhlým změnám mladíkovy nálady. Zvykl si mít ho pořád kolem sebe a teď cítil, že mu něco chybí.

Zato Prentice se již ve svých pocitech zorientoval. Na vině skutečně nebyl Calendar, nebo alespoň ne pouze Calendar. Měl na přemýšlení celý den a slova, s nimiž starého bojovníka opustil, myslel zcela vážně. Zdaleka nešlo jen o něj, hnusilo se mu všechno, čím v posledních dnech a týdnech prošel. Všechno. Nenáviděl všechno kolem sebe a Calendar byl pouze ztělesněním té mizérie. Nemohl mu klást za vinu, že se věnuje tomu jedinému, co umí a v čem se vyzná.

Calendarovi tento způsob života vyhovoval, ale jemu v žádném případě ne. Co jen to byl přinucen udělat! Zbraně, přestřelky, strádání. A tohle Bohem zapomenuté místo. Nikdy si nedokázal představit, co ten slovní obrat znamená.

Jako kdyby všichni podlehl jakémusi zlovolnému vlivu trestné expedice i celé této vyprahlé, nehostinné země. I tady, blízko u řeky a se stromy za zády, se mu líbilo z jednoho jediného důvodu - trochu mu to tady připadalo jako doma na severu. Měl zůstat na farmě, zkusit ji udržet, žít podle střídajících se ročních období, obdělávat půdu, osázet ji plodinami a s uspokojením sledovat, jak rostou. Prentice se už nemohl dočkat, až bude moci dát armádě vale a vrátit se na sever. Začne znovu a všechny síly věnuje tomu, aby něco vytvořil, protože tady je jeho posláním jen ničit.

Prentice se ohlédl po starém muži a věděl, že by mu to měl říci, ale nedokázal se k tomu přinutit. Uvědomil si, už pokolíkáté, že se zase ocitl v pasti. Nechal záležitost se zajatci přerůst do takové aféry, že teď v sobě nemohl překonat ješitnost a ustoupit. A ještě něco. Cítil se tak prázdný a lhostejný, že bylo nad jeho síly přimět se vůbec k čemukoliv.

Toužil jen nechat se ukolébat do polosnění, posadit se k řece nebo tady ke stromu, třeba i do sedla, na nic nemyslet a nechat čas volně plynout a čekat, až bude moci odejít. Zkusil si sice namluvit, že jeho sklíčenost je jen přirozenou reakcí na předchozí události, že tyto pocity brzy vyprchají a všechno bude zase jako dřív, ale dobře věděl, že to není pravda. Zažil okamžiky intenzivního potěšení, ale pak se kouzlo zlomilo a teď měl před očima jen ty čtyři hlavy, které prostřelil, rozřezaná těla zajatců, které Calendar mučil, v nose mu utkvěl pach otevřených vnitřností a konečně pochopil. Bylo mu zle ze sebe samotného, bylo mu zle z Calendaru, ze všech vojáků, nesnášel armádu, nesnášel mašinérii, jejíž součástí se stal, a jedině, po čem toužil, bylo, aby už to měl za sebou. Marně přemýšlel, kdo za tohle všechno může. Táhl do Mexika z určitého důvodu, snad ospravedlnitelného, ale svoje dobré důvody měl i Villa, tak jako je měl i Calendar a všichni ostatní. Prentice měl pocit, že se ocitl uvnitř nekonečné řady kruhů, které ho svírají jako okovy, a on je musí prolomit, uniknout jejich sevření, zbavit se jich, ale uvědomil si, že to prostě není možné. A to byla ta poslední kapka - vědomí, že se těchto pout nikdy nezbaví, že dokud bude lidstvo lidstvem, vždycky si člověk najde důvod zabít jiného člověka, a Prentice horoucně zatoužil po samotě. Ohlédl se po Calendarovi a jedině, co cítil, byla lítost. Litoval starého muže celým svým srdcem a současně věděl, že mu to nikdy nedokáže říci.

Ráno vyrazili do Parralu. Výdatně nakrmili koně. Nemuseli šetřit, protože jakmile dorazí do města, budou si moci zásoby zrní zase doplnit. Pak se sami najedli, nasedli a vyjeli s myšlenkami na dobré jídlo, koupel a něco studeného k pití.

Kolem poledne si všimli, že horský hřeben vpravo se snižuje a před nimi se otevírá zvlněná pláň, porostlá většinou kaktusy, zakrslými topoly, hustými keři a štěpní trávou. Odbočili do táhlého, mírného stoupání, a když vyjeli na vrchol, spatřili pod sebou město. Od východu k západu přímka železniční tratě, kamenné zdi a stromy, domky z hnědých nepálených cihel pozlacené sluncem. Vypadalo to na dobrých pět tisíc budov, město bylo mnohem větší než Columbus, větší než všechna města, na která zatím v Mexiku narazili. Roztahovalo se od obzoru k obzoru a vojáky lehce šokovalo, když se před nimi jako mávnutím kouzelného proutku náhle vynořilo z pouště. Oprášili si šaty, zastrčili košile, narovnali klobouky a zapnuli pouzdra s pistolemi, aby vypadali mírumilovněji.

A pak se pustili dolů svahem. Když se blížili k městu, vzduch kolem nich byl stále teplejší. Kavaleristé si utírali zpoceně tváře rukávy a přimhouřenýma očima město pozorovali. Bylo jich skoro tři sta a člověk by si myslel, že si jich určitě musel někdo všimnout, když byli takhle blízko, ale neobjevil se vůbec nikdo, aby je uvítal. Sto metrů od prvních domů rozkázal major zastavit a pokračoval dál jen se stovkou mužů. Dojeli ke strážnímu domku u železniční stanice. Calendaru se na prchavý okamžik zmocnil dojem, že je zpátky v Columbusu. Z domku vyšel strážný, a když si je přeměřil pohledem, Calendarovi bylo okamžitě jasné, že tady něco těžce nehraje.

Major hlídku požádal, aby ho dovedla k veliteli místní posádky. Strážný je sežehl očima a odešel. Když se vrátil, měl v tváři snad ještě odmítavější výraz. Calendar se znepokojeně rozhlédl. Vůbec se mu to nelíbilo. Strážný jim oznámil, že získali svolení vstoupit do města, a to se Calendarovi také nelíbilo. Nelíbilo se mu ticho, které je obklopovalo. Přejeli koleje a hlavní třídou zamířili k náměstí. V ulicích ani živáčka, jen ve dveřích kradmo vyhlížející oči, děti poplašeně mizící z dohledu, a Calendar si připadal úplně stejně jako v tom prvním městě, kterým v Mexiku projeli. I tehdy se ozýval jediný zvuk - dusot kopyt po tvrdé, sluncem spálené hlíně, která nahrazovala dlažbu - a i tehdy byl stejně nervózní. Ale možná to byl jen jeho dojem, třeba si do svých tehdejších pocitů teď promítal zážitky, které následovaly, protože ve skutečnosti tehdy v tom hraničním městě žádný zvláštní strach necítil a ani tady jim pravděpodobně nic nehrozí. Ale co když ano? Calendar nedokázal odhadnout, co je v tomto městě čeká, ale to už bylo stejně vedlejší. Už jeli ulicí a neměli na vybranou, museli dál.

Centrální náměstí bylo dost velké, aby se tam vešel celý oddíl. Major seřadil kavaleristy do pětistupu a spolu s Calendarem a pěti dalšími vojáky se odebral na velitelství místní posádky. Budova, kde sídlilo, se podobala všem ostatním. Měla snad jen trochu širší průčelí, ale jinak dvě podlaží jako okolní domy, stěny z nepálených cihel, trámy, které nesly krov, přečnívaly do ulice. Čekali, až je pobočník uvede do kanceláře velitele. Čekali dlouho. Nakonec to major nevydržel a následován Calendarem a ostatními bez vyzvání vstoupil.

Muž za psacím stolem na ně nechápavě zíral. V životě neslyšel o žádném kapitánu Mesovi a vyjádřil údiv, proč se tu proboha zastavili, a přání, aby co nejrychleji táhli k čertu.

Calendar cítil, jak se mu převrací žaludek. Příliš pozdě si uvědomil, jak hloupě naletěli. Mesa patřil k Villovi.

Pak se podíval z okna a strnul. Náměstí se začínalo plnit lidmi. Nejprve z budov vpravo, další proudy z postranních ulic ústících do levé strany náměstí, pak z ulic přímo naproti velitelství. Ženy, ale bez dětí, a většinou samí muži. Bylo zřejmé, že dobře vědí, co dělají, protože se vůbec mezi sebou nedomlouvali. Calendar oznámil majorovi, co se děje, a důstojník spěšně přistoupil k oknu. I za tu chvíli se dav na náměstí rozrostl.

76

PRENTICE sledoval, jak přicházejí. Viděl prvního muže vystoupit zpoza rohu, za ním tři další. Potom už je nepočítal. Rozhlédl se a viděl muže rojící se ze všech stran. Sjel rukou k pasu a odepnul pouzdro s pistolí. Většina vojáků udělala totéž. "Zatraceně," slyšel, jak si jeden z nich ulevil. Všichni ztuhli napětím a Prentice nevěděl, co ostatní, ale on sám se začal modlit.

Bylo to poprvé, co se stal na vlastní oči svědkem události bezprostředně předcházejících bitvě. Jistě, nebyla to jeho první šarvátko, ale jindy se buďto všechno seběhlo tak rychle, že neměl čas přemýšlet, nebo - jako v té vesnici daleko na severu - proběhlo střetnutí v takové vzdálenosti, že neměl možnost do něj zasáhnout. Teď to však bylo jiné. Události spěly k vyvrcholení právě tady a právě v tomto okamžiku, řítily se na něho tak rychle, že neměl čas zasáhnout. V očích Mexičanů viděl temné plameny a zvedla se v něm horká vlna paniky. Pud sebezáchovy mu velel bodnout koně do slabin a zmizet. Potlačil nutkání dát se na bezhlavý útěk a současně cítil, že mu povolují svěřače. Seděl v sedle samozřejmě obkročmo. "Ne," zašeptal, ale to už mu po stehnech stékalo cosi mokrého a teplého a zděšení v jeho mysli vystřídal mrazivý vztek. Koutkem oka zahlédl vlevo jakýsi pohyb. Nějaký chlap dráždil mezka zapraženého do káry. Zvíře ztuhlo a pak splašeně vyrazilo k řadám vojáků. Prentice sice nevěděl, jak se postavit davu lidí na náměstí, ale tohle bylo něco jiného, s mezkou to uměl. Pocítil v žilách nával adrenalinu a byl vděčný za možnost něco udělat. Přehodil pravou nohu přes hrušku sedla, seskočil na zem a vyrazil splašenému zvířeti vstříc. Kdyby to byl kůň, nebyl by se o nic pokoušel, ale věřil, že mezka, zpomaleného navíc těžkou károu, zvládne. Počkal, dokud zvíře nedoběhlo těsně k němu, a pak udělal rychlý úkrok stranou a celou vahou se mu vrhl na šíji. Ramenem ho prudce nabral do žeber, popadl otěže a vši silou za ně zatáhl, přičemž současně vymrštil nohu, aby o ni zvíře zakoplo. Mezek se zřítíl po hlavě k zemi, zamotal se do postroje a žalostně zahýkal. Prentice se vylekal, že zvíře zmrzačil, ale mezkovy nohy vypadaly nezraněné a za chvíli se už pokusil vstát. Zase se svalil, a tak mu mladík pomohl. Zvíře se už udrželo na nohou a bylo vidět, že bude v pořádku. Prentice urovnal postroj, vzal mezka za ohlávku, otočil ho směrem, odkud přiběhl, a nechal ho stát. A potom sáhl pro pistolí a postavil se tváří v tvář přihlížejícímu davu. Rameno ho po nárazu do žeber zvířete bolelo, ale nevšímal si toho. Získal ztracenou sebedůvěru a zmocnil se ho povznášející pocit. Očima vyhledal muže, který prve mezka poplašil.

"Zatraceně, proč si to nerozdáte přímo se mnou? Uvidíme, jak se vám to bude líbit!"

Vtom zaslechl jakýsi hluk a otočil se k budově velitelství. Z otevřených dveří právě vycházel major následovaný Calendarem a zbylými členy delegace. Za nimi se objevil neznámý muž v uniformě upnuté až ke krku, temné oči, snědá tvář, svěšený knír, a podle toho, jak škubal hlavou ze strany na stranu, Prentice usoudil, že je vyděšený. Major se obrátil čelem ke svým vojákům, jako by jim chtěl něco říci, ale už se k tomu nedostal. Někdo vykřikl. Major se za tím hlasem otočil, Prentice také. Na náměstí vjel jakýsi muž. Seděl na grošovaném hřebci. Byl nevysokého vzrůstu a pyšnil se šedivou vandýkovskou bradkou, na nohou měl šedé jezdecké kalhoty a naleštěné holínky a v ruce dokonce držel jezdecký bič. "Viva!" hulákal. "Todos! Ahora! Viva Mexico!" Podle přízvuku bezpochyby Němec. Dav se zavlnil. A pak major na Němce křikl: "Viva Villa!" Všichni strnuli a pak se neovladatelně rozesmáli.

Tím mohlo být nebezpečí zažehnáno a kavaléristům se snad mohl podařit klidný ústup, ale to by za Němcem nesměl následovat jiný jezdec, tentokrát žena. Měřila nejméně metr osmdesát, měla mohutnou postavu a v ruce svírala mauser. Přítomnost toho Němce byla celkem pochopitelná - jeden z nesčetných agentů vyslaných sem vyvolávat rozbroje a připravovat otevření druhé fronty, ale ta žena byla hádankou. Také Evropanka, ale nepocházela z Německa, spíše odněkud ze Skandinávie - světlé oči, ostře řezaná tvář, vlasy stažené dozadu. Volala něco dokonalou španělštinou a Prentice ji nerozuměl, ale podle toho, jak jednotlivá slova vyplivovala, bylo zřejmé, že to nejsou žádné lichotky. Podle jejího vzhledu i řeči se dalo soudit, že v Mexiku žije už řadu let. Prentice však nemohl vědět - a nevěděl to ani major, ani Calendar, ani nikdo jiný -, že se jmenuje Elisa Griesenová, že je dlouholetou Villovou obdivovatelkou a že stíhaný bandita se skrývá v nedalekém domě v ulici, odkud tato podivná dvojice vyjela. V jejím domě. Elisa Griesenová se o něj starala. Místní obyvatelé třeba ani nevěděli, že se Villa momentálně zdržuje u ní, ale teď se jednoznačně postavili na její stranu a spolu s ní křičeli na Američany, aby okamžitě opustili jejich město. Velitel posádky ještě několikrát zaškubal hlavou a stále vypadal velmi nervózně. Dav se začal na vojáky tlačit a major s ostatními spěchali ke svým koním.

Prentice se vyhoupl do sedla současně s nimi.

Vzadu třeskl výstřel. Prentice si nemohl být jistý, ale rána zazněla z takové dálky, že ji těžko mohl vypálit některý z kavaléristů. Ale to už zarachotily další výstřely a Prentice sklonil hlavu. Měl štěstí, kulka hvízdla těsně nad ním.

Najednou se vedle něj ocitl Calendar. "Drž se u mě."

"To víte, že jo."

A to byla Calendarova první chyba. Před malou chvílí, když ještě stál ve dveřích budovy posádkového velitelství, se musel usmát. Ne kvůli tomu, co major křikl na toho Němce. Příčinou jeho dobré nálady byla duchapřítomnost, s níž Prentice zastavil splašeného mezka. Ten mladík to provedl správně, přímo dokonale. Mexikáni se zarazili, když se jim postavil čelem, a Calendar se nedomníval, že on sám by situaci zvládl lépe, i kdyby se o to snažil. Ať už to bylo díky lekcím, kterých se mu od něj dostalo, nebo zásluhou mladíkova probuzeného přirozeného nadání, Calendar v něm teď jasně rozpoznal nezaměnitelné známky vlastností, jimiž se vyznačují ti nejlepší z nejlepších. Pocítil mohutný záchvěv sympatie a to, co ho k mladíkovi řadu dní přitahovalo, se vrátilo s neztenčenou silou. Umínil si, že Prentice nespustí z

oči.

Starý muž i mladík měli v rukou pistole a cválali s ostatními kavaleristy hlavní ulicí, aby měli město co nejrychleji za sebou. Za nimi burácely výstřely, další se ozývaly z postranních ulic. Calendar ostřížima očima sledoval horní patra okolních budov, jestli se v některém okně neobjeví hlaveň pušky nebo ruka, chystající se na ně něco hodit. Neležela mu na srdci ani tak starost o vlastní bezpečí jako spíše obava, aby někdo neublížil jeho chráněnci. Zdálo se mu, že v jednom z oken postřehl jakýsi pohyb, a vyslal tím směrem kulku. Vzápětí projeli bez úhony kolem a Calendar se mohl soustředit na okna dalších budov. V rachotu palby následovali majora hlavní ulicí. Když Calendar letmo pohlédl přímo před sebe, spatřil otevřenou krajinu. Domky, které teď lemovaly ulici, už byly přízemní, méně udržované. Objevily se železniční koleje a strážní budka vedle nádraží. Major vedl svůj oddíl přímo přes trať a pak zabočil vlevo mezi dvě táhlá úbočí nízkých kopců. Z budky vyskočila hlídka s namířenou puškou. Calendar právě cválal kolem a jedinou ranou muže zastřelil. Když pohlédl směrem, kudy major vedl ústup, a spatřil nehluboké údolí, znovu mu před očima vyvstala představa skalní průrvy, kterou tehdy v Coloradu projeli k řece a vlezli přímo do pasti nastražené Indiány. Jenže údolí tentokrát spíše připomínalo to za vesnicí daleko na severu, kudy ustupovali, když je pronásledovali federálové. I tady se za soutěskou otevřela kotlina, ale Calendar okamžitě viděl, že se ocitli ve slepé uličce. Uzavřený skalní kotel, stěny příliš příkré, vyšplhat se po nich v žádném případě nedalo. Nebylo vyhnutí. Přitáhli otěže, otočili se a vyrazili cvałem zpátky. Když znovu vyjeli na otevřené prostranství, viděli, že na okraji města se to jen henží civilisty, mezi nimiž probleskují uniformy mexických vojáků. Calendar viděl, že vojáci nasedají na koně. Major teď zamířil na silnici, po které sem přijeli, a Calendar nechápal, proč to neudělal hned, proč se vydal mezi kopce, místo aby ustupoval nejkratší a nejschůdnější cestou. Myslel si snad, že je nebude nikdo pronásledovat? Myslel si, že pobouření místních obyvatel rychle utichne a oni budou moci začít vyjednávat? Calendar přestal uvažovat nad důvody, které k tomu majora vedly, ale byl přesvědčen, že důstojník zbytečně riskoval. Na důvodech teď už stejně nezáleželo, cválali otevřenou krajinou. Calendar utěšovalo jedině to, že o Prentice si nemusel dělat žádné velké starosti. Mladík situaci zvládal jako zkušený bojovník a lepšího jezdce abys pohlédl. Popustil koni otěže, ale nešťval ho, aby zvíře zbytečně neunavil. Calendar se tedy mohl zabývat sám sebou. Uvažoval, kolik ran vypálil, a počítal, kolik nábojů mu ještě v zásobníku zbývá. Před nimi na silnici čekali kavaleristé, které zde zanechali. Zmateně pobíhali a hleděli k městu. Calendar nechápal, proč zůstali stát, proč jim nevyrazili na pomoc, ale to už k nim dojeli a zastavili koně. Když se Calendar v sedle otočil, viděl, že všichni mexičtí vojáci už sedí na koních, zasazují jim ostruhy a řítí se k nim.

"Padáme odsud!" zvolal major podruhé a nemusel to svým mužům dvakrát opakovat. Ještě nezavřel ústa, a kavaleristé už vyrazili po silnici na ústup. Mexičané jejich náskok postupně zkracovali, protože měli odpočaté koně. Najížděli z obou stran a snažili se sevřít Američany do kleští. Okolní pole byla protkána sítí kamenných zidek; vzdálenost mezi nimi nebyla nikde větší než padesát metrů a začínaly hned u silnice. Mexičani se přes tyto překážky hravě přenášeli a nebezpečně se přibližovali. Když se Calendar ohlédl, už byli na dostřel a jejich pušky promluvíly. Četa cválající vpředu zastavila a kavaleristé, jak jim bylo vštípeno výcvikem, zalehli za nejbližší zídku, aby nepříteli zadrželi, a poskytli tak svým druhům drahocenný čas. Calendar sjel pohledem k mladíkovi a zhroutil se. Prentice zastavoval, aby se připojil k vojákům čekajícím v záloze. "Ne!" křikl na něj Calendar, ale to už mladík seskočil z koně. Calendar přitáhl prudce uzdu. Jeho kůň se vzepjal a otočil se na zadních. V příští vteřině Calendar cválal zpět. Vytrhl z pouzdra pušku, seskočil ze sedla, vrhl se k zemi a v dešti kulek hvízdajících riu nad hlavou se plazil ke svému chráněnci, který se skryl za kamennou zídkou.

"Zatracená práce! Co to sakra děláš?"

Ale Prentice ho neslyšel. Střílel spolu s ostatními na přibližující se Mexičany.

A tehdy starý, zkušený zvěd a voják svou chybu zopakoval. Starej se jen o sebe, o to, co děláš. Toto pravidlo porušil dosud jen jednou - když tehdy v Columbusu zachránil Prenticeovi život. Teď si ani neuvědomoval, že je porušuje. Nesmíš se nechat nikým rozptýlit. Soustřeď se na to, co musíš udělat. Nebýt Prentice, v žádném případě by nezastavil. Věděl, že se dopustil nebetyčné hlouposti, že na podobnou akci jim nízká zídka jako úkryt nemůže zdaleka stačit. Ale nemohl si pomoci, musel se za svým bývalým žákem vrátit. Jeho smysl pro opatrnost a pud sebezáchovy podlehl v souboji s obavou o život toho mladíka a potřebou chránit ho. Teď však musel Calendar hodit všechny úvahy za hlavu. Ležel vedle Prentice a střílel přes zídku na Mexičany, jejichž kulky odštěpovaly úlomky z horní řady kamenů. Kolem nich padali zasažení kavaleristé. Sami sice několik mexických vojáků zasáhli, ale nepřítel už byl příliš blízko a Calendarovi bylo jasné, že zůstat na místě jen o vteřinu déle znamená hotovou sebevraždu. Popadl Prentice kolem pasu, a i když sebou mladík divoce zmítal, táhl ho pryč. Ostatní kavaleristé také ustupovali. Několika skoky se dostali ke svým zvířatům, Calendar vyhodil Prentice do sedla jako pytel a v příštím okamžiku už všichni zabodli koním do slabin ostruhy a spěchali tryskem za svou jednotkou, přičemž přes rameno naslepo pálili z pistolí na pronásledovatele. Neměli žádnou šanci. Mexičané se nezadržitelně přibližovali. Pádili přes pole, přeskakovali ploty a mířili k silnici ze dvou stran. Za chvíli museli kavaleristé znovu zabrzdit, seskočit z koní a vyhledat úkryt za další zídkou. Tentokrát Calendar málem nezastavil, teprve v posledním zlomku vteřiny ho nějaká neznámá síla donutila zůstat s mladíkem a neopustit ho. A aby byl zmatek v jeho mysli ještě větší, Calendar si uvědomil, že se chová úplně jinak, než mu vštíply zkušenosti získané ve víru desítek bitev. Ignoroval snadné cíle a soustředil se především na obranu svého chráněnce. S hlavní pušky vystrčenou přes okraj zídky střílel na každého, kdo na ně namířil, a několikrát strhl Prentice k zemi, když se na jejich úsek kamenné zdi soustředila příliš silná nepřátelská palba.

77

POKUD se týká Prentice, ten jeho snahu vůbec nevnímal. Znovu jako by se ocitl někde úplně jinde, duchem zcela nepřítomen. Natáhl páku opakováčky, zamířil, vystřelil, vsunul do komory nový náboj a zase a znovu, mexičtí vojáci

padali jeden za druhým z koní, a když ho kdosi strhl k zemi nebo zatahal za šaty, sotva si toho povšiml a rychle se zase přitiskl k zídce, aby mohl střílet. Jako ve snu viděl, že kavaléristé proběhli kolem něj kamsi dozadu. Pak cítil, že ho kdosi nesl a hodil do sedla. Částečně se mu vrátilo vědomí, protože si vzpomínal, že cválal po silnici s ostatními. Ještě nikdy se necítil tak vzdálen realitě. Nebo ne, právě naopak - ještě nikdy se necítil být tak součástí reality, tak pohlcen věcmi a událostmi. Jeho puška, jeho kůň, kamenná zídka, američtí kavaléristé a mexičtí vojáci, všechno splývalo do jednotlivé masy, průzračné, čisté, jasné a přehledné. Prentice nevěděl, jak daleko dojel, vnímal jen, že sedí na koni a cválá po silnici. Nevěděl, proč znovu zastavují a seskakují z koní, uvědomoval si pouze, že se krčí za další zídou, manipuluje s pákovým uzávěrem a střílí a pak mění prázdný zásobník za nový. Postavu, která se stále držela vedle něho, vnímal jako ve snu. Vystřelil na nějakého Mexičana, který se před ním náhle vynořil, vyskočil a páčil ve stoje. A znovu do sedel, znovu za další zídou, dílčí události mu splynuly do zamlžené sekvence, jako by se všechno udalo v jediném prchavém okamžiku. V jedné chvíli měl pocit, že se od něj část jeho já odpoutala a že shlíží sám na sebe odkudsi shora. Byl přesvědčen, že přišel o rozum.

78

CALENDAR v životě neviděl nic, co by se alespoň vzdáleně podobalo tomu, co se odehrávalo před jeho očima. Mladík střílel jako šílený. Po obličejí mu stékaly potoky potu smíchaného s prachem, nesrozumitelně hulákal, mačkal spoušť a srážel ze sedla jednoho Mexičana za druhým. Zranění kavaléristé sténali bolestí, ale Prentice neustále křičel jako v tranzu a Calendar se jím nechal strhnout. Z otevřených úst se mu linul proud výkřiků a střílel jednu ránu za druhou a ani si neuvědomoval, že stále toho mladíka chrání. Nepostřehl ani, že byl zasažen - do ramene, do stejného místa jako tehdy při šarvátce s federály u malého městečka tam na severu. Najednou ležel obličejem dolů, ale ani v tom okamžiku nevěděl, že ho trefila nepřátelská kulka. Uvědomil si to, až když se pokusil vzepřít na rukou, aby mohl vstát, a levá paže se pod ním podlomila a on se zřít zpět k zemi. Stočil hlavu na bok a prohlédl si rameno. Rukáv měl mokry teplotou krve a skvrna se rychle rozšiřovala, ale necítil žádnou bolest. Hromový rachot výstřelů a výkřiky spolubojovníků i nepřátel ho vyburcovaly k horečné činnosti. Doplnil se k zídce. Ještě že to je jen ruka, ještě že může pořád střílet. Ale když vyhlédl přes nejvyšší řadu kamenů, viděl, že mexičtí vojáci jsou už příliš blízko. Znovu tedy nezraněnou paží popadl mladíka a táhl ho ke koním. Nechápal, kde se v něm bere ta síla a duchapřítomnost, aby zvládl tolik najednou - střílet, nést svého chráněnce, vysadit ho na koně. Když se sám vyhoupl do sedla, projel jím záchvěv bolesti, ale to už cválal spolu s ostatními po silnici.

Ještě třikrát byli přinuceni k podobné zastávce. Četa kavaléristů byla prakticky rozprášena. Naštěstí se k nim připojili další, kteří se oddělili od ustupujícího hlavního voje a přispěchali svým druhům na pomoc. Vyjeli tryskem na vrchol stoupání a v dálce před sebou uviděli vesnici, malou, ale poskytující naději na úkryt, a když se Calendar podíval pozorněji, viděl, že celá jejich jednotka tam zastavila a kavaléristé horečně kopou zákopy a připravují se k obraně. Ale nepřátelé jim byli v patách a Američané nemohli riskovat tak dlouhou jízdu nechráněným otevřeným prostorem. Znovu tedy dolů z koní, rozdělit se, obsadit vrchol, skrýt se za balvany, za terénní vlnou, v plytké úžlabině, za keřem, každý kryt byl dobrý - kamenné zídky zůstaly kdesi vzadu. Kavaléristé u vesnice viděli, k čemu se zadní oddíl chystá, a právě skákali do sedel, aby jim vyrazili na pomoc, když se na kopci objevila první vlna Mexičanů. Calendar se ani v těchto kritických vteřinách nepřestal starat o svého chráněnce. Dlouhými skoky běžel do vyhlédnutého úkrytu, ale když se podíval po mladíkovi, zjistil, že je sám. Otočil se. Prentice ležel roztažený na zemi, obličej zbrocený krví. Calendar se vylekal, že byl zasažen, ale pak si všiml kamene potřísněného krví a uvědomil si, že mladík jen zakopl a spadl. Přiskočil k němu a táhl ho do krytu. Mexičtí vojáci dorazili v okamžiku, kdy se tak tak stačili přikřčit za nejbližším balvanem. Calendar vystřelil, zarachotil uzávěrem a vystřelil podruhé. Srazil dva nepřátele, kteří byli nejbližší, a díky soustředěné palbě zbylých kavaléristů se čelo útočné vlny rozbilo a Mexičané se stáhli k úpatí kopce, kde se připojili k ostatním, kteří nebyli tak rychlí, a obrátili se k novému nájezdu.

Calendar se sklonil k mladíkovi a zkoumal, jak vážně je zraněn. Vlasy spleené krví, rozbitý obličej, ale když na něj Prentice zamrkal, Calendar s úlevou zjistil, že se mu do očí vrátil normální pohled. Prentice na něj hleděl překvapeně, jako by nevěděl, že byl celou dobu s ním. "Jak dlouho?" zachrčel.

Calendar nechápavě sraštil obočí, ale pak mu došlo, na co se mladík ptá. Jak dlouho byl mimo, jak dlouho nevěděl, co se s ním děje. Otevřel ústa, aby řekl, že alespoň hodinu - spíše dvě, ale kdo by za takové situace dokázal čas přesně odhadnout -, jenže už se k tomu nedostal. Druhá útočná vlna už byla téměř u nich. Calendar do Prentice dloubl, křikl: "Kde máš zbraň? To tys mě do téhle masy navezl, tak se teď starej!" a začal střílet.

Mladíkovi vypadla při pádu puška z rukou, a tak teď vytasil pistoli, natáhl uzávěr, namířil a stiskl spoušť. Calendar vyslal proti nepřítelům dvě rány z pušky a pak úderník cvakl naprázdno. Vytáhl pistoli, natáhl uzávěr a začal střílet. Zasáhl dva Mexičany a pak zamířil na dalšího, který se řítí přímo k jeho chráněnci. I toho sestřelil z koně, když vtom byl podruhé zasažen, tentokrát do boku.

Prentice si všiml, že se Calendar svezl k zemi. Ohlédl se po něm a viděl, že se svíjí bolestí. Namířil a srazil z koně vojáka, který na Calendar vystřelil. Obrátil se k dalšímu a stiskl spoušť. Zbraň zůstala němá a Prentice klečel a bezmocně zíral, jak na něj Mexičan míří a střílí. V mozku mu vybuchlo a náhle byl zpátky na jejich farmě a rozmlouval se svým otcem a svým učitelem. Právě ho napadlo, že by z nich tři mohli být dobří přátelé, když se Calendar kamsi ztratil.

79

CALENDAR nemohl popadnout dech. Něco mu svíralo hrudník. Bok měl v jednom ohni, paže ho nesnesitelně bolela. Namáhavě se posadil. Závaží z jeho hrudi sklouzlo a on se mohl zase nadechnout. Všude kolem se hemžili kavaléristé

na koních, stříleli a řítili se dolů svahelem na nepřítele. Calendar nemohl pohnout nohama. Když se podíval, aby zjistil, co mu v pohybu brání, spatřil tělo, které se mu svezlo z hrudi a teď mu leželo napříč přes stehna. Podíval se pozorněji. Prentice. Calendar zasténal. Namáhavě zpod něj vytáhl nohy. Mladík ležel obličejem dolů, a když ho Calendar obrátil a uviděl jeho hlavu, zvedl se mu žaludek. Roztříštěná lebka, krev a světlá mozková tkáň. "Ježíšikriste," vydechl. "Ježíšikriste." "Jak dlouho," zasípal Prentice a zachvěla se mu víčka. Calendar nechápal, jak může při takovém zranění ještě mluvit. "Proboha svatého, co se ti to stalo? Jak jsi to mohl dopustit?" A pak si Calendar všiml pistole v mladíkově ruce. Uzávěr natažený, prázdný zásobník. "Kde máš záložní zbraň? Ach bože, kolikrát jsem ti kladl na srdce, že musíš mít záložní zbraň. Tys nedával pozor. Neposlouchals mě." A Calendar se rozplakal. Prentice chvíli hleděl do prázdna, pak se usmál a zavřel oči. Něco zamumlal. Calendar se k němu sklonil, přiložil mu ucho ke rtům a požádal, ať to zopakuje. "Nebyl jsem dost dobrý." Calendar vzlykal. Nechápal, co tím chlapec myslí. "Nebyl jsem dost dobrý. Nebyl jsem dobrý student." "Ne. Byla to moje chyba. Nebyl jsem dobrý učitel." Ale Prentice zavrtěl hlavou - lépe řečeno pokusil se zavrtět hlavou. Pohyb už nedokončil. A Calendar seděl, choval ho v náručí a plakal.

80

POZDĚJI se o tom bavili. Našli Calendar, který náhle zestárl o desítky let, jak drží mladíka na klíně a neustále opakuje: "Nebyl jsem dobrý. Nebyl jsem dobrý učitel," zatímco kolem něj cválali kavaleristé a stříleli na dorážející Mexičany. Calendar ještě chvíli bez pohnutí seděl a nařikal. Potom chlapcovo tělo opatrně položil na zem, vstal, setřel si z tváře slzy a zahleděl se za kavaleristy, kteří sjížděli dolů úbočím. V obličej se mu objevil kamenný výraz a znovu byl schopen akce. Jako by do něj vjel nový život a on vůbec nebyl zraněn, ne tak zasažen kulkou do ramene a do boku. Popadl odhozenou pušku a vyprázdnil zásobník za prchajícími Mexičany. Další puška. Až byla prázdná i ta, zvedl pistoli, ještě jednu a se šťavnatými kletbami se vrhl ke svému koni, vyhoupl se do sedla a pustil se za nepřítelem. Američané, kteří mezitím dorazili na návrší, se mu řítili v patách a stejně jako prve nedokázal Calendar najít způsob, jak Prentice probrat ze záchvatu vražedné zuřivosti, tak ani kavaleristé teď nic nepořídili s ním. Později s úžasem vzpomínali, jak Calendar horečně pobízel koně, řítit se k nepřítelům jako smršť, až byl tak blízko, že nemohl minout, vytáhl pistoli, namířil a střílel, dokud nevyprázdnil zásobník, odhodil nepotřebnou zbraň a vytáhl druhou, vystřílel i její zásobník, vysunul ho, zahodil a vložil nový, znovu a znovu, namířit, vystřelit, vyměnit zásobník, pořád dál, až vyprázdnil poslední. Ale ještě mu zbývala záložní zbraň v podpažním pouzdru - za několik vteřin byla i ona prázdná. Podle pozdějších svědectví zlikvidoval Calendar toho dne přes třicet Mexičanů - tento počet se sice nepodařilo nikdy ověřit, ale všichni se shodují, že jich muselo být více než třicet. Když se o tom dozvěděl major, trpce litoval, že Calendarův nájezd neviděl na vlastní oči a že mohl jen vzpomínat, jak tehdy na Kubě vedl jeho přítel zteč proti kulometnému hnízdu v domě na návrší. Calendar cválal padesát metrů před ostatními kavaleristy a střílel na Mexičany, kteří padali z koní jako zralé hrušky. Už mu docházelo střelivo, když dostal zásah do nohy, a v okamžiku, kdy úderník jeho záložního revolveru cvakl naprázdno, jej trefila další kulka do ramene a srazila ho ze sedla. Calendar se zakymácel, svezl se bokem a tvrdě dopadl obličejem na zem. Ještě že tak, vyjádřil se později major: Zranění a síla nárazu připravily starého vojáka o vědomí a Calendar alespoň nemusel myslet na svého chráněnce. Kavaleristé se shlukli kolem něho a zasypali prchající Mexičany záplavou kulek. Seskočili z koní, přesvědčení, že je Calendar mrtev. Jako zázrakem byl dosud naživu. Snad to ani zázrak nebyl - tak mohutný chlap, tak odhodlaný... Ale možná má smůlu, že přežije, uvažovali s trpkostí kavaleristé, kdo ví, co ho čeká. Naložili ho na koně a dovezli do vesnice. Lékař pochybovačně zavrtěl hlavou, ale udělal pro něj, co bylo v jeho silách. Navzdory čtyřem průstřelům Calendar ještě jednou ošálil osud a přežil. I tak mu trvalo celé tři dny a ještě noc, než znovu nabyl vědomí. Ale na nikoho nepromluvil, jen víčka se mu zimničně chvěla a rozhlížel se prázdným pohledem, jako kdyby někoho hledal. Kavaleristé zatím čelili obklíčení. Mexičtí vojáci se vrátili a usadili se v kopcích kolem vesnice. Major poslal pro pomoc a první podpůrný oddíl, složený ze samých černochů, dorazil za soumraku prvního dne obléhání. Majorovi poskočilo srdce radostí a zavolal na zachránce, že by je nejraději všechny zulíbal. Velící důstojník, mohutný černoch jménem Young, se zakřenil a opáčil, že může začít u něj, a to okamžitě. Ale brzy se ukázalo, že pomoc není dostatečná, a ani druhý, opět černošský, oddíl, který dorazil krátce poté, jim trn z paty nevytrhl. Teprve čtvrtý den obležení spatřili náznaky, že se Mexičané stahují - do Parralu dorazila mohutná americká jednotka pod velením plukovníka. Kavaleristé se ve vesnici zdrželi ještě týden, než dorazil Pershingův rozkaz, že se mají stáhnout na sever. To už byl Calendar při plném vědomí a vyptával se, co se stalo, přičemž se vyhýbal jakékoliv zmínce o mrtvém mladíkovi. Navštívil sice jeho hrob, ale neřekl o něm jediné slovo. Když ho naložili na vůz a Calendar neprotestoval, major si musel s hořkostí přiznat, že starý voják je vyřízený. Odvezli ho na sever, nejprve do mormonské osady Colonia Dublán a potom do Columbusu, kde všechno začalo.

81

CALENDAR dojel na voze do Columbusu a sotva město poznával. Všude kolem se táhly řady stanů a v místě, kde bývala poušť, vyrostly nově postavené budovy, nové stáje a ohrady pro koně, nové hospody a ubikace pro vojáky, sklady potravin a munice. Několik tisíc mužů ve zbrani, dobrá tisícovka dělníků, vojenská policie a šerifovi pomocníci s pistolemi u pasu udržující pořádek, předáci, kteří dohlíželi na dělníky. Ale to nebylo zdaleka všechno. Calendar s překvapením zíral na nově zbudovanou letištní dráhu, na hangáry, garáže a opravářské dílny. Motory rachotily od rána do večera a od večera do rána. Někteří později tvrdili, že se Calendar v Columbusu nějakou dobu zdržel, podle jiných odjel velmi brzy; všichni se však shodovali v tom, že jakmile byl schopen chůze, potuloval se po vojenském ležení, jako kdyby hledal důvěrně známá místa.

82

AMERICKÁ trestná expedice nepronikla dále na jih než do Parralu. Villu měli skoro na dosah ruky, ale přesto se jim nepodařilo se ho zmocnit a lepší šance se už jim nenaskytla. Mexická vláda, rozezlená na nejvyšší míru, oznámila oficiální notou, že Američané mohou táhnout, kam se jim zlíbí, pokud to nebude na jih, na západ nebo na východ, a tak se Pershing stáhl na sever. Země byla příliš rozlehlá a divoká, jeho jednotky operovaly na příliš velkém prostoru a zásobovací linie byly příliš dlouhé. Když se v červnu další pluk kavaleristů střetl s federálními jednotkami v divoké bitvě u Carrizalu, protestoval prezident Carranza tak ostře, že mezi Spojenými státy a Mexikem málem propukla válka. Americký kontingent byl nucen stáhnout se ještě více na sever, a pokračovat v pronásledování Villu za těchto okolností byl naprostý nesmysl. Přesto se poslední americký oddíl stáhl z Mexika až po dalších sedmi měsících. Generál Pershing spolu s nadporučíkem Georgem S. Pattonem, pamětliví bojů zuřících v Evropě, vypracovali nové metody výcviku - zákopy, ostnaté dráty, kulomety - a připravovali své muže pro případ, že by se Spojené státy do světové války přece jen zapojily. Když k tomu v dubnu příštího roku skutečně došlo, Pershingovi vojáci - dva měsíce po návratu z Mexika - vytvořili jádro armádního sboru, který odplul do zámoří. Americkým expedičním silám, jak byla jednotka nazývána, velel přirozeně Pershing. A stejně jako Sheridan a Sherman mohli využít zkušeností nabytých za občanské války v bojích s Indiány, tak i Patton odjel přímo z Mexika na francouzská bojiště a významně zasáhl do průběhu první a zejména pak druhé světové války.

Villa se s pomocí obyvatel Parralu zotavil ze zranění a odjel do Duranga, kde znovu shromáždil dostatek mužů a začal napadat Carranzovy představené opěrné body - nejprve Satevó, Santa Isabel a Chihuahua City, pak Parral, Torreón, Camargo a desítku dalších. Vypadalo to, že se s ním opět bude muset počítat jako s významným mocenským faktorem. Jenže doba již byla jiná. Villa splnil úlohu mouřenína a mohl jít. Jeho pravá ruka, Zapata, padl do léčky. Carranza pod neustálým tlakem vzbouřenců další odpor vzdal. Posbíral veškerý majetek a peníze a prchl z Mexika, ale cestou do Veracruzu byl zastřelen. Obregón, kdysi jeden z Carranzových oddaných stoupenců a potom sám vzbouřenec, jmenoval loutkovou vládu a zmocnil se prezidentského úřadu, aby o několik let později padl kulkou atentátníka, který chtěl svým činem ochránit zájmy katolické církve. Villa zatím požádal vládu o udělení amnestie. Vláda jeho žádosti vyhověla a jako uznání za prokázané služby mu věnovala haciendu s několika tisíci hektary půdy nedaleko Parralu. Žil tam až do roku 1923, kdy si na něj - kvůli hráčským dluhům a hádce ohledně nějakého nezaplaceného nábytku, který si odvezl - počkalo osm mužů v horním patře jednoho z domů na hlavním náměstí v Parralu. Když Villa projížděl kolem v doprovodu šesti tělesných strážců v automobilu značky Dodge, podobném, z jakého Pershing velel svým jednotkám, když ho pronásledoval, zasypali jeho vůz kulkami. Teoreticky neměl nikdo šanci krupobití střel přežít, ale jeden z mužů na zadním sedadle zůstal jako zázrakem naživu. Villu pohřbili přímo v Parralu. O rok později někdo jeho hrob znesvětil - vykopal mrtvolu a uřízl jí hlavu. Nikdy se nezjistilo, co se s ní stalo. Automobil, v němž Villa nalezl smrt - zrezavělý a provrtaný kulkami - je uložen v obrovské skleněné vitrině v zadním traktu velkého domu v Chihuahua City. Kdysi v něm Villa bydlel, dnes je v něm jeho muzeum.

Poslední velkou bitvu svého života vybojoval Villa v roce 1919 v Juárezu, přímo naproti El Pasu na druhé straně hranice. Kulky jeho mužů hranice neuznávaly - zavrtávaly se do amerických budov a zabíjely vojáky i civilisty. Velitel pevnosti Fort Bliss, plukovník Erwin, který se zúčastnil Pershingova tažení do Mexika, se tak rozzuřil, že nařídil svému dělostřelectvu zasypat šrapnely dostihové závodistiště v Juárezu, kde se Villové síly shromáždily. Pod ochranou dělostřeleckých granátů překročil americký jezdecký oddíl Rio Grande a napadl Villu na pravém křídle. O chvíli později se přes řeku přeplavila jednotka černých pěšáků, kteří s nasazenými bajonety zaútočili na protějším křídle. Společnými silami rozprášili Villové muže a přinutili je k bezhlavému útěku. A tehdy vyrazila americká kavalerie naposledy ve svých dějinách k jezdeckému útoku na pistole. Nájezdu se zúčastnilo mnoho mužů, kteří byli spolu s Pershingem v Mexiku, kteří bojovali po boku majora a Calendaru v řadách třináctého pluku u Parralu, a když později na tento den vzpomínali, mnozí tvrdili, že viděli starého muže, jak se s nimi brodí přes Rio Grande, útočí na dostihové závodistiště a žene Villu z města. Mezi jednotlivými svědectvími se sice vyskytovaly rozdíly, pokud se týká toho, jak Calendar vypadal, co měl na sobě, jestli se jim zdál starší nebo pomalejší než jindy, ale všichni do jednoho si byli jisti, že ho viděli - cválal vedle nich, podpaždí pouzdro pod otevřenou kazajkou jako vždycky na svém místě, v jedné ruce otěže a v druhé štekající pistoli. A ještě v jednom se všechny výpovědi shodovaly - když už jejich koně nemohli dál, když už vystřelili všechnu munici a museli se zastavit, starý bojovník ujížděl dál. Villův oddíl odbočil k nejbližšímu hřebenu a překročil ho a Calendar pokračoval v pronásledování, osamělá skvrnka v záři poledního slunce, která se stále zmenšovala, stoupala po svahu, dosáhla vrcholu, ještě letmý okamžik se jako tmavá tečka rýsovala proti obzoru a pak jim zmizela z očí.

DAVID MORRELL je mnohokrát vyznamenaným autorem akčních thrillerů, jako je RAMBO - PRVNÍ KREV, TESTAMENT, BRATRSTVO RŮŽE, PÁTÁ PROFESE, STOUPENCI PLAMENE a PŘEVZATÁ TOTOŽNOST, které kritika i čtenáři vysoce oceňují. Morrell, bývalý univerzitní profesor americké literatury, je absolventem Bezpečnostní

akademie G. Gordona Liddyho a doživotním čestným členem Asociace zvláštních operací. Žije v Santa Fé ve státě Nové Mexiko.